6
21-f
38

E 3/9

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
21/4/1
58

Ex Bibliotheca
Majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

20-6-2

20/62

6
21 - I
58

6 - 21/38

Digitized by Google

IOANNIS CHEVALIER BVRGVNDI, POLLINIENSIS,

E' SOCIETATE IESV

POLYHYMNIA,

SIVE

VARIORVM CARMINVM

LIBRI SEPTEM.

Cum Scholijs in gratiam ſtudioſæ Iuuentutis.

SOC. IESV BIBL. SEC. COLL. ROM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FLEXIÆ;

Apud GEORGIVM GRIVEAV, Typographum Regis, & Henricæi Collegij Soc. IESV,

M. DC. XLVII.

Digitized by Google

ADMODVM REVERENDO

PATRI

VINCENTIO CARAFFÆ

SOCIETATIS IESV

PRÆPOSITO GENERALI

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VINCENTI, Latijs edite
Regibus;
Qui claras atauûm vincis
imagines,
Et ſeptemgeminis nobile collibꝰ
Attollis caput altius.
Ne ductâ tenues fronte noualium
Aſpernare ſatus, neu teneræ leues
Frugis primitias: ſi ſinis, aureis
Ditandas mihi meſſibus.
Quamquam Pierijs trita Sororibus
Nondum maior humo culmina peruehor:
Nec riuos Helicon ſaucius vngulâ
Pleno ſufficit alueo:

Si votis placidum te dabis, ocyùs
Armos aligeri cornipedis premam
Iam ſublimis EQVES: iam labra Deliæ
Lymphis Phocidos ebrius.
Tunc & Mæoniæ iuuerit entheis
Te CARAFFA, tubæ tollere cantibus:
Curas Neſtoreo pectore, maximis
Verſantem Imperijs pares.

ΔΟΣΙΣ Δ'ΟΛΙΓΗ-ΤΕ

ΦΙΛΗ-ΤΕ.

HOMER. ODYSS. Z.

Digitized by Google

AD LIBELLVM.

INGENS qui poteras volumen eſſe,
Longas latiùs explicare chartas,
Magnis luxuriare & vmbilicis,
Iraſci Domino LIBELLE, noli.
Neſcis tuta tibi timenda ? grandes
Neſcis grande malum libros vocari ?
Nullis vt placeas rudi Camœnâ,
Nullis at breuitate diſplicebis.
Si Cenſoria te ſinu reuulſum
Docti lima momorderit Sodalis;
Dente aut roſerit inuidus canino,
Plagas excipies minor minores.
Ad thuris, piperíſque te cucullos
Cùm Momus lacerâ procax papyro
Damnabit, minor & minus dolebis.
Ac ne te morer ô LIBELLE, multis;
Eſt paruis pretium, nitorque rebus:
Sic magnis ſcopulíſque, rupibúſque
Præfertur breuis Indiæ lapillus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EGO STEPHANVS NATALIS Vice - Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Franciæ, Librũ qui inſcribitur Polyhymnia, ſiue variorum Carminum libri ſeptem, à P. Ioanne Cheualier, Societatis noſtræ Preſbytero elaboratum, & virorum eruditorum eiuſdem Societatis iudicio approbatum, poteſtate ad id mihi factâ ab admodum R. Patre Noſtro Generali Præpoſito Vincentio Caraffâ, typis mandari permitto. In quorum fidem, hoc ei teſtimonium manu noſtrâ ſubſcriptum, & ſigillo noſtro munitum dedimus Flexiæ 5. Iulij 1646.

ODARVM
LIBER I
AD SANCTVM
IOSEPHVM,
PRO VRBIS FLEXIENSIS INCOLVMITATE AC FELICITATE.

IN GRATIAM PII SODALITII EIVS NOMINE IN PVBLICO VRBIS NOSOCOMIO NVPER ERECTI.

ODE I.

DIVE, qui picti laqueata cœli
Templa, formoſo redimitus igne
Siderum luſtras, rutilo daturus
Lumina Soli.
Filij cælebs Pater, ante nati
Quàm polo ſurgens radiaret Eos,
Et leues Titan liquido ſagittas
Pingeret auro.

Cernis vt ſacras, genibus minores,
Ambiant aras populi, precúmque
Thure non parco, famularis ædem
Turba vaporet?
Huc ades felix: ſimul ac ſerenùm
Riſeris, mœſtos niueis reuiſet
Fauſtitas pennis, & amœna læto
Copia cornu.
Impera, morbis timor addet alas,
Inſtar & Cauri pelago volantis,
Adriæ coget vitreo fugaces
Gurgite condi.
Impera, monſtro furialis Hydræ
Dirior Peſtis, numeroſa torquens
Colla, nequicquam tumidos venenis
Pandet hiatus.
Siue mentiti Zephyrum, draconis
Inſidens tergo, tepidi ſub ortus
Veris, in mœſtæ caput Vrbis, omnes
Colligat iras.
Siue lethali famulantis igne
Sirij feruens, Lybiæ feraci
Quæ ſolo legit, pauidis refundat
Toxica vicis.
Inſtet incumbens Rhodopes, & Hæmi
Rupe Paupertas grauior: caducam
Fulcies Atlas humeris & alto
Vertice molem.
Solis, & puræ Notus hoſtis auræ,
Mergat infeſtis sata læta nimbis:
Iuſſus, errantes tenebris, & arcto
Carcere claudet.

Parcus vndarum Boreas, auaris
Nil ſiti terræ medeatur vrnis:
Cedet, aut largis equitabit vdi
Fluctibus Auſtri.
Se Fames latè peregrina fundat:
Qualis in campos vagus amnis, vrget
Nube quem fœtâ, rapidoque natus
Fulmine torrens;
Ocyùs dicto, petet æſtuoſas,
Exulans Syrtes ſitientis Afri:
Solibus cocti vel inhoſpitales
Memnonis oras.
Dira fæcundo meditetur Orco
Rector vmbrarum, furias & omnes
Sæuus intentet, ſubitas domantis
Sentiet iras.
Peius at letho, Stygijſque monſtris
Summoue crimen: procul vt faceſſet,
Sponte miteſcent iaculata ſontes
Sidera terras.
Ira ferales acuens chelydros,
Nè petat ciues, odijſque verſet,
Necte pacatas Charitum perenni
Numine mentes.
Bella ſi quando, lachrymoſa bella
Galliæ diſcors populus laceſſet,
Supplicem præſens clypeo tuêre
Nominis Vrbem.
Aurei per te remeent Olympo
Sæculi mores, veterumque calle
Lacteo candor, niueâ Cayſtri
Alite vectus.

Cùm polum Virtus vitijs iniqua;
Nubium curru, bijugiſque ventis
Scandet, æternæ cohibe fugacem
Lege catenæ.
Te, renaſcentem fugiente Solem
Nocte, dicemus memores alumni:
Te, renaſcentem fugiente noctem
Sole, canemus.

SEQVANÆ VATICINIVM, ET PLAVSVS NATO DELPHINO, LVDOVICI XIII. CHRISTIANISSIMI REGIS FILIO, ANNO DOMINI M. DC. XXXVIII.

SEquana gaudio, lætitiâque geſtiens, Gallicas Naiades, ac potiſſimùm Fontis Bellaquei, San-Germanique caſtri præſides Nymphas, ſuo maximè exemplo ad omnem hilaritatem impellit. Tum in nati Delphini laudes excurrés, eas à ſtirpe omnium nobiliſſimâ, parentum iuſtitiâ, pietate, rei militaris ſcientiâ, & animi fortitudine depromit.

ODE II.

NATAS lætitiæ faces,
Et cantus, liquidâ nocte per aureos
Cœli Galliâ fornices
Dum iactaret ouans, Mater & vrbium

Orto Principe, Martijs
Terras ac Superos vreret ignibus :
Imo SEQVANA gurgitis,
Comptus littoreis tempora floribus,
Fundo ſe citus extulit.
Tunc optata dedit fluctibus otia,
Partus vt caneret ſacros;
Quà claudit geminis regia cornibus
Auguſtæ Themidos fora.
Vndarum dominæ pręcipitant moras
Vdo cum grege Naiades.
Carptis è grauido ceſpite floribus,
Pars totos tumidæ ſinus :
Nudæ pars humeros, collaque, garrulas
Auris inter arundines,
Mulcendas leuibus præbuerant comas.
Blandi flatibus Africi.
Formâ CALLIROE ſed ſuperеminet
Cœtus virgineos, leui
Narciſſo, & violis ima petentibus
Ceu flos imperitat roſæ.
At GERMANA nouis, iudice SEQVANA
Vincit Nais honoribus.
Magnis excipiens illa penatibus,
Et paſſo Puerum ſinu,
Reginæ niueo matris ab vbere,
Sarrano ſtatuit thoro.
Iam cantu lachrymas ſiſtit, & oſculis
Vagitus cohibet : leues
Iam ſomnos reuocans, alba papauerum
Miſcet lilia floribus,
Vernantique roſæ : quæ puerilibus

Aptat ſedula tænijs.
Iam cunas vigili verſat agens manu :
Quantus ſcilicet incubet
Heros, exiguis docta cubilibus.
Illà iam duce, mollium
Pennas concutiens turba Cupidinum,
Riuis nectaris ebrias,
Colludit puero, cum leuis artubus
Laxatis ſopor auolat.
Affatur teneram SEQVANA Naiadum
Tum ſic progeniem : Genus
Natæ ſemideûm ; triſtitiam, & graues
Curas Threïcij date
Spargendas Zephyris per vada Boſphori
Molles inter amaracos
Aptetur capiti flos Paphiæ ſacer,
Et candens niue lilium.
Iungantur citharis Romulidûm fides ;
Adſint & Berecyntij
In ſaltus Phrygios murmura tympani,
Pulchrum gemma diem notet
Eoi ſpolium nobile littoris.
Almo veſcitur æthere
Proles, egregius Cœlicolûm labor,
Diuum Borbonidûm genus,
Clarus ſceptriferæ ſanguis & Auſtriæ,
Proles ſidere pulchrior.
Et formam, & veneres ANNA dedit parens,
Intactâ Rhodopes niue
Splendens , & Pario marmore puriùs,
Pectus non timidum mori,
Bellonæque animos addidit, ardui

Mauortis Genitor ſciens,
Mauortis genitor clarus adoreâ.
Hoc & militiam duce,
Pugnarúmque modos, numine patrio
Natus diſcet, & ordines.
Accitis peregrè nec monitoribus
Se cultu pius, & ſacris
Attollet Superûm, quæ ſapientiæ,
Virtutúmque potens domus
Regalis doceat. Sed geminus parens
Aequi regula certior,
Tutum per medios criminis aſſeclas,
Effrænémque licentiam,
Culmen Iuſtitiæ ducet in arduum,
Audentem Puerum ſequi.
At cum prima genas vellera texerint,
Claudi neſcia, patriæ
Virtus exiguis bellica finibus,
In turmas aget ocyùs
Hoſtiles Iuuenem, Martis amantibus
Cinctum folijs caput.
In cædes pecorum qualis inertium
Maſſylus rapitur Leo,
Primæuis animos cum ſibi dentibus
Addi, cum videt vnguibus.
At quas prima petent indociles iugi
Terras fulmina dexteræ?
An montes Italos, & proauis iuga
Quondam peruia Regibus?
An Scyllam rabidis marmora queſtibus
Tundentem Siculi maris,
Victor compedibus ſoluet Ibericis?

Extremos hominum leui
Vel primùm Morinos ſeruitio premet?
Quos & blandior alluit
Miti Scaldis aquâ, Dubis & impiger,
Et parui Aurea nominis ;
Incautoſque feris ſæpiùs aduenas
Abſorbens Lupa fluctibus ?
An Tarteſſiaci flumina littoris,
Et Bætin bibet, ac Tagum,
Nec Gades ſtatuet finibus vltimas ?
An Rheno, Amphitryonium
Alciden referens, cornua detrahet ?
Iſtri vaſta binominis
Aut findet patrio flumina remige?
Non his ſe populis vehet
In cœlum Iuuenis, Chriſtiadûm nece
Nec tingens chalybem, truces
Mento turpe ſolum tangere Biſtonas,
Et ſupponere lilijs
Coget Threïciæ cornua Cynthiæ.
Trans & Tethyos aureo
Surgentis gremio littora Phoſphori :
Trans & peruia flammeis
Phœbi præcipitis regna iugalibus :
Toſtam ſolibus Indiam, &
Nigros Aethiopas, proferet inclytj
Metas imperij : iugis
Tum demum Solymæ victor, & arbiter
Orbis ſuppoſiti, comas
Martis non humili fronde reuinciet.

EIVSDEM SEQVANÆ VATICINIVM ET PLAVSVS NATO DELPHINO.

SEquana Heroicas Delphini virtutes cantu perſequitur,quibus ætate florens Græciam diu ſupplicem, Ægyptumque iam Pyramides ac trophęa victori ponentem priſtinæ libertati reſtituat, Mahometicæ ſuperſtitionis impietatem euellat, Turcicas vires penitùs infringat, Chriſti cultum longè latéque promoueat, vniuerſum denique orbem ſub ditioné ſuam imperiumque ſubiungat.

ODE III.

TAndem ponit herilibus
Ductos ſeruitijs Græcia lætior
Vultus : iam lachrymabiles
Mutat (vota Dijs aure bibentibus)
Feſto carmine nænias.
Et quamuis geminos compede Thraciâ
Dudum vincta pedes, ſalit.
Coniurata manus iam tibi ſupplices
Tendit bellipotens Puer,
Donatura viro nomen, & abditis
Congeſtas loculis opes:
Cùm primùm Odryſijs victor Achaïca
Pinges arua cruoribus,
Iam ſeptemgemini fluminis oſtia
Gallo Nilus amicior,
Et magnæ latebras pandit originis.

Littus Memphis inhoſpitum
Tot quondam proauis ſceptra prementibus,
Ambit te ſtudioſiùs,
Et multo Superûm concita numine,
Moles pyramidum tibi
Pulſantes Pario ſidera marmore,
Quas nec barbara ſubruat
Olim poſteritas, nec fuga temporum,
Vaſtis erigit areis.
Memphis nobilium diues & artium,
Aeternum parat in decus
Quas & Parrhaſius protulit, & Scopas;
Viuis poneret æmulos
Dum ſaxo hic homines, ille coloribus.
Ortûs clara tui Puer,
Hic cernas vario ſigna toreumate.
Spectes vt prece ſupplici
Non ſurdos oneret Cœlicolas Pater,
Votis Mater vt omnibus.
Optatâ meritas prole beantibus,
Vt grates Superis agant,
Delubriſque pii regia coniuges
Suſpendant anathemata,
Et quo nil potuit grandius, vnicæ
Donum prolis vt offerant.
Natales videas vt celebret tuos
Gallus lætitiâ fremens.
Indulgens epulis pars genialibus
Feſtas inſtituunt dapes,
Nec Bacchi veteris parcitur amphoris.
Pars matrem Eumenidum fugant.
Nocturnis reuocant clarum Hyperionis

Et latè iubar ignibus.
Pars cœli rutilas per liquidam faces
Iactant, & ſuperas nouis
Augent ſideribus Cœlicolûm domos.
Sæuum pòſt aliæ dabunt
Martem pyramides, belláque Thraciis
Deteſtata parentibus.
Hîc lunata premens agmina, Gallicis
Cogis non vice ſimplici
Pugnaces animas cedere viribus:
Hîc bacchatus Achaicis
Longâ cæde plagis, innumerabiles
Turmas obruis hoſtium.
Quin ipſe Ottomanæ maximus arbiter
Gentis, ſceptra tuis minor
Subdens, indecorem flebilibus rogat
Te pacem, & veniam modis.
Hîc inuectus equis verſa iugalibus
Threſſæ mœnia regiæ,
Hoſtis ſuſtulerat quas furor impius,
Aras reſtituis Deo.
Et quæ Cæſareis nubiferum caput
Tollunt templa laboribus,
Rurſum ritè ſacras Vnigenæ Patris.
Hîc præconibus entheis
Priſcis Chriſtiadûm ritibus excolens
Syluestres Aſiæ plagas,
Horrentem & rigidis Hellada ſentibus;
Diris, atque Erebo ſatus
Molles quæ blatero per populos Arabs
Sparſit, dogmata dedoces.
Quid multa? aërijs regna per ordinem

Saxorum aſpicies minis
Debellata tibi : Perſidos incolas ,
Incertique Scythas Iaris ;
Et qui Bactra tenent vltima , Caſpioſque
Indoſque , & legionibus
Inuictum Latiis Gangaridûm genus ;
Et telis habiles Daas ,
Ignota & proauis nomina Iapones ,
Intonſoſque comam Sinas :
Et quos præterea dicere longior
Muſæ ſit mora , naſcitur
Almæ quà genitor lucis , & occidit.
O macte ! imperiis Puer,
Nec iam pone breues æquora terminos ,
AVGVSTO generoſior:
Ne pone exiguos ſidera limites.
Lethi ſæua neceſſitas ,
Quam nulli licuit ſoluere Principum ,
Te ſerùm premet, aureo
Vincentem ſenio Pelea. Numinum
Hæc vt fatidicus choris
Arguto cecinit SEQVANA carmine,
Inſigne abiicit imperî
Sceptrum immane manu , littus & aureis
Diues floribus occupans ,
In morem Salium lata ſenilibus
Plantis æquora verberat.
GIRMANA, os humeróſque aſſimilis patri ,
Matri CALLIROE ſoror,
Nympharum agminibus ponè ſequentibus,
Exercent faciles choros ,
Et greſſu feriunt compoſito ſolum.

Delphinvm interea lyræ,
Delphinvm reſonant cum citharis fides,
Et buxus Berecyntia,
Et rauca Idalii murmura tympani.
Cuſtodes nemorum Deæ,
Panéſque, & Satyri capripedum genus,
Et flauæ Dryades comas,
Reſponſant teneris omnia cantibus.
Et iam purpureâ nitens
Pellebat tenebras Lucifer orbitâ,
Cum finem, agminis humidi
Regnator, poſuit cantibus, & iocis.

AD B. IACOBVM SALESIVM
Societatis Iesv.

Exéplo Patris Edmvndi campiani in Anglia pro fide Catholica paſſi, ad martyrium vehementer incenſus, quouis tempore in has voculas (O, SI!) erumpere ſolebat.

ODE IV.

O, SI! per auras miſſa Salesii
Quæ vox Olympum verberat, æquore
Seu ſurgit Eoo, caducus
Seu pelagi bibit alta Titan?
O, SI! reſoluens ora Salesivs
Cæcis medullas carpitur ignibus,
Quos nec ſuperfuſis Orion,
Nec Libycus premat Auſter vndis,

Vel Braſilas onerare lances.
Quid multa ? fruſtrà littus inhoſpiti
Mordere tentes Biſtonis, anchorâ :
Carpenda letho palma, Gallis
(Mira fides) adoleſcit aruis.
In te minaces bellua centiceps
Armabit hydros ilicet Hæreſis ,
Ætnamque centeno Veſeuumque,
Et Lycias vomet ore flammas.
At CAMPIANO non timidus duce
Bellator , omnes ſæua frementium
Ridebis iras, & ſubacti
Exuuijs Acherontis, ingens
Altè trophæum nubibus inferes
Tumultuoſo quà Rhodanus mari
Deuoluit vndas ; quà ferocem
Mulcet Arar taciturnus amnis.
Te mergat (eſto) nil miſerantibus
Vis ſæua fatis immeritum mori :
Scandes reſurgendo prementis
Ætherias ope victor arces.
Qualis ſuperbo vertice frondium
Victrix Idumes arbor, in æthera
Se tollit, & leues ab ipſis
Ponderibus ſibi ſumit alas.
Tunc & ſecundo numine proteges
Affuſa templis agmina ſupplicum,
Aras vaporantum Sabæis
Ignibus, Aſſyriâque meſſe.

AD S. APOLLONIAM VIRGINEM, ET MARTYREM.

EX VOTO.

ODE V.

MORBI Diua potens immedicabilis,
Implorantis opem quæ facili bibis
Primas aure preces, ſoſpitis accipe
Cantus, & famulam chelyn.
At quam te memorem? Numine præuio,
Clarâ diſcutiens luce ſuperſtites
Maiorum tenebras, ſubijcis aureæ
Spectandum fidei iubar.
Auerſata procos nubilis, & graues
Prætorum thalamo cœlibe nuptias,
Mulcentis Decij ferrea vinculis
Præfers vincla iugalibus.
Aſſurgens animis virgo virilibus,
Mugitus Siculi terrificos bouis,
Imbelléſque palàm ſæua frementium
Ludis carnificum minas.
Qualis cæruleo Tethyos æquore
Rupes, ſuppoſitam mole premens Styga,
Inſanas hyemes ridet Iapygis,
Et triſtis rabiem Noti.
Vanis artificum thura laboribus,
Hortorúmque negas Dîs vetitas preces:
Nec caſtis Superûm relligionibus
Cultus nectis adulteros.

Vel Braſilas onerare lances.
Quid multa ? fruſtrà littus inhoſpiti
Mordere tentes Biſtonis, anchorâ:
Carpenda letho palma, Gallis
(Mira fides) adoleſcit aruis.
In te minaces bellua centiceps
Armabit hydros ilicet Hæreſis,
Ætnamque centeno Veſeuumque,
Et Lycias vomet ore flammas.
At CAMPIANO non timidus duce
Bellator, omnes ſæua frementium
Ridebis iras, & ſubacti
Exuuijs Acherontis, ingens
Altè trophæum nubibus inferes
Tumultuoſo quà Rhodanus mari
Deuoluit vndas; quà ferocem
Mulcet Arar taciturnus amnis.
Te mergat (eſto) nil miſerantibus
Vis ſæua fatis immeritum mori:
Scandes reſurgendo prementis
Ætherias ope victor arces.
Qualis ſuperbo vertice frondium
Victrix Idumes arbor, in æthera
Se tollit, & leues ab ipſis
Ponderibus ſibi ſumit alas.
Tunc & ſecundo numine proteges
Affuſa templis agmina ſupplicum,
Aras vaporantum Sabæis
Ignibus, Aſſyriâque meſſe.

AD S. APOLLONIAM VIRGINEM, ET MARTYREM.

EX VOTO.

ODE V.

MORBI Diua potens immedicabilis,
Implorantis opem quæ facili bibis
Primas aure preces, ſoſpitis accipe
Cantus, & famulam chelyn.
At quam te memorem ? Numine præuio,
Clarâ diſcutiens luce ſuperſtites
Maiorum tenebras, ſubijcis aureæ
Spectandum fidei iubar.
Auerſata procos nubilis, & graues
Prætorum thalamo cœlibe nuptias,
Mulcentis Decij ferrea vinculis
Præfers vincla iugalibus.
Aſſurgens animis virgo virilibus,
Mugitus Siculi terrificos bouis,
Imbelléſque palàm ſæua frementium
Ludis carnificum minas.
Qual[illegible] [illegible]uleo Tethyos æquore
R[illegible] [illegible]itam [illegible] [illegible]emens Styga,
I[illegible] [illegible] [illegible]s,
[illegible] oti.
V[illegible] us,
H[illegible] tas preces:
[illegible] ibus
[illegible] ros.

Vel Braſilas onerare lances.
Quid multa ? fruſtrà littus inhoſpiti
Mordere tentes Biſtonis, anchorâ:
Carpenda letho palma, Gallis
(Mira fides) adoleſcit aruis.
In te minaces bellua centiceps
Armabit hydros ilicet Hæreſis,
Ætnamque centeno Veſeuumque,
Et Lycias vomet ore flammas.
At CAMPIANO non timidus duce
Bellator, omnes ſæua frementium
Ridebis iras, & ſubacti
Exuuijs Acherontis, ingens
Altè trophæum nubibus inferes
Tumultuoſo quà Rhodanus mari
Deuoluit vndas; quà ferocem
Mulcet Arar taciturnus amnis.
Te mergat (eſto) nil miſerantibus
Vis ſæua fatis immeritum mori:
Scandes reſurgendo prementis
Ætherias ope victor arces.
Qualis ſuperbo vertice frondium
Victrix Idumes arbor, in æthera
Se tollit, & leues ab ipſis
Ponderibus ſibi ſumit alas.
Tunc & ſecundo numine proteges
Affuſa templis agmina ſupplicum,
Aras vaporantum Sabæis
Ignibus, Aſſyriâque meſſe.

AD S. APOLLONIAM VIRGINEM, ET MARTYREM.

EX VOTO.

ODE V.

MORBI Diua potens immedicabilis,
Implorantis opem quæ facili bibis
Primas aure preces, ſoſpitis accipe
Cantus, & famulam chelyn.
At quam te memorem ? Numine præuio,
Clarâ diſcutiens luce ſuperſtites
Maiorum tenebras, ſubijcis aureæ
Spectandum fidei iubar.
Auerſata procos nubilis, & graues
Prætorum thalamo cœlibe nuptias,
Mulcentis Decij ferrea vinculis
Præfers vincla iugalibus.
Aſſurgens animis virgo virilibus,
Mugitus Siculi terrificos bouis,
Imbelléſque palàm ſæua frementium
Ludis carnificum minas.
Qual[illegible] [illegible]uleo Tethyos æquore
R[illegible] [illegible]itam [illegible]emens Styga,
I[illegible] s r[illegible] [illegible]s,
[illegible] [illegible] [illegible]oti.
[illegible] [illegible]us,
[illegible] [illegible]itas preces :
[illegible] [illegible]nibus
[illegible] [illegible]cros.

Vel Braſilas onerare lances.
Quid multa? fruſtrà littus inhoſpiti
Mordere tentes Biſtonis, anchorâ:
Carpenda letho palma, Gallis
(Mira fides) adoleſcit aruis.
In te minaces bellua centiceps
Armabit hydros ilicet Hæreſis,
Ætnamque centeno Veſeuumque,
Et Lycias vomet ore flammas.
At CAMPIANO non timidus duce
Bellator, omnes ſæua frementium
Ridebis iras, & ſubacti
Exuuijs Acherontis, ingens
Altè trophæum nubibus inferes
Tumultuoſo quà Rhodanus mari
Deuoluit vndas; quà ferocem
Mulcet Arar taciturnus amnis.
Te mergat (eſto) nil miſerantibus
Vis ſæua fatis immeritum mori:
Scandes reſurgendo prementis
Ætherias ope victor arces.
Qualis ſuperbo vertice frondium
Victrix Idumes arbor, in æthera
Se tollit, & leues ab ipſis
Ponderibus ſibi ſumit alas.
Tunc & ſecundo numine proteges
Affuſa templis agmina ſupplicum,
Aras vaporantum Sabæis
Ignibus, Aſſyriâque meſſe.

AD S. APOLLONIAM VIRGINEM, ET MARTYREM.

EX VOTO.

ODE V.

MORBI Diua potens immedicabilis,
Implorantis opem quæ facili bibis
Primas aure preces, ſoſpitis accipe
Cantus, & famulam chelyn.
At quam te memorem? Numine præuio,
Clarâ diſcutiens luce ſuperſtites
Maiorum tenebras, ſubijcis aureæ
Spectandum fidei iubar.
Auerſata procos nubilis, & graues
Prætorum thalamo cœlibe nuptias,
Mulcentis Decij ferrea vinculis
Præfers vincla iugalibus.
Aſſurgens animis virgo virilibus,
Mugitus Siculi terrificos bouis,
Imbelléſque palàm ſæua frementium
Ludis carnificum minas.
Qua[illegible] [illegible]uleo Tethyos æquore
R[illegible] ſitam [illegible]emens Styga,
[illegible] s[illegible] s,
[illegible]oti.
[illegible]ius,
[illegible]itas preces:
[illegible]nibus
[illegible]eros.

Saxorum aſpicies minis
Debellata tibi : Perſidos incolas,
Incertique Scythas laris ;
Et qui Bactra tenent vltima, Caſpioſque
Indoſque, & legionibus
Inuictum Latiis Gangaridûm genus ;
Et telis habiles Daas,
Ignota & proauis nomina Iapones,
Intonſoſque comam Sinas :
Et quos præterea dicere longior
Muſæ ſit mora, naſcitur
Almæ quà genitor lucis, & occidit.
O macte ! imperiis Puer,
Nec iam pone breues æquora terminos,
AVGVSTO generoſior:
Ne pone exiguos ſidera *limites*.
Lethi ſæua neceſſitas,
Quam nulli licuit ſoluere Principum,
Te ſerùm premet, aureo
Vincentem ſenio Pelea. Numinum
Hæc vt fatidicus choris
Arguto cecinit SEQVANA carmine,
Inſigne abiicit imperî
Sceptrum immane manu, littus & aureis
Diues floribus occupans,
In morem Salium lata ſenilibus
Plantis æquora verberat.
GERMANA, os humeróſque aſſimilis patri,
Matri CALLIROE ſoror,
Nympharum agminibus ponè ſequentibus,
Exercent faciles choros,
Et greſſu feriunt compoſito ſolum.

DELPHINVM interea lyræ,
DELPHINVM reſonant cum citharis fides,
Et buxus Berecyntia,
Et rauca Idalii murmura tympani.
Cuſtodes nemorum Deæ,
Panéſque, & Satyri capripedum genus,
Et flauæ Dryades comas,
Reſponſant teneris omnia cantibus.
Et iam purpureâ nitens
Pellebat tenebras Lucifer orbitâ,
Cum finem, agminis humidi
Regnator, poſuit cantibus, & iocis.

AD B. IACOBVM SALESIVM SOCIETATIS IESV.

Exéplo Patris EDMVNDI CAMPIANI in Anglia pro fide Catholica paſſi, ad martyrium vehementer incenſus, quouis tempore in has voculas (O, SI!) erumpere ſolebat.

ODE IV.

O, SI! per auras miſſa SALESII
Quæ vox Olympum verberat, æquore
Seu ſurgit Eoo, caducus
Seu pelagi bibit alta Titan?
O, SI! reſoluens ora SALESIVS
Cæcis medullas carpitur ignibus,
Quos nec ſuperfuſis Orion,
Nec Libycus premat Auſter vndis,

O, S I ! recluſi limina pectoris
Rupêre tandem vota, modeſtiæ
Fruſtrà reluctantis, nec vllos
Accipiunt fugitiua frænos.
O, S I ! quid ambit? parta nepotibus
An quæ profundat, Perſidos inſtitor
Trans regna, trans ſoles Eoos
Vectus, & Heſperium cubile?
An quæ remotis ambitioſior
Iungat Britannis littora Boſphori,
Cauteſque Riphæas, & Alpem
Sepoſito ſociet Niphatæ?
Florens ſed æui, transfuga diuitum
Liquiſſe partes geſtiit, obuios
Preſſurus & faſces, & alta
Non humili pede ſceptra Regum:
Agnoſco, maior flamma, SALESII
Depaſcit artus, eminùs igneis
Quem turba bellatrix ab æthrâ
Mille petunt iaculis Amores.
It CAMPIANVS per medios, comam
Multâ coruſcus lampade Cynthii,
Torquetque victrices duelli
Cœruleum per inane lauros.
Felice ramo, ſanguinis ebriæ
Riuis ſecures, atque adamantini
Nexus catenarum, trabiſque
Funereæ ſimulachra pendent.
Latè explicato pendet & Hæreſis
Depicta Serum vellere, næniás
Cui turba circum, flebileſque

Inferias famulata ſoluit.
Cœli tot inter tela Salesivs
Tot militares inter adoreas
Ardet, nec illapſum moratur,
Magna mouens animo, ſoporem,
Rupiſſe ſomnos, & vigiles thoro
Verſaſſe curas, priſca Themiſtoclem
Ceu fama narrat, cum ſubirent
Miltiadis memorem triumphi.
Quæ vota naſcens Phoſphorus excipit,
Hæc aure ſurgens ebibit Heſperus:
Lapſique telorum reclinem
Cuſpidibus ſtimulant Amores.
Carum Salesi, Cœlitibus caput,
O macte tandem! tempora lacteis
Signanda gemmis obſequutus
Rex ſuperæ tibi ponet aulæ.
Certabis Orco, Ditis & aſſeclis,
Haud Campiani degener, Anglica
Cui laurus æternos honores
Hæreſeos peperit triumpho.
Votis fauentem, ne tamen alite
Soluens carinâ, crede Britanniam:
Nec quos Bootes, & ſupinæ
Suppoſuit cynoſura brumæ.
Ne quære nigri littora Memnonis,
Siticuloſam ſole nec Africam
Latè tyranno; mitte lentas
Iapponiæ toties petitor
Ambire flammas, aut ſubitas cruces:
Nec verberantum nudus arundines
Opta Sinarum, ſub ſaginam

Vel Braſilas onerare lances.
Quid multa ? fruſtrà littus inhoſpiti
Mordere tentes Biſtonis, anchorâ :
Carpenda letho palma, Gallis
(Mira fides) adoleſcit aruis.
In te minaces bellua centiceps
Armabit hydros ilicet Hæreſis,
Ætnamque centeno Veſeuumque,
Et Lycias vomet ore flammas.
At CAMPIANO non timidus duce
Bellator, omnes ſæua frementium
Ridebis iras, & ſubacti
Exuuijs Acherontis, ingens
Altè trophæum nubibus inferes
Tumultuoſo quà Rhodanus mari
Deuoluit vndas; quà ferocem
Mulcet Arar taciturnus amnis.
Te mergat (eſto) nil miſerantibus
Vis ſæua fatis immeritum mori:
Scandes reſurgendo prementis
Ætherias ope victor arces.
Qualis ſuperbo vertice frondium
Victrix Idumes arbor, in æthera
Se tollit, & leues ab ipſis
Ponderibus ſibi ſumit alas.
Tunc & ſecundo numine proteges
Affuſa templis agmina ſupplicum,
Aras vaporantum Sabæis
Ignibus, Aſſyriâque meſſe.

AD S. APOLLONIAM VIRGINEM, ET MARTYREM.

EX VOTO.

ODE V.

MORBI Diua potens immedicabilis,
Implorantis opem quæ facili bibis
Primas aure preces, ſoſpitis accipe
Cantus, & famulam chelyn.
At quam te memorem ? Numine præuio,
Clarâ diſcutiens luce ſuperſtites
Maiorum tenebras, ſubijcis aureæ
Spectandum fidei iubar.
Auerſata procos nubilis, & graues
Prætorum thalamo cœlibe nuptias,
Mulcentis Decij ferrea vinculis
Præfers vincla iugalibus.
Aſſurgens animis virgo virilibus,
Mugitus Siculi terrificos bouis,
Imbelléſque palàm ſæua frementium
Ludis carnificum minas.
Qualis cæruleo Tethyos æquore
Rupes, ſuppoſitam mole premens Styga,
Inſanas hyemes ridet Iapygis,
Et triſtis rabiem Noti.
Vanis artificum thura laboribus,
Hortorúmque negas Dîs vetitas preces:
Nec caſtis Superûm relligionibus
Cultus nectis adulteros.

Spumas ore ciet Prætor, inanibus
Ceu Tegæus aper, vel Nemees leo;
Connixi toties frangere morſibus
Venantum teretes plagas.
Dentes barbaricus vellit eburneos
Nequicquam furor, & ſpargit edacium
Turbis alituum fruſta, tenacibus
Linguæ faucibus erutæ.
Vocis (mira fides) Stentoreæ vehis
Elinguis Superos cantibus, & Patri
Æquæuam ſobolem, quæ Stygis eximit.
Humanum tenebris genus.
Vltrices furias ſaxa colentibus,
Cocytíque lacus irremeabiles,
Arrectâ Phariis aure fauentibus
Incuſſura metum, canis.
Nec te ſuppliciis, nec prece dimouens
Gentis Niliacæ barbarus arbiter,
Extemplo rapidis immiſerabilem
Extingui iubet ignibus.
Cui ſic orſa loqui: mitte ſatellitum
Intentare rogos,& celeri Noto
Spargendum cinerem: nobilioribus
Sponſi torreor ignibus.
Hic pulchro radiat pulchrior Heſpero:
Formoſi ſuperat lumina Phoſphori:
Vultus auricomos vincit Iberico
Loti gurgite Cynthii.
Hunc non ignis edax, non Libyes feræ,
Non enſes rapiant, aut numero carens
Tortorum ſeries: ô amor! ô faces!
O incendia pectoris!
Sic effata, rogos protinus inſilis;

Et monſtro trepidas inſolito quatis
Mentes carnificum : ſemianimis grauem
Lapſu mordet humum Popa.
Flammis intereà vecta iugalibus
Scandis Diua, polos : cui caput aureis
Certatim radiis ſidera veſtiunt :
Phœbo mens nitet æmula.
Panduntur ſuperæ limina regiæ ;
Sponſus Cœlicolûm cœtibus additam
Ornat purpureo murice Martyris,
Ditat cyclade Virginis.
Iam curas humiles ætheris hoſpita
Vatis volue memor, volue ſodalium :
Ne morbus ſtygiâ peſte nocentior
Inuadat tibi ſupplices.
Cum Tarteſſiacæ marmora Tethyos
Sol pronus repetet ; Memnonis impiger
Cum ſurget pelago, te chelys entheæ
Dicent, & citharæ fides.

AVTHOR, HOC VOTIVVM CARMEN, CVM SVO, TVM SOCIORVM, AMICORVMQVE NOMINE DIVÆ TVTELARI RITE NVNCVPATVM; RELIGIOSE' PERSOLVIT.

AD B. FRANCISCVM XAVERIVM.

EXIMIA EIVS IN DEVM CHARITAS.

Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. Cantic. 8.

ODE VI

XAveriani pectoris igneos
Reſtinguat æſtus Pleiadum nigris
Effuſa tempeſtas ab vrnis,
Cornibus aut orientis hœdi?
Tigris-ne? vel qui flumina Nereo
Septena voluit Nilus, & amnium
Regnator Euphrates? Amantis
Nobilibus nihil obſtet auſis.
Inſanienti non ſalis æquora
Bacchata Cauro: non ferientium
Montes procellarum ſuperbo
Nubila, Cœlicolaſque fluctu.
Non belluoſis monſtra natantia
Campis aquarum, neſcius & fidem
Seruare nautarum carinis
Æoliæ moderator aulæ.
Non Africanis corpora ſolibus
Cafres peruſti: plurima nuntiat
Quos fama crudis aduenarum
Viſceribus cumulare menſas.

Digitized by Google

Nec Iappo lentis ſæuior ignibus
Lentâ ſupinum vertere Nerea
Te puppe coget, vel retrorſum
Heſperio dare vela ponto.
Vitare gentis littus inhoſpitæ,
Nec merſus altâ nocte Sinenſium
Carcer, peregrinoque dudum
Canna rubens adiget cruore.
In te vel omnem barbarus arbiter
Effundat Orcum: quas inamabilis
Cocytus vndas, quas coercent
Styx, Acheron, Phlegethonq; laxet!
Ridebis hoſtem: qualis Iapygas,
Auſtroſque rupes, cui medias ſalis
Regnare Neptunus per vndas
Ac dominam dedit eſſe ponti.
I tutus, altum ſcande, procacibus
FRANCISCE, leges ocyùs Africis,
Frœnoſque laxatis daturus
Oceani domitor procellis.
I, quære ventis vela vocantibus
Regnata nigro littora Memnoni,
Telluris Eoæ receſſus,
Solis equis & aduſta regna.
Mors inquieto ſurdior Adriâ,
Duriſque Thracum cautibus, audiet,
Mirata victorem, iubentis
Imperium, dominoſque nutus.
Bellantis Orci caſtra potentiùs
Perrumpet ictu fulminis, enthei
Carpens medullas vis Amoris,
Quà rutilo fluit Indus auro;

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Hoc dedocebis Iapponis impios
Authore cultus, relligionibus
Latéque Maiorum reuulſis,
Grande coles operoſus aruum.
Tum pura largis ſemina fletibus
Miſcebis: æſtas at ſimul aureâ
Te meſſe donabit, maniplis
Exilies ſaturis onuſtus.
Prô quanta cœlo præcipitantium
Te gaudiorum, numine prodigo,
FRANCISCE, tempeſtas ſerenis
Excipiet, ſubigetque nimbis!
Vincère tandem, victor & omnium
Cedes Amori, multáque ſaucius,
* Orabis inſtantem, ſagittis
Ne pharetras viduare pergat.

** Satis eſt Domine, ſatis eſt.*

VIRGO STELLA MARIS.

ODE VII.

SEculi fluctus vitioſioris
Lintre ſulcantem metuente ſolui;
Mille circunſtent auido minaces
Gurgite Scyllæ.
Mugiant imo freta verſa fundo,
Et procelloſi feriant Tonantis
Regiam montes, refugâque Pluto
Vapulet vndâ.
Monſtra ridebo, domitique caſſas
Nerei vires, ſimul ac renidens

Virginis ſidus nitido comarum
Fulſerit auro.

AD CLARISSIMVM VIRVM LVDOVICVM DE LA FORGE ANDINVM, DOCTOREM MEDICVM.

ODE VIII.

O Qui ſeueris Sole carentium
Frænas plagarum legibus incolas,
Inferne Rector, tuque conſors
Imperij, thalamique Iuno.
Poſthac, ſilentes ne populos, Styge,
Paruæque Lethes claudite finibus;
Iam magna Cocyti licebit
Stagna petant, vetitoſque fluctus.
Nam rarus olim (præſcius eloquor
Vates futuri) non remeabiles
Tranabit vndas, quas coercet
Lintre Charon, ſubigitque conto.
Ingrata ducens portitor otia,
Cœlo queretur Manibus inuido,
Vectigal inferno negari
Grande Ioui, famuloque naulum.
Tandem quieſces qui nigra perdius,
Pernoxque ditas Tartara Mercuri;
Paucaſque tranſmittes auaro
Virgâ animas Erebi tyranno.
Luſtrat ſecundâ ſcilicet alite
Forgaevs Andes, Pæone clarior,

Graioque Chirone, ac Melampo ;
Phœbigenæ decus Æſculapî.
Quacúnque greſſus arte ſalutifer
Molitur, alis ocyùs Africi
Morbi fugaces, flebileſque
Anteuolant febrium cateruæ.
Siticuloſæ ceu Libyes Leo
Regnator, egit quem ſimul indoles
Arrecta pugnæ, verſa totis
Terga pecus dat inerme campis.
At ſi qua vires peſtis adhuc tuas
Indocta, tecum certet inutili
Forgae, bello; peruicacem
Exitio grauiore mulctas.
Alto recludat fulmineus chalybs
Hoſtile pectus vulnere, transfuga
Iam vita diſceſſum minetur ;
Hanc celeri reuocas habenâ.
Sed ne maligno te Canis æſtifer
Inuadat aſtro ſollicitus caue :
Ver ne quid, Autumnuſque tentet
Lethiferis metuendus Auſtris.
Sæuit cruentus iam Stygis arbiter,
Ipſoque coniux ſæuior arbitro
Bacchatur, inſanoque latè
Terrificat Phlegethonta queſtu.
In luctuoſæ damna Proſerpinæ
Te námque nuper ſenſerat editum,
Manes recenſendo, minorem
Cum ſolito numerum videret;
Illam ſororum maxima, laneo
Quæ fata ducit ſtamine, triſtibus

Iuuiſſet armis, teque pridem
Ætheriâ ſpoliaſſet aurâ.
Sed cura reges, & grauior metus
Ambos remordet, ſi taciti petas
Terris relictis, limen Orci,
Nè vacuâ dominentur aulâ.
Cœlo carentes né-ve tot incolas
Sceptri ſolutos legibus, efficax,
FORGÆE, quâ clares, negatæ
Reſtituat panacæa luci.
Terrere demúm quò Styga deſinas;
Procul iubetur te pauidâ Charon
Arcere cymbâ, fretus aureo
Vel ſi adeas Acheronta ramo.

AD BEATVM ALOYSIVM GONZAGAM.

Romanum tyrocinium Societatis IESV petens, dum latêre ſe putat, in oculis clariſſimæ Vrbis poſitus, celeberrimum de varijs hoſtibus triumphum agit.

ODE IX.

GONZAGA, Heſperijs edite regibus,
Quem te Mœonij carminis alite
Maiorem recinat Lesbia barbitos?
Quanquam tollit auis te numero carens
Annorum ſeries ſceptra prementibus;
Gangem tecta vomant auriferum licet,
Pulſent & Pario nubila vertice,

Nil auerſa mouent pectora, pauperem
Proiectâque rapit ſegniùs æquoris
Algâ, nobilium quidquid Ibericos
Eoæ Thetidis littore nauitas
Conuectare ferunt Bœtis ad vltima,
Flauentiſque Tagi clauſtra, monilium.
Sordet Cæſareæ ſtemma propaginis,
Et faſti memores ſanguinis inclyti,
Maiorumque canens facta nepotibus
Centum fama tubis. nempe fugacium
Contemptu, Pietas caſtra capeſſere
Nudum nuda iubet nil cupientium.
Hâc heros trepidis militiæ duce
Tandem dura moues bella parentibus,
Victricique fugâ Romuleis genus
Pompæ non ſolitum ciuibus exhibes.
Exoſus lateris ſcilicet aſſeclas,
Et clari trabeas nominis indices,
Non ardes Tyrij tegmine muricis,
Quod magnis decuit regibus editum.
Nec centum litui, nec totidem tubæ
Victori præeunt, celſa iugalibus
Sublimem niueis, nec Capitolia
Portis excipiunt te bipatentibus;
Nec victæ exuuias gentis, & oppida;
Sed fuſis animi clarior hoſtibus,
Sub ſeruile iugum miſſa, Quiritibus
Oſtentas ſcelerum neſcius agmina.
Poſt tergum geminas, blanda Cupidinum
Mater, vincta manus, cum ſtygijs furit
Nequicquam pueris, quos pius igneis
Bellator iaculis exuis, & graui

Succinctos pharetrâ. Cyprigenam ſubit
Auri ſacra fames, cui comes it furor,
Depaſtus rabidis viſcera morſibus;
Iam doctus manicas, atque adamantina
Auerſantis opes mandere vincula.
Lambit faſtus humum, celſa neque ætheris
Ad conuexa datur tollere verticem:
Hunc circum manibus rapta tenacibus
Hærent ſceptra luto, gemmiferæ decus
Et ceruicis apex, multus & aureo
Scintillabat onyx, qui diademate
Sarraniſque rubens læna coloribus
Quæ ſuppoſta teris. Tergemini ducis
Greſſus ponè legunt ſigna ſequentium
 Debllatæ acies; quot numero faces
Accendit ſuperis nox laquearibus.
Vndas marmoreis euomit ædibus
Gratantum Iuueni Roma Quiritium,
Ter Pæana canit; ter leuibus tubas
Permiſcet lituis, ter Capitolium,
Ter miſſum reſonat Ianiculum melos.
Monſtris attonitus credis eburneas
Hæc GONZAGA fores, mittere ſomnia,
Et vanis animum Morphea ludere.
„ DVM captatur honos, ocyor alite,
„ Et pennis rapidi fulminis auolat:
„ Dum ſpretus fugitur, præpetis Africi
„ Et Cauri leuior flatibus aduolat,
„ Auerſúmque beat numine. proditus
„ Virtus non tacito muta ſilentio,
„ Obſcuriſque latens ſub penetralibus,
„ Natiuo radiat neſcia lumine.

Qualis cum Dominæ cæſariem fugit;
Aut gemmis adamas non habiles manus;
Se fruſtrà tenebris occulit ædium
Quem fulgor proprij luminis indicat.

AD BEATVM ANGELVM TVTELAREM.

ODE X.

QVas æſtuantis pectoris ignibus
Grates rependam peruigil Aliger?
Quas ore laudes, ô mearum
Tuta ſalus, columenque rerum?
Non, ſi quot ignes verticis aurei
Cœlum renidens explicat, Heſpero
Ducente noctem, quot recondit
Lucifero tenebras fugante,
Tot plectra vocum cantibus adderem,
Mulcente tigres doctior Orpheo:
Æquem reponendis amores
Officijs, vigileſque curas.
Latè per omnes dum lachrymabilis
Bacchatur oras Sequanidûm, lues;
Aluóque maternâ profundor
Victima nil miſerantis Orci:
Fatum coerces, ac tibi creditos
Partus ſecundo numine protegis:
Sæuire nec tactu maligno
Peſtiferam ſinis obſtetricem.
Addis vaganti frœna licentiæ:
Partes relinquens, nec mora, criminum,

Virtutis authoratus almæ
Caſtra ſequor potiora miles,
Sed fluctuantem conſilio iuuas,
Clariſque Iesv cœtibus inſeris:
O lacteam lucem! ô notandam
Gemmiferæ ſpolijs Erythræ!
Seruas ab vndis plus vice ſimplici:
Vitare pontes neſcia peruios
Cum cymba mœrentem cieret
Ad lachrymas gemituſq; nautam.
Me per ferarum,luſtra,& inhoſpitas
Errare ſyluas non ſinis anxium,
Seu luce pigrâ, ſeu ſub vndas
Nocte citâ reuocante Solem.
Oeſtro furentem, iamque minacibus
Penè impetentem cornibus, ilicet
Taurum retorques, & citatos
Fata gradus reuocare cogis.
Bellantis Orci terrificas procul
Arces cateruas, auxiliaribus
Non tardus armis: ceu niuales
Veris agit leuis aura nimbos.
Irata culpis Numina, ſupplici
Supplex amicas: vellis inanibus
Indormientis cenſor aurem,
Nec pateris ſcelerum veterno
Languere turpi corda diutiùs:
Suades Olympi me per & ardua,
Tellure neglectâ, citatos,
O vtinam! glomerare greſſus.
Si cuncta plectro dicere moliar,
Inſanientis moliar Adriæ

Narrare fluctus, inquietâ
Quos rapidus ciet Auſter aurâ.
Nullus reuellet (ſpero equidem) meo
Cuſtos fidelis, te lateri dies,
Donec ſepulchro, luce caſſum
Ætheriâ, Libitina condat.
Sed fata vincens pars melior mei;
Succedet aſtris te duce, Cælitum
Auctura cætus, cum minores
Eluerit cita flamma noxas.
Hîc tùm perenni tollere prodigum
Cantu licebit Numen, & ignibus
Rependere æternis amantis,
Perpetuos redamantis ignes.

AD EVNDEM ANGELVM TVTELAREM.

ODE XI.

NON, viperinis vncta cruoribus;
O fide Cuſtos, ſpicula te duce
Poſcam, Meduſæi viator
Nec ſaturum chalybem veneni.
Me ſiue iactâ gentis inhoſpitæ
Mordere littus iuſſeris anchorâ,
Ventiſque ludendâ biremi
Marmaricas penetrare Syrtes.
Me ſiue primo Sole calentium
Luſtrare terras, quà Tigris alite
Decurrit vndâ, fabuloſus
Quà rutilo tumet amne Ganges.

Scandam Pyrenen, & glacialibus
Bacchatâ Cauris Taygeti iuga:
Ridebo ſoles Africanos,
Et Libyæ ſitientis æſtus.
Impunè diris ſaucia fulminum
Luſtrabo flammis Acroceraunia:
Tentabo monſtrorum feraces
Armenii latebras Niphatæ.
Non me venenis diues Iberia
Lætiſque Colchi toxica poculis
Miſcere gaudentes, fugacem
Verſa retrò dare vela cogent.
Timente ſolui non timidus freta
Vertam phaſelo, nec Braſilûm dape
Terrebor humanâ, neque horrens
Iapponicos ſpeculabor ignes.
Captabo ſomnum teſqua per inuia,
Tutus leones inter Americos:
Mirabor & ferale ſyluis
Ingenium poſuiſſe tigres.
Quid multa? poſſim, te duce prælia
Moturus Orco, victor aheneis
Frænare vinclis, & perenni
Tartareos adamante Manes.

AD EVTERPEN,

LACRYMABILE BELLVM.

ODE XII.

O Quæ cingeris aureum
Verno Diua, caput Chloridos agmine:

Quæ blandâ geminum latus
Ludentum premeris pube Cupidinum?
Cultus & redimicula
Mollis pone comæ, mitte Cupidines,
Et ſparſas Veneres genis.
Palmis tunſa ſinus, flebilis & modos
Triſtes diuide næmias
Vati, funereæ flamine tibiæ.
Heu fata! heu malè creditos
Terrarum Dominis ætheris incolas!
Ignes crinibus hiſpidos
Nuper terrifici, peſtis & indices
Cum ſparſere minacibus
Vrſæ ſideribus. fallor? an inſolens
Tellus mugiit? audio:
Currus & galeas, telaque & ægida
Martis ſæua fremens ſoror,
Per regnata Gothis oppida concutit.
Deſertis Rhodopes iugis,
Hebroque, & volucri Strymone, Teutonum
Vaſtis imperitat plagis
Mauors, cui ſcelus, & neſcia parcere
Diuis, impietas comes,
Iræque, inſidiæque, & caput anguibus
Horrens Eumenidum cohors.
Iam thoracas agit Rhenus aheneos,
Et ſcuta & galeas virûm:
Iam Mænus refluis glauca cruoribus
Pingit flumina, iam Nicer;
Et qui Teutonicos imperio potens
Amnes Danubius premit.
Infrænem Ligerim qui prius, aureis
Et te Sequana fluctibus

Gaudentem

Gaudentem biberant, amne binomini
Ponunt cornipedes ſitim.
Qui Tarteſſiaci merſerat hactenùs
Se Bætis ſonipes vadis,
Flauentique Tago, iam Phaëtontii
Ripas Eridani quatit.
Eheu! ſed Numidam terreat, & vagos
Hinnitu meliùs Scythas,
Aucturoſque breui cornua Cynthiæ
Noſtro crimine Biſtones:
Aut Peluſiaci pinguia fluminis
Victor gramina tondeat.
Ex quo Threiciâ compede nectitur,
Tendit Græcia ſupplices
Indefeſſa manus Regibus Heſperi:
Tendunt Cyclades, & Rhodos
Quondam Carpathij gloria Nerei,
Dum bellator EQVES procul
Arceret pelago Biſtonidum rates.
Vltrò cæruleos ſinus,
Et ſeptemgemini fluminis oſtia
Nilus pandere geſtiens
Segnes increpitat Chriſtiadûm moras.
Quæ Numen pede preſſerat
Iam calcata feris Thracibus, ô pudor!
Dant longos Solymæ iuga
Nequicquam gemitus, & prece flebili
Heroas repetunt auos,
Inteſtina mouent dum lacrymabiles
Dudùm prælia poſteri!
Æquatas Superis ſcilicet impotens

Vrbes æquat humo furor:
Et mœſtos cineres grande procacibus
Spargit ludibrium Notis.
Non matrum gemitus, ora rigantibus
Non mixtæ lacrymis preces,
Imbelles pueros, & tenerum gregem
Arcent funere, virginum.
Coniux ex animi coniugis excipit
Corpus ſemianimis ſinu:
Quos nectunt iterum fata iugalibus
Ardentis patriæ rogis.
Nec delubra Deûm ſpreta furentibus
Cœtus fœmineos iuuant.
Longâ ſemineces quid referam fame
Prædas alitibus datos,
Nocturniſque lupis, & gregibus canum?
Quàm multas Aquilo impotens
Frondes aeriâ decutit ilice,
Grynæi nemoris iugis,
Cum brumæ reducis nuntius inſonat.
At iam deſine queſtuum,
Non factura fidem Muſa minoribus;
Caſſi lumine pignora
Quis tabo & ſanie patris, & artubus
Exemiſſe famem putet?
Quid maiora querar? quid lacrymem ſolo
Deiectas Superûm domos?
Aras Indigetum quid ſtabulantibus,
Conceſſiſſe iugalibus?
Quid direpta tholis aut anathemata,
Aut ſacras adytis opes?
Non ſi mille mihi, Caſtaliæ potens

Vndæ, Pieridum cohors
Perfundat liquidis ora liquoribus:
Non ſi ferrea perſonet
Vox ripas Tanais, Gangis & vltimi,
Clades entheus exequar,
Effuſumque nefas belligerantium
Latè Chriſtiadûm plagis.
Ceu cùm terrifico ſidera fulmine
Rupit magna Iouis manus,
Stirpes & pecus, & voluit agreſtium
Præceps diluuies caſas,
Irritans tacitos euigilantium
Lapſus murmure fluminum:
Aut qualis ſenio Mulciber aridas
Furtim corripiens domos,
Tandem ſumma petit victor, & ardua
Flammis carpit edacibus.
At vis & rabies mitior abripit
Arentis Libyæ feras,
Et quæ monſtra tegunt Gangaridûm plagæ,
Ægram concutiat licet
Aluum dira fames, nulla minoribus,
Maſſyli nemoris leo
Regnator, moueat bella leonibus:
Nec quò latiùs imperet,
Dumoſis atauûm prædo cubilibus
Exturbet pauidos, neque
Hyrcanas lacerent Armeniæ tigres:
Aut Lynx Treſſa Libyſtidem.
„ INCONCVSSA manent fœdera belluis.
„ O noſtri generis probrum!
„ Mortales miſeros imnumeris petit

„ Humanum excidijs genus.
„ Et iam tela leue eſt, iam leue dexteras
„ Altis mergere cædibus,
„ Et lenta Æmonijs ſpargere toxicis
„ Ipſas funera per dapes :
„ Hoſti,nec iaculis fata volucribus
„ Maturare ſat eſt , furor
„ Ni latè tonitru ſæuiat æreo,&
„ Accendat famularibus
„ Tellurem ſtygii ſulphuris ignibus.
„ At quid deterioribus
„ Heu ! ventura parant ſecula poſteris?
„ Culpis neſcia ponere
„ Gens humana modum, neſcia fraudibus,
„ Vincit crimine belluas,
„ Ortûs, & patrii degener ætheris.

AD SANCTVM IGNATIVM SOCIETATIS IESV PARENTEM, PRO PACE.

ODE XIII.

SIdus IGNATI, radiantis aulæ
Additum flammis, ades & ſereno,
Mœſta ſi tangunt, miſeros tuêre
Candidus aſtro.
Cernis vt latè ſcelus explicatis
Imperet ſignis? Themis vt fugaci
Nubium curru, biiugiſque tranet
Æthera ventis ?

Ponè Virtutum, viden' vt relictis
Diuitum tectis inopumque, turba,
Matris exemplo ſtimulis iugales
Vrgeat Auſtros.
Æquiùs duri ſcopulos Niphatæ,
Caucaſi rupes & inhoſpitalis,
Aut venenatas ſubeant draconum
Tutiùs ædes.
Cernis vt Diræ, ſata Dite proles,
Impio terras quatiant tumultu,
Vnde gens Chriſti ſibi luctuoſis
Diſſidet armis?
Tethyos vaſtæ leuiùs per vndas
Sæuiant actæ rabidis procellæ
Flatibus, diſcors vbi bella mouit
Africus Euris.
Graia famoſæ quatit arua Lernæ
Mitiùs monſtrum, numeroſa quamuis
Collà, tercentum, pauidos in hoſtes
Anguibus armet.
Impium fornax chalybem recudit,
Quo feri Thraces meliùs perirent,
Et niger cultor Meroes, & vſtus
Solibus Afer.
Mobiles ſanguis pretioſus vngit
Nerei campos, emeret Pelaſgis
Quem libens regnis, & adhuc gemente
Thracia Nilò.
Potat infandum! nece continenti,
Ebria, & noſtros reuomit cruores
Terra, qui centum potuere Chriſto
Subdere Reges.

Læua mens ſi non miſeris fuiſſet,
Has poli peſtes monuiſſe fertur
Inſidens Vrſæ ferus, & minaci
Crine Cometes.
Hoc fuit parræ recinentis omen:
Hi ſtrygum mœſti lemurumque cantus,
Nocte ſub ferâ tacitas prementum
Queſtibus auras.
Scilicet cœlo genus execrandum,
Omne per crimen ruimus, triſulcas
Nec Deum dextrâ patimur rubente
Ponere flammas.
Infrequens cultor Superûm, libido
Quà rapit, greſſus glomerat citatos:
Ceu ferus ludens faciles regentis
Pullus habenas.
Perfidùm ridens Venus, & Voluptas
Ora fallaci medicata fuco,
Arctiùs frænant domitum pudendis
Legibus orbem.
Flecte iam tantis vitiis iniquum
Numen Ignati, grauidas repentè
Ne ſagittarum viduet renaſcens
Sylua pharetras.
Quem vocent Diuùm populi ruentes
Rebus in duris magis audientem?
Quem magis triſtes auidâ querelas
Aure bibentem?
Dexter interſis miſeris precantur,
Ferrea vt priſcum redeant in aurum
Secula, & lætam lacrymata belli
Tempora Pacem.

AD SANCTVM MARTINVM, TVRONENSIVM PATRONVM ET ANTISTITEM.

ODE XIV.

TVTELA Franci nominis & decus:
O & Turonum præſidium potens
MARTINE, quem laudum perenni
Fama vehit ſuper aſtra cantu.
Quacunque naſcens Sol habitabiles
Illuſtrat oras, heſperij maris
Quacunque deuexus profundo
Mergit equos volucremque currum:
Senſere certam rebus in arduis
Per te ſalutem, ſceptra prementium
Dextris, tot Heroum cateruæ,
Tot numero populi carentes.
Inferre lætos quà libuit gradus,
Morbi fugaces, & pede febrium
Non turba claudo, viſque lethi
Præcipitant: vt iners leonem
Maſſylûm in agris antefugit pecus
Dumoſa captans. At ſociæ latus
Vtrumque cingunt Pax ſereno,
Proſperitaſque, Saluſque vultu.
Seu non pauentes funera Pæonas,
Sparſumque campis Sauromatûm genus,
Rhœtoſque luſtras; ſeu potentes

Rerum Italos, dominamque Romam,
Seu bellicoſæ littora Galliæ
Dexter reuiſens, grande cruoribus
Mortalium nefas piantem
Vnigenam memoras Tonantis.
Deuota iuſtis Numina concidunt
Latè ruinis Hœſus, & hoſtiâ
Teutates humanâ renidens,
Ludibrium melioris æui.
Tollunt Olympo, te Patre, cæteris
At ſe Turones altiùs vrbibus,
Damnare quos votis (beatæ
Tantus amor ſobolis) ſuêſti.
Siccâ minaces fauce lupos, tremens
Ouile circum, non timidus mori
Paſtor ſecundo nunc retorques
Numine, nobilibuſque victos
Sternis triumphis : nil miſerantibus
Nunc mortis ægros faucibus eximis :
Nunc victor Orci, luce caſſos
Ætherias reuocas ad auras.
Nunc tauriformis cum Liger agmina
Deuoluit vndarum, & trepidam quatit
Lymphatus vrbem, ſiſtis atros
Imperio, cohibeſque fluctus.
At corpus exſors labis vt exuit
Illatus aſtris ſpiritus, ilicet
Caræ relictum pignus vrbi
Præſidio, populiſque ceſſit.
Gaudet repulſæ neſcius aduena,
Cum blanda ſacris oſcula ferculis
Impreſſit, & te ritè rebus

In trepidis fuit apprecatus.
Tecto coercent immedicabiles
Quemcunque morbi, ſi pia pectore
Supplex ab imo vota fundat,
Ocyùs hunc miſeratus audis.
Vinci reſurgens ſe Podalyrius,
Vinci Machaon arte nec ambigat
Abs te paternâ, celſa quantùm
Sideribus ſuperatur Oete.
Diro rubentem fulmine dexteram
Mulces Tonantis, ne grauis incubans
Tectiſque, delubriſque, purum
Flagitij ſociet ſceleſto.
At mollioris deſino barbiti;
Si cuncta coner pectine, naufragâ
Impunè contendam phaſelo
Per Siculos equitare fluctus.

AD CLARISSIMVM VIRVM ÆGIDIVM CROVYN DE CHAMBOVRG, IVRISCONSVLTVM.

Vt tandem mortem vnici filij, vitâ immaturè functi flere deſinat.

ODE XV.

Tandem flebilibus deſine, deſine
Terras ac Superos tundere queſtibus,
Seu lucem reuehit Phœbus, Iberico

Seu mergit pelago diem.
Frontem triſtitiæ nubibus expedi,
Et curis lacerum pectus edacibus,
Quod clarum deceat juris, & arduæ
Conſultum ſapientiæ.
Luſtrauit niueis quinta iugalibus
Iam Latona polum, nec tamen excidit
Quæ Natum tumulo condidit ÆGIDI,
Infelix animo dies?
At dignum ſenio vincere Neſtoras,
Et longa Euboicę ſæcula virginis,
Annorum rapiunt heu! fugientium
Sex Patri trieterides;
Tollunt quem toties ſacra reconditæ
Pandentem Sophiæ, docta Sodalium
Aurito ſtupuit turba ſilentio;
Plauſûs haud tamen immemor.
Non vultus roſeos picta Modeſtia;
Non noſtris pietas nutibus obſequens,
Virtutumque cohors culta ſuperſtiti,
Natum funere ſummouent.
Artus vt teneros corripuit febris,
Et luſit ſubitâ peſte Machaonas;
Auerſata moras ſtamina ſerici
Rupit velleris Atropos.
Ac ceu vere nouo cum topiarijs
Formoſæ Boreas Chloridos inuidet,
Mollem durus humi ſternit amaracum;
Et florem gracilis roſæ:
Fati non aliter turbine concito,
Florum Parthenicas inter adoreas
Intacti potior flos niue lilij

Surgens filius occubat.
Cum flexi precibus, me tamen vnicâ
Patrem Cælicolæ prole beauerint,
Quis iam rebus opem præſtet in arduis?
Quis feſſum ſenio leuet?
Hæc lamenta Piis ſcilicet Ægidi,
Perſoluis Pueri Manibus: aureo
Sed reſponſa tibi reddit ab æthere
Diuûm cœtibus additus.
Quid functum, lacrymis & gemitu Pater,
Natum proſequeris? deſine queſtuum:
Me iam ſiderei luminis hoſpitem
Cœli regia continet.
Tranantem Zephyros, & vaga nubila,
Circunfuſa premens me Charitum cohors,
Virtutéſque, leui Numinis eſſedo
Hæc vexêre per atria.
Vexit Cœlicolûm cultus & impiger,
Et mens virgineo corpore purior,
Ac miris animus ſemper inæſtuans
Diuæ Matris amoribus.
Æui curriculum neu breue fleueris,
Quod paucis ſeries concita temporum
„ Luſtris corripuit. Non numero dies
„ Cenſet, ſed meritis Deus.
Tu curas humiles, quod ſupereſt, pede
Calca non humili, quæque volubilis
Fortuna arbitrio, ſubdidit orbitæ,
Alti ſideris incola.
„ Infelix animo turba Cupidinum,
„ Inuiſumque ſcelus cui procul exulant,
„ Is Numen vacui pectoris aureo

„ Felix hoſpitio capit.
Hęc demum niueo, qui cinerem tegit
Inſcribes lapidi: MVNERE Cœlitum,
Raptus præcipiti funere CAROLVS
Hoc Patrum tumulo iacet.

AD IACOBVM LINDONEM SACRAS PVERI IESV, ET DIVÆ VIRGINIS ICONES ELEGANTI PICTVRA EXPRIMERE SOLITVM.

ODE XVI.

QVÆ Phœbi iuga peruolem?
Quæ ſpelæa, nouem trita Sororibus,
Ne te longa fugacium
Annorum ſeries, ac taciturnitas
Vmbris triſtibus additum
Natis inuideat poſterioribus?
Parnaſſum-ne biuerticem?
An Pindi ſcopulos ætheris incolas?
Da DEXTRAM ocyùs, ocyùs
Quam gemmis onerem diuitis Indiæ,
Cultu digner, & oſculis.
Numen Caſtalio DEXTRA potentius,
Doctam ſufficiet chelyn,
Lesboumque dabit tendere barbiton,
Quo te longa ſuperſtitem

Extremis recinat fama nepotibus.
Regnator Superûm Pver,
Quantus peniculo ſurgit! imagine
Qualis Dædaleâ nitet!
Vt primo radiat ſidere pulchrior!
Nato gratior Heſpero!
Vt blandis faciem riſibus explicat!
Vt flammâ nitidum caput
Ambit multicolor circulus Iridis!
Certant ætheris orbibus
Orbes vt gemini luminum! amoribus
Vt ſeptæ Charites, labra
Hyblæi laticis roribus imbuunt!
Vt bellè teretes genas
Mixti purpureo ſanguine lilij
Perfundit color! aureum
Intonſi capitis vellus, eburnea
Vt per colla fluens, ſinus
Et blandis humeros allinit vndulis!
Vt frontis face mutuâ
Fulget Sidonij murice littoris
Oſtrum nobilius togæ!
Quid multa? ille tuis, Lindo, coloribus
Prodit, Tethyos æquore
Qualis purpureâ Lucifer emicat
Phœbi nuntius orbitâ:
Stellas auricomi lumine ſideris
Tantùm ſe ſuper efferens,
Quantùm nubifero mollia Populus
Vincit gramina vertice.
Sed quanquam meritis te Pver, & Deus
Cœlo tollit honoribus,

Non à MATRE venit gloria parcior,
Quam pingis niue Thraciâ
Fulgentem, & Pario marmore clarius;
Hîc vultus Pudor, hîc ſuos
Miratur Pietas : labra Modeſtiam
Rubris æmula coccinis
In voces teneras ſoluere cenſeat
Spectator tabulæ ſtupens,
Ni prodant tacitam longa ſilentia.
Pulchrâ MATRE tamen nitet
PROLES in geminâ pulchrior icone.
Sacris macte laboribus!
Longo Protogenem limite diuidis,
Naturâ licet æmulâ
Solers non timidis ſaxa coloribus
In formas hominum induat.
Cedit Parrhaſius, vincitur & Scopas,
Viuis mortua marmora
Mutantes ſtatuis imperitantium.
Te mortalibus altiùs
Vni pacta Deo nempè vehit Manus;
Ne parcus tamen audias,
Vt Tellure Chremes diuitias premens,
Auritas reſera fores,
Et largos Socijs depereuntibus
Claras artis opes, ſinus.
„ QVISQVIS dona lucro ponit, & indigos
„ Vltrò muneribus beat,
„ Hunc LINDO, Superis crede ſimillimum.

AD IOANNEM BAPTISTAM ROLINVM,

ATREBATO TVNC ARMIS PERSTREPENTE CADVRCOS PETENTEM.

ODE XVII.

QVALIS coruſci luminis arbiter,
Tumultuoſum Nerea deſerens,
Fluctuſque diſcordes, ſereni
Luce ſolum, ſuperoſque luſtrat:
Talis, Mineruæ pacifero comam
Ramo decorus, dum fera claſſica,
Mauortis & circumtonantes
Atrebatum, fugis officinas;
Sparges amicum non imitabilis
Lumen Suadæ, Tectoſagum plagas
Latè per omnes; per bibentes
Cœruleum populos Garumnam:
Fuſas Cadurci Neſtoreo legent
Ex ore gemmas, aure libentiùs,
Quam quas auaro voluit Hermus
Largus opum Thetidis marito.
I, perge felix, perge patentibus
Quo te piorum limina ianuis
Vocant, ſalutantum datura
Non tacitas tibi rurſus vndas.

I, quære claris, quære laboribus,
Non indecorus puluere ſordido,
Nomenque, victricemque famam
Funeris, & fugientis æui.
Te bella (nam quid diſſimulem?) breui
ROLINE, bellis ex alijs petent;
Sed quæ valentem nil pauentis
LOÏOLAE deceant alumnum.
In te venenis ſemineces adhuc
Armat chelydros Hæreſis, & minax
Nouum parentis robur Orci,
Lucifugos acuit Ceraſtas.
O macte! linguæ fulmina ſentiet
Fatale monſtrum: bellua centiceps.
Vnum renaſcentes in hoſtem
Ceu colubros iaculata, magnæ
Non vna ſenſit funera dexteræ,
Lernæa pingens æquora; perfidum
Nec colla centum: nec fugaces
Vſque animos reuocare ferrum.
„ HEROA virtus, non numeroſior
„ Emaſculati vis probat auxilî.
Iouis vel vnus ſternit ales
Innumeras Veneris columbas.
Quo flore tandem? quâ reducis caput
Donem coronâ? diuitis Indiæ
Flauo-ne victorem metallo?
Aut Arabum potiore gemmâ?
Laurus-ne crines ambitioſor,
Et palmâ dextram nobilis ambiat?
Recentis Alcidæ triumphos
Herculeæ decuere frondes.

O quæ

O quæ ſepultos Æmoniâ tegis
Manes ſub Oetâ Populе, Numinis;
Felice præſens cinge ramo
Hæreſeos ſpoliis onuſtum.

AD CLAVDIVM CONVERSETVM.

PATRIAE EXCIDIVM MODERATE FERENDVM ESSE.

ODE XVIII.

CLARAE penè ſuperſtites
Vrbis relliquiæ, quid muliebribus
Leſſum ponere neſcij,
CONVERSETE, polos illacrymabiles
Vrgemus querimoniis?
Ardentis patriæ buſta perennibus
Quid reſtinguere luminum
Molimur fluuiis, ſeu fuget Heſperus;
Eôs ſeu reuocet diem?
Mittamus querulæ nil medicantia
Tandem carmina næniæ.
Tradamus Zephyris, aut Erymanthidos
Vrſæ flatibus impigris
Spargendos tumidi fluctibus Adriæ
Luctus irremeabiles.
Non ſemper trifidis Caucaſon ignibus,
Nec Threſſæ Rhodopes iuga
Iracunda petunt fulmina Cœlitum:
Nec ſæui maris arbiter

Fratri bella mouens, ardua fluctuum
Scandit ſidera montibus.
Vrbs exciſa ruat quam vetus inclyti
Clarat nomen Apollinis:
Omnis fumet humo cui neque cæteræ
Certent Sequanidûm, ſitu,
Formâ, nectareo munere Liberi,
Baccho fontibus æmulis;
Vicos & vitreæ lata ſecantibus
Vndæ compita riuulis,
Mulcente indigenas fluctibus aureis
Parui nominis Aureâ:
Grynæi validis numinis arcibus,
Quas cœlo caput arduum
Non mirata ſemel condere Gallia,
Sepſit milite martio:
Templorum aëriâ mole, toreumatis,
Priſcum quæ deceant Scopam;
Cantatum & lyricis Parrhaſium modis
Nati Vatis ad Aufidum.
Quid ſacris Superûm relligionibus
Claros eloquar incolas?
Doctas dædaleæ Palladis artibus
Mentes? aſperioribus
Bellonæ ſtudiis viuida pectora?
Eſto, POLLINIVM ruat,
Tot rerum meritâ laude ſuperbiens:
„ ÆQVIS at Superis ruit.
„ Quorum cuncta cadunt irreuocabilis
„ Aut ſtant legibus arbitrî.
„ Lædunt tela minùs quæ Patientiæ
„ Mollit vis generoſior.

„ Siccis nec dubites hac duce cernere
„ Victores patriæ rogos
„ CONVERSETE, genis, & miſeris lares
„ Paſſim cædibus ebrios,
„ Imas non humili res pede proterens
„ Alti ſideris incola:
„ Auſis impauidum & ſubdere machinæ
„ Orbis decidui caput.
„ Humanis Sapiens caſibus altior,
„ Æquo ſidera lumine
„ Spectat, ſeu radios Gorgonis anguibus;
„ Et cœlo ſtabulantibus
„ Monſtris horrificent; ſeu nitidi aureas
„ Oſtentent capitis faces,
„ Et ſudent liquido nectare Cœlitum.

AD IACOBVM GRANDAMY,

R. C. F. R.

ΜΙΣΟΤΙΜΟΝ, ΤΙΜΗΣΟΜΕΝΟΝ.

ODE XIX.

OBLIVIOSO preſſerit hactenùs
Te noſtra Rector, Muſa ſilentio,
Quem Gallicanis clara latê
Fama vehit supèr aſtra pennis?
At vis ſileri: cum tibi Lesbiis
Phæbœa plectris numina plauderent
Me teſte nuper, reſpuiſti
Aure datos, oculiſque plauſus.

Malles Veſeui ſaxa, vel Alpium
Rupes caducas ſuppoſito (reor)
Fulcire collo, quàm moleſtæ
Ponderibus ſubiiſſe laudis.
Vtrumque blando cum latus agmine
Cingunt honores, moliibus & virum
Mulcere tentant, hos perenni
Exilioque, probroque mulctas.
Præſentis olim tollere laudibus
Non auſa nomen, iam Biturix vehat
Impunè te cœlo licebit:
Iam cupidi recinant Turones.
Iam tauriformem qui Ligerim bibunt
Nannetes, ortu non humiles tuo:
Iam ſoluat in laudes & ora
Lutetiæ numeroſa pubes.
Prô quanta laudum te ſeges ambiet!
Dotes canentur diuitis ingenI,
Lateque regnator Mineruæ
Egregias animus per artes.
Telluris hoſpes ſiue recondita
Scrutare rerum: ſiue ſuperuolas
Terraſque, nimboſque, & ſerenis
Diues opum remeas ab aſtris.
Fruſtrà ſecundis ocyor Africis
Lætâ carentes lampade Cynthij
Luſtraris oras, vel ſilentum
Attigeris fugitiuus arua.
,, HONOR fugaces conſequitur viros.
,, Fugit ſequaces: dum latet, aureâ
,, Se luce prodit, ſeque linguis
,, Mille canit taciturna Virtus.

AD BEATAM BARBARAM VIRGINEM ET MARTYREM VOTVM,

Pro morte feliciter obeundâ, Sacramentis SS. Euchariſtiæ, Extremæque vnctionis Chriſtianè ſuſceptis.

ODE XX.

DIGNATA Cœli Virgo, penatibus;
Cui clara latè tempora gemmeis
Cinxere flammis aſtra, Titan
Auricomo redimiuit igni.
Deſertor olim ſpiritus, hoſpites
Cum linquet artus, Pœoniis fugam,
Vrgente fato, nec licebit
Semianimi cohibere frænis:
Morare vitæ relliquias potens,
Donec ſupremis ritè liquoribus
Luctator vngar, ritè ſumptos
Sub latices, epulaſque Diuûm
Audis vocantes ſcilicet, irritâ
Nec voce cœlum verberat, igneis
Quicunque votis antè ſupplex
Diua, tuas calefecit aras.

AD CLAVDIVM PASCHASIVM REGIÆ SYLVÆ PRAEFECTVM.

Apollini, Diiſque ſylueſtribus regiam Henricæi Flexienſis Syluam incolentibus amœniſſimi ſoli delicias Saturnus inuidens, exciſis euulſiſque quotannis arboribus fœdam latè vaſtitatem intulerat. At illis in tanto diſcrimine, de nobili ſtatione deſerenda cogitantibus, tempeſtiuè Paſchaſius ſubſidio venit: qui hortos regios, ipſamque Syluam inſigni operæ pretio feliciter inſtaurat & in integrum reſtituit.

ODE XXI.

CYNTHI relicto vertice Delius
Cyrrhâque pridem, feria regiis
Ducebat Henrici viretis
Otia: fatidicamque laurum
Doctis legebat præmia vatibus;
Breuis Lycæum quà liquor alluit:
Blandâ morabatur volucres
Aut citharâ fidibuſque lymphas.
At quà per auras ſe nemus erigit,
Fauni biformes Semideûm genus,
Paneſque curſu prouocabant
Non timidos Zephyri volatus.

Iam ludus illis vincere garruli
Fontis ſuſurros flamine tibiæ :
Iam prata verberare, veris
Iam tenero ſpoliare cultu.
Spreto iocoſi munere Liberi,
Feſſis, ſub altæ frondibus ilicis
Gratum elaborabant ſoporem
Nectarei Ganymedis imbres.
Moroſus omnes at genitor Iouis
Arcere tentans, nubibus æmulas,
Quercuſque, populoſque, fagoſque
Et nemoris decora alta vertit.
Nec ſæuit vnus: flammeus & Leo,
Stirpeſque mordens Icarius canis,
Miſcent furorem, luctuoſis
Nil reſides Dryadum querelis
Mutare ſedes, atque aliis procul
Regnare lucis, mentibus hæſerat
Altè Deorum : tu fugaces
Auxilio, monitiſque ſiſtis.
Ergo miniſtrâ ſupplicibus manu
Tandem reponis tecta, perenniùs
Motura pugnas ſubruenti
Cuncta Deo, grauibuſque fatis.
Quincunce formâ dirigis ordines,
Stirpeſque vellis quas canis æſtifer
Furtim maligno roſit aſtro,
Damna lucris reparare ſolers.
Vndas auarus cum Boreas negat,
Arcetque patrem longiùs imbrium,
Siticuloſam fonte multo
Mergis humum famularis Auſter.

Dum vere ſurgunt arboribus comæ;
Ramos putator carpis inutiles,
Paliſque iactantes in Euros,
Ac ſudibus graciles maritas.
Apollinari nec ſine numine,
Muri reuulſas indecori ſitu,
Per longa lauros ambulacra
Nobilibus ſtatuis Camœnis.
Poſthàc ſubibis cum nemus, obuiam
Effuſa plaudent Numina vindici,
Crinemque velabunt ſuperbâ
Fronde Iouis, meritâque Daphne.
Iam te Deorum primus agreſtium
Non vſitatis Faunus vt efferat
Audin' cicutis? vt ſequace
Capripedes Satyri choreâ?

AD HENRICÆVM FLEXIENSE COLLEGIVM SOC. IESV SOTERIA,

Siue Carmen gratulatorium pro reſtitutâ IOANNI FILLÆO, Flexiæ periculosè laboranti, ſalute.

ODE XXII.

AVDIVERE meas Cælicolæ preces,
Audiuere, fugit morbus, & intima
Carpens viſcera peſtis,
Pennis alitis Africi.

Nequicquam geminis aucta Sororibus
Horrendum reſerat limen, & inferi
Cæco carcere Ditis
Manes euocat Atropos :
Fruſtra, bella ciens, illacrymabilem
Placatura parat fata Proſerpinam :
Nil lethalibus armis
Vis Plutonis promouet.
Curas ancipiti mota periculo
Quæ verſare graues pectore cœperas,
Inſaniſque ferire
Mecum ſidera næniis
HENRICAEA domus, deſine, deſine :
FILLAEO, Superûm templa, ſuperſtite,
Donemus Nabathææ
Grati meſſis odoribus.
Tam cari capitis munere reddito
Tollamus Latiis prodiga barbitis
Argutoque Pelaſgæ
Cantu Numina tibiæ.
Seu flammas rutili verticis, hoſpitem
Linquens Oceanum Cynthius explicet,
Seu reſtinguat Iberæ
Salſo flumine Tethyos.
Omnes præcipita DERIENI, moras :
Quanquam gymnaſii cogere muſicos
Cœtus non piger audis,
Et SOTERIA præcine.
Lætis Graiugenæ Stentoris æmuli,
Spargemus liquidum vocibus æthera, &
Immortale canemus
Regi Cælicolûm melos.

ANGELORVM CHORVS

AD PASTORES CHRISTO NATO.

ODE XXIII.

NE polum triſtes pecorum magiſtri,
Flebili poſthac onerate queſtu:
Iam minas ponunt iaculata ſontes
Sidera terras.
Iam Salus & Pax, & amica lætis
Fauſtitas bigis remeant Olympo:
Depluunt auro, niueiſque latè
Nubila riuis.
Martis in cladem ſceleriſque, ſũmmo
Naſcitur Proles ſimilis Parenti:
Rupis excſæ ſed inhoſpitali
Naſcitur aulâ.
Nempè terrarum, Sùperûmque rector
Mœnibus duræ prohibetur vrbis;
Et ſuburbano ſtabulatur hoſpes
Indigus antro.
Nox tegit denſis Puerum tenebris,
Qui facem Lunæ potiore flammâ,
Lucis & patrem, reliquoſque vincit
Ætheris ignes.
Hunc tamen produnt tenero per vmbras
Ore vagitus, gemituſque miſſi:
Et ſinus mergens gemini decoros
Luminis imber.
Quid tot humanum ſcelus eluentes
Fundis in cunis lacrymoſus vndas

CHRISTI? mortales ſatis vna noxas
Stilla piarit.
Quis choris ſeptum ſuperis, iacere
Cernuas inter pecudes, ſuperbo
Solis & clarum ſolio reclinem
Stramine credat?
Rore lactatur niueo parentis
Filius, nati genitrix amore:
Diues eſt lactis genitrix, amoris
Ditior infans.
O quot ardenti ſitiens amores
Hæc inexpletùm bibit ore, pleno
Quę ſinu fontem laticeſque viuos
Claudit amorum?
Curat infantem ſtudio ſenili
Virginis coniux, cumulatque mille
Baſiis cunas, totidemque vittis
Oſcula figit.
Ite contento, mora nulla, greſſu
Quò vocant aſtri radiantis ignes:
Hîc datum terris Iuuenes, licebit
Cernere Numen.

AD FLORIMVNDVM DE REFVGE, SACRI VERBI PRAECONEM.

ODE XXIV.

FRVSTRA nitentes vectus Iapyge
Phæacis hortos Alcinoi petam,

Quos inquilini veris altor
Flore beat Zephyrus perenni.
Fruſtrà repoſtas, ære ruentibus
Æquor phaſelis, Heſperidum plagas
Luſtrem viator, meſſe diues
Auriferi rediturus arui.
Nec fabuloſæ Chloridos areas,
Suſpenſa captem nec topiaria,
Iactauit olim quæ ſuperbæ
Aſſyrius Babylonis hoſpes.
Naſcuntur alto qui tibi pectore
Flores, Olympi ſemine ab aureo,
Spirant odorem FLORIMVNDE,
Ambroſium, Superúmque nectar.
Seu Florimundi nominis indice,
Mundâ, nec imis ſordibus illitâ
Florum renidentem coronant
Te niueæ Charites tiarâ.
Vernis Lycæum ſpargis odoribus
Seu floris inſtar, cedere neſcij
Aras vaporanti Deorum
Malobathro, Cilicique nardo.
Siue ore ſundis Neſtoreo pius
Flores Suadæ quos populus frequens;
Oſtroque Sarrano decora
Nobilitas legit, & Sorores
Pindi ſub antris fatidicas colens
Non vſitato turba ſilentio.
Quid multa? claris Florimundi
Florea nomina rebus imples.

AD CLAVDIVM BAILLETVM VINCARTIVS.

Siue laus IOANNIS VINCARTII nobiliſſimi apud Belgas elegiarum ſcriptoris.

ODE XXV.

IMPARIBVS BAILLETE, meas Vincartius aures
Detinuit numeris.
Ille decus Phœbi Vincartius, ille Sororum
Non moriturus honos,
Tantùm alios vincens Vincartius arte Poetas
Quos modò Belgá terit,
Quantùm nubifero viburna cacumine vincit
Quercus amata Ioui.
Paſſibus hunc quicunque ſequi cōtenderit æquis,
Quò cita Muſa rapit,
Fulmineæ volucri lentus certauerit anſer,
Præcipitique Noto.
Non ſic Odryſius blandâ teſtudine vates
Thracia corda mouet:
Nec ſic Aoniæ Thebas modulamine mulcent
Plectra canora lyræ.
Præſulis & Graij, cui vox dedit aurea nomen,
Aurea verba ciet.
Quid loquar Hyblæo ſudantia carmina rore?
Hæc lege, mella leges.

SCHOLIA IN LIBRVM PRIMVM ODARVM.

ODE I.

RADIARET Eos. *Aurora Græcis* Ἠώς, *Eos. Ouid. 3. Faſt.* Tres vbi Luciferos veniens præmiſerit Eos.

Filii cælebs pater. *Increatæ Sapientiæ, poſt naturam hominis aſſumptam; quæ, vt cap. 2. Prouerb. habetur, Iam erat antequàm Dominus quicquam faceret à principio, cuncta ſubinde cum eo componens.*

Impera, morbis tímor. *Hoc eſt; Si Flexienſibus, ô Ioſephe propitius fueris, nihil illis infeſti eueniet, ſed ad nutum voluntatemque fluent omnia. Morbi quidem certè, penè dicto, imperiiſque tuis citiùs procul auolabunt; ac ſpe reditus præcluſâ, in Adriaticum mare ſe præcipites dabunt.*

Monſtro furialis Hydræ. *Peſtis item multorum capitum bellua, & Hydrâ longè immanior, fruſtrà in Vrbem colubros contorquebit: ſiue illa ſub Veris initium, teterrimi Draconis, ſe Zephyrum eſſe mentientis tergo inſideat, & omne acerbitatis ſuæ virus in timidos ciues euomere contendat: ſiue æſtate ſummâ, & ſæuientis Caniculæ miniſterio, venena quæ in Libyæ campis collegit, per vicos ac plateas diffundat.*

Inſtet incumbens. *Iam verò ſi Paupertas ita Flexienſes premat, vt penè opprimat, eiuſque onus Rho-*

dopes & Hæmi Thraciæ montibus, illis multò grauius accedat, tu nonus Atlas, ô Ioſephe, imminens diſcrimen ab eorum ceruicibus tuo capite, humeriſque ſubiectis auertes.

Solis, & puræ. *Notus, ſiue Auſter* ἀπὸ τῆς νοτίδος, *hoc eſt, humiditate nomen accepit: vnde & à Poëtis procelloſus, imbrifer, pluuiuſque dicitur, Contrà, Boreas qui & Aquilo, ſerenitatem & ſiccitatem inducere ſolitus, nubes diſcutit. Ouid. 1. Metam.*

Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes.

Syrtes ſitientis Afri. *Syrtes ſunt arenoſa loca circa fines Africæ, Ægyptum verſus perículoſiſsima: inde Getulæ, Libycæ, & Paretoniæ ſiue Ægyptiæ à Poëtis dictæ.*

Memnonis oras. *Orientem intellige, in quo Memnon Auroræ filius regnaſſe fertur. Virg. 1. Æneid.*
Et nigri Memnonis arma.

Niueâ Cayſtri. *Hoc eſt Cycno, qui Cayſtrius ales à Poëtis vocatur, quòd apud Cayſtrum Lydiæ amnem frequens ſit.*

Virtus vitiis iniqua. *Id eſt, infenſa vitiis. Horat. 1. Carm. Ode 2. ad Auguſtum Cæſarem.*

Ne ve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura tollat.

ODE II.

QVA claudit geminis. *Lutetiæ forenſe palatium.*

Formâ Calliroe. *Nympha Fontis-Bellaquei præſes, vulgò* Fontaine-bleau. *Καλλιρόη à pulchris lim-*

pidiſque fluentis.

At Germana nouis. *San-Germanici caſtri Nympha ſorori Calliroæ à Patre Sequana præfertur, quòd naſcentem Delphinum exceperit, gremio foueri, & omni officiorum genere complexa ſit. Delphinus enim San-Germani natus eſt*, A Sainct Germain en Laye.

Curas Threicii date. *Duo Boſphori ſunt, Threicius ſiue Thracius, & Cimmerius. Thracius iuxta Byzantium eſt. Cimmerius à Cimmerijs populis nomen habet, qui eius frigidiſſimam partem incolunt. Plin. l. 4. cap.* 18.

Flos Paphiæ Sacer. *Roſa eſt, Veneri Deæ Paphiſacra.*

Adſint & Berecynthii. *I, Non deſint tympana & cymbala Gallorum, Berecynthiæ ſeu Cybeles Sacerdotum, qui Idam Phrygiæ montem incolentes aſſiduis ſaltationibus indulgebant.*

Vel primùm Morinos. *Per Morinos, & Scaldin Belgij fluuium, Belgas intellige Morini porrò extremi hominum à Virgilio, & à nobis dicuntur, quòd Oceano ſint proximi, breuiſſimuſque ab eis in Britannium ſit traiectus.*

Dubis & impiger. *Dubis, Aurea, Lupa, fluuij ſunt Sequanorum*, de la Franche Comté.

Parui Aurea nominis. *Aurea, exiguus quidem amnis eſt Polignium alluens, ſed aureo nomine dignus, propter eius aquas ſanè quàm limpidiſſimas, & omnino bellè fluentes.*

An Tarteſſiaci. *Tarteſſos, Hiſpaniæ ciuitas iuxta columnas Herculis, à qua Tarteſſiacus & Tarteſſius, Adiect.*

Et Bœtin bibet. *Bætis, & Tagus, nobiliſſimi Hiſpa-*

Hiſpaniæ fluuij.

Nec Gades ſtatuet. *Gades, duæ ſunt Hiſpaniæ in vltima ad Oceanum ora Inſulæ. Silius lib.* 17. Terrarum finis Gades. *& Cicero pro Corn. Balbo*, Gaditanonum mœnia, delubra, agros Hercules ipſe itinerum & laborum ſuorum terminum eſſe voluit.

An Rheno. *Hercules Amphitryonis filius, cum Acheloo Epiri fluuio decertans Deianiræ causâ, vt eſt in fabulis, cum ad extremum excuſſo altero cornu ſuperauit. Vide Ouid. l.* 9. *Metam. Rhenus, & Iſter qui & Danubius, celeberrimi Germaniæ fluuij.*

Biſtonas. *i, Turcas, qui à Biſtonibus ſiue Thracibus oriundi ſunt.*

Coget Threiciæ. *Turcæ Cynthiam, ſiue Lunam creſcentem in vexillis & ſignis habent.*

ODE III.

ODRYSIIS. *Thraciis, ſiue Turcicis. Odryſæ ſunt populi Thraciæ. Plin. lib.* 4. *c.* 11.

Litus Memphis inhoſpitum. *Ideſt, Memphis vrbs Ægypti regia, pyramidibus, quæ inter mundi miracula numerabantur, inſignis, cum portuoſiſſima ſit, omnique penè ex parte nauigiis aditum præbeat, aliàs tamen Gallis Regibus inhoſpita fuit, ac potiſſimùm auo tuo S. Ludouico, eiuſque fratribus: at ſceleris modò pœnitens, vltrò te, ô Delphine, in Regem depoſcit, cui & pyramides, in quibus plurima quæ mirificè te commendant, inſculpta ſunt, non ſine Dei inſtinctu, afflatuque multo iam erigit.*

Quas & Parrhaſius. *Nomen pictoris Epheſii, qui*

cum Zeuxide in certamen picturæ deſcendit, victorque extitit.

Aut Scopas. *Inſignis ſtatuarius, vnus ex ijs qui Mauſoleum cælauit. Vtriuſque meminit Horat. 4. Carm. Ode 3.*

Vario ſigna toreumate. *Toreuma, opus politum & cælatum, ἀπὸ τῦ τορεύειν, ſculpere, cælare. Mart. l. 31. Epigr.*

Artis Phidiacæ toreuma clarum.

Suſpendunt anathemata. *Anathema, donarium eſt quod Superis ſuſpenditur in columna, & pariete templi, ἀπὸ τῦ ἀναθῆναι, ſuſpendere.*

Matrem Eumenidum. *Nox, mater Eumenidum ſeu Furiarum fingitur à Poetis. Virg. 6. Æneid.*

Æneas matri Eumenidũ, magnæque Sorori, &c.

Hyperionis. *Hyperion, Sol eſt, ſic à Poetis dictus, quod eat ſuper terras, ὑπερίων.*

Threſſæ mœnia regiæ. *Conſtantinopolin, Imperij Turcici Regiam, in quam inuehitur Delphinus, præclarum de tanto Imperatore triumphum agens.*

Et quæ Cæſareis. *Sanctæ Sophiæ Templum, à Iuſtiniano Imperatore increatæ Dei Sapientiæ dicatum.*

Hellada. *Hellas Græcia eſt, ab Hellene qui primus in ea regnauit, ſic dicta.*

Quæ blatero. *Mahometes, fatale illud Orbis portentum, genere Arabs.*

Auguſto generoſior. *Quia Auguſtus cum Iulio Cæſare, ſolo duntaxat Imperium Oceano, & famam aſtris terminauit. Virg. 1. Æneid.*

Vincentem ſenio Pelea. *Peleus, Achillis pater, longioris vitæ fuit. Mart.*

Peleos & Priami tranſit, vel Neſtoris ætas,

ODE IV.

SVPERFVSIS Orion. *Orion, ſidus eſt tempeſtates ac procellas ortu ſuo excitans: & quia nautis terrorem incutit, Enſifer & aſpectu horribilis à Poetis fingitur. Virg. 1. Æneid.*

. . . aſſurgens fluctu nimboſus Orion.

An quæ remotis. *Britanni remoti, quaſi à toto orbe ſeparati ac diuulſi. Horat. 3. Carm. Ode 10.*

Te belluoſus qui remotis.
Obſtrepit Oceanus Britannis.

Idem 1. Carm. Ode 36. vocat Vltimos orbis Britannos.

Littora Boſphori. *De vtroque Boſphoro iam dictum Ode 1.*

Cauteſque Riphæas. *Montes Riphei ſunt in Scythia, ἀπὸ τῆς ῥιπάδος à flatuum vi, quòd ibi vehementiſſimi eſſe dicantur Boreæ flatus.*

Niphatæ. *Niphates, Mons eſt ſupra Aſſyriam; Tauri montis pars, ex quo Tigris naſcitur; dictus ἀπὸ τοῦ νιφάδος, à niuibus.*

Rupiſſe ſomnos. *Cicero Tuſc. quæſt. l. 4.* Noctu ambulabat in publico Themiſtocles, quòd ſomnum capere non poſſet, quærentibuſque reſpondebat, Miltiadis trophæo ſe è ſomno ſuſcitari.

Nec quos Bootes. *Senſus eſt, Nec Britanniam; nec reliquos Septentrionis populos ob hæreſin quam profitentur, mortem tibi illaturos eſſe credas. Bootes, cœleſte ſidus eſt, quod Arctophylax vocatur, & Bubulci more ſequi plauſtrum videtur. Cicero 2. de Nat. deorum.*

Arctophylax, vulgò qui dicitur eſſe Bootes.

Cynoſura. *Quæ & minor Vrſa dicitur, cum Vrſa maiore, Septentrionali polo nixa vehitur, Arctico circulo clauſa: Græcis eſt ἄρκτος vrſa.*

Littora Memnonis. *De Memnone iam dictum ſuperiùs.*

Vel Braſilas. *Braſilienſes, ſiue Braſili, Auſtralis Americæ populi ſunt, immanes & ἀνθρωποφάγοι.*

Ætnamque. *Ætna, Veſeuus & Chimæra, montes ſunt penè perpetuo clari incendio; Ætna quidem Siciliæ, Veſeuus Campaniæ, Chimæra Lyciæ.*

Victrix Idumes arbor. *Palma eſt, quæ aduerſus impoſitum ſibi pondus reſurgit, & ſursùm nititur, recuruaturque. Frequens eſt in Iudæa, ſiue Idumæa. Virg. 3. Georg.*

Solus Idumæas referam tibi Mantua, palmas.

ODE V.

MVLCENTIS Decij. *Decij, Pretoris Ægypti, in Chriſtianos ſæuientis.*

Mugitus Siculi bouis. *Perillus, Athenienſis fuit ingenioſus, qui vt placeret Phalaridi Siciliæ Tyranno, Agrigentum venit, & ex ære taurum fabricauit, in quo cum immiſſus reus ſubiectis ignibus torqueretur, mugitum & non hominis vocem videbatur emittere. In eo ipſe Perillus à Tyranno iuſſus includi, ſuppoſitis ignibus exuſtus eſt. Ouid. in Ibin,*

Ære Perillæo veros imitere iuuencos.

Hyemes ridet Iapygis. *Iapix, ventus eſt ab occaſu ſolſtitiali ſpirans, qui alio nomine Caurus dicitur.*

Hyemes. *i, tempeſtates & precellas. Virg. 1. Æn,*

Sæpè illos aſpera ponti Interclufit hyems.

Ceu Tegæus aper. *Aper Arcadicus, quem ſuffocauit Hercules. Nam Tegæa, oppidum eſt Arcadiæ. Dicitur & Erymanthæus ab Erymantho Arcadiæ monte. Virg. de laboribus Herculis,*

Mox Erymanthæum vis tertia perculit aprum.

Nemees leo. *Nemea, æ: vel Nemee, es, ſylua eſt Achaiæ, in qua Hercules leonem agrorum vaſtatorem interfecit. Martial. lib. 1. Epigramm.*

Non Marathon taurũ, Nemee frondoſa leonẽ,
Arcas Mænalium non timuiſſet aprum.

Vocis Stentoreæ. *Stentor, Græcorum omnium vocaliſſimus, vt Homero placet 5. Iliad. Nam quinquaginta hominum clamorem, vocis magnitudine adæquabat. Vnde prouerbium*, Stentore clamoſior. *Iuuen. Satyr. 13.*

Tu miſer exclamas, vt Stentora vincere poſſis.

Tarteſſiacæ. Memnonis. *De his non ſemel iam dictum.*

ODE VI.

PLEÏADVM nigris. *Pleïades ſtellæ, ſunt in genu Tauri, quæ circa Æquinoctium vernum oriuntur. Eas Poetæ imbriferas, aquoſas, nubilas, tempeſtatumque potentes vocant.*

Cornibus aut orientis Hœdi. *Hœdus, cæleſte ſidus in dextra manu Ericthonij: exoriens maximas tempeſtates concitare ſolet. Horat. lib. 3. Carm. Ode 1.*

Nec ſæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi.

Non Africanis. *Cafres, barbari & immanes Africæ populi, non procul à Bonæ ſpei promontorio.*

Nec Iappo. *Iappones lentis in Christi Martyres ignibus deſæuiunt, vt ex pluribus è Societate IESV conſtat, qui ſummo illo cruciatu ſupplicioque perierunt.*
Canna rubens. *Cannis ſylueſtribus apud Sinas rei ad necem vſque verberari ſolent.*
Regnata nigro. *Littora & terras Orientis, in quibus Memnon Auroræ filius regnauit. Virg. Æne. 1.*
. . . & nigri Memnonis arma.
Tùm pura largis ſemina. *Quatuor verſibus exprimuntur illa Dauidis Pſal.* 125. Euntes ibant & flebant, mittentes ſemina ſua, Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos.
Orabis inſtantem. *Notæ ſunt illæ B. Xauerij voces inter crebros diuini Amoris æſtus,* Satis eſt Domine, ſatis eſt.

ODE VII.

GVRGITE Scyllæ. *Scylla, ingens ſaxum eſt in mari Siculo præternauigantibus vehementer periculoſum. cumque aſſiduis vndarum concurſionibus latratum videatur emittere, fingunt Poëtæ monſtrum eſſe supernè virgineum, infernè verò piſcem, ſeſe caninis capitibus latrare, & naues cum Charybdi ex aduerſo obiectâ penitùs abſorbere. Vide latiùs hanc fabulam apud Ouid. 14. Metam.*

ODE VIII.

CONSORS thalami Iuno. *Proſerpina, inferna ſiue infera Iuno dicitur, vt ab ea Iunone quæ cælo præeſt, diſtinguatur. Virg. 6. Æneid.*

Iunoni infernæ dictus ſacer.

Ne populos Styge. *Styx, Lethe, Cocytus, inferorum paludes ſiue fluuij.*

Quas coërcet lintre Charon. *Poëtæ fingunt Charontem inferorum portitorem triente animas defunctorum per Stygem & Acherontem ad inferos tranſuehere. Virg. 6. Æneid.*

Portitor has horrēdus aquas,& flumina ſeruat
Terribili ſquallore Charon.

Famuloque naulum. *Hoc eſt, queretur Charon ſibi Plutonis famulo pretium vecturæ in cymba non perſolui, quod naulum eſt.*

Tandem quieſces Mercuri. *Fingitur Mercurius virgâ, ſiue Caduceo animas in Orcum detrudere. Caduceum vero, vt author eſt Macrobius 1. Saturn. cap. 9. duobus draconibus, mare & fœmina, in nodum obligatis ornabatur.*

Pœone clarior. *Pæon, nomen viri medicinæ artis peritiſsimi, quem Homerus 5. Iliad. ſcribit Plutonem curaſſe, ab Hercule grauiter vulneratum, inſigni illâ herbâ quæ ab eo Pæonia dicta eſt.*

Graioque Chirone. *Chiron Centaurus, inſignis medicus fuit, qui Achillem, & ipſum Æſculapium herbarum vſum docuiſſe fertur.*

Melampo. *Melampus item medicinæ arte claruit; pluresque ſanitati mentis reſtituit. Virg. 3. Georg.*

Phyllirides Chiron, Amythaoniuſq; Melāpus.

Phœbigenæ. *Æſculapius, fuit Apollinis filius, qui medicinam vel laude, vel opere ampliauit, ob eamque rem in Deorum numerum receptus fertur. Cuius duo filij Podalirius & Machaon, medici item præſtantiſsimi fuere.*

Siticuloſæ Libyes. *Propter ardentiſſimos calores. Lucan. lib. 1. Pharſ.*

..... per calidas Libyæ ſitientis arenas.

Panacæa. *Herba, ἀπὸ τοῦ πάντα ἀκεῖν, hoc eſt, à ſanandis omnibus morbis dicta. Virg. 12. Æneid.*

Ambroſiæ ſuccos & odoriferam panacæam.

Fretus aureo. *Aureus ramus, gratum Proſerpinæ munus eſt, vt conſtat ex 6. Æneid.*

Hunc ſibi pulchra ſuum ferri Proſerpina mu-
Inſtituit.

Sic illa tamen Forgæum extimeſcit, vt vel aureo ramo fretum ab Inferorum ingreſſu arceri velit.

ODE IX.

HESPERIIS edite regibus. *Italis. Italia enim occaſui ſubiecta eſt.*

Quem te Mœonii. *Senſus eſt, ô Gonzaga, ob heroicas virtutes Homerici carminis ſublimitate ac maieſtate longè ſuperior, quem te celebrabimus nos humiles & Lyrici Poëtæ, qui tenuem duntaxat Alcæi & Saphus ex Lesbo inſula oriunde barbiton intendimus?*

Pulſent & Pario. *Parium marmor colore candido, ſtatuis exculpendis aptiſſimum eſt. Nomen habet à Paro, vna ex Cycladibus. Virg. 3. Ænaid.*

..... niueamque Paron, ſparſaſque per æquor
Cycladas.

Bætis ad vltima. *De Bæti & Tago dictum Ode 1.*

Trabeas. *Trabea, genus veſtis fuit, quâ Reges & Principes olim vſi ſunt, ab eaque trabeati dicti. Ouid. 1. Faſt.*

Hæc igitur vidit trabeati cura Quirini.

Non ardet Tyrii tegmine muricis. *I, veſte tinctâ murice, quæ & conchyliata dicitur. Virg. 4. Æneid. de Æneæ veſte loquens,*

..... Tyrioque ardebat murice læna.

Apud Tyrios enim claruit vſus muricis, ac purpuræ.
Cupidinum mater. *Venus, Cupidinum Amorumque mater eſſe fingitur à Poetis. Horat. lib. 1. Carm. Ode 19.*

Mater ſæua Cupidinum.

Sarraniſque rubens. *Sarranus, idem quod Tyrius, à Sarra ciuitate quæ poſtea Tyrus dicta eſt: vnde Sarranæ veſtes, quæ & oſtrinæ & purpureæ, quòd Tyri optimè tingerentur. Virg 2. Georg.*

..... & Sarrano dormiat oſtro.

Vndas marmoreis euomit ædibus. *Virg. lib. 2. Georg.*

Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Manè ſalutantum totis vomit ædibus vndam.

Quos verſus exponens Macrobius lib. 6. Saturn. cap. 4. Vomitoria, inquit, in ſpectaculis dicimus, vnde homines glomeratim ingredientes in ſedilia ſe fundunt.

Reſonat Ianiculum melos. *Ianiculum, mons eſt trans Tiberim, in quo Ianum vrbem condidiſſe ferunt, Ianiculum item dictam.*

Credis eburneas *Fingit Virg. 6. Æneid. apud inferos duas eſſe ſomniorum portas, corneam & eburneam: per corneam vera ſomnia, per eburneam falſa vanaque tranſmitti.*

Sunt geminæ Somni portæ, quarũ altera fertur
Cornea, quâ veris facilis datur exitus vmbris,

Altera candenti perfecta nitens elephanto;
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes.

ODE X.

AVTHORATVS. *Miles authoratus dicebatur, qui authoramento, i, ſtipendio ac pretio alicuius milites conſcribentis obligabatur. Exauthoratus verò, qui ab authoramento ſeu militari sacramento & obligatione ſolutus erat.*

Gemmiferæ ſpoliis Erythræ. *Erythra ſiue Erythræum mare, vnionum ferax eſt. Statius 4. Sylu. 6.*

Nox & Erythræis Thetidis ſignanda lapillis,
Et memoranda diu.

Supplex amicas. *Amicare, conciliare eſt, & propitium aliquem reddere. Stat. 3. Theb.*

Solitâ prece numen amicat.

Huic opponitur inimicare, ſiue inimicum facere. Horat. 4. Carm. Ode vltimâ.

Non ira quæ procudit enſes,
Et miſeras inimicat vrbes.

Adriæ. *Adriatici maris.*

Inquietâ. *Horat. 3. Carm. Ode 3.*

. . . . . neque Auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ.

Libitina. *Pro Morte, Horat. 3. Carm. Ode 30.*

Multáque pars mei vitabit Libitinam.

ODE XI.

MEDVSAEI veneni. *Meduſa, fœmina fuit, cuius capillos in angues Minerua mutauit, & qui*

illam aſpiciebant in lapides vertebantur. Hanc cum peremiſſet Perſeus, ex eius cruore natus eſt Pegaſus: vnde & Meduſæus equus à Poëtis dictus. Meduſa etiam dicta eſt Gorgon, ob terrorem quem incutiebat, γοργὸν enim terribile ſignificat.

Marmaricas Syrtes. *Syrtes, ſunt loca arenoſa in mari circa fines Africæ Ægyptum verſus periculoſiſſima: Dicta* Marmaricæ *à Marmarica regione Ægypto vicina.*

Quà Tigris alite. *Tigris nobilis eſt fluuius Aſſyriam Armeniamque præterfluens; ſic dictus quòd inſtar tigridis velociſſimæ animantis mirâ pernicitate decurrat,*

Quà rutilo tumet amne Ganges. *Ganges, Indiæ fluuius, aureas ſecum arenas trahens.*

Scandam Pyrenem. *Pyrene, & numero multitudinis Pyrenæi montes, Gallias Hiſpaniaſque diſterminant. Nomen habent à fulminum ictu, quod crebriùs igne cœleſti ſeu fulmine feriantur.*

Bacchata Taygeti iuga. *Taygetus, mons eſt Laconum, Libero Patri ſacratus, teſte Seruio in illud Virg. 2. Georg.*

..... Virginibus bacchata Lacænis
Taygeta.

Saucia fulminum flammis Acroceraunia. *Acroceraunia, montes ſunt variis in locis, ſic dicti propter altitudinem & iactus fulminum, vt Seruius author eſt in 5. Æneid. Id vox compoſita ſatis indicat. ἄκρον enim ſummitas eſt, & κεραυνὸς fulmen.*

Monſtrorum feraces latebras Niphatæ. *Niphates Mons Armeniæ, Tauri montis pars ἀπὸ τῶ νίφ{ι}, à niuibus. Tigribus abundat, quem propterea vocat*

Tigriferum Sidonius.

. . . Tigriferi pharetrata per arua Niphatis.

Venenis diues Iberia. *Regio eſt iuxta Pontum inter Colchida & Armeniam, venenorum ferax. Horat. 5. Epodo.*

Herbaſque quas Iolchos, atque Iberia
Mittit venenorum ferax.

Colchi. *Horat. 2. Carm. Ode 13.*

.... Venena colchica.

Nec Braſilûm dape. *Braſili, ſiue Braſilienſes ἀνθρωποφάγοι, partem Auſtralis Americæ incolunt, ab Æquatore trans Capricorni Tropicum protenſi.*

Leones inter Americos. *America, quarta Orbis pars, ſiue Nouus Orbis ob magnitudinem dicta, nomen habet ab Americo Veſputio Florentino eius repertore, anno Domini* 1497.

ODE XII.

EVTERPE. *Muſarum elegantiſſima ac ſuauiſſima, vt ex nomine conſtat: εὐτέρπη enim ab εὖ* benè, *&* τέρπειν delectare *deſumitur, quod plurimùm oblectet.*

Chloridos agmine. *Chloris florum dea, eadem cum ea quæ à Romanis Flora dicta eſt.*

Minacibus Vrſæ ſideribus. *Feralis & luctuoſus Orbi Chriſtiano Cometes anno Domini* 1618. 13. *Decembris illuxit in tergo maioris Vrſæ, qui clades innumeras quibus iam tot annos, hodieque Chriſtiani principes inter ſe digladiantes atteruntur, minaci crine portendit.*

Rhodos Carpathii. *Inſula eſt nobiliſſima in mari Carpathio, quæ olim legum præſtantiâ, & naualis*

Per regnata Gothis. *Gothia, regio Europæ, à qua Gothi, qui hodie Sueco Regi parent, dicti ſunt.*

Hebroque. *Hebrus & Strymon Thraciæ fluuii.*

Teutonum. *I, Germanorum.*

Eumenidum cohors. *Furiæ Infernales per antiphraſin Eumenides dictæ, quòd minimè beneuolæ ſint.*

Iam thoracas agit Rhenus. *Rhenus, Mænus, Nicer, Danubius, Germaniæ fluuii: ſed præſtat cæteris Danubius.*

Tarteſſiaci Bætis. *Bætis, nobilis eſt Hiſpaniæ fluuius, Tarteſſiacus à Tarteſſo Hiſpaniæ Bœticæ oppido in ora Oceani ſito dictus.*

Flauentique Tago. *Tagus item Hiſpaniæ fluuius aurifer, de quo Ode 2.*

Phaëthontii Eridani. *Eridanus Italiæ fluuius, in Veſulo monte naſcens, & in mare Adriaticum influens, hodie notiori nomine* Padus *appellatur. Fingunt Poëtæ Phaëthontem à Ioue fulmine ictum in hunc fluuium decidiſſe, qui propterea* Phaëthontius *dicitur.*

Biſtones. *De Biſtonibus dictum Ode 2.*

Peluſiaci fluminis. *Nili, qui Peluſiacus appellatus eſt à Peluſio Ægypti oppido.*

Græcia ſupplices manus. *Senſus eſt, Græcia, Cyclades inſulæ, Ægyptus, Hieroſolyma, iam a Turcis occupatæ, continenter Chriſtianorum Principum opem implorant, quò tam immane iugum à ſuis ceruicibus excutiant, ſed fruſtrà, dum probroſo in ſeſe internecinoque bello deſæuiunt.*

Cyclades. *Inſulæ ſunt maris Ægæi circa Delum in orbem ſitæ, vnde & nomen acceperunt. Sunt autem numero 53.*

rei peritiâ adeò valuit, vt annis multis maris Imperio potiretur. Fuit & tutiſſimum aduerſus Turcas Italiæ propugnaculum, quandiu Equites Rhodij rerum in ea potiti ſunt.

Et ſeptemgemini fluminis. *Nilus Ægypti fluuius ſeptem oſtiis in Oceanum infunditur. Virg. 6, Æneid.*

Et ſeptemgemini turbant trepida oſtia Nili.

Grynæi nemoris. *Grynæum nemus eſt in finibus Æolidis Apollini conſecratum. Virg. 4. Æneid.*

Sed nunc Italiam magnã Grynæus Apollo &c.

Anathemata. *De hac voce dictum eſt Ode 3.*

Tanais. *Fluuius eſt Scythiæ, Aſiam diuidens ab Europa.*

Gangaridûm plagæ. *Gangaridæ, populi ſunt iuxta Gangem, inter Aſſyrios & Indos.*

Æmoniis toxicis. *I, Theſſalicis. Æmonia enim Græciæ regio eſt, quæ poſtea dicta fuit Theſſalia, venenis noxiiſque herbis abundans. Horat. lib. 1. Carm. Ode 27.*

Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

ODE XIII.

THEMIS vt fugaci. *Themis ſiue Aſtræa è cœlo in terram migrare fertur, & quoties Mortalium ſceleribus infenſa eſt, cœlum repetere.* Θέμις *Latinè* fas *dicitur.*

Cernis vt Diræ. *Diræ, Inferorum Furiæ ſunt, Dicuntur autem in cælo Diræ, Furiæ in terris, Eumenides in Inferis: vnde & tres eſſe cenſentur.*

Lernæ monſtrum. *Hydra eſt. Lerna verò lacus*

fuit in agro Argiuo, Herculis labore notiſſimus, qui in eo Hydram multorum capitum belluam, vicinæ regioni infeſtiſſimam interemiſſe fertur.

Quo feri Thraces. *Turcæ à Thracibus oriundi.*

Et niger cultor Meroës. *Meroë, Inſulæ Nili Metropolis, à qua & tota Inſula Meroe dicitur. Lucan. lib.* 10

. . . . . gurgite rupto
Ambitur nigris Meroë fœcunda colonis.

Vſtus ſolibus Afer. *Soles plurali numero, æſtus & ardores Solis dicuntur, iis continenter Africa torretur.*

Inſidens Vrſæ ferus. *Ingens Cometes, qui in tergo maioris Vrſæ apparuit anno Domini* 1618. *Decembris* 13. *tot cladium bellorumque, quibus hodie Chriſtianus orbis ardet, vt iam monui, prænuntius.*

Parrhæ omen. *Parrha genus eſt auis inauſpicatæ. Horat.* 3. *Carm. Ode* 27.

Impios parrhæ recinentis omen
Ducat.

Vitiis iniquum. *Iratum vitiis. Dictum Ode* 1.

Aure bibentem. *Studioſè audientem. Horat.* 2. *Carm. Ode* 13. *de Alcæo canente,*

Pugnas & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.

ODE XIV.

POEONAS. *Pannonij appellantur à Romanis quos Græci Pæonas, vulgus Vngaros vocat, quorum fama olim totam concuſſit Italiam, quaſi eſſent bello inſuperabiles. S. Martinus origine Pannonicus fuit.*

Sauromatûm genus. *Sauromatæ, ſeu Sarmatæ Europæi, ſunt Ruſcij & Poloniæ incolæ, quos Sanctiſſimus Præſul luſtrauit, & Chriſtianis legibus inſtituit.*
Rhœtoſque. *Rhœti Alpes incolunt quæ ad Orientem & Occidentem ſpectant, Helnetiis finitimi, vulgò* Griſones *appellantur.*
Heſus. *Galli Heſum & Teutatem humano cruore placabant Deos, inquit Lactant. lib. 7. Lucanus lib. 1.*

Et quibus immitis placatur ſanguine diro
Teutates, horrenſque feris altaribus Heſus.

Tauriformis. *i, Formam tauri habens, quam Poëtæ fluuiis tribuere ſolent. Horat. 4. Carm. Ode 14.*

Sic tauriformis voluitur Aufidus.

Fluuius corniger apud Virg. 8. Æneid.
Podalirius. *Filius fuit Æſculapij frater Machaonis: vterque ob inſignem artis medicæ peritiam ad bellum Troianum euocatus fuit.*
Oete, *ſiue Oeta, mons inter Theſſaliam, & Macedoniam, clarus morte & ſepulchro Herculis.*
Damnare quos votis. *Damnare aliquem voto dicebantur Dij, cum alicui tribuebant id cuius gratia votum ſuſceperat. Damnatus verò voti, vel voto, erat is qui iam eius cuius gratia votum fecerat, factus erat compos. Virgil. in Daphn.*

Vt Cereri, Bacchoque, tibi ſic vota quotannis
Agricolæ facient, damnabis tu quoq; votis.

ODE XV.

NESTORAS. *Neſtor iam trecenteſimum annum agens, cum reliquis Græciæ principibus ad bellum Troianum profectus eſt.*

Et

Et longa Euboicæ. i. *Sybillæ Cumanæ, quæ congeſtâ in manum arenâ, tot ſibi annos vitæ ab Apolline petierat, quot arenæ corpuſcula manu contineret, tandiuque vixit, vt nihil ex ea ferè præter vocem ſuperfuiſſe fabulentur.* Longæua Sacerdos *dicitur à Virg. 6. Æneid.*

Trieterides. *Trieteris, ſpatium trium annorum.*

Machaonas. *Machaon medicus inſignis, Æſculapij filius fuit: vnde Machaoniam artem Poëtæ vſurpant pro Medicina, & Machaones pro Medicis.*

Chloridos. *Chloris florum Dea, eadem cum ea quæ à Romanis Flora dicta eſt. Ouid. 4. Faſt.*

Chloris eram, quæ Flora vocor.

Parthenicas inter adoreas. *Pius Adoleſcens Deiparæ Virginis Sodalitio, Flexiæ magna cum laude præfuit.*

ODE XVI.

LESBOVM QVE dabit. *i, concedet in cantus, lyram ac teſtudinem Alcæi, vel Saphûs quæ ex Lesbo oriunda erat.*

Peniculo nitet. *Peniculus, ſiue penicillus, vulgare eſt Pictorum inſtrumentum.*

Hyblæi laticis. *Hyblæo melle. Hybla, mons eſt in Sicilia thymo abundans; vnde apes paſtæ, mel optimum conficiunt.*

Oſtrum Sidonii muricis. *Oſtrum, liquor eſt ille qui ex murice, ſiue ex conchylio eximitur ad pretioſarum lanarum infecturam: quâ olim Sidonij & Tyrij cæteris præſtiterunt.*

Pario marmore. *Paros, inſula eſt candido marmore abundans, vnde* niuea *dicta eſt à Virg. 8. Æneid.*

Olearon, niueamque Paron.

Longo Protegenem. i, *longo limite ac interuallo Protogenem à te diſiungis, vt potè præſtantior. Protogenes, pictor nobilis fuit Cauni Cariæ oppido natus. Multa Plinius lib. 35. cap. 10.*

Cedit Parrhaſius. *De Vtroque dictum Ode 3.*

Vt tellure Chremes. *Auari nomen apud Terentium, de quo Horat. 1. Epod.*

Quod aut auarus vt Chremes terrâ premam.

ODE XVII.

TECTOSAGVM. *Tectoſages, Galliæ Narbonenſis populi, vt Toloſani, Carcaſſones &c.*

Cadurci. *Galliæ Aquitanicæ populi, vulgò* Cahors.

Hermus. *Fluuius minoris Aſiæ, aureas arenas trahens. Virg. 2. Georg.*

..... atque auro turbidus Hermus.

Thetidis marito. *Oceanus maris Deus, Thetidis ſiue Tethyos maritus, interdum pro mari ipſo, quod totam circuit terram, ſumitur.*

Linguæ fulmina ſentiet. *Senſus eſt, Tot in te ſerpentes emittet Hæreſis, quot olim Hydra multorum capitum bellua in Herculem contorſit, quorum aliquot ferro excißis, cum totidem renaſcerentur, id ferri vitio tribuens Hercules, hanc igne tandem domuit. Pari felicitate ô ROLINE, monſtrum Hæreſeos igneo eloquentiæ fulmine conficies.*

Lernæa pingens æquora. i, *Lernam paludem ſuo ſanguine inficiens.*

Recentis Alcidæ triumphos. *i, Nouus Alcides de Hæreſi triumphans debet fronde Herculeâ, nempè po-*

pulo coronari. populus Herculi conſecrata erat. Virg. Eclog. 7.

Populus Alcidæ gratiſſima.

Et 8. *Æneid. de Herculis ſacerdotibus,*

Populeis adſunt euincti tempora ramis.

Oeta. *Oeta, mons eſt morte & ſepulchro Herculis nobiliſſimus. Dicitur Æmonia, i. Theſſalica, quòd Theſſaliæ vicina ſit.*

Manes numinis. i. *Herculem vitâ functum, & ſub vmbra populi ſepultum.*

ODE XVIII.

AVT Erymanthidos vrſæ. i, *Boreæ flantis ab Arcadica vrſa, ſeu ſeptentrione. Erymanthis, idos, Arcadia. Duæ porrò ſunt vrſæ, quæ ſeptentrionali polo nixæ vehuntur, Arctico circulo clauſæ: vna maior ſiue Helice, altera minor, quæ & Cynoſura vocatur. Plura repete ex fabulis apud Ouid. lib. 2. Metam. & Statium 9. Thebaïd.*

Tumidi fluctibus Adriæ. *i, Adriatici maris, propter ſæuitiam & tempeſtates plurimas ſemper æſtuoſi. Horat. 3. Carm. Ode 9. Adriam vocat* improbum, & iracundum: *& 3. Carm. 3.* inquietum.

Caucaſon. *Caucaſus, Aſiæ mons eſt Ptolomeo, ſupra Iberiã & Albaniam, parſq; Tauri montis. Fingunt Poëtæ Prometheũ à Dijs religatũ fuiſſe ad Caucaſũ.*

Threſſæ Rhodopes. *Rhodope, mons Thraciæ, à Rhodope Thracum regina ibi ſepulta. Illum Orpheus incoluit, à quo & Rhodopeïus dictus eſt.*

Clarat nomen Apollinis. *Pollinium ab Apolline dictum, vrbs eſt Sequanorum, ſiue totius Burgundici Comitatus elegantiſſima, vt ex hac poëticâ deſcri-*

ptione conſtat, pluribúſque dicendum occurret vltimo Epigrammatum ſcholio : habet arcem nobiliſſimam Gryneam, à Gryneo Apollinis cognomine, vulgò Poligny, *&* Grynon. *Verum nuper (quæ rerum humanarum conditio eſt) vrbs flammis abſumpta eſt, arx diruta.*

Aurea. *Fluuius Pollinium alluens, ſanè quàm limpidiſſimus, ac defæcatiſſimus, vt meritò nomen ab auro traxiſſe videatur.*

Toreumatis. *Toreumata dicuntur opera ſculpta, aut cælata : τορεύω ſculpo, cælo.*

Quæ deceant Scopam. *Scopas ſtatuarius eminentiſſimus, qui Mauſoleum cælauit. Plin. lib. 35. cap. 5.*

Cantatum & lyricis &c. *Parrhaſius, Epheſius pictor nobiliſſimus, cuius meminit Horat. 4. Carm. Ode 8.*

Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas:
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus.

Nati vatis ad Aufidum. *Aufidus, Apuliæ fluuius, Venuſiam Horatij patriam irrigans. Horatius de ſe ipſo loquens lib. 4. Carm. Ode 9.*

Longè ſonantem natus ad Aufidum.

Gorgonis anguibus. *Gorgon dicta eſt Meduſa, quæ cum duabus ſororibus Gorgadas inſulas in Oceano Æthiopico tenuiſſe fertur. Eius capilli in angues à Minerua immutati ſunt, & qui illam aſpiciebant, in lapides vertebantur.*

ODE XIX.

LESBIIS. *Quænam ſint plectra, & lyræ Lesbiæ, dictum non ſemel.*

ales Veſeui. *Veſeuus, & Veſuuius, mons eſt in campania ignivomus, qui ingentem annis ſuperioris toti prouinciæ vaſtitatem intulit.*

lpium rupes. *Alpes, ſunt montes excelſi Italiam Gallia & Germania ſeparantes, à candore niuum dictæ, quia perpetuis ferè niuibus albeſcunt.*

am tauriformem. *Fluuij olim taurinâ formâ pingebantur, tùm quòd taurorum inſtar mugiant, tùm quòd duobus ſæpè fluminibus, duo cornua tanquam tauri formam præ ſe ferant. Horat. l. 4. Carm. Ode 14. de Aufido amne,*

Sic tauriformis voluitur Aufidus.

ODE XX.

PÆONIIS frænis.i, *Arte Pæoniâ ſeu medicâ, Metaphora ab equitantibus petita. Pæon enim medicinæ artis peritiſſimus fuit, quem Homerus lib. 5. Iliad. ſcribit curaſſe Plutonem grauiter ab Hercule vulneratum.*

Luctator vngar. *Alluſio ad gymnica veterum certamina, in quibus nudi & vncti ſe exercebant palæſtritæ. Aliptes enim, ſeu magiſter eorum, certaturos inungebat, eaque curabat quæ ad corporis robur attinebant, ἀπὸ τοῦ ἀλείφειν, quod eſt inungere.*

ODE XXI.

CYRRHAQVE. *Cyrrha, vrbs in Phocide ad radices Parnaſſi montis, templo Apollinis clariſſima, à qua & Cyrrhæus dictus eſt, & templa*

Cyrrhæa ædes Apollinis.

Spreto iocoſi munere Liberi. *Hoc eſt, repudiatis vinis illis quibus mortales ſe recreant ac reficiunt, Deorum nectar largè à Ganimede ſuppeditatum, dulciſsimum omnibus ſomnum conciliabat. Horat. 3. Carm. Ode 1.*

Non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem.

Horatius ſaporem dixit, ego ſoporem, vt reor, non inconcinè.

Moroſus omnes at genitor Iouis. *Saturnus, pro tempore ipſo.*

Tempus edax rerum: quid non conſumitur æuo?
Mors etiam arboribus, marmoribuſque venit.

Flammeus & Leo. *Dum Sol Leonis ſignum ingreditur, vehementiſsimi calores eſſe ſolent.*

Stirpeſque mordens Icarius canis. *Canis Icari paſtoris in cœlum a Ioue relatus, ſiue Canicula, quâ exortâ ſumma ſiccitas, & grauiſsimi æſtus eſſe ſolent. Fabulam ſatis reconditam repete ſi placet, ab Hygino, vel a nobis Ode vltima libri II.*

Quas canis æſtiſer. *Canicula, Icarius canis, canis æſtifer, Sirius, idem ſunt apud Poëtas.*

Quincunce formâ. *In arborum ordinibus, quincunx dicitur, cum ita diſpoſitæ ſunt arbores, vt binæ cum tertia primi ordinis æquali interuallo ſibi oppoſita, quoquò te vertas quincuncialem referunt. In quincuncem dirigi arborum ordines à Cicerone dicuntur in Catone Maiore.*

Audin' cicutis. *Cicuta pro fiſtulâ. Lucret. lib. 5.*

Agreſtes docuêre, cauas inflare cicutas.

ODE XXII.

LATIIS barbitis. *Barbitos, maior eſt lyra, ſiue vt aliis placet, latior pars lyræ, & tam maſculino & fæmin. genere quàm neutro reperitur. Horat. I. Carm.* Ode 32.

—age dic latinum
Barbite carmen.

Tundere næniis. *Nænia, flebile carmen ac funebre eſt.*

Donemus Nabathææ. *Nabathea, regio eſt quæ ab Arabia incipiens ad mare Indicum protenditur, aromatum ac potiſſimum thuris ferax, cum Arabiæ pars ſit.*

Soteria. *Quid ſint Soteria, ſatis ex Odes epigraphe liquet.*

Graiugenæ Stentoris. *Stentor, vnus è ducibus Græcorum fuit, qui ad Troiam profecti ſunt: cuius tantus erat vocis ſonitus, quantus aliorum quinquaginta, vt ſcribit Homer lib. 5. Iliad.*

ODE XXIII.

IACVLATA ſontes ſidera terras. *Horat. I. Carm. Ode 2. de Ioue loquens,*

Dexterâ ſacras iaculatus arces
Terruit orbem.

Hæc inexpletùm bibit ore. *Hoc eſt, inexplebiliter. Virg.* 8. *Æneid.*

Tum pater Euandrus dextram complexus euntis
Hæret inexpletùm lacrymans.

ODE XXIV.

VECTVS Iapyge. *Iapix, ventus eſt Occidentalis, quem eundem Caurum Gellius lib. 2. eſſe indicat.*
Phæacis hortos Alcinoi. *Alcinous rex Phæacum in Corcyra inſula, diligens hortorum cultor, Home o teſte 7. Odyſſ. qui ait horum pomorum tantam fuiſſe fertilitatem, vt maturis fructibus noui ſtatim ſuccederent. Statius lib. 1. Sylu. 3.*

Quid bifera Alcinoi laudem pomaria, voſque
Qui nunquam vacui prodiſtis in æthera rami?

Heſperidum plagas. *Heſperides, Heſperi fratris Atlantis, filiæ ſunt. Hæ amœniſsimos hortos colere dicebantur, in quibus auriferum nemus erat cum aureis malis. Virg. Eclog. 6.*

Tum canit Heſperidum miratam mala puellam.

Chloridos areas. *Chloris, Latinis Flora, id muneris à Zephyro marito accepit, vt florum omnium poteſtatem haberet.*
Suſpenſa topiaria. *Celebrantur ab Hiſtoricis horti penſiles, & in aëre ſublimes, à Semiramide Regina Babyloniæ extructi.*
Malobathro. *Malobathrum, arbor eſt maximè in Syria naſcens, ex cuius foliis exprimebatur oleum ad vnguenta, & odore aſpergendos mulierum capillos. Horat. 2. Carm. Ode 7.*

. . . . coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Cilicique nardo. *Nardus & Nardum, pro vnguento nardino frequentiſsimè à Poetis vſurpatur. Cilix verò dicitur, quòd eo Cilices abundent. Statius*

3. Sylu.

. *Sylu.* 3. *meſſes Cilicum appellat ſpicas nardi, momum, thus & id genus alia.*

) ſtróque Sarrano. *Tyrus ciuitas olim clariſsima, rius Sarra dicta eſt, à qua Sarranum oſtrum, & arranæ veſtes, quæ & oſtrinæ & purpureæ, quòd Tyri optimè tingerentur. Virgil. 2. Georg.*

. . . . & Sarrano dormiat oſtro.

ODE XXV.

FVLMINEÆ volucri. *i, Aquilæ fulminis celeritatem imitanti. Notum eſt item ex fabulis Aquilam Ioui fulmina miniſtrare: vnde à Poëtis Iouis & fulminis ales vocatur.*

Odryſius. *Orpheus, Thrax genere ſiue Odryſius, tantum lyræ cantu ualebat, vt ſyluas & ſaxa moueret, fluuiorum curſum ſiſteret, feraſque mitiores redderet. Virgil. Eclog. 4.*

Nõ me carminibus vincet nec Thracius Orpheus.

Non ſic Aoniæ Thebas. *Amphion lyrâ adeò ſwauiter canebat, vt ſaxa etiam ad ſtruendos muros Thebanos traxiſſe dicatur. Horat. in arte.*

Dictus & Amphion Thebanæ conditor vrbis
Saxa mouere ſono teſtudinis.

Præſulis & Graij cui vox dedit aurea nomen. *i, S. Ioannis Chryſoſtomi, ſic ab aureo eloquentiæ flumine cognominati.*

Quid loquar Hyblæo. *Hybla, mons eſt Siciliæ melle optimo abundans. Hinc apes Hyblææ, quæ in Hybla paſcuntur. Virg. Eclog. 1.*

Hyblæis apibus florem depaſta ſalicti.

)ANNIS CHEVALIER

BVRGVNDI, POLLINIENSIS,

è Societate IESV,

ODARVM LIBER II.

AD R. P. STEPHANVM HARLETVM, GALLICARVM PROVINCIARVM Soc. IESV Romæ Aſſiſtentem.

ODE I.

) Bellicoſæ nobile Galliæ
CHARLETE ſidus, nominis aureâ
Qui luce natales, & vrbis
Romuleæ iuga ſumma clara
ndum peritæ frontis adoream,
o corymbos vertice præferens,
Nec fronde Phœbæâ reuinctus,
Te gracili tenuem Camœna?
trans & auras, & celeres Notos,
ſæ vehendum carmine Teïæ,
Vatiſque Dircæi ſolutis
Sidera trans vaga dithyrambis?

Seu concitatâ præpetis ingenî
Terras relinquens alite, lucidas
Stellantis orbes ſcandis aulæ,
Teque Deo, Superíſque miſces.
Quid multa? paruis aſſimiles tibi
Iam Roma paucos mœnibus ambiat,
Magnis reſurgentem, repentè
Roma ruat, paritura Romam.

AD STEPHANVM BINETVM. LAVS EIVS A PLVRIMIS PRÆCLARISQVE LIBRIS EDITIS.

ODE II.

ARDENTES Hyperionis
Quis flammas acie non refugâ ferat
Orbes ætheris arduos
Inuectus Zephyris, aut Aquilonibus?
Quis tractus liquidos poli,
Pennæ remigio non homini datæ
Tentet, ſæua frementibus
Quin donet pelagi nomina fluctibus
Proles heu! noua Dædali,
Ceris auſa caput credere perfidis?
Pallas ſi ſedet arbitra,
Hunc maioris agent exitii metus,
Doctâ prole voluminum
Qui-te-cúmque tumens Marte laceſſerit.
Seu BINETE, potentiùs
Morbos arte graues Pæoniâ leuas
Vocis nectare patriæ.

:u cultis reſeras mentibus enthea
Vatis carmina Regii
es ipſe ſacro numine concitus,
c Curis ſiue ſalutifer,
:rentes animos ſoluis edacibus.
d Siue immania GALLICI
ſti voce ſonans funera CAESARIS,
Laudas immeritum mori,
orúmque doces cœtibus additum.
e Seu tu nomine non tuo,
:us inuidiæ faucibus eximis,
Vitâ cœlibe nobiles.
]uis ſeu ſequeris aurea Tullium
Dantem flumina, paſſibus,
·entémque graui fulmine mobiles
Graios eloquij ſenem.
:lo tergeminis ſeu genus inclytum
ALDEGONDIN honoribus,
orum proauis regibus editam,
Exoſámque procos vehis.
ltus Virginei prodis amautibus
Seu certum ad Superos iter.
tellure ſatum Mopſopiâ, canis
Gallis læta noualibus
;entem fidei ſemina, dextero
Cœptis numine, MARTYRIM.
gentis Senonas Romuleæ metum,
Graio Præſule, & aſſeclis
ıtos, miſeris numina patribus
Deteſtata, refers prece
:ri, & Syriæ meſſis odoribus.
Cultu Numinis inclytos

Seu concitatâ præpetis ingenî
Terras relinquens alite, lucidas
Stellantis orbes ſcandis aulæ,
Teque Deo, Superiſque miſces.
Quid multa? paruis aſſimiles tibi
Iam Roma paucos mœnibus ambiat,
Magnis reſurgentem, repentè
Roma ruat, paritura Romam.

AD STEPHANVM BINETVM.
LAVS EIVS A PLVRIMIS PRÆCLARISQVE LIBRIS EDITIS.

ODE II.

ARDENTES Hyperionis
Quis flammas acie nôn refugâ ferat
Orbes ætheris arduos
Inuectus Zephyris, aut Aquilonibus?
Quis tractus liquidos poli,
Pennæ remigio non homini datæ
Tentet, ſæua frementibus
Quin donet pelagi nomina fluctibus
Proles heu! noua Dædali,
Ceris auſa caput credere perfidis?
Pallas ſi ſedet arbitra,
Hunc maioris agent exitii metus,
Doctâ prole voluminum
Qui-te-cúmque tumens Marte laceſſerit.
Seu BINETE, potentiùs
Morbos arte graues Pæoniâ leuas
Vocis nectare patriæ.

u cultis referas mentibus enthea
Vatis carmina Regii
es ipſe ſacro numine concitus,
c Curis ſiue ſalutifer,
rentes animos ſoluis edacibus.
d Siue immania GALLICI
ſti voce ſonans funera CAESARIS,
Laudas immeritum mori,
orúmque doces cœtibus additum.
e Seu tu nomine non tuo,
us inuidiæ faucibus eximis,
Vitâ cœlibe nobiles.
uis ſeu ſequeris aurea Tullium
Dantem flumina paſſibus,
entémque graui fulmine mobiles
Graios eloquij ſenem.
lo tergeminis ſeu genus inclytum
ALDEGONDIN honoribus,
orum proauis regibus editam,
Exoſámque procos vehis.
ltus Virginei prodis amautibus
Seu certum ad Superos iter.
tellure ſatum Mopſopiâ, canis
Gallis læta noualibus
entem fidei femina, dextero
Cœptis numine, MARTYREM.
gentis Senonas Romuleæ metum,
Graio Præſule, & aſſeclis
itos, miſeris numina patribus
Deteſtata, refers prece
ri, & Syriæ meſſis odoribus.
Cultu Numinis inclytos

Seu concitatâ præpetis ingenî
Terras relinquens alite, lucidas
Stellantis orbes ſcandis aulæ,
Teque Deo, Superíſque miſces.
Quid multa? paruis aſſimiles tibi
Iam Roma paucos mœnibus ambiat,
Magnis reſurgentem, repentè
Roma ruat, paritura Romam.

AD STEPHANVM BINETVM. LAVS EIVS A PLVRIMIS PRÆCLARISQVE LIBRIS EDITIS.

ODE II.

ARDENTES Hyperionis
Quis flammas acie non refugâ ferat
Orbes ætheris arduos
Inuectus Zephyris, aut Aquilonibus?
Quis tractus liquidos poli,
Pennæ remigio non homini datæ
Tentet, ſæua frementibus
Quin donet pelagi nomina fluctibus
Proles heu! noua Dædali,
Ceris auſa caput credere perfidis?
Pallas ſi ſedet arbitra,
Hunc maioris agent exitii metus,
Doctâ prole voluminum
Qui-te-cúmque tumens Marte laceſſerit.
Seu BINETE, potentiùs
a Morbos arte graues Pæoniâ leuas
Vocis nectare patriæ.

ı cultis reſeras mentibus enthea
Vatis carmina Regii
s ipſe ſacro numine concitus,
c Curis ſiue ſalutifer,
rentes animos ſoluis edacibus.
d Siue immania Gallici
ti voce ſonans funera Caesaris,
Laudas immeritum mori,
ırúmque doces cœtibus additum.
e Seu tu nomine non tuo,
us inuidiæ faucibus eximis,
Vitâ cœlibe nobiles.
ais ſeu ſequeris aurea Tullium
Dantem flumina, paſſibus,
entémque graui fulmine mobiles
Graios eloquij ſenem.
lo tergeminis ſeu genus inclytum
Aldegondin honoribus,
ırum proauis regibus editam,
Exoſámque procos vehis.
tus Virginei prodis amantibus
Seu certum ad Superos iter.
:ellure ſatum Mopſopiâ, canis
Gallis læta noualibus
entem fidei femina, dextero
Cœptis numine, Martyrem.
gentis Senonas Romuleæ metum,
Graio Præſule, & aſſeclis
tos, miſeris numina patribus
Deteſtata, refers prece
ri, & Syriæ meſſis odoribus.
Cultu Numinis inclytos

Seu concitatâ præpetis ingenî
Terras relinquens alite, lucidas
Stellantis orbes ſcandis aulæ,
Teque Deo, Superíſque miſces.
Quid multa? paruis aſſimiles tibi
Iam Roma paucos mœnibus ambiat;
Magnis reſurgentem, repentè
Roma ruat, paritura Romam.

AD STEPHANVM BINETVM. LAVS EIVS A PLVRIMIS PRÆCLARISQVE LIBRIS EDITIS.

ODE II.

ARDENTES Hyperionis
Quis flammas acie non refugâ ferat
Orbes ætheris arduos
Inuectus Zephyris, aut Aquilonibus?
Quis tractus liquidos poli,
Pennæ remigio non homini datæ
Tentet, ſæua frementibus
Quin donet pelagi nomina fluctibus
Proles heu! noua Dædali,
Ceris auſa caput credere perfidis?
Pallas ſi ſedet arbitra,
Hunc maioris agent exitii metus,
Doctâ prole voluminum
Qui-te-cúmque tumens Marte laceſſerit.
Seu BINETE, potentiùs
a Morbos arte graues Pæoniâ leuas
Vocis nectare patriæ.

:u cultis reſeras mentibus enthea
Vatis carmina Regii
es ipſe ſacro numine concitus,
c Curis ſiue ſalutifer,
:rentes animos ſoluis edacibus.
d Siue immania Gallici
ſti voce ſonans funera Caesaris,
Laudas immeritum mori,
orúmque doces cœtibus additum.
e Seu tu nomine non tuo,
tus inuidiæ faucibus eximis,
Vitâ cœlibe nobiles.
quis ſeu ſequeris aurea Tullium
Dantem flumina, paſſibus,
:entémque graui fulmine mobiles
Graios eloquij ſenem.
elo tergeminis ſeu genus inclytum
Aldegondin honoribus,
orum proauis regibus editam,
Exoſámque procos vehis.
ıltus Virginei prodis amantibus
Seu certum ad Superos iter.
ı tellure ſatum Mopſopiâ, canis
Gallis læta noualibus
gentem fidei ſemina, dextero
Cœptis numine, Martyrem.
ı gentis Senonas Romuleæ metum,
Graio Præſule, & aſſeclis
atos, miſeris numina patribus
Deteſtata, refers prece
ari, & Syriæ meſſis odoribus.
l Cultu Numinis inclytos

IANNIS CHEVALIER

BVRGVNDI, POLLINIENSIS, è Societate IESV,

ODARVM LIBER II.

AD R.P. STEPHANVM IARLETVM, GALLICARVM PROVINCIARVM SOC. IESV Romæ Aſſiſtentem.

ODE I.

Bellicoſæ nobile Galliæ
CHARLETE ſidus, nominis aureâ
ui luce natales, & vrbis
Romuleæ iuga ſumma clara
dum peritæ frontis adoream,
corymbos vertice præferens,
ec fronde Phœbæâ reuinctus,
Te gracili tenuem Camœna?
ans & auras, & celeres Notos,
vehendum carmine Teïæ,
ιtiſque Dircæi ſolutis
Sidera trans vaga dithyrambis?

Pulſata paruis at Berecynthiæ
Plauſere quondam Dindyma tibiis:
Æquúſque Dodonæ colono
Glande fuit, tenuíque ſummus
Ruris Sabæi meſſe Dieſpiter:
Placatus auro eſt nec Danaûm ſacris
Vel victor Auroræ, refuſo
Sed tenebris Bromius Falerno.
Fœcunda, qualis Iuppiter, imbrium
Rumpens triſulco nubila fulmine,
Perfundit immiſſis aquarum
Agminibus, Cerealis æquor
Arui ſubactum, ditat & aureæ
Meſſis colonos vbere: prodiga
Talis polorum naſcituro
VRANIE reſerauit amnes;
Quò clara ſeris nomina poſteris,
Partáſque laudes mitteret Alpium
Prærupta trans & ſaxa, Tibrímque,
Heſperiúmque cubile Solis.
Seu te relictis ſponte penatibus,
Parêre IESV cœtibus additum;
Rerum potentem ſeu iuberet
Te Sociis dare Roma leges.
Hoc fonte ſacri copia nectaris,
Sirene fluxit purior Atticâ,
Blandíſque Phœbæi poëtæ
Cantibus. Antiopéſque nati.
Hic ſaxa quamuis flecteret entheo
Pelaſga cantu, mœnia conderet
Arcíſque Thebanæ redemptor:
Ille tigres, comitéſque ſyluas

lto reuulſas cæſpite duceret;
t fulminantis Numinis alitem,
Hebríque,& Oeagri volucres
Carminibus cohiberet vndas.
e VARANAVS pars potior tui,
e MYRO magnis clarus & infulis,
Ex ore fundentem lepôres
Flexanimæ ſtupuêre Diuæ.
t Gallicanis imperio potens
um blandienti,non violabile
CHARLETE, ius dares Lycæis,
Tótque plagas,populóſque obires,
uanti paternis ignibus,omnium
nes repenſi? flammea pignorum
Quæ vota, ſubdentum perenni
Colla iugo,domitáſque mentes?
Roma triſtes ſidere patrio
bauit oras inuida ciuibus
Ciuémque claris clariorem
Præpoſuit,dominóque rerum
VITELESCO iunxit,& aſſeclis,
os cana virtus tollit in ardua
Sublimè,nec verſare curas
Orbe iubet gemino minores:
on vſitatâ,nec tenui face
rſtricta vultum,lucis & inſolens
Conniuet, & Gallo remitti
Romulidûm videt ora Phœbo.
perſpicaci mente, reconditas
utêre rerum nauus origines,
Quas alma tellus, quas & aër,
Quáſque ſinu Thetis vda claudit.

Seu concitatâ præpetis ingenî
Terras relinquens alite, lucidas
Stellantis orbes ſcandis aulæ,
Teque Deo, Superíſque miſces.
Quid multa? paruis aſſimiles tibi
Iam Roma paucos mœnibus ambiat,
Magnis reſurgentem, repentè
Roma ruat, paritura Romam.

AD STEPHANVM BINETVM. LAVS EIVS A PLVRIMIS PRÆCLARISQVE LIBRIS EDITIS.

ODE II.

ARDENTES Hyperionis
Quis flammas acie non refugâ ferat
Orbes ætheris arduos
Inuectus Zephyris, aut Aquilonibus?
Quis tractus liquidos poli,
Pennæ remigio non homini datæ
Tentet, ſæua frementibus
Quin donet pelagi nomina fluctibus
Proles heu! noua Dædali,
Ceris auſa caput credere perfidis?
Pallas ſi ſedet arbitra,
Hunc maioris agent exitii metus,
Doctâ prole voluminum
Qui-te-cúmque tumens Marte laceſſerit.
Seu BINETE, potentiùs
Morbos arte graues Pæoniâ leuas
Vocis nectare patriæ.

ſeu cultis referas mentibus enthea
Vatis carmina Regii
tes ipſe ſacro numine concitus,
c Curis ſiue ſalutifer,
rrentes animos ſoluis edacibus.
d Siue immania Gallici
iſti voce ſonans funera Caesaris,
Laudas immeritum mori,
iorúmque doces cœtibus additum.
e Seu tu nomine non tuo,
tus inuidiæ faucibus eximis,
Vitâ cœlibe nobiles.
quis ſeu ſequeris aurea Tullium
Dantem flumina paſſibus,
centémque graui fulmine mobiles
Graios eloquij ſenem.
elo tergeminis ſeu genus inclytum
Aldegondin honoribus,
orum proauis regibus editam,
Exoſámque procos vehis.
ltus Virginei prodis amaútibus
Seu certum ad Superos iter.
i tellure ſatum Mopſopíâ, canis
Gallis læta noualibus
gentem fidei ſemina, dextero
Cœptis numine, Martyrem.
i gentis Senonas Romuleæ metum,
Graio Præſule, & aſſeclis
atos, miſeris numina patribus
Deteſtata, refers prece
ari, & Syriæ meſſis odoribus.
l Cultu Numinis inclytos

Seu Patres memoras, Aſſiſij decus,
Claræ lumen & Vmbriæ
FRANCISCVM: attonito mater & aureas
Geſtantem CATVLVM faces,
Quem vidit gremio: Sequanicæ potens
BERNARDVM columen plagæ:
NORBERTVMQVE parem; lumen & Africæ
Matri bis genitum. mora
Muſæ ſit reliquos dicere longior.
m Terris altius ingenî
Seu te vis rapiens, maximum & optimum
Cœli laude per ardua
Attollit MARIAM, maximi & optimi
Molitoris opus. n ſacrum
Seu Nati vnigenæ remigio pari
Blandis numen amoribus
Imos, ac Sûperos alliciens vehit.
o Seu luſtrare cupidiùs
Inſtrata ætheriis æquora floribus
VALLIS te iuuat AVREAE:
Miraríque Roſæ tam benè Lilio
Iungi purpureum decus:
GOMBERTOQVE tamen cedere lilia,
Et BERTHAE pretio roſas.
p Seu triſtem dubiâ ſorte ADAMANTIVM,
Hinc CLEMENTIA Tartaro,
Æterníſque fauens vindicat ignibus:
Vultu hinc flammea turbido,
Exertóque minax arcet acinace
Cœtu Cœlicolûm THEMIS.
q Seu recti faciles deterioribus
Natis obiiciens auos,

Clarum

larum virginei floris adoreâ
Sabranvm Elzearem, thoris
ærentémque pari laude iugalibus
Delphinam, venientibus
ternas meritâ laude nepotibus.
r Celſo ſtipite pendulis,
u reſciſſa doces aſtra latronibus,
Quæ non Porphyrion furens,
on Rhæcus domuit, non validus Gyas,
Nec mole Enceladus minax,
ddens Caucaſeis Dyndima rupibus,
Oſſæ & Pelion impiæ.
elix Iapeti progenies, domus
Subductum ætheriæ focis
nem, ſeu patriis gentibus inferens,
Gallos iuſtitiâ beas,
rtutúmque choris; flagitium procul
Letho peius & amoues.
athildis patriis finibus exulans,
Seu ſe littore Gallico
tâ ſiſtit aui, vel capitis minor,
Et Regis thalamos petit:
m ſe virgineis cœtibus inſerit,
Extincto cita coniuge,
onſo nobiliùs iungitur & Deo,
Terris nil cupientium
iper tecta petens, nudáque regiæ
Magnas inter opes domus.
Clarus ſeu Cypriæ ſanguine coniugis
Cultu clarior at Dei,
tantùm reliquos inter Amaedevs
Tollit nomine principes,

H

Quantùm nubifero vertice fraxinus
Molles inter amaracos.
x Seu cæli reſerant aurea pauperes
Largo limina diuiti,
Nec mergi Stygio flumine ſuſtinent.
Orbem ſeu geminum duplex
Illuſtrat radiis Sol melioribus :
y Sol IGNATIVS Heſpero ;
Auroræ roſeis ſuppoſitum rotis
z Sol XAVERIVS ; & Stygis
Inſueto tenebras lumine diſcutit.
& Magnæ Regibus editus,
GONZAGA Heſperiæ, § KOSTKA parentibus
Et non Sarmaticis minor,
Seu latè ſuperis ignibus emicant.
Sed quò Muſa procax ? faces
Innubi numeres nocte per aureum
Fuſas æthera ? dixeris
Aut fluctus Siculos,aut hyemes vagas
Implacabilis Adriæ ?
Omnes & tenui carmine dixeris
† Fœtus diuitis ingenî.
Nec ſi Biſtonio doctiùs Orpheo,
Auditam arboribus teras,
Auritíſve chelyn cautibus Iſmari,
Dignâ laude virum bees.
Vatum docta procul turba faceſſite :
BINETO licet vnico,
BINETVM meritis tollere laudibus.

Conſolatio ægrotorum.
Dauidicorum pſalmorum flores.
Afflictorum animorum leuamen.
Funebre Henrici Magni encomium.
Præcipua Religioſorum Iura.
Rerum mirabilium ſpecimen.
Vita ſanctæ Aldegondis.
Diuinæ prædeſtinationis notæ.
Vita Sancti Dionyſii Martyris.
Proborum Antiſtitum Idea, Sauinianus.
Summarium vitæ SS. Patrum, qui Religioſorum ordinum authores fuêre.
Eximium Dei opus B. Virgo.
Blanda IESV *ad ſui amorem pellicientis illecebræ.*
Vita SS. Gomberti, & Berthæ coniugum.
Sermo de Origenis ſalute.
Vita SS. Elzearis, & Delphinæ coniugum, ac virginum.
Boni Latronis encomium.
Praxis ſolidi in Deum Amoris.
Vita S. Batildis Francorum Reginæ.
Vita S. Amedei Sabaudiæ Ducis.
Diues aureâ cœlorum ianuâ in ſalutem vindicatus.
Vita S. Ignatij Loiolæ.
Vita S. Franciſci Xauerij.
Vita B. Aloyſii Gonzagæ.
Vita B. Staniſlai Koſtkæ.
Alia eiuſdem opera complura.

SPIRITVS ADVERSVS CARNEM, EIVSQVE ILLECEBRAS VEHEMENTIVS INSVRGIT

ODE III.

QVO me, quò rapis improba,
Longis indocilis ponere fletibus,
Et blandâ rabiem prece?
Non ſaxum trepidis ſurdius auribus,
Vndas ære ſecantium,
Hyberni tumido concutit æquore
Neptuni trifidus chalybs.
Ergo te ſcelerum matre, repullulet
Vis impunè cupidinum?
Me nullo toties funere luſerint?
Ergo triſtibus otia
Reclinent miſerum nulla laboribus?
Terrorum ſatis, ô ſatis,
Pœnarúmque ſuper! deſine, deſine
Tandem ſæua minantibus
Hirquis, immeritum frangere cladibus.
Vrgetur tenebris dies,
Noctem lux oriens trudit, at ignibus
Decertantem Acheronticis,
Et nox, & rediens obſtupuit iubar.
O terrâ! ô Superi ardeo!
Quantùm nec magicis Amphitryonius
Neſſi veſtibus arſerit!
Quantùm nec Siculâ mole Typhoëus!

Nequicquam temerario
Auſus fulmineum Marte laceſſere,
Terræ progenies Iouem.
Et vix oſſa cutis lurida contegit.
Quid vis? eia quid amplius
O iam paſte meis viſceribus furor!
O pars parte tui Caro!
Quæ tandem querulis meta doloribus,
Si vibrata Cupidinis
Nullâ pauperie flamma retunditur?
Languentem Bromium Venus,
Et parcam Cererem ſi petulantiùs
Eludit temeraria?
Quæ finis? tereti voluerit irrita
Donec flamina turbine,
Vitales Lacheſis præcipitans colos?
Quæ finis? cinis aridus
Donec Threiciis flatibus auferar?
Proh feras nimium vices!
Iam te, iam meritum Perſephone caput.
Maturæque vocant comæ:
Vitam funeribus reſtitues datis.

PRECATIO DIOCLETIANI IMPERATORIS AD IOVEM ET APOLLINEM ADVERSVS CHRISTIANOS.

ODE IV.

Rector Cœlicolûm magne Dieſpiter,
Quo gens Romulidûm numine, laureas

Latè perdomitis hoſtibus explicat;
Ingentéſque triumphos.
Adſis, alta tenes ſeu Capitolia;
Dum libat pateris turba Quiritium,
Labro pinguis ebur Thuſcus & admouens,
Mactat ritè iuuencum.
Seu te Cornigerum Græcia nobilis
Dudum multiplici detinet hoſtiâ,
Et tauros ſtatuit cornibus aureis,
Alpheo flumine merſos.
Adſis Flaminibus ritè precantibus;
Da reſponſa Pater numine proſpero:
Cedant Chriſtiadæ finibus exules,
Rem læto omine firma.
Adſis & Lycios qui tripodas moues,
Latonæ ſoboles inclyta, Principi
Pœnas Romuleo det genus impium:
Da reſponſa roganti.

PATRVM SOCIETATIS IESV, IN ORAM CANADENSEM TRANSmittentium, Heroïca virtus, & inexplebilis laborum auiditas in Dei gloriâ promouendâ celebratur.

ODE V.

IGNATIANI quò decus agminis,
Claræque robur militiæ PATRES,
Nunquam redonandi relictis
Littoribus, patrióque cœlo?

Iam terret æris machina Nereüm,
Iam prima feruens æquora nauitis,
Quos puppe rectores ab alta
Paſſa iubent dare vela ventis.
Fruſtra obſeratis fundimus auribus
Herôum, amicas ſemiuiri preces;
Infida nequicquam fugaces
Obiicimus ſalis arua damæ.
Tellure & vndis, ô quibus inſidet
Non vana virtus, cominus arduis
Stat præliari: ſtat carinas
Belligeris tenues procellis
Inſanientis credere Nereï,
Lethique triſtes impauido minas
Spectare vultu: ſtat furentis
Ferre iugum, vel amica Marti
Tot ſerta magnis indere frontibus,
Vrunt Olympi quot liquidâ faces
Sub nocte culmen. ARGVVNTVR
Degeneres animi timore.
At non proteruæ per vada Tethyos,
Atróſque fluctus, LOIOLAE cohors,
Turbæ propinquorum, tibique
Diuitias operoſa quæris;
Queis inuidendæ iugera Neuſtriæ,
Tractúſque mordet quos Rhodanus furens,
Quos & quietâ lambit vndâ
Lenis Arar, ſocies paternis.
I perge felix, cur tibi mugiat
Malus procellis ſaucius Africis?
Cur verberanti puppis vndæ
Ludibrium peritura fiat?

Nullas auaro diuitias mari,
Merce additurum fluctibus obrutâ,
Impunè deducet per altos
PAVPERIES pelagi tumultus:
Longè repoſtis PAVPERIES tibi
Prælata gazis diuitis Indiæ,
Flauiſque Pactoli fluentis,
Solis & aurifero cubili.
Littus ſubibis hac duce barbarum,
Triſteſque portus gentis inhoſpitæ,
Iungetur & votis petita
CRVX toties, patienſque rebus
Virtus in arctis. Indolis æmula
XAVERIANAE, ſcilicet aſperis
Gaudes inexpletùm, igneíſque
Pectoribus ſitiuntur vſque,
Vſque & labores. Sentibus aſperat
Se vaſta tellus: non grauidâ Ceres
Flauens ariſtâ, non virenti
Frontem oleâ redimita Pallas
Ditant colonos: nec Semeleius
Altè reuinctus tempora pampinis,
Natas in vſum lætiorem
Fundit opes laticémque Liber.
Immite torquet frigus Oreadas,
Et vſque cana mœret Hamadryas
Horrens pruinâ, bruma durat
Marmoreo grauis amne Nymphas.
Et ni coruſcâ lampade ſubruat
Quandoque peſtem Cynthius, exulent
Diuíque, mortaléſque cœtus,
Barbaricis, mora nulla, terris.

At

,, AT MVLTA deſunt, multa petentibus.
,, Ductore IESV nil cupientium
,, Partes ſequutis, nil deeſſe
,, Rerum inopi regione poſſit.
Non hæc malorum meta, quid ocyùs
Neruos remittis barbite? legibus
Regnata Cocyti tyranno.
Gens Stygiis fera colla ſubdit.
Contaminatâ mente, libidinum
Quiuis nocentes æſtus agit plagas:
Hîc fixit infames, Cytheris
Poſthabitis, Erycina lucos.
Fæcunda tantis ſæcula criminum
Fluxêre riuis in genus & caſas:
Fluxêre in æternum trahentes
Exitium miſeros ruinæ.
Cani parentis frangere guttura
Nec natus horret nec pater in ſuós
Sæuire ferro cum malignæ
Incubuit febris ardor ægris.
Quid arte rhombos Tænariâ canam?
Quid iuncta laruis fœdera Tartari?
Tabo quid hoſtili nefandum
Carnifices, ſaniéque paſtos?
Si cuncta plectro coner Apollinis
Vulgare, coner Trinacrii maris
Omnes procellas, coner omnes
Carpathii numerare fluctus.
Emiſſus vmbris nec Podalirius,
Ægris ſalutem gentibus inferat,
Non arte Phœbæâ Machaon,
Patre Deo vel vterque natus.

Perrupit atri non qui adamantinos
Ditis penates Herculeus labor,
Tot monſtra demittat ſub Orcum,
Roboreæ metuenda clauæ.

EORVMDEM PATRVM IGNEA, ET ARDENS IN CANADENSIVM SALVTEM CHARITAS.

ODE VI.

O MACTE proles LOIOLAE! domo
Quam non laborum protulit inſciam
Paterna virtus, nil pauentis
Robur & indomitum iuuentæ:
Cum te phalanges miſit in hoſticas
Bellantis Orci, nobilis impulit
Atque in reluctantem tyrannum
Emeritam ſpolij cupido.
Qualis leonem martia Punicum
Vis egit antro mox in equilia,
Nunc in feroces mugientum
Vngue greges auidáque malâ:
IGNATIANIS ignibus algidos
Accenſa tractus, & Borealibus
Terras pruinis albicantes,
Ac niuibus iuga merſa, veris
Solues amœnâ perpetui vice;
Quò læta tellus explicet aureas
Virtutis æternos honores,
Æthereo genitalis igni,

Nec qualis olim ſtultitiâ petens
Cœlum Prometheus, gentibus intulit
Ignémque, morborúmque (letho
Ocyùs imperitante) turmas;
Talis ſequaci peſte, per igneas
Euecta ſedes, agmina febrium
Infeſta deuolues citæque
Mille vias, aditúſque mortis!
Sacros amicâ námque rigentibus
Ignes ab æthrâ gentibus inferens,
Arcebis æternis tot annos
Exitiis animas ruentes.
Proh quanta verſo, non vice ſimplici,
Cocytiorum funditus arbitro,
Daphne coronabit virenti
Fronde caput, ſylüáque crinem
Martis decoro puluere ſordidum!
Proh quanta palmæ pondera nobilis
Dextram grauabunt, tot ſubactis
Latè hominum, ſcelerúmque monſtris!
Lernæ furebat bellua centiceps
Minús chelydris: Amphytrionio
Multáque victori minores
Morte ruens, peperit triumphos.
Delubra, & aras thure dabit pio
Diuis calentes cernuus incola:
Longáſque virtutum cohortes
Iam melior, duce te explicabit.
O vt ſecundis lætitiæ ſonos
Iactabis aſtris! lumine flebili
Sementis vt miſſæ, feraces
Exiliens referes maniplos!

Vt te ſerenis aurea perpluent
Tunc aſtra nimbis! pectus vt entheon
Lactantis epotans amores,
Te ſolitos aget in Parentis
Non vſitatis fluctibus ebrij
Queſtus, minorem iuge ruentibus
Cœlo voluptatum fluentis,
O Superi SATIS! ô SVPERQVE!
„ INTAMINATA cui procul exulant,
„ Tumultuoſi mente cupidines,
„ Orbiſque totus; hoſpitali
„ Totum animo capit ille Numen.

IIDEM PATRES APOSTOLORVM ÆMVLI, ET AD QVOSLIBET PRO CHRISTO LABORES CRVCIATVSQ; SVBEVNDOS ERECTI.

ODE VII.

INVICTE magni Numinis aſſecla,
Virtute clarum nominis inditi
Æquans honorem, quâ liquentes
Laude vehare mihi per auras?
Æquæua legit te ſoboles Patri,
Diſſeminandis legibus vltimum
Latè per orbem; per rigentes
Indigenis populos pruinis.
Iter ſupremum carpere geſtiens,

...u voce, nutu ſeu Ducis, emicas
Pernix ſacramento fideli,
Arbitrióque regentis vno.
...e ſiue Eoæ Tethyos imperet
...lno caducâ cærula vertere:
Te ſiue ventis imparatum
Heſperii dare vela ponti.
...eu te retrorſum lintea flectere,
...cotíque littus marmoris, aduenæ
Inhoſpitales & Britannos,
Non dubio penetrare letho.
Seu te relictis mox Aquilonibus,
Arctóque pigrâ, flammiuomo velit
Suppoſta Phœbo regna, toſtum
Solibus & Lybin Africanis.
Te ſiue malit non timidum rogi,
Torrenda lentis viſcera Iapponum
Præbere flammis: vile pondus
Aut ſteriles onerare truncos.
Quid multa? ſi quot barbarus Adriæ
Dux verberati littora fluctibus
Auſter laceſſit: quot proteruus
Parrhaſio Boreas ab axe
Glandes onuſtis decutit eſculis;
Tot te paciſci funera gaudeat:
Et plura (cordis teſtor ignes)
Magnæ obeas animæ profuſus.
Quæ nempe certent dira frementium
Vires Amori? per medias Amor
Hoſtis phalanges, per minaces
Impauidus ruit & Tyrannos.
Sic filiorum te redamans Deus

Albo reponit: nos animæ manet
Vilis tenaces, ſors (pudendum!)
Cum famulis operum ſolutis.

AD NICOLAVM ADAMVM: SOLVENTI FELIX AD CANADENSIS NAVIGATIONIS CVRSVS OPTATVR.

ODE VIII.

LÆTA ſoluitur alite
Nauis, quæ populis dimidium mei
Tandem ſiſtet inhoſpitis.
Illam ſpumiferis parce procacior,
Auſter, tundere fluctibus.
Suppoſtis gelidæ parcite belluæ
Bacchantes animæ iugis.
Verſo ſæua fremens ne pelago ruat
Eurus, neu niger Africus
In ſyrtes laceram, ſaxáque torqueat
Vaſti ludibrium æquoris.
Spirantes placidis pone Fauonij,
Caro pondere nobilem,
Per tutum pelagi ducite flatibus.
Tu ſæui domitor maris,
Iniecit famulis quo duce puppibus
Tiphys fræna prior, trucis
Nec ponti metuit monſtra natantia,

Nec luctantem Aquilonibus
Auſtrum Threiciis; imperioſius
Da frænare rati ſalis
Æquor, cui potuit Pirithous ſuum
Mœrens Theſea credere.
Hunc ne longa maris tædia, vel metû
Excuſſo capiant, cie
Ludentum faciles Nereïdum choros;
Inoûſque Palæmonas,
Tritonéſque citos, Cymodocen, leui
Squammoſam Meliten pede,
Spióque, & celeris Phorcydos agmina.
Cæcâ ſufficiat polus
Illi nocte faces, cum ſoboles Iouis
Orion cadit, æquora
Nautis ſollicitâ puppe ſecantibus
Nunquam ſidus amabile.
Adſit ſtelliferis lampade præuiâ
Pallas lapſa penatibus:
Non qualis Danaûm carbaſa, & impias
Naues obruit ignibus,
Ob noxam, & furias Regis Oilëi:
Læſo numine, patria
Verſis dum peterent littora Pergamis,
Sed qualis, iubar aureis
Fundens mite comis, Alcinoi lares
Ad tutos, Ithacæ ducem
Affixæ ſcopulis, duxit ab inuido
Ereptum pelagi Deo.
Tum ſiſtat placitis incolumem plagis,
Vlnis excipientium
Dulces & lacrymas inter, & oſcula,

O ſi quid merui, preces
Surdis Cœlicolæ, ebibite auribus!

MAXIMIANI IMPERATORIS ADVERSVS CHRISTIANOS AD IOVEM, IVNONEM, ATQVE PALLADEM PRECATIO.

ODE IX.

HVC ades magni moderator orbis;
O tuis felix, faciliſque tandem!
Quicquid in Chriſti genus impiatum,
Quicquid in Lernæ ſobolem precamur,
Si ſacra quondam iugulatus æde,
Aureo cornu placuit iuuencus:
Si bidens fuſo Parium cruore
Marmor aſperſit: tener agnus aras
Imbuit: laurus crepitauit igni,
Et Sabæorum pretioſa templo
Affuit meſſis, bonus aure vota
Iuppiter hauri.
Huc ſoror magni Iouis, atque coniux;
Quam Samos leni remoratur vndâ,
Argos, & gentis Tyriæ colonus,
Regii currus, dominæque fidus
Haſtulæ cuſtos; numeroſa quondam
Si tuis raucos dedit ore queſtus,
Fuſa delubris niueo iuuenca

Tergore

Tergore, optatiſque pius ſacerdos
Victimis ſacros ſatiauit ignes,
Huc ades felix, genus execrandum
Merge profundo.
Huc ades ſummi ſoboles Tonantis,
Præſes armorum generoſa Virgo,
Quæ manu torques metuenda turmis
Tela Phlægræis, ſceleris nefandi
Vindices cœlo iacularis ignes;
ulmen, ô fulmen! leuius gigantes
latre veſanâ geniti furebant:
ulmen, ô fulmen, volucreſque flammas!
onſtra Lernæis grauiora, triſtem
Mitte ſub Orcum.

D CLAVDIVM NOIRELLVM.
DE BIBLIOTHECA FLEXIENSIS Collegij ab ipſo Rectore luculenter extructâ.

ODE X.

V M mota Gallis prælia Regibus;
IVSTÓQVE partas cæde Rebellium
ılmáſque, victricéſque lauros
Mæonio canerem cothurno:
lis videri Pieridum ſolet,
ntúſque turbæ Delius, aſtitit;
ıuo renidentis iuuentæ
Cæſariem radiatus auro.
Ilicoſis martius abſtine

Dixit, cothurnis:te citharæ vocant
Pacatiores, barbitóſque
Threïcio modulata vati.
NOIRELLVS omnes,cernis vt aureâ
Rector Camœnas excipiat domo?
Pindúmque, Parnaſſúmque nobis
Borboniâ meditatus aulâ,
Magníſque clarus ſumptibus excitet?
Cernis fecundo flumine,deuehat
Tot clara Lugduno, virorum
Impiger vt monimenta remex?
Si templa ſurgant rurſus Achaïcis
Noſtro Mycænis ardua numini
NOIRELLE, maternáque Delo,
Aut Pataræ,Lyciæque terris
Delubra,ſedes anteferam tuas:
Quas tollat olim Gallia laudibus,
Mirentur admiſſi nepotes,
Depereat cupidus viator.
Anguſta doctis ante Sororibus.
Cum tecta ſtarent,atque humiles caſæ,
Cæcíſque contempti repoſtus
Hoſpitij latebris iacerem:
Tu ferre Diuûm numina dedecus
Haud paſſus ingens,Regia protinus
Ad tecta,& Auguſtas vocaſti
(Dædaleæ decus artis) ædes.
Ecquas rependant Theſpiades tibi?
Quas alma Pallas? quas ego Delius
NOIRELLE grates, ô mearum
Dulce decus,columénque rerum?
Te turba noſtro numine percita,

Laudum perenni carmine concinet :
Te fama nullis ſæculorum
Accipiet fugitura pennis.

AD BEATAM CATHARINAM, STVDIOSÆ IVVENTVTIS PATRONAM.

ODE XI.

VIRGO, ſtelliferis digna penatibus :
Virgo luce poli pulchrior aureâ :
Caſti ſidus amoris ;
Gentis Niliacæ iubar.
Miratur liquido ſponſus ab æthere
Robur fœminei nobile pectoris,
Et vulganda nepotum
Seris prælia cantibus.
Fruſtrà gymnaſiis euomit omnibus
Coniurata Sophos,orbis & aduenas
Memphis : te ſuper altâ
Victos tollis adoreâ.
Cedit Romulei mens fera præſidis,
Fatalíſque rotæ machina,Tartari
Quas & barbarus antris
Peſtes euocat arbiter.
Iam toto reſonat Coſtidos æthere
Dignum tergeminis nomen honoribus :
Iam te carmine tollit
Pubes ſideris incola.

Plaudunt læta tuis aſtra laboribus;
Aptant & meritis præmia: dexteram
Ramo Palladis ornant,
Et Daphnes foliis comas.
Adſis Palladiis ſponte clientibus,
Præſentique foue numine ſupplices;
O Virgo, ingenuarum
Mater nobilis artium.

AD IOANNEM ESTIOTVM,

ODE XI.

DESERTA quondam Pieridum iuga,
Phœbóque tritum, te, ſubeo redux
Authore, Parnaſſi cacumen,
Pegaſeóſque recludo fontes;
Noſtram probari cùm Latiis chelyn
Scribis Poëtis, ſcribis & omnium
Inſtar BIDERMANO, tibique:
Nec ſtimulis precibuſque parcis.
Sic entheatum, ſic ſapientiæ
Reddis potentem, tollis & aurea
Vulgíque pertæſum, ſolíque,
Præpetibus ſuper aſtra pennis.
Quod Muſa Phœbo Teïa debuit;
Ciuis cothurnus quod Colophonii;
Pelignus, Andinúſque vates;
Debeat hoc Eques ESTIOTO.

'HRISTIANI S. PETRVM ÁB HERODE IN CARCEREM ABREPTVM, FLETV PROSEQVVNTVR.

ODE XIII.

QVIs deſiderio magnanimi modus
 Heroïs dabitur? dicite, dicite
›s ô qui trepidâ voce requiritis
 Paſtorem, timidi greges.
ɛ̃tus Cœlicolæ promite flebiles;
'tus Chriſtiadæ reddite lugubres:
ſtrum Cœlicolæ, funditus occidit,
 Veſtrum Chriſtiadæ, decus.
;o perpetuis turris aheneæ
nnetur tenebris, quem pietas, amor,
oncuſſa fides, & comes æquitas
 Cœlo laudibus inferunt?
is Lemniaci vincula perferat
nanis loculi ſordibus obſitus?
nquam flammiuomi lætior aureum
 Titanis videat iubar?
d mirare tegi nubibus æthera?
d terras tenebris? Cynthius occidit:
c ferrugineo pallida ſyrmate
 Mundi machina condolet.
d mirare quati carbaſa flatibus,
auim timidam fluctibus obrui?
›peſtatis abeſt optimus arbiter,
 Et ſæui domitor maris.

Heu turbo miſeris quàm grauis incubat
Nullo Chriſtiadis vindice ! ſoluite
Omnes implacidis fræna doloribus,
Vltrò ſoluite fletibus.

AD LVDOVICVM MAIRATVM, COLLEGII CLAROMONTANI Soc. Iesv Rectorem.

Cum triplex volumen in vniuerſam Theologiam edidiſſet.

ODE XIV.

O Monte Claro clarior arbiter,
Rector Lycæi maxime nobilis
Mairate, paruis grandiora
Detero, Mæonii vehendum
Cum nomen aſtris carminis alite,
Aut entheati pectine Teïi,
Non ante Muſarum ſacerdos,
Canto lyrâ, tenuíque plectro.
Qui te æmulari nititur ingenî
Felicis æſtu dum ſapientiæ
Arcana rimaris, grauémque
Spernis humum, rapiente pennâ:
Te mox Olympo, mollibus inuium
Sulcare ceris nititur æthera,
Tumultuoſis triſte ponti
Nomen aquis iterum daturus.
Mairate, cœli tergemino petens

tellantis orbes námque volumine;
Cunctis (vt imbellem miniſter
Fulminis anteuolat columbam)
ernicis alæ remigio præis:
)uà Phœbus alto Tethyos æquore
Tollit iugales, quà ſolutos
Heſperij rigat amnis vndâ.
rbs orbe maior Romula maximo;
:riptore Gallo vincimur, ocyus
Exclamat, vt Brenno ſuperbum
Subdidimus caput ante Gallo.
uidit, vt te vidit Iberia,
ſtiſque tandem laudibus extulit;
Rhenique potores, & Iſtri,
Ac Batauo vigil hoſte Belga.
octo Britannus mitior hoſpiti,
on triſte lignum, non chalybem, & rogos
Intentat, at frontem virenti
Emeritam redimit coronâ.
mplexa fœtus diuitis ingenî,
r ſe beatam Gallia prædicat,
Manúque nocturnâ (legendi
Tantus amor) terit & diurnâ.
rata ſacri flumina Neſtoris
ɔs Gallicarum maxima, melleo
Ex ore pendentis, perennes
Euomuit tibi ciuis vndas.
ıc geſtientes, blanda ruentium
iuſſa cœtus optimus arbiter,
Exempla maiorum ſequutus,
Imperio moderaris æquo.
ò Muſa? quò me nondum hederâ caput

Victrice cinctum? deſine barbiti,
Myſten deorum mollioris
Parce lyræ temerare cantu.

AD HIERONYMVM BERARDVM, REGII CONVICTVS FLEXIENSIS PRIMARIVM.

ODE XV.

O Regiarvm nobilis ædium
Berarde, præſes: qui tibi lenibus
Clarum togatæ pubis agmen
Imperiis,& amore ſubdis.
Non, ſi canoram natus ad Aufidum
Vates, petenti barbiton annuat,
Delphinas aut mulcens Arion
Fila lyræ, Rhodopéſque cultor:
Dignis Camœnæ fas ſit honoribus
Te ferre cœlo: currere ſed vetes
Laudum per æquor maximarum,
Æqua licet meritis canentem.
Audire nolles,clarus vt integris,
Labíſque puris moribus,aureo
Natale deducas ab æuo
Principium, celebréſque cunas:
Vt liberali quæ Dea pectore
Delubra fixit,te ſuper euehens
Auráſque, ſtellantéſque tractus;
Æquiparet ſociétque Diuis:
Vt mella Graio Neſtore dulcior

Hyblæa

Hyblæa vineas, cum tibi depluunt
Auro catenati lepores,
Flexanimæ monimenta linguæ.
: fama quamuis Herculis æmulum
e poſſe iactet maxima, non potes,
kes mira! procero puſillos
Ferre humero titulos honorum,
on ſic triſulco fulmine ſaucium
tnæa rupes Enceladum premit,
Vt te moleſtarum recurrens
Vrget onus, cruciátque laudum.
eſcire gaudes ſplendida quas manus
lucat alto diuitias ſinu,
Spargátque per turbas egentes:
Tantus amor ſubiit latendi.
ſiſte! fruſtra te fugis, ac tuos,
ıſitatâ, nec tenui licet,
Trans littus Eoum, vagóſque
Sauromatas rapiare pennâ.
VIRTVS carentes Sole colat plagas,
.atênſque regnet, lumina neſciam
Natiua prodent: nocte natis
Sic Superûm nitet aula flammis.
10 Muſa? iamiam deſine peruicax:
ım blanda plectro carmına diuidis,
Vides vt occludat BERARDVS
Dulichii ducis inſtar, aures?

AD NAVEM QVA VEHITVR CLAVDIVS QVINTINVS IN ORAM CANADENSEM IAM TERTIVM PROFICISCENS.

ODE XVI.

SIC Nereïa, Virginum
Te Doris, genitrix Oceanitidum,
Et ponti regat Arbiter
O Nauis,rapidis inter Iapygas
Certantes Aquilonibus :
Serues incolumem non vice ſimplici
QVINTINVM tibi creditum.
Frænatis equita fluctibus,& ſoli
Morde littora barbari
Soſpes, non timidæ dentibus anchoræ,
Cum primùm genitabiles
Tellus excipiet læta Fauonios.
Conſtanti celebrem fide
Te dicent meritis nablia cantibus;
Tiphys poſthabitâ rate,
Quæ rupes pelagi per tot inhoſpitas,
Clarum vexit Iaſonem :
Quamuis ſe ſpoliis iactet,& aurei
Caro pondere velleris :
Et cum ſemideis nunc quoque fratribus,
Inter lucida ſidera
Vaſto Cœlicolûm nauiget æquore.

D HILARIVM MARTINVM
:VM ITALICAM PROFECTIONEM
MEDITARETVR.

ODE XVII.

FORDACES curas HILARI, qui nomine ſolo
Triſtitiámque fugas:
id mœſtos abiture lares, ſociósque relinquis,
Dimidiúmque tui?
altem ſi meta viæ, ſi meta laboris
Gallica terra foret!
luſtrare plagas, aliâque calentia Solis
Lampade regna paras?
nis olorinis pinxiſſe coloribus æuum
Iam tibi grande comas?
obur, ſit cruda tibi, viridíſque ſenectus,
Sint ſine felle ſales,
Lacheſin mulcere queant, ſubitámq; morari
Tela datura necem.
iter emenſos ſedenim florentibus annis
Quot Libitina tulit?
ITA breue eſt falláxq; bonũ: ne crede fugaci,
Inſtabilémque time:
n etiam gaudent inopino funere fata
Ludificare ſenes.
uamquam dare verba tibi, gnauóque, ſenique
Res operoſa foret:
idus at lethi nullâ diſſolueris arte,
Conſilióque dolos.

Expecta, ſi tantus amor, tractabile cœlum;
Cum fera ponet hyems:
Mitior & læto genitabilis aura Fauoni
Gramine pinget agros.
Aſpicis Icarium, qui ſumma momordit & ima;
Vix reſidêre canem?
Terrere horrificis & adhuc latratibus auras?
Mille ciêre febres,
Quæ Cereris natam numeroſo fœnore ditant?
Italiámne petas?
Italiam? cingant te quanta pericula cernis?
Porrige vela Notis,
Infeſtus Thyrrena leui qui claſſe fatigat
Æquora, Maurus erit:
Aut non æquus Iber, qui plurimus obſidet Alpes,
Plurimus arua terit.
Si ſedet hoc animo, ſurdáque monentis amicas
Reſpuis aure preces:
Æmulus Æneæ, per tot diſcrimina rerum
Tendis & in Latium:
„ Rumpe moras, & te per dura ſequemur; AMORI
„ Inuia nulla via eſt.
Hôc Theſeus, nouies quæ Styx effuſa coërcet,
Pallida regna ſubit:
Extemplóque valet Lethæa abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

SCHOLIA
IN LIBRVM SECVNDVM
ODARVM.

ODE I.

)ERITAE frontis adoream. *i, laudem ſiue gloriam, eámque propriè quæ ex rebus militiæ præ-* *trè geſtis comparatur.*

lto corymbos vertice. *Hederâ & corymbis exi-* *ij olim Poëtæ coronabantur. Horat. 1. Carm. de 1.*

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis.

lem epiſt. 4. hederam victricem vocat.

uſæ Teïæ. *Anacreontis, à Teïo vrbe Paphlago-* *e, in qua natus eſt Anacreon, dictúſque Teïus.* *Ierat. 1. Carm. Ode 17.*

. . . . Et fide Teïâ
Dices laborantes in vno
Penelopen vitreámque Circen.

atíſque Dircæi. *Pindari, qui Dircæus, ſiue The-* *nus fuit. Nam pars Bœotiæ, in quâ fons eſt Dirce,* *ircæa cognominata eſt. Horat. 4. Carm. Ode 2.* *Pindaro,*

Multa Dircæum leuat aura cycnum.

ithyrambis. *Dithyrambus, genus quoddam car-* *inis fuit in honorem Bacchi, quo maximè Pindarus* *ccelluit. Horat. 4. Carm. Ode 2.*

Seu per audaces noua Dithyrambos
Verba deuoluit.

Berecyntiæ. *De hac voce dictum. Ode 1.*

Dodonæ colono. *Dodona, vrbs in Chaonia, Epiri regione, iuxta quam inſigne nemus eſt Ioui ſacrum, cuius arbores, maximè verò quercus, vocales erant, & oracula fundebant. Hinc* quercus Dodonæa *apud Historicos, & Poëtas celeberrima fuit.*

Victor Auroræ Bromius. *i, Bacchus, Indorum & Orientis victor. Bacchi cognomen* ἀπὸ τῦ βρέμειν, *hoc eſt à fremendo, quòd nimio vino correpti fremere ſoleant.*

Vranie. *Muſa cœleſtis, quòd viros eruditos in cœlum tollat,* ἀπὸ τῦ οὐρανῦ..

Sirene Atticâ. *Iſocrates ob ſuauitatem & elegantiam ſermonis, Attica Siren cognominatus eſt.*

Phœbæi poetæ. *Orphei, Apollinis filij.*

Antiopéſque nati. *Amphionis, Iouis & Antiopes filij. De vtroque dictum Odis ſuperioribus.*

Arciſque Thebanæ redemptor. *i, qui pretio conduxit arcem Thebanam conſtruendam: Redemptor enim is dicebatur, qui certo pretio conducebat vniuerſum aliquod opus faciendum. Cicero ad Qu. Fr.* Redemptori tuo dimidium pecuniæ curaui.

Hebrique & Oeagri. *Hebrus, & Oeagrus, ſunt fluuij Thraciæ rapidiſsimi. Hebrus ab Oeagro initium ſumit. Virgil. 1. Æneid.*

—volucrémque fugâ præuertitur Hebrum.

Te Varanæus. *Guillelmus Foncquet, Marchio Varanæus, qui apud Henricum Magnum gratiâ plurimùm valuit.*

Te Myro. *Andegauenſium Antiſtes, facundiâ clariſsimus.*

'e Vitelleſco iunxit. *Mutius Vitelleſcus è primâ omanorum nobilitate, Sextus Societatis IESV ræpoſitus Generalis.*

ODE II

QVis tractus liquidos poli &c. ſenſus eſt, *Quiſquis ſe cum Bineto comparare voluerit ob orum editorum multitudinem, eiuſque verborum ſententiarum maieſtatem exæquare ſtuduerit, ille æ ſua non minus periculum adibit, quàm ſi cum ro Dædali filio cereis pennis volitare velit. Quemodum enim Icarus, pennis nimis fragilibus & ce- ad cælum & Solem volare contendens, præceps ubiectum mare decidit, ita prorſus &c.*

e Pæoniâ. *i. medicâ. De Pæone iam dictum.*

centémque graui fulmine, &c. *Periclem Atheſem, qui ab Ariſtophane poetâ, vt ſcribit Tul- fulgurare, tonare, & permiſcere Græciam di- eſt.*

tellure ſatum Mopſopiâ. *S. Dionyſium pa- Athenienſem, qui Chriſtianis inſtitutis Gal- & maximè Pariſienſes excoluit.*

gentis Senonas &c. *S. Sauinianum Epiſcopum ſocios, qui Gallos Senonas Romanorum olim rem, Chriſti fidem cultumque docuêre.*

antem catulum faces. *S. Dominicum, cuius r grauida, ſibi viſa eſt in quiete geſtare in vtero um ore præferentem facem, quâ, in lucem editus, lum incenderet.*

en & Africæ, matri bis genitum. *S. Auum, quem S. Monica mundo primùm, poſteà*

Deo, per lacrymas preceſque peterit.

Triſtem dubiâ ſorte Adamantium. *Adamantium Origenem, qui tempore Philippi, primi Chriſtiani Imperatoris, fidem Catholicam & ſcriptis, & viuâ voce non parum illuſtrauit. In graues tamen errores incidit ab Eccleſia damnatos.*

Quæ non Porphyrion furens, &c. *Porphyrion, Rhœcus, Gyas, Enceladus, Gigantum ſunt nomina veterum Poëtarum fabulis decantata.*

Felix Iapeti progenies. *Senſus eſt, ô Binete, felix es ille Prometheus, qui libro diuini Amoris edito, cæleſtes flammas in hominum corda inuehis, quibus ad omnem virtutem ac iuſtitiam erecti, magnis ab immortali Deo beneficiis cumulantur. Alluſio eſt ad veteris Promethei fabulam, qui cùm adhibitâ ad Solis rotam faculâ, cæleſtem ignem furatus, eum ad terras detuliſſet, irati Dij, hominibus febres & morbos, innumeraſque calamitates immiſerunt. Horat. lib.* 1. *Ode* 3.

Poſt ignem ætheriâ domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors.

Capitis minor. *Capitis diminutio, vt ſcribit Paulus, eſt prioris ſtatus permutatio: cuius tria ſunt genera: nam tria habemus in poteſtate, libertatem, ciuitatem, familiam; quæ tria, vel eorum aliquod ſi amittimus, capitis minores ſumus. Sic Horatius Regulum propter captiuitatem, apud Carthaginenſes ſeruum factum, nec amplius liberum*, capitis minorem *vocat. Ode* 5. *lib.* 3.

Fertur pudicæ coniugis oſculum,
Paruóſque natos, vt capitis minor,
A ſe remouiſſe, &c.

ODE

ODE III.

AMPHITRYONIVS. *Hercules Amphitryonis filius, cum Neſsi Centauri veſtem veneno illitam luiſſet, in Oeta monte miſerè periit, vt pluribus di-ur Ode 7. lib. 3.*

yphœus. *Et per diæreſin Typhoëus, vnus ex Gi-ntibus. Ouid. 1. Faſt. de Caco,*

Quas quoties perflat, ſpirare Typhoëa credas.

m meritum Perſephone caput. *i. Huc ades, ô oſerpina, & fatalem mihi crinem, ex quo vita pen-, am reſcinde. Et eſt alluſio ad illud Virg. Æneid. de Didone cum morte luctante,*

Nondum illi flauũ Proſerpina vertice crinẽ
Abſtulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.

ODE IV.

'HVSCVS mactat ritè iuuencum. *Cum Thuſci, ſiue Hetruſci præ cæteris haberentur religioſi, orúmque cultui & ſacrificiis dediti, in eam Prouin-m mittebantur Adoleſcentes Romani, qui cultum ;moniáſque Deorum condiſcerent vel Romam etiam ıgenæ accerſebantur: vnde & Thuſciam ἀπὸ τῦ* ıı ſacrificare, *dictam volunt, vt & ceremonias, ; ritus ſacros à* Cere, *eiuſdem Thuſciæ ciuitate.*

ıguis Thuſcus. *Catull. epigr.* 40. *in Egnatium, ;truſcos vocat obeſos.*

ı te cornigerum. *Iouis Ammonis ſimulachrum t cum capite arietino: vnde &* Corniger Am-m, *à Lucano lib.* 3. *vocatur. Sed in Libyæ*

deſertis potiſſimùm colebatur, vt ſcribit Curtius, & plures cum eo Hiſtorici.
Alpheo flumine. *Alpheus, fluuius Arcadiæ, in quem victimæ ante ſacrificium mergebantur.*
Adſis Flaminibus. *Flamines, Sacerdotes Romanorum, quaſi Filamines, à filo quod in capite, loco pilei geſtabant, dicti.*
Lycios qui tripodas. *Tripodes, inquit Seruius, erant menſæ in templo Apollinis Delphici, quibus ſuperpoſitæ Phœbades vaticinabantur.* Lycios, *ab Apolline Lycio.*

ODE V.

IAM terret æris machina. *i, iam æreæ machinæ diſploduntur, proximi diſceſſus ſignum.*
Tractúſque mordet quos Rhodanus. *Rhodanus* mordere *terras dicitur, quia præceps ac rapidus eſt: Arar verò* lambere, *quod leni placidâque deuoluatur vndâ.*
Nec Semeleïus. *Bacchus, Semeles filius. Liberum verò dictum putat Plutarchus, vel quia vinum mentem à curis liberat, vel quia vino vſi liberiùs loquuntur.*
Oreadas. *Oreades, montium Nymphæ, ὄρος mons. Hamadryades dicuntur ſingularum arborum, ac maximè quercuum Nymphæ præſides, quæ cum iis vnà naſcuntur & intereunt. Δρῦς, quercus.*
Cytheris poſthabitis Erycina. *Cythera, orum, Inſula eſt non procul à Creta, Veneri ſacra; vnde & Cytheræa dicta. Virg. lib. Æneid. 10.*

Eſt Paphos, Idaliúmque mihi, ſunt alta Cythera.

rycina *autem, eiuſdem Veneris cognomentum eſt,* *b Eryce Siciliæ monte, in quo religioſiſſimè coleba*-*tr. Virg. 5. Æn.*

Tum vicina aſtris Erycino in vertice ſedes
Fundatur Veneri.

Quid arte rhombos. *Rhombus, figura eſt quadri*-*tera, cuius latera omnia ſunt æqualia, anguli verò* *liqui. Vtebantur eo maleficæ mulieres ad deducen*-*m Lunam tortis filis confecto. Hîc pro quouis ma*-*ficio accipitur.*

rinacrii maris. *i, Siculi: nam Sicilia dicta eſt* *rinacria. à tribus promontoriis.*

arpathii numerare fluctus. *Carpathium mare, di*-*um eſt à Carpatho inſula, media inter Rhodum &* *retam.*

ec Podalirius. *Podalirius & Machaon, inſignes* *edici, Æſculapij filij.*

ODE VI.

TVLTITIA petens cœlum Prometheus. *Fin*-*gunt Poëtæ Prometheum in monte Caucaſo per* *ercurium ad ſaxum à Dijs religatum fuiſſe, adhi*-*tâ Aquilâ quæ eius cor exederet, quod in cœlum* *cendiſſet, & admotâ ad rotam Solis ferulâ ignem* *ratus eſſet. Eam ob cauſam Dij hominibus febres* *morbos immiſerunt, vt Ode 2. diximus.*

ernæ furebat bellua centiceps. *De Hydra, Ler*-*bellua, non ſemel dictum.*

e ſolitos aget in Parentis. *S. Franciſci Xauerij,* *i liquidiſſimis cœli delicijs circumfluens, in has vo*-*s erumpere ſolebat,* Satis eſt Domine, ſatis eſt.

ODE VII

INDIGENIS populos pruinis. *Indigena eſt, qui eo in loco, quem incolit, natus eſt; quaſi inde genitus. Sæpè etiam vim adiectiui habet, iungiturque cum ſubſtantiuis cuiuſuis generis.*

Torrenda lentis. *Iam in ſuperioribus immane hoc Iapponenſium ſupplicium attigimus.*

Turbidus Adriæ dux. *i, Auſter, dux & arbiter maris Adriatici, ex imitatione Horatij, à quo vocatur Auſter*

Dux inquieti turbidus Adriæ.

Parrhaſio Boreas ab axe. *i, à Septentrione, ſiue polo Arctico: quia, vt fingunt Poëtæ, Caliſto Lycaonis Parrhaſia, hoc eſt, Arcadia, Regis filia, in hoc aſtrum à Ioue commutata eſt.*

ODE VIII.

SVPPOSTIS gelidæ. *Ordo eſt, O animæ bacchantes iugis ſuppoſtis gelidæ belluæ: Aquilones intellige, qui gelidâ bacchantur ab Arcto, ſiue Vrsâ. Horat. 4. Carm. Ode 12, de Zephyris,*

Impellunt animæ lintea Thraciæ.

Tiphys fræna prior. *Tiphys nauis vſum inueniſſe, primuſque mare conſcendiſſe dicitur. Seneca in Medea,*

. . . . . quæque domitorem freti
Tiphyn nouam frænare docuiſti ratem.

Pirithoüs ſuum Theſea credere, *hoc eſt,* Amicus amicum credere. *Nam Pirithous arctiſſimo ami-*

tiæ fœdere Theſeo coniunctus fuit. Ouid 8. Metam,
Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus.
udentum faciles Nereïdum choros. *Imitatio irgiliana 5. Æneid. ſub finem, ſuntque varia manorum Deorum, Dearumque nomina.*
rion cadit *Orion, cœleſte ſignum eſt, maximas in ari tempeſtates excitare ſolitum, ab ὑρίνω* turbo, oncito. *A Poëtis filius Iouis fuiſſe dicitur, & in lum tranſlatus.*
on qualis Danaûm carbaſa. *Aiax Oilei filius, Troiano excidio, Caſſandram virginem ab adytis inerua abduxerat. Indignans Minerua, tempetem in Græcos ex Aſia redeuntes excitauit, & fuln à Ioue mutuata, claſſem exuſſit, Aiacem ipſum mine tetigit, & transfixo pectore flammas expiutem ad Caphaream rupem alliſit. Vide illud ipn à Virgilio ſub initium 1. Æneid. eleganter deiptum.*
d qualis iubar aureis. *i. veniat itaque propitia llas, & qualis olim Vlyſſem miſerata, naufragum Alcinoum, Phæacum regem deduxit. Homer. lyſſ. 6.*
acæ Ducem. *Vlyſſem Ithacæ Inſulæ Regem. c. 1. de Orat.* Ac ſi nos, quod maximè debet, ſtra patria delectat, cuius rei tanta eſt vis ac ta natura, vt Ithacam illam in aſperrimis ſalis tanquam nidulum affixam, ſapientiſſimus vir mortalitati anteponeret &c.

Expecta, ſi tantus amor, tractabile cœlum;
Cum fera ponet hyems:
Mitior & læto genitabilis aura Fauoni
Gramine pinget agros.
Aſpicis Icarium, qui ſumma momordit & ima;
Vix reſidêre canem?
Terrere horrificis & adhuc latratibns auras?
Mille ciêre febres,
Quæ Cereris natam numeroſo fœnore ditant?
Italiámne petas?
Italiam? cingant te quanta pericula cernis?
Porrige vela Notis,
Infeſtus Thyrrena leui qui claſſe fatigat
Æquora, Maurus erit:
Aut non æquus Iber, qui plurimus obſidet Alpes,
Plurimus arua terit.
Si ſedet hoc animo, ſur dáque monentis amicas
Reſpuis aure preces:
Æmulus Æneæ, per tot diſcrimina rerum
Tendis & in Latium:
„ Rumpe moras, & te per dura ſequemur; AMORI
„ Inuia nulla via eſt.
Hôc Theſeus, nouies quæ Styx effuſa coërcet,
Pallida regna ſubit:
Extemplóque valet Lethæa abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Digitized by Google

SCHOLIA
IN LIBRVM SECVNDVM
ODARVM.

ODE I.

PERITAE frontis adoream. *i. laudem ſiue gloriam, eámque propriè quæ ex rebus militiæ præclarè geſtis comparatur.*

Alto corymbos vertice. *Hederâ & corymbis eximij olim Poëtæ coronabantur. Horat. 1. Carm. Ode 1.*

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis.

Idem epiſt. 4. hederam victricem vocat.

Muſæ Teïæ. *Anacreontis, à Teïo vrbe Paphlagoniæ, in qua natus eſt Anacreon, dictúſque Teïus. Horat. 1. Carm. Ode 17.*

. . . . Et fide Teïâ
Dices laborantes in vno
Penelopen vitreámque Circen.

Vatíſque Dircæi. *Pindari, qui Dircæus, ſiue Thebanus fuit. Nam pars Bœotiæ, in quâ fons eſt Dirce, Dircæa cognominata eſt. Horat. 4. Carm. Ode 2. de Pindaro,*

Multa Dircæum leuat aura cycnum.

Dithyrambis. *Dithyrambus, genus quoddam carminis fuit in honorem Bacchi, quo maximè Pindarus excelluit. Horat. 4. Carm. Ode 2.*

Seu per audaces noua Dithyrambos
Verba deuoluit.

Berecyntiæ. *De hac voce dictum. Ode* 1.

Dodonæ colono. *Dodona, vrbs in Chaonia, Epiri regione, iuxta quam inſigne nemus eſt Ioui ſacrum, cuius arbores, maximè verò quercus, vocales erant, & oracula fundebant. Hinc* quercus Dodonæa *apud Historicos, & Poëtas celeberrima fuit.*

Victor Auroræ Bromius. *i, Bacchus, Indorum & Orientis victor. Bacchi cognomen* ἀπὸ τοῦ βρέμειν, *hoc eſt à fremendo, quòd nimio vino correpti fremere ſoleant.*

Vranie. *Muſa cæleſtis, quòd viros eruditos in cælum tollat,* ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ..

Sirene Atticâ. *Iſocrates ob ſuauitatem & elegantiam ſermonis, Attica Siren cognominatus eſt.*

Phœbæi poetæ. *Orphei, Apollinis filij.*

Antiopéſque nati. *Amphionis, Iouis & Antiopes filij. De vtroque dictum Odis ſuperioribus.*

Arcíſque Thebanæ redemptor. *i, qui pretio conduxit arcem Thebanam conſtruendam: Redemptor enim is dicebatur, qui certo pretio conducebat vniuerſum aliquod opus faciendum. Cicero ad Qu. Fr.* Redemptori tuo dimidium pecuniæ curaui.

Hebrique & Oeagri. *Hebrus, & Oeagrus, ſunt fluuij Thraciæ rapidiſſimi. Hebrus ab Oeagro initium ſumit. Virgil.* 1. *Æneid.*

—volucrémque fugâ præuertitur Hebrum.

Te Varanæus. *Guillelmus Foucquet, Marchio Varanæus, qui apud Henricum Magnum gratiâ plurimùm valuit.*

Te Myro. *Andegauenſium Antiſtes, facundiâ clariſſimus.*

Te Vitelleſco iunxit. *Mutius Vitelleſcus è primâ Romanorum nobilitate, Sextus Societatis IESV Præpoſitus Generalis.*

ODE II

QVIS tractus liquidos poli &c. ſenſus eſt, *Quiſquis ſe cum Bineto comparare voluerit ob librorum editorum multitudinem, eiuſque verborum & ſententiarum maieſtatem exæquare ſtuduerit, ille famæ ſuæ non minus periculum adibit, quàm ſi cum Icaro Dædali filio cereis pennis volitare velit. Quemadmodum enim Icarus, pennis nimis fragilibus & cereis ad cælum & Solem volare contendens, præceps in ſubiectum mare decidit, ita prorſus &c.*

Arte Pæoniâ. *i. medicâ. De Pæone iam dictum.*

Miſcentémque graui fulmine, &c. *Periclem Athenienſem, qui ab Ariſtophane poetâ, vt ſcribit Tullius, fulgurare, tonare, & permiſcere Græciam dictus eſt.*

Seu tellure ſatum Mopſopiâ. *S. Dionyſium patriâ Athenienſem, qui Chriſtianis inſtitutis Gallos, & maximè Pariſienſes excoluit.*

Seu gentis Senonas &c. *S. Sauinianum Epiſcopum & Socios, qui Gallos Senonas Romanorum olim terrorem, Chriſti fidem cultumque docuêre.*

Geſtantem catulum faces. *S. Dominicum, cuius mater grauida, ſibi viſa eſt in quiete geſtare in vtero catulum ore præferentem facem, quâ, in lucem editus, mundum incenderet.*

Lumen & Africæ, matri bis genitum. *S. Auguſtinum, quem S. Monica mundo primùm, poſteà*

ODE III.

AMPHITRYONIVS. *Hercules Amphitryonis filius, cum Neßi Centauri veſtem veneno illitam induiſſet, in Oeta monte miſerè periit, vt pluribus dicitur Ode 7. lib. 3.*

Typhœus. *Et per diæreſin Typhoëus, vnus ex Gigantibus. Ouid. 1. Faſt. de Caco,*

Quas quoties perflat, ſpirare Typhoëa credas.

Iam meritum Perſephone caput. *i. Huc ades, ô Proſerpina, & fatalem mihi crinem, ex quo vita pendet, iam reſcinde. Et eſt alluſio ad illud Virg. Æneid. 4. de Didone cum morte luctante,*

Nondum illi flauũ Proſerpina vertice crinẽ
Abſtulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.

ODE IV.

THVSCVS mactat ritè iuuencum. *Cum Thuſci, ſiue Hetruſci præ cæteris haberentur religioſi, Deorúmque cultui & ſacrificiis dediti, in eam Prouinciam mittebantur Adoleſcentes Romani, qui cultum ceremoniáſque Deorum condiſcerent vel Romam etiam indigenæ acceſſebantur: vnde & Thuſciam ἀπὸ τῷ θύειν* ſacrificare*, dictam volunt, vt & ceremonias, ſiue ritus ſacros à* Cere*, eiuſdem Thuſciæ ciuitate.*

Pinguis Thuſcus. *Catull. epigr. 40. in Egnatium, Hetruſcos vocat obeſos.*

Seu te cornigerum. *Iouis Ammonis ſimulachrum fuit cum capite arietino: vnde &* Corniger Ammon*, à Lucano lib. 3. vocatur. Sed in Libyæ*

deſertis potiſſimùm colebatur, vt ſcribit Curtius, & plures cum eo Hiſtorici.

Alpheo flumine. *Alpheus, fluuius Arcadiæ, in quem victimæ ante ſacrificium mergebantur.*

Adſis Flaminibus. *Flamines, Sacerdotes Romanorum, quaſi Filamines, à filo quod in capite, loco pilei geſtabant, dicti.*

Lycios qui tripodas. *Tripodes, inquit Seruius, erant menſæ in templo Apollinis Delphici, quibus ſuperpoſitæ Phœbades vaticinabantur.* Lycios, *ab Apolline Lycio.*

ODE V.

IAM terret æris machina. *i, iam æreæ machinæ diſploduntur, proximi diſceſſus ſignum.*

Tractúſque mordet quos Rhodanus. *Rhodanus* mordere *terras dicitur, quia præceps ac rapidus eſt: Arar verò* lambere, *quod leni placidâque deuoluatur vndâ.*

Nec Semeleïus. *Bacchus, Semeles filius. Liberum verò dictum putat Plutarchus, vel quia vinum mentem à curis liberat, vel quia vino vſi liberiùs loquuntur.*

Oreadas. *Oreades, montium Nymphæ, ὄρος mons. Hamadryades dicuntur ſingularum arborum, ac maximè quercuum Nymphæ præſides, quæ cùm iis vnà naſcuntur & intereunt. Δρῦς, quercus.*

Cytheris poſthabitis Erycina. *Cythera, orum, Inſula eſt non procul à Creta, Veneri ſacra; vnde & Cytheræa dicta. Virg. lib. Æneid. 10.*

> Eſt Paphos, Idaliúmque mihi, ſunt alta Cythera.

Erycina *autem, eiuſdem Veneris cognomentum eſt, ab Eryce Siciliæ monte, in quo religioſiſſimè colebatur. Virg. 5. Æn.*

Tum vicina aſtris Erycino in vertice ſedes
Fundatur Veneri.

Quid arte rhombos. *Rhombus, figura eſt quadrilatera, cuius latera omnia ſunt æqualia, anguli verò obliqui. Vtebantur eo maleficæ mulieres ad deducendam Lunam tortis filis confecto. Hîc pro quouis maleficio accipitur.*

Trinacrii maris. *i, Siculi: nam Sicilia dicta eſt Trinacria. à tribus promontoriis.*

Carpathii numerare fluctus. *Carpathium mare, dictum eſt à Carpatho inſula, media inter Rhodum & Cretam.*

Nec Podalirius. *Podalirius & Machaon, inſignes medici, Æſculapij filij.*

ODE VI.

STVLTITIA petens cœlum Prometheus. *Finxgunt Poëtæ Prometheum in monte Caucaſo per Mercurium ad ſaxum à Dijs religatum fuiſſe, adhibitâ Aquilâ quæ eius cor exederet, quod in cœlum aſcendiſſet, & admotâ ad rotam Solis ferulâ ignem furatus eſſet. Eam ob cauſam Dij hominibus febres & morbos immiſerunt, vt Ode 2. diximus.*

Lernæ furebat bellua centiceps. *De Hydra, Lernæ belluâ, non ſemel dictum.*

Te ſolitos aget in Parentis. *S. Franciſci Xauerij, qui liquidiſſimis cœli delicijs circumfluens, in has voces erumpere ſolebat,* Satis eſt Domine, ſatis eſt.

ODE VII

INDIGENIS populos pruinis. *Indigena eſt, qui eo in loco, quem incolit, natus eſt; quaſi inde genitus. Sæpè etiam vim adiectiui habet, iungiturque cum ſubſtantiuis cuiuſuis generis.*

Torrenda lentis. *Iam in ſuperioribus immane hoc Iapponenſium ſupplicium attigimus.*

Turbidus Adriæ dux. *i, Auſter, dux & arbiter maris Adriatici, ex imitatione Horatij, à quo vocatur Auſter*

Dux inquieti turbidus Adriæ.

Parrhaſio Boreas ab axe. *i, à Septentrione, ſiue polo Arctico: quia, vt fingunt Poëtæ, Caliſto Lycaonis Parrhaſiæ, hoc eſt, Arcadiæ, Regis filia, in hoc aſtrum à Ioue commutata eſt.*

ODE VIII.

SVPPOSTIS gelidæ. *Ordo eſt, O animæ bacchantes iugis ſuppoſtis gelidæ belluæ: Aquilones intellige, qui gelidâ bacchantur ab Arcto, ſiue Vrsâ. Horat. 4. Carm. Ode 12, de Zephyris,*

Impellunt animæ lintea Thraciæ.

Tiphys fræna prior. *Tiphys nauis vſum inueniſſe, primuſque mare conſcendiſſe dicitur. Seneca in Medea,*

. . . . . quæque domitorem freti
Tiphyn nouam frænare docuiſti ratem.

Pirithoüs ſuum Theſea credere, *hoc eſt,* Amicus amicum credere. *Nam Pirithous arctiſſimo ami-*

titiæ fœdere Theſeo coniunctus fuit. Ouid 8. Metam,

Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus.

Ludentum faciles Nereïdum choros. *Imitatio Virgiliana 5. Æneid. ſub finem, ſuntque varia marinorum Deorum, Dearumque nomina.*

Orion cadit *Orion, cæleſte ſignum eſt, maximas in mari tempeſtates excitare ſolitum, ab vpiro* turbo, concito. *A Poëtis filius Iouis fuiſſe dicitur, & in cælum tranſlatus.*

Non qualis Danaûm carbaſa. *Aiax Oilei filius, in Troiano excidio, Caſſandram virginem ab adytis Mineruæ abduxerat. Indignans Minerua, tempeſtatem in Græcos ex Aſia redeuntes excitauit, & fulmen à Ioue mutuata, claſſem exuſſit, Aiacem ipſum fulmine tetigit, & transfixo pectore flammas expirantem ad Caphaream rupem alliſit. Vide illud ipſum à Virgilio ſub initium 1. Æneid. eleganter deſcriptum.*

Sed qualis iubar aureis. *i. veniat itaque propitia Pallas, & qualis olim Vlyſſem miſerata, naufragum ad Alcinoum, Phæacum regem deduxit. Homer. Odyſſ. ε.*

Ithacæ Ducem. *Vlyſſem Ithacæ Inſulæ Regem. Cic. 1. de Orat.* Ac ſi nos, quod maximè debet, noſtra patria delectat, cuius rei tanta eſt vis ac tanta natura, vt Ithacam illam in aſperrimis ſaxulis tanquam nidulum affixam, ſapientiſſimus vir immortalitati anteponeret &c.

ODE IX.

QVicquid in Lernæ ſobolem. *Chriſtianos intelligit. Præclara verò illa vox eſt Tertulliani,* Sanguis Martyrum, ſemen eſt Chriſtianorum.
Aureo cornu placuit iuuencus. *Varii ſacrificiorum ritus attinguntur.*
Quam Samos. *Iuno in Samo Inſula maximè colebatur, quòd in ea nata fuerit, educata, Ionique nupta. Item Argis, & Carthagine Tyriorum coloniâ, in qua ipſius currus, ſiue vehiculum ſacrum (Thenſam vocabant) ſeruabatur, cum armis, videlicet haſtâ: vnde Iuno Quiritis nominatur.*
Præſes armorum. *Pallas. Virg. Æneid.* II
Armipotens belli præſes, Tritonia virgo.
Metuenda turmis tela Phlegræis. *Gigantibus, Phlegræos campos incolentibus, cum quibus Pallas conflixit.*

ODE X.

IVSTOQVE partas cæde rebellium. *Ludouico XIII. de hæretica & Rupellana rebellione triumphanti.*
Mœonio canerem cothurno. *Heroico carmine, Homerum imitatus.*
Threïcio modulata Vati. *Orpheo, genere Thracio.*
Si templa ſurgant. *His in locis colebatur Apollo, à quibus Delius, Pataræus, & Lycius dictus eſt.*
Dædaleæ decus artis. *Dædalus, faber egregius fuit, & admodùm ingenioſus, à quo cæteri artifices*

ingenio præſtantes, Dædalei cognominantur.
Theſpiades. *Muſæ, à Theſpiis, Bœotiæ oppido.*

ODE XII.

PEGASEOSQVE recludo fontes. *Hippocrenen, fontem in Bœotia, quem Poetæ fabulantur factum fuiſſe vngulâ Pegaſi equi alati, vt Græca vox indicat.*

Et omnium inſtar Bidermano. *Inſigni Theologo, & Poetæ Societatis IESV.*

Sic entheatum. *i, diuino numine afflatum. Martial. lib. 12.*

Nec turba ceſſat entheata Bellonæ.

Quod Muſa Phœbo Teïa. *Muſa Anacreontis Teïi, de quo iam dictum.*

Colophonii. *Homeri, à Colophone vrbe Lydiæ, in qua natus fuiſſe dicitur. Cic. pro Archia,* Homerum Colophonii ciuem eſſe dicunt ſuum, Chii ſuum vendicant, Salaminii repetunt, &c.

Pelignus Vates. *Ouidius dictus eſt Pelignus, à Pelignis populis, quorum Metropolis erat Sulmo, eius patria.*

Andinus. *Andes, vicus non procul à Mantua, Virgilij patria: vnde Andinus dictus.*

ODE XIV.

MOeonii carminis alite. *i, Homerici carminis maieſtate ac ſublimi genere. Homerus dictus eſt Mæonius, à Mæonia ſiue Lydia; vnde ortum nonnulli volunt.*

Vrbs orbe maior. *Roma rerum domina, quæ totam orbem ſub imperium, ditionémque ſubiunxit. Virg. 7. Æneid.*

. . . . . nunc maxima rerum Roma colit,

Vt Brenno ſuperbum. *Brennus Gallorum Dux, Romanos primùm profligauit apud Alliam fluuium: deinde ad Vrbem pergens, eandem cœpit, totamque exuſsit.*

Nondum hederâ caput. *Eximij Poetæ olim hederaceâ coronâ donabantur, vt ante monuimus. Horat. 1. Carm. Ode 1.*

Me doctarum hederæ præmia frontium.

ODE XV.

METAEQVE vitatæ quadrigis. *Alluſio ad ludos Olympicos, in quibus victores euadebant, quorũ currus incitati metas lapideas in Circo poſitas, ad quas multi cum periculo impingebant, mirâ ſolertiâ declinare poterant. Horat. 1. Carm. Ode 1.*

Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat, metáque feruidis
Euitata rotis.

ODE XVI.

NATVS ad Aufidum vates. *Horatius, Poeta Lyricus, ad Aufidum Apuliæ fluuium in agro Venuſino natus, ſic de ſe ipſo cecinit libro 4. Carm. Ode 9.*

Longè ſonantem natus ad Aufidum.

Rhodopéſque cultor. *Orpheus, quod Rhodopen Thraciæ*

Thraciæ montem potiſſimum incoluerit, vnde & Rhodopæius à Poetis vocatur. Virgil. in Sileno,

Nec tantum Rhodope miratur & Iſmarus Orphea.

Auro catenati lepôres, *Alluſio ad Herculem illum Gallicum famâ celeberrimum, qui aureâ eloquentiæ catenâ homines deuincire ac conſtringere dicebatur.*

Ætnæa rupes Enceladum premit. *Enceladus, Gigantum maximus, quem Iupiter fulmine ictum, Ætnæ monti ſuppoſuit. Virgil. 3. Æneid.*

Fama eſt Enceladi ſemiuſtum fulmine corpus
Vrgeri mole hac.

Vagoſque Sauromatas. *De Sarmatis, ſiue Sauromatis dictum Odis ſuperioribus.*

ODE XVII.

SIc Nereïa virginum te Doris &c. *Doris, vt eſt in fabulis, Oceani filia, Nereo nupta immenſam vim marinarum Nympharum peperit, quæ à nomine patris Nereïdes dictæ ſunt.*

Inter Iapygas. *Caurus, ventus eſt ab Occaſu ſolſtitiali ſpirans, qui & Iapyx teſte Gellio dicitur, quòd ab Iapygia, regione Apuliæ ſpirare videatur.*

Typhis poſthabitâ rate. *Argo naui, cuius in Colchica expeditione Typhis gubernator fuit. Virgil. Eclog. 4.*

Alter erit tum Typhis, & altera quæ vehat Argo
Delectos heroas.

Quæ rupes pelagi per tot inhoſpitas. *Argonau-*

tæ, ſiue heroes illi, qui duce Iaſone in Argo naui, Colchos profecti ſunt ad rapiendum vellus aureum, in Cyaneas inſulas, & Symplegades inciderunt. Sunt autem veriùs ſcopuli ſub Thracio Boſphoro, modico ſpatio inter ſe diſtantes: vnde factus eſt locus Poëtarum fabulis, qui Cyaneas inter ſe confligere dixerunt. Multa de his habet Valerius Flaccus lib. 4. Argonaut.

Et cum ſemideis fratribus *Polluce videlicet & Caſtore, qui Iaſonem comitati ſunt, inter ſidera relatis.*

Vaſto Cælicolûm nauiget æquore. *Imitatio Manilij in Aſtron.*

Et ratis Heroum, quæ nunc quoque nauigat aſtris.

Eſt enim Argo, cæleſte ſidus, 45. ſtellis conſtans, incipiens à tropico Capricorni, & deſinens in circulo Antarctico.

ODE XVIII.

ALIAQVE calentia Solis lampade. *Hic loquendi modus Poëtis familiaris eſt, qui prouincias longè diſſitas, alio ſub Sole iacentes, alio Titane calentes &c. vocant.*

Ac prodat ſe cruda licet. *i, quamuis adhuc firma tibi ſit, & valida ſenectus. Metaphora eſt petita à pomis, quæ, vt ait Tullius de Senect. ſi matura ſint & cocta, decidunt, ſi cruda, ex arboribus vi auelluntur. Virgil. de Charonte,*

.... cruda Deo viridiſque ſenectus.

quæ Virgilij ſententia, vnico verbo à Græcis, quod eſt

ὁμιγέραι, pereleganter effertur, ab Homero maximè, varijs in locis.

Iam Libitina tulit. *Libitina, Dea fuit in cuius templo ea vendebantur quæ ad ſepulturam pertinebant. Alij cenſent eſſe Proſerpinam inferorum reginam. Exercere verò Libitinam ij dicebantur, qui in æde Libitinæ præerant locandis vendendiſque ad funebrem pompam neceſſarijs: & hinc factum vt Libitina pro morte à Poetis vſurpetur. Horat lib. 4. Carm.*

—Multaque pars mei
Vitabit Libitinam.

Aſpicis Icarium. *Caniculam intellige, cæleſte ſidus, à quo dies Caniculares, parum viatoribus propter grauiſſimos æſtus, opportuni. Quare autem Canicula dicatur Icarius canis, non cuiuis obuium eſt, & ab Hygino repetendum. Ait igitur Icarum Erigones patrem, à paſtoribus Athenienſibus, quos vini vſum docuerat interfectum fuiſſe. Erigone ad exquirendum patrem profecta, Icari canem cui Mœra nomen erat, vlulantem, & quaſi Domini obitum flentem obuiam habuit, quæ veſtem puellæ tenens dentibus, ad cadauer interfecti patris eam perduxit: quo viſo Erigone vitam laqueo finiuit. Eam poſtea Iupiter in Virginem, eius patrem Icarum in Arctûrum, canem autem in Sirium commutauit. Idcirco à Poetis ac potiſſimum ab Ouidio non ſemel canis Icarius dictus eſt. 4. Faſtor.*

Eſt canis (Icarium dicunt) quo ſidere noto &c.

Quæ Cereris natam. *Proſerpinam inferorum reginam, quæ funeribus maximè delectatur.*

Tyrrhena qui claſſe fatigat. *Pyratæ Tunetenſes & Algerienſes.*

Æmulus Æneæ. *Notum illud Æneæ apud Virgil. 1. Æneid.*

Per varios caſus,per tot diſcrimina rerum
Tendimus in Latium.

Sic Theſeus quæ Styx &c. *Antitheſis eſt carminis illius Horatiani,*

Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Nam vt alij fabulantur (quanta vis amicitiæ ſit indicantes) Theſeus amicum Pirithoum, in arctiſsimis Plutonis vinculis detentum, facilè liberauit.

IOANNIS CHEVALIER

BVRGVNDI, POLLINIENSIS,

è Societate IESV.

ODARVM LIBER III.

SIVE ODÆ IN SACRA DOMINICÆ PASSIONIS MYSTERIA.

CRVX.

ODE I.

ARBOR conſpicuo ſidera vertice
Inconcuſſà petens, filia nobilis
Syluæ nobilior, Chriſtiadûm decus,
Te CRVX alma colentium:
Qui-te cumque ſacris Iſacidûm iugis,
Aut valle in mediâ lenè ſonantium
Illimi poſuit margine fontium,
Faſto te poſuit die.
Hunc & veridico numine concitum
Vatem crediderim, quem docuit Pater,
Æquæuam Solymis progeniem, Crucis
Damnandam indecori nece.
Nunc te tergeminis tollis honoribus,
Ex quo ſtelliferi ſideris arbiter,

Humanâ moriens ſe ſub imagine
Nectendum tibi præbuit.
Frænas ſidereos numine fornices,
Libratámque ſuo pondere machinam,
Cocytíque lacus, regnáque triſtia,
Clari legibus imperî.
Quid te barbarico marte petentium,
Cultoréſque tuos, funditus agmina
Debellata canam, colláque Cæſares
Spretò ſuppoſitos iugo?
Mactato, radiis cinctum Hyperionem,
Qui placabat equo Perſidos incola;
Damnatis melior te quoque victimis,
Cœlo laudibus extulit.
Vires ille tuas ſenſerat, impii
Cum captiua iugum Coſrois, ocyus
Victrix excuteres, rurſus ouantibus
Et te Chriſtiadis dares.
Certam poſcit opem rebus in arduis
Te, qui prima videt Tethyos aureo
Naſcentis gremio lumina Cynthii:
Te qui Gadibus vltimis
Mergi præcipites occidui rotas:
Qui nimbis pluuii tunditur Africi:
Arctos qui geminas algidus aſpicit,
Orbis ſpem canit vltimam.

BEATA VIRGO CRVCI ASTANS.

ODE II.

QVem te, quem nitidi pulchrior aureo
Diſcuſſis tenebris, lumine Phoſphori,

Matri nate refers? occidis? occidis?
Nec te noſter amor, mente nec horridi
Immotum ſolidâ ſupplicii genus,
Non mixtæ lacrymis ora rigantibus,
Inflexere preces, purus & integer
Ne dirâ lueres morte, ruentibus
Deteſtata Patrum crimina poſteris?
Heu me, qualis ades! luce ſerenior
Hæc Solis facies, ætheris æmula?
Tu nuper Solymis ille vomentibus
Vndas tot iuuenum læta frementium,
Cœlo tergeminis vectus honoribus?
Tu Rex Iſacidas imperiis agens,
Ieſſæi ſoboles inclyta ſanguinis?
Hoc tectum video murice? gemmeo
Certantem hoc proauis vertice Regibus?
At non attonitæ nuntius Aliger
Partum virginei dum caneret ſinus
Hæc reſponſa dabat. Sic ego cœtibus
Longè fœmineis vna beatior?
Sic incedo ſoli? ſtelliferæ potens
Sic Regina plagæ? laudibus his vehor?
Heu quò ſub tuguri ceſpite pauperis
Enixæ, vario carmine Cælites
Plauſere aligeri? quo mihi munera
Regum læta, lares ſidere præuio
Linguentum patrios, triſtibus aſpera
Si merſura fuit ſors miſeram malis?
Felices nimiùm Bethlemiæ nurus,
Queis Regis rabies effera lacteo
Pendentes pueros vbere meſſuit!
Funus vana timens, dum ſubitum tibi

Molitur furiis Nate, ſatellitum.
Quin te vis eadem tunc quoque ſuſtulit?
Hos, hos veridicus terrifico ſenex
Luctus ore dabat, præcineret graui
Cum figenda mihi pectora cuſpide;
Nunc altè, & capulo ſe tenus abdidit.
Huc ergo celeres carnificum manus,
Ligno ſemianimem figite, figite:
Matrem ſemianimi iungite filio:
Nec viuente mori, viuere nec licet
Extincto: vna duos lux ſociet Cruci.

BEATÆ MARIÆ MAGDALENÆ

LVCTVS ET COMPLORATIO.

ODE III.

NVMINIS Vnigenam crudeli funere raptum,
Vt vidit exeſi ſpecus
MAGDALA rupe tegi:
Romuleáſque acies latè fulgentibus armis,
Arcere lugentum procul
Agmina fida loco:
Lenire inſanos coram nec poſſe dolores;
Crebro cruentos dexteræ
Verbere tunſa ſinus.
Flauentéſque abſciſſa comas, titubante reuiſit
Vrbis ſceleſtæ mœnia;
Mœſtáque tecta gradu.
Iámque poli vaſtum ſpatiis confecerat æquor,
Altóque feſſos merſerat
Gurgite Phœbus equos.

Nec

Nec tamen illa oculis, placidã nec pectore noctẽ
Inſomnis admittit, vigil
Vſque recurrit amor:
Cogit & ingentes ægro ſub pectore curas
Verſare, & humenti graues
Imbre rigare toros.
Tum ſic orſa fremens longo poſt tempore fari:
Heu CHRISTE, mentis vnica
Spes modò rapta iaces!
Te mihi, quæ mœſtis ſolatia rebus adempto?
Qui me æſtuoſo vindicet
Portus, & aura mari?
Nec ſolitas audire datur, nec reddere voces,
Diri in leuamen pectoris,
Exanimóque frui.
Arcuit intrepidam Scyticâ feritate ſatelles,
Nec offerentis barbaro
Meſſuit enſe caput.
O vtinam trifidi torſiſſet fulminis ignes,
In impiatos ocyùs
Flammea dextra popas!
Cum geminas paterêre manus, & vtróſq; reuinci
Poſt mille plagas verberum,
Hoſtia muta pedes.
Non duris quaterem mœrentia pectora palmis,
Nec inſtar aucta fluminis
Mergeret vnda ſinus.
Te quoties animus ſceleratâ excedere terrâ
Præſagus optauit mali,
Suppliciíque grauis?
Extremæ oraui quoties ſub fercula cœnæ,
Ne te luporum crederes

Q

Agnus vt ante, gregi?
Parua loquor, feritate lupos ſuperâuit Idume;
Minúſque ruptis ſæuiit
Torua leæna plagis.
Nec memoré Hyrcanas Solymis turgentia tygres
Admoſſe partis vbera,
Marmaridûmque feras. (thor,
Styx tibi certa parens, generis tibi Tartarus au-
Cæſi cruore Numinis
Cui rubüere manus.
Nec iuſtas animus vindex aſſurgat in iras?
Nec pellat ægro deſides
MAGDALA corde metus?
Ibo, ibo, & grandi bacchata in cæde, moloſſis
In fruſta ſectum Præſidem,
Alitibúſque dabo:
Verporumque duces, Stygii exitiale barathri,
Cum ſtirpe, furtiuæ facis
Flammâ abolebo genus.
Aſſyriæ potuit Mauortia vertere caſtra,
Cæsóque pugnæ nobilis
Hoſte, referre decus
Orba viro mulier: potuit Cinæia coniux
Somno ſepultum viuidâ
Sternere cæde Ducem.
Tertia laudabor pœnas ſumpſiſſe; miniſtrat
Vires, & arma flammeus
Hinc Amor, inde Dolor.
Immanes repetant immania crimina pœnas.
Sed vindicandæ Tartaro
Pars quota labis erit?
Quò rapimur? pacé miſeris, veniámq; rogemus

Pendentis exemplo æquius,
Numina ſumma Patris.
Æquius extincti tumulum repetamus, acerbo
Seu ſurgat, aut cadat dies,
Nulla dolore vacet.
Eſto, nec exanimi lacrymatas cortice myrrhas,
Sabæa miles impius
Nec dare thura ſinat:
Dulcior at myrrhâ, Panchæi & rore coloni,
Vtroque iugis luminum
Defluet orbe liquor.
Forſitan & ſcopulos duro ſub pectore geſtans,
Miteſcet hoſtis, flebili
Vel prece, vel pretio.
Verit ab aurorâ quas pridem, & littore rubro
Nugas iuuentæ mobilis,
Trabs opulenta Tyri, (vltrò
Sardonichas, ſmaragdos, adamantas, iaſpidas,
Manu refundam prodigâ:
Quaſque flagellat opes
Arca grauis: medias auro penetrabo phalanges,
Et ſaxa perrumpam ſpecus;
Præcipitanda mora eſt.
Jamq; polo humentes Titonia dimouet vmbras
Eos, & albenti lares
Luſtrat amica face.
At mihi ſi miles miſereſcere neſcius, aurem
Occludat, in citam efferа
Corda ciebo necem.
Non potuit ſponſo quæ vita ſuperſtes amantem
Vitâ ſoluto iungere,
Iungere adempta poteſt.

COLVMNA.

ODE IV.

INVICTVS Atlas ſidera vertice,
Nutúque torquens, quem neque ferrei
Poſtes reluctantem, minacis
Nec validæ cohibere turres
Poſſint tyranni, non adamantinæ
Vinctum catenæ, brachia vinculis
(Stupete mortales) columnæ
Exiguis religanda tradit.
Heu! quis Sicamber, barbarus aut Scythes,
Hoſtíſque potus ſanguine Sarmata,
Duròque cautes corde geſtans,
Non gemitus lacrymáſque Pœnus
Fundat perennes, barbaricæ datus
Spectator aulæ? Caucaſeæ nefas!
At rupis inſtar, ſæuientes
Carnificum riguêre turmæ.
Dumis reuulſo verbere Brutius
Bacchatur atrox: vulnificis furit
Apella rhamnis: ſcorpiorum
Romuleæ ſtimulis cohortes.
Cocyti ab antris Eumenidum ciens
Agmen ſororum, vipereo ruit
Accincta tortores & inter,
Tiſiphone medios flagello.
Indigna ſacro flumine perplui
Prætoris ædes horruit ocyùs,
Oppreſſit & iuſtâ merentis

Penè caput Domini ruinâ.
Ecquis cruentis ſuppliciis modus?
Inſons piando victima crimini
Plectatur, immaníque Ditis
Seruitio redimat clientes?
Non huic ſuperbi Memnonis aureæ
Certent columnæ, non Pharius lapis,
Cippíque, victorum ferendis
Romulidûm celebres triumphis.
Inſcripta CHRISTI ſanguine, nobiles
Palmáſque, lauróſque, & ſpolia, hoſtibus
Orci triumphatis, decorum
Celſa caput ſuper aſtra tollit.

SPINEA CORONA.

ODE V.

CVIVS hæc ſyluæ, viridiſque dumi
Sanguinis riuo coma purpuraſcens?
Quis tulit tantos hominum, Deûmque
Lucus honores?
Hoc Idumæo diadema maius:
Hoc triumphantum Latio coronis,
Parüit claro quibus orbis olim
Marte ſubactus.
Littore à rubro, rutilóque Gange,
Ne graues Indi ſubeant pyropis,
Se quibus Regum ſolet implicatus
Tollere vertex.
Ne Tagus verſis reuocetur vndis,
Quáſque voluebat Thetidis marito

Inſtitor gazas opulentus, iſtum
Voluat in orbem.
Non placet gemmis radiantis Hermi,
Nec tuis Ganges, & Ibere gazis,
Nec roſâ molli, Paphiáque crinem
Nectere myrto:
Aſperis ex quo miſerata caſus
Numina humanos, animáſque triſti
Tartaro pactas, voluêre dumis
Tempora cingi.
Rhamne te felix ſuper aſtra tolle,
Nempe cui totus famulatur orbis,
Tortilis ſpinæ rigido Tonantem
Orbe coronas.

CLAVI.

ODE VI.

HIRSVTA nudum membra Pyracmonem;
Bronten ve miſſo fulmine Cœlitum,
Sudaſſe CLAVOS æſtuanti
Tergeminos memorem ſub Ætnâ?
His nempe vinctus ſtringitur, vnico
Qui terna flexu regna ſupercilî,
Cœlique, terrarúmque, Ditíſque
Ab ſuperâ moderatur arce.
Nil arte ſolers at ſibi vindicet
Cyclops magiſtrâ, nil Lyparæ potens
Incude rector, nil ſuperbus
Trinacriæ labor officinæ;
Intaminatis ætheris ignibus,

Puróque finxit vos generoſior
(Clavi) metallo, vis Amoris;
Merſum hominem reuocantis Orco.
Vindex edacis cum temerarios
Auſus Adami,triſtéque plecteret
Crimen maritæ,rector orbis,
Nobilis exilio vireti :
Lætos rigabant nectareis locos
Latè fluentis qui Charitum prius
Amnes beati,conſtitère ;
Inque ſuos coiëre fontes.
Mox viſa tellus læthiferæ ſitis
Ardere flammâ , deciduo comæ &
Squallere mœrens (æuiterni
Interitus monimenta) cultu.
Mulcere iuſtos at Superûm datur
Ignes Amori , teláque flammeæ
Frænare dextræ : qui ſalutis
Tot miſeris negat (inquit) amnes,
Illé,ille noſtro numine concitus,
Caſtæ nec horrens clauſtra puerperæ,
Mortalis humanâ viriles
Sub ſpecie ſibi finget artus.
Quæ carnis expers ante,rebellibus
Vitalis vndæ flumina poſteris
Vltor negarat,mox eâdem
Implicitus,Charitum recluſos
Effundet amnes , iuge ruentibus
Hinc inde magno murmure fluctibus;
Queis flore primæuo iuuentæ,
Luxuriet rediuiua tellus.
Hæc fatus, alto mittit ab æthere

Cœleſte domum, vos amor ocyùs
O Clavi, Auerno vindicandis
Mox populis pretium daturos.

VESTIS PVRPVREA.

ODE VII.

Veſtes cedite, cedite
Ardentes patrii murice littoris,
Diues ſceptra prementibus
Quas tellus Tyrii miſit Agenoris.
Vos ô mollia, criminum
Dulces illecebræ, cedite vellera,
Et quæ ſemiuiri Phryges,
Ac Seres teneri pectine diuidunt.
Nec vos diuitis Attali,
Nec vos Endromides Mygdoniæ morer.
Vincit Sidonium decus,
Et textricis opus Pvrpvra Sericæ,
Quam Rex induitur poli,
Artus innocuos nil miſerantibus,
Poſtquam iudice Romulo,
Tortorum furiis victima præbuit.
Tactu ſcilicet impiis
Ex illo pretium veſtibus obtigit,
Par & Relligio ſacris.
O Christi meliùs veſtibus ardeam,
Oetæo magicis iugo
Neſſi nubigenæ quàm vagus Hercules,
Triſti munere coniugis
Quondam ſacrificus veſtibus arſerit!

Si votis minor arceor ;
O ſaltem cupidis oſcula figere
Detur mille labris ! diem
Hunc ſignabo notis PVRPVRA, gemmeis ;
Terríſque altior, ætheris
Me ſeptemgeminis orbibus inferam.

SCEPTRVM ARVNDINEVM, SOLIVM CRVCIS &c.

ODE VIII.

HÆc promiſſa patris ? ſic prolé in clara reponit
Sceptra memor, cui tempora rerum
Nulla prius, metáſque dabat, cœlóque, ſolóque
Imperij immortalis honores
Pollicitus ? Triſtes hominum miſerata ruinas ;
Cùm vaſtâ ſe mole gygantis
Detulit in terras, ſtellatâ ab ſede polorum
Fulmineis velociùs alis,
Lætitiâ, plauſúque fremens ; tunc (digna locuti
Veridico ſi numine vates)
Affatus ſobolem, ſolio, Pater inquit, auito
Nate ſedens, æterna Dauidis
Fatidici, tibi ſuppoſitâ verſabis Idume ;
Sceptra manu præſtantior hæres.
Nec ſatis hoc, omni gentes ditione regendas ;
Eoóque rubentia Sole (nopi,
Regna dabo, Æthiopéſq;, Arabéſq;, nigráſq; Ca-
Et Phariæ Memphitidos oras.
Adijciã Heſperios, Nomadáſq; Libynq; calenté,
Ac populos aquilone rigentes.
Talia dicta dabat ſubeunti luminis auras

Vnigenæ, Rex ætheris alti.
Eloquar? an ſileam? quæ te ſententia vertit
Magne parens? vbi pacta, fideſque?
Æternos vbi ſceptra atauûm verſanda per annos
Paciferæ proli, Tyrióque
Lena rubens oſtro, regníque inſigne ſuperbum
Mygdonijs diadema pyropis?
Quis fremitus circa procerũ? quæ martia cingit
Turba latus fulgentibus armis?
Fallor? an agnoſco pacti veſtigia regni?
O fletus! ô adeſte perennes!
Romulidæ infandum! trahitur Prætoris ab aulâ,
Poſt laceros crudeliter artus,
Rex nouus, Iſacidíſque nouo ſpectandus amictu.
Vulnus hians dat longa cruoris
Flumina, Sidonios regum referentia cultus:
Frons ſpinis redimitur acutis:
Surgit & infelix ſceptrum fluuialis arundo,
Quâ te, quâ Sapientia Patris,
Tortorum veſana manus rationis egentem,
Améntémque furentis Idumes
Signabat populo, lignum ad ferale trahenti.
Sed leue cur ſceptrum queror? eheu!
Te grauius iã CHRISTE manet, nõ æqua ferẽdo
Semianimis cui colla daturus
Procumbes: at ſe caſu genus eriget ipſo
Altiùs humanum, Stygióque
Se tollens barathro, deſerta Rebellibus, olim
Laxati petet atria cœli.
Imò Pater (nec iuratum ſententia vertet)
Vitales vbi liqueris auras,
Morte obitâ, humana vilis ſub imagine ſerui,
Indigno nec funere motus:

Terráſque,tractúſque dabit ſtellantis Olympi
Æternâ ditione regendas:
(Sic placitum:)noménque feres, cui poplite flexo
Cœlicolæque,hominéſque,Erebúſque
Suppliciter venerans,meritos perſoluet honores.
Hoc mortem,lignúmque trabale
Solabor,ſceptris contraria ſceptra rependens;
Ac rerum te CHRISTE potentem,
Inter & vndantes lacerato è corpore riuos
Sanguinis,inſanóſque dolores,
Teïa vocali modulatus carmina plectro,
Et blandâ teſtudine dicam.

TENEBRÆ.

ODE IX.

QVÆ monſtra? mœrens Cimmeriis polus
Latè tenebris clauditur,aureâ
Pullóque ſe condens amictu,
Luce gemit viduata Tellus.
Suppoſta fratri Delia Cynthio,
Totúmne terris mole negauerit
Denſâ tot horas? orbis obſtat
Diſſimilis,ratióque motus.
Nam concitato Luna volubilis
Euecta curru,præterit alites
Titanis actutùm quadrigas,
Nec breuior tegit orbe grandem.
Mundúſne rerum diſſociabili
Compage nutet? fractus & in chaos
Informe priſcorum,caducas
Res hominum,Superûmque vertat?

Agnoſco; clarum terrificis caput
Texit procellis Heliadum parens,
Ne funus atrox, & ſupremos
Aſpiciat Domini labores.
Cum fœta culpis ſæcula, Iulium
Mersère triſti funere Cæſarem,
Caliginosà penè nocte
Perpetuùm timuère mergi.
Negante ſæuis flammiuomum iubar
Titane terris: ſæcula iuſtiùs
O Numine æternam perêmpto,
Poſteriora timete mortem!

PETRVS NEGATO CHRISTO
SERIO POENITENS.
ODE X.

ITE, ite in lacrymas oculi; mora nulla perennes
Mergite pectus aquæ.
Mergite ſeu ruptis tellurem nubibus Auſter;
Seu grauis imbre Notus,
Rumpite funerei gemitus, penetralia cordis
Rumpite, parſque meì
Noctes atque dies, dum vita manebit, acerbo
Nulla dolore vacet.
Qui tamen eluerint commiſſa piacula luctus;
Tergeminúmque nefas?
Hei mihi! nec pluuios ſi præbeat Africus amnes,
Doris amara ſuos,
Detur atrox abolere ſcelus; nec pœna negato
Æqua ſit vlla Deo.
Mille renaſcantur non ſi poſt funera mille,

Corpora mille rogis.
Nunc vbi quæ tutò nullo terrente volabant
Perfide verba tibi ?
Nunc vbi magnanimo ſub pectore viuida virtus,
Indomitique triplex
Robur,& æs cordis ? tu (ſcilicet) vnus in omnes
Ire paratus eras ?
Innumeris vnus caput obiectare periclis
Hoſte furente procul ?
Lethalémque armis à CHRISTO auertere peſtem,
Iſacidúmque manus ?
Vna ſed ingentes animos, & martia fregit
Pectora inermis anus:
Vna fugæ turpi dare terga coegit : ab hoſte
Vna trophæa tulit.
Nempe tibi in linguâ,pedibúſq;fugacibus, omnis
Gloria martis erat.
I nunc,& tumidum trans æthera vectus,& auras,
Tolle per aſtra caput.
Dum loquor,ah lacrymæ,fletuſque ſiletis auari!
Mergite rurſus aquæ,
Mergite me (ſi qua eſt pietas)ne flamma ſceleſtũ
Obruat acta caput.
Fulmina ſecurum mediis innoxia lymphis,
Impauidúmque petent.
Omnibus optatum vigili Titanius ales
Qui canit ore diem,
Occinet inuiſæ ferali carmine noctis
Crimen vbique mihi :
Coget & infandi ſceleris renouare dolorem;
Flebilibúſque polos,
Ad veniam diro mihi fulminis igne minaces

Sollicitare modis.
Spes mihi magna ſubit cum Numina blanda re-
curſant :
Cum violata, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus æquora, fluctu
Diſpare cymba natat :
Sic animus vario curarum fluctuat æſtu,
Spéque, metúque vagus.
Ibo, ibo, iratúmque mihi ſed numine mitem
Conciliabo Deum.
Quid dubitem? blandâ excipiet tractabilis vltrò
Supplicis aure preces.
Et placidus faciliſque Parens ſine fulmine, cœli
Sæpius arce tonat.
Vane faceſſe timor, quid non ſperemus amantes
A redamante Deo ?
Illius & noſtro ſe gloria crimine tollet :
Spe duce, rumpo moras.

IVDAS MALE POENITENS.

ODE XVI.

HEv quid opum veſana fames mortalia cogis
In iuſſa Diuûm pectora !
Me videat, triſtíſque ferat veſtigia caſus,
Qui fraude partis incubans,
More furentis equi, quà mentem inſana cupido
Impellit hàc vrget gradus.
En quid agam? quæ me tandem? quæ ſera nefandũ
Crimen ſilebunt ſæcula ?
Prodiderim pretio inſontem? Dominũq; ? Deũq; ?

O peſtis ! ô Stygis furor !
Aduoluar genibus ſupplex,& pectora tunſus
Immane deteſter nefas ?
Quo tamen aſpiciet vultu ? quo Tartara nempe
Sæuóſque manes territat.
Lumina cum flectet,rupto cita fulmina cœlo
Torquebit in ſontis caput.
An Tyriæ condar puppis fugitiuus in aluo
Eôa ſulcantis vada ?
Extremis agitem lacrymabile finibus æuum
Exulne, & incerti laris ?
VT fugias, homines forſan ſcelerate latebis :
Latere non potes Deum.
Et te conſcia mens,& te comitabitur vſque
Infeſta Dirarum cohors.
Quos?quib'?ômihi nūc magnæ nūc hiſcite terræ!
Sorbete Cocyti lacus !
Soluite me curis,viuumque ac lumine caſſum
Mactate,nil pœnas moror.
Fallor ? an horrifico laxatur murmure tellus,
Faucéſque pandunt Tænara ?
Quò raperis?nunc te tandem ſcelera impia tāgūt,
Et ſæuus incaſſum dolor.
Infelix ! tunc debueras,tunc iſta decebant,
Cum mente verſares ſcelus:
Fercula poſtremæ cum ſub legalia cœnæ,
Dolore perculſus graui,
Infandi argueret muſſans te criminis ille,
Tinctumque panem traderet.
Officiis riguere nouis tunc pectora, ſæuo
Regnata Diti pectora.
Nunc morere, atq; vnâ vindex vlciſcere dextrâ

Et proditorem, & transfugam.
Crimine vincatur crimen, furor omnis adeſto;
Quam terra, quam cœlum negas,
In manibus mors ipſa: latus mucrone reſoluo:
Accincta quid torpet manus?
An ruere in præceps ſummo de culmine montis,
Vndíſque ſubmergi iuuat?
Accipio quæ me Eumenides ad fata vocetis,
Túque, ô Sororum maxima,
Informis lethi quæ nectis ab arbore nodum:
Do colla, ô æternam Stygem!

LANCEA,

ODE XII.

ET ſe per auras alite Pegaſo
Sublimè Graius tollat, & vngulâ,
Quæ rupe pulſatâ, perennes
Fatidicæ reſerauit vndæ
Riuos Camœnis? euehis altius
Aſtris Idumen LANCEA, LANCEA,
Inſonte ferro verberati
Quæ lateris tenebras recludis.
Vndis cucurrit verſicoloribus
Fons inde duplex: hic liquidam dedit
Cryſtallum; Eoos alter imbri
Sanguineo retulit pyropos.
Quicùmque mentem crimine polluit,
Primis rigâtur, turpis & exuens
Sordes ſenectæ, ſe reſumptâ
Iam nitidus reparat iuuentâ.

At

At ſe rubenti nectare proluit
Qui morte peius flagitium timet,
Labiſque purus, purioris
Ambroſiâ ſatiatur Agni.
Te virgæ Hebræi prætulerim Ducis
HASTILE SACRVM, quæ populis graui
Siticuloſis rupe quondam
Flumineos latices recluſit.
Indulſit amnes parcior, ocyùs
Exhauriendos Iſacidûm ſiti
Depulsâ; at æternos cruoris
Nectarei reſeras liquores.

TRIGINTA ARGENTEI.

ODE XIII.

O VILIS pretij Numina, Numina!
O nullas luteis diuitias pares
Infelicis Adami
Lætâ ſorte nepotibus.
Non quas diues Arabs, aut opulentior
Legit gemmiferis Lydia rupibus,
Natiuóque fluentis
Auro luxuriantibus.
Tantillo Dominum perfidus aſſecla
Verporum pretio tradiderit gregi?
Quo nec Præco ſub haſtam,
Priſcâ lege Quiritium,
Contemptum Latio ſubijciat Phryga,
Inflicto docilem non niſi verbere?
Quo nec Tranſtiberinam
Lixæ progeniem Patris?

Q

Tam vili miſerum (credo) rependitur,
Ditis Tartarei ſeruitio genus,
Subductúmque ruinæ
mutato in pretium Deo.
Vectaret Stygiis immiſerabiles
Cum flammis animas, barbarus arbiter
Implacabilis Orci,
Triſti ſuppoſitas iugo:
Informíque ſitu gemmea Cœlitum
Squallerent vacuis atria ſedibus,
Compellauit ab alto
Sic Prolem ſolio Parens:
Portis Nate, vides vt bipatentibus,
Sontes excipiant Tartara poſteros,
Pridem vindice nullo,
Fœcundi ſcelerum Patris?
Non tot frugiferis gramina vallium
Vernant æquoribus, nectareo quatit
Pennas rore madentes
Cùm veris Zephyrus dator.
Captiuos Stygii (nam potes vnicus)
Laxatis barathri faucibus eripe,
Ingentíque cruoris
Fuſi diluuie ſolo,
Aufer grande nefas victima grandior.
Dixit. Iuſſa facit filius impiger,
Mortalíſque, perenni
Mortis tartareæ iugo
mortales animæ prodigus eximit.
Gens humana, minor ne capitis fores,
Quid iam ſponte minori
perſolues capitis Deo?

SPONGIA FELLE ET ACETO PLENA.

PENDET ab erecto dum ſtipite fabricator orbis
Clauo trabali fixus, igneæque
Ardor inexpletùm ſitis improbus, oſſiũ medullas,
Totúmque corpus decoquit furendo:
Affer opem miſeratus (ait) Pater. eiulantis vltrò
Repentè Nati flebiles querelas
Audiit ab ſuperâ magni ſator orbis arce, ſacrum
Et mœror ingens pectus occupauit.
Pauca refert: totâ dabitur tibi mente quod petiſti,
Nec melle dulci Nate, nectariſue
Flumine perfundam ſitientia guttura, aridáſque
Fauces; amaro namque deſtinantur
Pocula felle tibi manantia, Colchicáque fæce,
Iamiam recluſis admouenda labris.
His vetitâ fructus quæ carpſerat arbore, impiatũ
Primæ parentis crimen expiabis.
Dixerat, ille auido feralia toxica hauſit ore,
Ægris ſalutem poſteris datura.
I nunc frange toros, te prolũe perdius Lyæo
Pernóxque, Leſboóque, Maſſicóque:
Inſanóque furens abdomine, Perſico nitentes,
Græcóque menſas inſtrue apparatu.
Necte Dionæas phylirâ tibi ſericâ coronas
Roſæque mollis, Cypriæque myrti; (gurges
Mox Stygiis paſcende rogis, grauè olentibúſque
Mephitis atræ, ſulphuríſque riuis.)
ÆTERNIS mactanda doloribus aufugit voluptas,
Æquante pennas fulminis volatu.

SINDON BISVNTINA.

ODE XV.

MEMPHITICARVM gloria Sindonum
Stellantis olim ſideris arbiter,
Quâ corpus inuolui,ſub arcto
Exanimum voluit ſepulchro.
Te, Dubin omnis qui placidum bibit
Supplex adorat : qui celerem Lupam,
Labique miratur quietum
Auriferis Ararim fluentis.
Te non pauefcens funera Gallia,
Rhenique potor, Rhætus,& Allobrox
Non infidelis, Belga marte
Viuidus, Auſtraſiæque cultor.
Te dum tiarâ, flammiuomi faces
Latè pyropi cui ſuper incubant,
Frontem reuinctus, & nitentes
Attalicis humeros lacernis,
Præſul videndam bis parat aduenæ:
Vrbes recluſis ædibus, euomunt
Seu pace,ſeu bello perennes
Te populi venerantis vndas.
O te beatam, munere Ciuitas
Donata Diuûm! quæ tibi gloriâ;
Quæ laude contendat, tot inter
Sequanicæ ditionis vrbes?
O ſi remotis præpes ab Andibus
Sacris adeſſet; votáque Sequanus
Ferretur in concepta vates!
O te auidis oculis tueri

Vel ſi liceret! te tamen & lyræ,
Et nabliorum tollere cantibus
Fas eſt vel abſenti, tuóſque
Mente iterum reuocare cultus.

PATRES IN LIMBO A CHRISTO IN LIBERTATEM ASSERTI.

ODE XVI.

VT triſtes ſine ſole domos, ſol auree, lęta
Serenus accendis face!
Prima renaſcenti reuehis qui ſæcula mundo,
Amica recti ſæcula:
Cum terras Aſtræa parens componeret aſtris
Nondum inquinatas crimine.
Vincis io! & trepidi portis bipatentibus Orci
Subis Auernales domos:
Vaſtatórque Erebi nos cœli in ſceptra reponis;
Decôra palmæ nobilis
Ætherio ſpectanda Patri monimenta perennes
Mortíſque ſubmiſſæ iugo
Exuuias. Vincis Leo magni à ſanguine Iudæ,
Dauidis & clarum genus.
Qui prius ingenti terras ditione premebat
Stygis cruentus arbiter,
Nequicquã rabido fremit horridus ore, reuinctus
Vtráſque poſt tergum manus.
At quantis famâ accipimus te caſibus actum?
Quantis petitum fluctibus?
Quis ſacrum indecori fædauit vulnere corpus?
Cruore quid ferrum tuo
Intepuit, ſpiníſque caput radiauit acutis?

Cur fixus indignæ trabi?
e ιυ pietas! tantúmne ſcelus Cocytia mœſtis
Fudêre terris viſcera?
Vos ô littoribus vaſtum quæ cingitis orbem
Longè repoſtis æquora,
Quæ ſegnes tenuëre moræ? quib⁹ abdita clauſtris,
Cum Numen infami nece
Occideret, clauóque daret figenda trabali
Sæuo laniſtæ brachia?
Mœnia diluuio tum vos ſcelerata decebat
Obruere, & infandum ocyùs
Vorticibus delere genus; vel fulminis acti,
Feralis Orci victimas
Te Pater omnipotens, vltricibus vrere flammis,
Dum mente verſarent ſcelus.
Ergo per hæc, ſummi ſoboles certiſſima Patris,
Seruamur omnes vulnera?
Tantæ molis erat cœli vitalibus auris
Caſſos Adami poſteros
Reſtitui, vetitóque iterum ſuccedere cœlo?
At quæ laboribus ſeges
Æqua tuis fuerit? non, ô non præmia tanti!
Humana non tanti ſalus!
Te pietas, te dius Amor tot adire labores,
Tot ferre pœnas impulit.
Iam quibus excipiat Cocyti emerſa barathro
Te laudibus Patrum cohors?
Te quibus ad ſuperos modulatis efferat orbes
Plectri, lyræque cantibus?
Æternùm tibi quà dabitur perſoluet honores,
Lauróſque victoris canet.

Google

SCHOLIA
IN LIBRVM TERTIVM
ODARVM.

ODE I. & II.

RADIIS cinctum Hyperionem. *i, Solem, ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ* ſuper, *&* ἰὼ eo, *quòd ſupra terram feratur. Ouid. 1. Faſtor.*

Placat equo Perſis radiis Hyperiona cinctum.

Captiua iugum Coſrois. *Perſarum Regis, ab Heraclio Imperatore ſemel atque iterùm profligati.*

Tu Rex Iſacidas, *Iudæos, ab Iſaco patriarcha ſic dictos.*

Ieſſæi ſoboles inclyta ſanguinis. *Dauidici, Dauid enim Ieſſæum patrem habuit.*

Regis rabies effera. *Herodis in Bethleemiticos infantes ſæuientis.*

ODE III

SCythicâ feritate. *Scythæ veſcebantur humanis carnibus, hoſpites immolabant, & interfectorum caluariis pro pateris habebant.*

In fruſta ſectum Præſidem. *Pontium Pilatum Iudææ Prætorem.*

Verporúmque Duces. *Iudæi peculiari vocabulo Verpi dicuntur, quòd ex præſcripto Legis præputium pueris præcidant.*

Aſſyriæ potuit. *Iudith Heroïna mulier, Holofer-*

ni Aſſyriorum Duci caput amputauit. Iudith c. 13.
Potuit Cineïa coniux. *Iahel vxor Haberis Cinæi, Siſaram principem militiæ Regis Iabin, fuſum fugatúmque interfecit. Iudic. cap.* 4.
Panchæi & rore coloni. *Panchæi, populi ſunt qui deſerta Sabæ incolunt,in quibus arbores ſponte natæ thus emittunt.*

ODE IV.

HEV! quis Sicamber. *Sicambri Germaniæ populi, olim crudeles audierunt. Horat. lib. 4. Carm. Ode* 14. Te cæde gaudentes Sicambri, &c.
Hoſtiſque potus. *Sarmatis bellantibus (vt author eſt Plinius lib,* 4, *cap.* 12.) *mos eſt cruorem eius quem primum interemerint ex ipſius vulneribus bibere: alij humanæ carnis alimento vitam ducunt.*
Duróque cautes corde geſtans. *Tam immanes ſcilicet ac duros fuiſſe Carthaginenſes ſcribit Virgilius, vt ab ipſo Mercurio emolliendi fuerint. Æneid.* 1.
.... ponúntq; ferocia Pœni corda volente Deó.
Brutius bacchatur atrox. *Brutij Italiæ populi, in eo tractu qui hodie Calabria dicitur, cum ab Annibale ſtetiſſent, hâc ignominiâ à Romanis mulctati ſunt, vt viliſſima quæque munia per illos obirent,lictorum,tortorum,&c.*
Apella rhamnis. *Hoc nomine vocati ſunt Iudæi circumciſi. Horat. lib.* 1. *ſerm. Satyr.* 5.
Credat Iudæus apella,non ego.
Rhamnus autem eſt rubi genus ramos ſpargens rectis aculeis.
Memnonis aureæ. *De Memnone Auroræ filio,in Oriente regnante,non ſemel dictum eſt.*

Non

Non Pharius lapis. *i, Ægyptiæ Pyramides. Pharus olim inſula fuit Canopicò Nili oſtio obiecta, hodie verò Alexandriæ ponte coniuncta. In ea turris ingens fuit albo lapide, à Philadelpho Ptolemæo Rege octingentis talentis extructa, quæ & ipſa Pharos dicta eſt, in qua noctu accenſæ faces nauigantium curſum regebant.*

Cippíque. *Cippus columnam ſignificat, quæ cum inſcriptione ad conſeruandam rei alicuius memoriam ſolet erigi.*

ODE V. & VI.

HOc Idumæo. *Idume, vrbs eſt Iudææ, à qua Idumæa dicta eſt, vel certè eius extrema pars.*

Paphiâ myrto. *i, Deæ Paphi ſeu Veneri ſacra myrto. Hinc myrteam Venerem priſci appellauerunt. Plinius lib.* 13. *cap.* 4. Ara fuit Romæ vetus Veneris Myrteæ, quam nunc Murtiam vocamus.

Pyracmonem, Brontem-ve. *Tres potiſsimùm finguntur à Poëtis Vulcani miniſtri, ſcilicet Pyracmon, Brontes & Steropes, quorum operâ vtitur ad fabricandum Ioui fulmen. Virg.* 8. *Æneid.*

Ferrum exercebant vaſto Cyclopes in antro
Brontesq; Steropesq;, & nudus mēbra Pyracmō.

Nil Liparæ Rector. *i, Vulcanus. Lipara verò, vna eſt ex ijs Inſulis, quæ à Latinis Vulcaniæ appellantur, à Græcis Hephæſtiades: numero ſunt ſeptem, & Siciliæ adiacent.*

Trinacriæ labor officinæ. *Plures habuiſſe officinas Vulcanus fingitur: nobiliſsimæ fuerunt in Lemno, Sicilia, & Æoliis inſulis.*

ODE VII.

QVAS Tyrij mittit Agenoris. *Agenor, Rex fuit Phœnicum & Tyriorum, qui olim tingendâ purpurâ claruerunt. Virg.* 1. *Æneid.*

Punica regna vides, Tyrios & Agenoris vrbem. *Purpura autem, antiquitùs Regum, maximéque Romanorum magiſtratuum erat inſigne.*

Nec vos diuitis Attali. *Attalus, Rex Pergami fuit ditiſſimus, ſplendidiſſimus, abundantique ſupellectile, à quo omnia magnifica,* Attalica *dicta ſunt, vt ſcribit Plinius lib.* 8. *c.* 48.

Nec vos Endromides, *Endromis, veſtis genus erat pluuiæ iniuriis arcendis inprimis accommodatum. Ita dicta, quod ἐν δρόμῳ, hoc eſt in curſu eâ maximè vterentur.*

Mygdoniæ. *Macedonicæ. Mygdonia enim regio eſt Macedoniæ.*

Oetæo magicis iugo. *Neſſus Centaurus, Herculis ſagittis hydræ ſanguine infectis transfixus, ſe moriturum ſentiens vt hoſtem vlciſceretur, Deianiræ Herculis vxori veſtem ſuam proprio ſanguine perfuſam dono dedit, aſſerens ei, ſi hâc maritus indueretur, ipſum ab aliarum mulierum amore iri auocatum. Mulier itaque nimis credula munus accepit, eamque ad Herculem miſit, quam cum in Oeta monte Ioui ſacrificaturus induiſſet, repentè tantis cruciatibus affectus eſt, vt totus ardere videretur, ac demùm ſe in pyram coniiceret.*

ODE VIII.

NIGRASQVE Canopi. *Ægyptum. Canopus enim ciuitas eſt Ægypti nobiliſſima, vt & Memphis. Virg. 4. Georg.*

Nam quà Pellæi gens fortunata Canopi
Accolit effuſo ſtagnantem flumine Nilum.

Heſperios, Nomadaſque, &c. *Italos, Hiſpanos, Africanos, & populos Septentrionales.*
Sidonios Regum referentia cultus. *i, imitantia purpuram Sidoniorum quæ Regum veſtis eſſe ſolet.*
Teia vocali. *Anacreontica. De hac voce non ſemel dictum.*

ODE IX.

CIMMERIIS polus. *Cimmerij populi, dexteram Ponti partem habitant, non procul à Boſphoro, qui ab ipſorum nomine Cimmerius appellatur. Hi aërem craſſum habuiſſe feruntur & denſis exhalationibus nebuloſum. Hinc* Cimmeriæ tenebræ *prouerbio celebrantur, pro denſiſſima caligine.*
Suppoſta fratri Delia. *Mirabilem illam Solis defectionem, quæ Chriſto moriente contigit, ſupra naturam fuiſſe conſtat. Primò ratione temporis: ad tres enim horas durauit, quod de aliis dici non poteſt, tùm propter celerrimum Solis & Lunæ motum, ac præſertim Lunæ, cui motum proprium quàm incitatiſſimum Mathematici tribuunt. Secundò, propter tenebras quæ vniuerſum terrarum orbem complexerant: at cum Sol multis partibus maior atque amplior quàm Luna ſit, ab ea ſibi ſubiecta penitùs obſcurari non potuiſſet.*

In chaos informe. *Poëtæ fingunt chaos in mundi principio fuiſſe, i, confuſionem rerum atque elementorum: poſtea vero Deum diremiſſe omnem illam congeriem, ſingulisque rebus ex confuſo aceruo ſeparatis, in ordinemque deſcriptis, inſtruxiſſe mundum pariter & ornaſſe.*

Heliadum parens. *Heliades, Phaëtontis ſorores fuerunt, quæ iuxta Padum, mortem fratris fulmine deiecti flentes, in arbores quas alnos vocant, verſæ ſunt. Patrem habuerunt Solem, à quo Heliades: nam Sol Græcis* ἥλιος *dicitur.*

Mersêre funere Cæſarem. *Iulius Cæſar Idibus Martijs occiſus eſt.* Conſtat autem, *inquit Seruius,* pridie Iduum Martiarum Solis fuiſſe defectum ab hora ſexta vſque ad noctem: quod quia multis protractum eſt horis, dicit Virgilius,

— æternam timuerunt ſæcula noctem.

Idem Poeta lib. 1. Georg. de hac Solis eclypſi, quæ in Cæſaris morte contigit agens, ſic cecinit,

Ille etiam extincto miſeratus Cæſare Româ,
Cum caput obſcurâ nitidum ferrugine texit,
Impiaq; æternam timuerunt ſæcula noctem.

ODE X. & XI.

DORIS amara ſuos. *Doris, nympha quædam maris, fuit Oceani & Tethyos filia, & Nereidum mater. Ponitur nonnunquam pro ipſo mari. Virg. in Gallo,*

Doris amara ſuam non intermiſceat vndam.

Titanius ales. *Gallus Gallinaceus: nuntius enim Solis ac lucis eſt, noctique propterea ſacrificabatur Ouid. 1. Faſt.*

Nocte Deæ noctis criſtatus cæditur ales,

Quod tepidum vigili prouocet ore diem.

Infeſta Dirarum cohors. *Diræ, credebantur eſſe inferorum Furiæ, quibus præcipuè ij qui ſceleris alicuius grauioris ſibi conſcij erant, exagitabantur.*

Sorbete Cocyti lacus. *Cocytus inferorum eſt fluuius ſiue lacus à Styge profluens, vt Poetæ fingunt,* ἀπὸ τῦ κωκύειν, gemere & lamentari.

Fauceſque pandunt Tænara. *Tænarus, promontorium eſt Laconiæ, fauces inferorum, vt eſt in fabulis. Virg.* 4. *Georg.*

Tænarias etiam fauces, atque oſtia ditis.

Accipio quæ me Eumenides. *Eumenides, Furiæ infernales, per antiphraſin ſic dictæ, quòd minimè beneuolæ ſint. Apud inferos vocantur canes. Lucanus* — Stygiaſq; canes in luce ſupernâ deſtituâ.

ODE XII. & XIII.

VNGVLA, quæ rupe pulſatâ. *Pegaſus, cum in Helicona euolaſſet, ſaxum vngulâ feriens fontem aperuit, qui ex eo Hippocrene, i, fons equinus eſt appellatus. Dictus eſt equus Bellerophontis, quòd eo ſit vſus in expeditione contra Chimæram.*

Imbri ſanguineo referens pyropos. *Pyropus, gemma eſt flammæ colorem referens, vnde & nomen. Ouid.* 2. *Metam.* Flammas imitante pyropo. *Hunc Plinius Romanâ dictione* Carbunculum *vocat.*

Legit gemmiferis. *Lydia, Aſiæ minoris regio, Crœſo rege & Pactolo flumine aurifero clariſſima fuit. Lydi, teſte Herodoto lib.* 1. *primi aurum argentumque ſignârunt.*

Verporum gregi. *Iudæi peculiari vocabulo Verpi dicebantur, quod ex præſcripto legis Moſaïcæ præputium pueris præciderent.*
Contemptum Latio Phryga. *Romanorum ſerui potiſſimùm è Phrygia petebantur, ac viliſſimi habebantur. Cic. pro Flac.* An veſtrum hoc prouerbium, Phrygem plagis fieri meliorem?
Quò nec Tranſtiberinam. *Iudæum intellige: trans Tiberim enim Iudæi inter vilem & ſordidam plebeculam habitabant. Martial. lib. 1. Epigr. de Iudæis agens,*

Hoc quod Tranſtiberinus ambulator.

Minori capitis Deo. *Vide ſcholia Odes 2. lib. 2.*

ODE XV. & XVI.

MEmphiticarum Sindonum. *Sindon, amictus eſt ex lino Ægyptiaco. Memphis, vrbs Ægypti regia.*
Quâ corpus inuolui. *Bis quotannis Veſontione, magno Gallorum, Germanorum, Heluetiorum, ac potiſſimùm Burgundici Comitatûs cõcurſu, videnda adorandaque populis proponitur. De Lupa, Dubi, & Arari fluuijs, iam dictum.*
Allobrox non infidelis. *Antitheſis eſt Horatiani carminis,*

Nouiſque rebus infidelis Allobrox.

Eſto, Romanorum iugum non ſemel excutere conati ſint Allobroges: at hodie fidem ſuam Chriſtianis principibus maximè probant.
O, ſi remotis præpes ab Andibus. *Votum eſt Authoris natione Sequani, plures iam annos Flexiæ, vrbe Andium amœniſſimâ & Regio Henrici Magni Collegio nobilitatâ commorantis.*

IOANNIS CHEVALIER

BVRGVNDI, POLLINIENSIS,
è Societate IESV.

HEROICORVM LIBER I.

LVDOVICO XIII.

FRANCORVM ET NAVARRÆ
REGI CHRISTIANISSIMO,
IVSTO, MARTIO, VICTORI,
AC TRIVMPHANTI

De Hæreticâ & Rupellanâ Rebellione,

PANEGYRICVS PRIMVS.

LVDOVICVS IVSTVS.

HEroum Lodoice decus, Magnoque parente
Maior ades;cæptiſq;faue:te ferre per auras,
Ferre per ora virûm, quà Sol vtroque recurrens
Tingitur Oceano,famamque extendere cantu
Aggredior : quò tota tuis ſe Gallia templis
Inferat,& meritos aris imponat honores
Lætitiâ , plauſúque fremens : & quotquot amico
Sublimes latè populi ſe fœdere tollunt,

Iuſtitiam ne prius mirer, Belli ne labores?
Si vacat annales, veteréſque reuoluere faſtos,
Et longos digeſta patrum monimenta per annos;
Borboniúmque genus, claráque à ſtirpe nepotes;
Egregias animas, magnúmque in nomen euntes:
Iuſtitiæ Lodoice potens, te millibus effers
In mediis, flammæque nites melioris honore.
Qualis Achæmenio cũ ſe aureus æquore tollit,
Aureus & crines pharetrámque, leuéſq; ſagittas
Delius, & lætos radiorum exporrigit ignes:
Caligant ſtellæ, & tenui ſe lumine condunt.
O quoties, cùm te Pariis domus alta columnis
Accipit, aut Luparæ viuis animata figuris
Atria, & Eôis halantes floribus horti:
Vrbanúmque nemus, molli complectitur vmbrâ
Incomitem: quoties animo ſtellata recurſant
Empyreæ conuexa domus, atque ardua vaſti
Ætheris, aſſurgens formâ ſeptemplice moles?
O quoties cœlique plagæ, campíque patentes;
Ver vbi perpetuum, blandíque tepentibus auris
Aſpirant Zephyri: varios vbi diuite cornu
Fundit humus flores, nemorumq; vmbracula lætis
Luxuriant æterna comis? At ſingula luſtrans,
Vt toto bibis ore poli lactantis amorem!
Vt premis immemori mortales pectore curas!
Vt Lupara, Heſperio quamuis ſe marmore tollat,
Et Tyrias oſtentet opes, ac vellera Serum;
Pactolúmque vomant laqueati culmina tecti,
Totáque Mygdoniis ſtellent aſarota lapillis,
Spreta tibi Lodoice, iacet! vix pauperis æquat
Agricolæ, congeſta putri magalia culmo.
Vt tua, Phæacis quamquam topiaria vincunt
Alcinoi, quæque attonito pendentia cœlo
Spectauit

Spectauit quondam Babylon,longéque repoſtis
Quæ vigili monſtro coluêre Atlantides oris :
Vix reſides animos,auerſáque pectora mulcent !
O quoties tecum ipſe : Priùs (vos aurea teſtor
Sidera ; vos quicunque poli delubra tenetis
Indigetes; & te recti mens conſcia ſemper)
Tartareo deuota Ioui , noctíque profundæ
Victima, ferales Erebi deuoluar ad aras:
Quàm violet te (magne ſator) legéſque refigat
Sacrilegum mens auſa nefas,rata fœdera ſunto.
Nempe vel immeritũ quoties caput impluit vndis
Donorum fœcunda manus?quantóſque refudit
Diues inexhauſtis opulentia fontibus imbres?
Tu regnum,regníque decus diadema miniſtras
Spectandum latè populis : tu nobile forti
Das ſceptrum verſare manu : tu nulla pauentes
Funera,ſed duris auidos concurrere fatis
Das regere, & iuſſis faciles ſubmittere Gallos.
Quãquã,ô!ſed quò me rapitis, trahitíſq; volentẽ
Sidera? pertæsámque ſoli,& caliginis imæ,
Oceanum,terráſq; ſupra,campóſque liquentes
Ætheris,Empyreo mentem vectatis Olympo?
Te,quocũq; vocas,ſequor,ô ſequor alme Deorũ.
Terra vale,curæque leues; deſpecta valête
Regna mihi,magnum fluxis in rebus inane!
Scilicet afflatus propiori numine mentem,
Hæc paſſim Lodoïce, pio ſub corde volutas
Quæ docuit (nẽpe à teneris aſſueſcere tantũ eſt)
Te quondam Regina parens; cum lactea paruus
Vbera prenſares,& blanda ſub oſcula, caſto
Reptares gremio : Mater pietatis auitæ
Namq; memor,voluenda dedit quæ nobilis olim
Blancha ſuo (vt fama eſt) ſubeunti luminis auras,

Et nato, Regique dabat: quibus aurea cœli
Sidera,& ætherios tranſmitteret arduus orbes.
Quis te Iuſtitiâ potior,cum iuſta volentes
Tot populos ſub iura vocas; & legibus æquis
Franciadas,belli nuſquam & virtutis auitæ
Degeneres Lodoice regis? nempe omnibus idem,
Et recti iuſtique tenax,examine binas
,, Dirigis æquato lances. Sed amore poteſtas
,, Nititur: & rigidi quos inclementia ſceptri
,, Nulla domet, blãdis faciles moderatur habenis
,, Imperium comitatus amor. Tu Gallicus ille
Scilicet Alcides; memorat quem fama, reuinctos
Auratâ populos ſecum traxiſſe catenâ.
Non alio riſêre prius Saturnia Sole
Tempora; cum magno terras æquaret Olympo
Vnanimes Aſtræa parens, & pacis amatæ
Aurea damnatis effunderet otia bellis.
Naſcentis nec prima putem cunabula mundi
Nobiliùs radiaſſe, nouo dum ſurgeret orbe
Cynthius,& cœlum primæuo accenderet igni.
Hinc tecum certatim omnes contendere votis
Aſpicias: Seros felix Lodoicus in annos
Viuat, & Euboici tranſcendens pulueris æuum,
Innumeros miretur auus,foueátque nepotes:
Imperii ſed crudus adhuc, viridíſque ferendâ
Mole ſenex. Votíſque reos ſi damnet Olympus,
Nec ſurdâ bibat aure preces, prius aurea Phœbe
Quàm decies pleno luſtrauerit æthera cornu,
Viſceribus Regina, tuis ſe maſcula fundet
Progenies, hærede patrem factura beatum
Magnanimo, & dulci felices pignore Gallos.
Paruulus & magnâ ludet Lodoicus in aulâ,
Os patrium, pectúſque gerens,animóſque viriles.

Tum facili ſoluent partu fœcunda quotannis
Maturi ſe clauſtra ſinus, quibus inclyta bello
Surgat, & immenſum patriis virtutibus orbem
Occupet, æternâque regat ditione propago.
Vnde tot aſſenſu populi Lodoice; tot vrbes
Læta fremunt, onerántque aras, & ſidera votis?
Gallica deuinctis leni tibi pectora ſceptro.
Quis tibi Iuſtitiâ certet? ſeu viuida bello
Agmina, & in duri certamina Martis euntes
Tot latè Herôas, conuexa per ardua tollis
Laudibus, & meritos ad præmia iuſta repoſcis?
Seu genus ignauum, & Gallæ virtutis egentes,
Torpentéſq; in bella manus, ab honoribus arces,
Regalíque domo? Qualis ſub luminis auras
Cum dedit implumes natos Iouis armiger ales;
Obiicit Eôo, Solíſque explorat ad ortus:
Qui radios potuere pati, qui lumine recto
Flammiuomũ ſpectare iubar, ſeruantur Olympo:
Degeneres qui Phœbo aciem, refugúmq; probãti
Submiſere caput; nido exturbantur, & vngue
Diſcerpti patrio; cœli ſpoliantur honore.
Atq; hic tres numero florenti ex agmine lectos
Compello Lodoice, tuũ eſt decus omne tuorum.
Scilicet vndarum, tempeſtatúmque potenti
Oceano, riuos quibus intumuêre, refundunt
Flumina deuictis altè ſtagnantia ripis.
Huc ades, ô magnâ nobis dicende Camœnâ
Militiæq;, togæq; decus, quem purpura veſtit,
Purpura Romanæ tantùm ceſſura Tiaræ.
Auſpiciis Rupella tuis (te ſcilicet vnum,
Magnæ mentis egens in præſcia fata, vocabat:
Funere ne turpi, ne vili occumberet hoſte)
Illa tot attollens immani vertice turres,

Murórúmque minas,æquatáq; culmina cœlo;
Concidit,& ſcelerũ tandé dedit improba pœnas.
Ardua pars effecta tibi; labor omnis abeſto
Quod ſupereſt,perge hæreticas res vertere fũdo
Fortis,& æqua ſolo fumantia ponere tectâ;
Ni iuſſi accipiant regalia fræna Rebelles.
Poſtmodò nulla furens obducere nubila liuor
Audeat,& luſtris veniens labentibus ætas,
Æternos Armande, tibi perſoluet honores.
Te taceam regníque decus,columénq;potentis
Imperii Scomberge, manus cui cæde recenti
Feruet adhuc rorátque hoſtili ſanguine mucro?
Rhæa coronabat longâ ſtatione Britannus
Littora,& obſeſſas quà ſemita ducit ad arces
Per cæcos obliqua ſinus,& mille carinis
Frænatum ſulcabat iter; cùm Marte ſecundo
Terribilis, Gallus ſternenda per agmina miles
Præcipitat: nec mille ſonantia tela morantur,
Hoſtiléſque globi generoſa in bella ruentem.
Dant animos Virtus, & laudum arrecta cupido.
Ductor at anteuolans florentes ære maniplos;
Alipedem,ferri quà plurimus ingruit imber,
Spumantem ſudore quatis, verſóſque per hoſtes
Baccharis cæde,atque ingenti ſtragis aceruo.
Quã multus quatit imber humũ,quantóq; refuſi
Turbine præcipitant nimbi, cum fœta procellis
Tempora, & imbriferá nebuloſo vertice frontẽ
Immitis concuſſit hyems, atque horridus Auſtris
Iuppiter,effudit ruptis è nubibus vndas.
Nec te magnanime Herôum Thoraſe,ſilebo:
Viuidus æratà metuendos claſſe Britannos;
Et Scotos immane genus,fortéſque Suecos,
Aſſuetúmque mari Batauũ & fluuialibus vndis,

Et quorum toties ſudarunt ſanguine campi,
Stratos marte Danos: magnũ ſine nomine vulgus
(Mira fides) procul inualidis à mœnibus arces;
Compellíſque rates, & turpi littora curſu
Corripere, & cæco puppis ſe condere ligno;
Nec tenui hoſpitio miſeros dignatus arenæ.
Ac veluti torrens ſaxa eluctatus, & altas
Aggeribus moles, immani vortice totum
Præcipitans populatur iter, ſæuitque per agros
Spumeus, & grauidas Cereali ſemine fruges
Sorbet hians, imóque ruit latè omnia fundo:
Te duce in aduerſas acies haud ſegnius inſtãt
Effuſi vallo cunei, ſæuúmque frementes,
Conſurgunt altè in gladios, atque obuia ferro
Quæq; metũt, ſternúntq;, ac toti in funera feruẽt.
Et ni præcipiti ſubiiſſent littora curſu,
Æquoreáſque rates: nullus tot acerba tuorum
Funera, tot ſtrages, triſtem tot miſſa ſub Orcum
Agmina, ab ingenti referat tibi clade ſuperſtes
Nuntius, & magnis longè terroribus vrbes
Impleat Angle tuas, & miſceat omnia luctu.
Aſpice, barbarico reflui rubet æquoris vnda
Sanguine adhuc, fugiénſque atro rorantia tabo
Corripit, impaſti quæ lambant corpora piſces:
Alitibus, ſæuíſque iacent data præda moloſſis
Cætera: iam ſquallent ingentes oſſibus agri.
His ducibus Lodoice tonas, quos iuſta laborum
Præmia, ſpectatæque manent virtutis honores
Eximii, & Iuſto laudes ab Rege profectæ.

PANEGYRICVS SECVNDVS.

LVDOVICVS MARTIVS.

DIcta Themis: belli dicam Lodoice, labores.
Preſſerit (vt fama eſt) geminos Tirynthi° āgues
Vngue puer: Nemeâ maior ſub rupe leonem
Strauerit, & ſectâ monſtrum ceruice renaſcens:
Semihominémq; ferū, flammas, & vana vomētem
Arma patris, medio victor diſiecerit antro:
Tot congeſta licet memorent portenta Pelaſgi,
Et magnâ ſe voce ferant: tamen audeat ille,
Tantus & Alcides, tecum contendere factis,
Quem cœlo tot monſtra vehūt demiſſa ſub Orcū,
Ac centum immanes rediuiuis anguibus Hydræ,
Et quæ fuſa tuis quondam miracula cunis?
Hinc quoniam mihi clara fluunt exordia laudū,
Incipiam. Vix te caſtâ profuderat aluo,
Viſceráque optato genitrix matura leuarat
Pondere, cum Gallis tremere omnia viſa repētè,
Et latè mugire ſolum. Memorare poteſtis
Pierides: nec verba fide caritura, dabuntur
In tenues ſpargenda Notos. Fas credere Diuis.
Calliroe Nymphas inter ſpectabilis omnes,
Obſtupuit, preſſitq; pedem; nam pollice raptim
Virgineo, ſtratum ſpoliabat floribus æquor:
Te roſa, te Narciſſe legens, prælatáque cunctis
Lilia, quæ puero venienti in luminis auras
Sterneret, & verno cunas aſpergeret imbri.
Cæruleo pater ipſe humeros adopertus amictu
Sequana, nequicquam torpentes impulit vndas

Verbere,ſæua fremens; nam magno nuntius ibat
Oceano celer, emiſſam ſub lumina vitæ
Progeniem,ſolis famam quæ terminet aſtris,
Imperiúmque potens rapidi trans ardua Cancri
Regna ferat. Sparſum velatus arundine crinem
Horruit, inq; ſuos torſit vaga flumina fontes,
Immanémq; lacũ Rhodanus : licet impia damnet
Hactenus inuiſæ, fugitiuo gurgite,gentis
Mœnia, præcipitíq;ruens petat æquora curſu,
Ne puri vicina trahant contagia fluctus.
Tùm refugis remeauit aquis (timor addidit alas)
Segnis Arar multáq; tremens ſe condidit algâ.
Obſtupuit Dubis,trepidúſque repentè fugaces
In caput egit aquas,mugitibus omnia latè
Terrificans: turri inſomnis ſpeculator ab altâ
Hinc ſignum tibi Dola dedit,quo tota cières
Agmina,& ingentes (decus immortale laboris
Principianæi) compleres milite muros :
Hoſtiles rata nempe manus ſub nocte ſilenti
Aut portas quatere,aut ſomno inuaſiſſe ſepultam.
Grynææ tremuêre arces,rupéſque Sabinæ,
Quique racemiferi lambunt tua mœnia colles,
Nobile Apollineo ducens de nomine nomen,
Polliniũ. ô patria! ô ſi quid mea carmina poſsũt !
Te nulli ventura dies ſubduxerit æuo.
 Ac me continuò gelidus circunſtetit horror
Voluentem quò fata trahant:quas territa mõſtro
Gallia,& inſolitis concuſſus motibus orbis,
Nuntiet irati peſtes, & fulmina cœli.
Quid rear heu ! latè terris ſe lethifer annus
Explicet, & vaſtis populetur ſtragibus vrbes ?
Sternat&omne neci pecudũ genus,omne ferarũ?
Fruges terra neget, culmóſque attollat inanes?

Boſphoron,& Gallo vertendum Strymona remo.
Iam trepidi muſſant, fatíſque immitibus horrent,
Reſponſiſq; Deûm; nam Francâ ab origine Regé,
Otthomanæ gentis, fatorum arcana recludunt
Venturum excidio: trans & famoſa Canopi
Æquora, trans ſeptem ſedati cornua Gangis,
Euphratémq; vagum, littúſq; rubentis Erythræ;
Omnia magnanimo latè loca milite, & vrbes,
Septáque tergemino ruiturum mœnia vallo.
Nec ſolos dolor Odryſios coquit iſte; cruento
Dentibus infrendet rictu, atque aſſurgit in iras
Natali Lodoice tuo, graueolentis Auerni
Arbiter, & ſæuos per inania regna volutat,
Et loca ſenta ſitu, flammato pectore queſtus.
Ventura horrificant: nam triſti effuſa barathro
Excidijs portenta petes, lethóque perenni,
Quæ Regnum populíſq; potens, bellóq; ſuperbũ,
Hactenus inſano quatiunt, vertuntque tumultu,
Gorgoneíſque nefas! miſcent infecta venenis,
Atque Acherontæo medicata papauere mella,
Lethæo ſontes populos merſura veterno.
Ergo vbi prima pedum teneris veſtigia plantis
Inſtiteris, toto Mauors ſe pectore fundet,
Et ſenſim patrias ardentem impellet ad artes.
Threïcium ceu prima cient in prælia cantu
Claſſica; qué geminas nondũ trieterides Hebrus
Vidit arenoſo ſpatiantem littore pullum:
Verberat ille leues rectis modò calcibus Euros;
Mox glomerat ſparſo fumantem puluere nubem.
Et iam Rupellæ effigiem (quam ceſpite finges
Aulica congeſto pubes) puerilibus armis
Aggrediére puer: trepidam iam paruulus hoſtis,
Impubi tecum qui ſurgere cæperit æuo,

Obſidione premens, vallóque atq; aggere cinget.
(Vel iam tãtus amor ſceleratã excindere gentẽ)
Iam breuis imbelles pulſabit machina muros :
Vrbs iam parua ruet, ſimulatáque mœnia magnis.
At ſi non dubio me numine Delius implet ;
Vati ſi qua fides : magna ô Rupella, Fuiſti.
Excidio puer iſte tuo ſe tollit ad auras :
Iſte tuas euertet opes : iſte æmula cœlo
Culmina, & æquatas aſtris ſtellantibus arces.
Poſt tibi ludus erit, vaſtum Lodoice, per æquor
Flectere cornipedem (turgentia gramine paſtum
Littora, quæ Bætis genitalibus alluit vndis
Aureus) & celerem laxis effundere frænis :
Siſtere mox greſſus, indignantémque morari :
Aut retro auerſũ reuocare: aut flectere in orbem:
Iam tumidũ arrigere, & tenues librare per auras:
Iam vallum, foſſaſque leui tranſmittere ſaltu.
Tum durare gelu, & ſæuis Aquilonibus artus :
Et ferum ridêre Iouem, quem Veſper Olympo
Aduehit, & madidis horrentes imbribus Auſtros.
Tum nemora, & magnos indagine cingere ſaltus ;
Fulmineúmque ſuem, pecora inter inertia, ferro
Sternere, & impauidũ ſylueſtri occurrere mõſtro.
Hinc operũ patiẽs; quotquot latera ardua cingẽt,
Aut equites ſuperabis eques, peditéſque ferendo,
Ipſe pedes ; vires vltrà ſortémque iuuentæ.
Qualis Hamadryadas fraterni vertice Cynthi
Venatu, curſúque premit pharetrata Virago ;
Dum canibus ſyluas, teliſque, plagiſque fatigat,
Spumantémque laceſſit aprum, capreáſq; fugaces,
Saxa per, & rupes, & amantes ardua dumos
Aſſequitur, volucréſque Noti præuertitur alas.
Hæc toti miranda dabis ſpectaculo Regno

Magne puer; cum prima genas veſtire iuuenta
Nondum flore dabit, nec dulci vellere mentum.
Sed qualis, quantúſque, virum cum fecerit ætas?
Cum ſceptrũ verſare manu? cum cingere frontem
Cœperis Eôi flammâ radiante pyropi?
Si iuuet incerti tentare pericula Martis,
Hoſtiléſque globos, inimicáque caſtra tuêri
Cominus, & leuibus bello præludere pugnis;
Aut tumido totis concurrere viribus hoſti,
Tot proauis vnus, tot Regibus altior ibis.
Ceu magnũ per inane ruẽs, volucreſq; Notoſq;
Anteuolat, liquidúmque leui ſecat aëra pennâ
Præpes adunca Iouis, ſeſéque in nubila condit.
Aſt alia ex alijs (moneo) te fata vocabunt,
Quæ te mole grauem belli? quæ caſibus actum
Tempora? quæ duris curarum fluctibus ætas
Non dabit erranté? ſedenim generoſior hæres
Tot proauos, ſuperata quibus fortuna ferendo eſt,
Supra animis, ſupra herôis virtutibus ibis.
Accipe ſed memori quæ pectore fixa reuoluas:
Nam mœſtũ terrore leuent, ſeruentque ſecundis.
Sæuiat ingenti bello, longáſque cohortes.
Explicet, & populos in mutua vulnera cogat,
Vertat & imperij validas in viſcera vires
Sanguineus Mauors: at numine ferrea dextro
Bella cadét, poſitíſq; fremet furor impius armis
Concordíque redux Saturnia ſæcula regno
Pax oleâ redimita vehet, melioribus annis.
Macte igitur. Vix te impubis tria luſtra iuuentæ
Viderit explentem reuolubilis orbita Phœbi;
Cùm ſenſim Regno cæcos adrepere motus
Aſpicies, & operta palam ſe promere bella:
Quæ magnâ ſe mole ferent, cum Regia coniux

Clara genus, proauóſq; potens; ſimilíſq; Dianæ
Omnia, & afflatos formæ cæleſtis honores,
Heſperijs aliquando tibi ſe ſiſtet ab oris.
Ergo acri quærenda prius tibi Marte, ſecundo
Quæ populos iunget, terræque maríſque potentes
Fædere, & æternâ mentes in pace futuras.
Non Genius, non Diua Paphi, nó voce maritâ
Inclamatus Hymen toties, non pronuba Iuno,
Diiq;, Deæq; omnes queis vincla iugalia curæ;
Flore nouo crinem, & ſertis capita alta reuincti,
Præſentes ſeſe lateri ſocio agmine iungent.
Ille tuum comitatus iter; quem ferrea circum
Arma tonant, ſæuóque immugit buccina cantu,
Spumantéſque feri replent hinnitibus auras.
Accipis, agnoſcíſque? tuos tibi iunget amores,
Et ſternet molles aditus in fædera Mauors.
Pompa tibi genialis erit, campo agmen aperto
Ære renidenti fulgens, bellóque cohortes
Explicitæ. Loricâ humeros indutus ahenâ,
Et pectus thorace graui, & latera ardua ferro;
Inſignis trabeâ, puráque in veſte nitebis.
Tempora non myrto, nec molli, fronte fluentes
Nectes flore comas; at laurus, & ærea caſſis,
Et flammas galeæ vertex ad ſidera voluens,
Cæſariem Lodoice premet. Tibi tæda iugalis;
Exertíque enſes, latóque haſtilia ferro.
Pulſatos digitis, & eburno pectine neruos,
Vocalémque dabunt citharã, quæ mulceat aures
O Hymen, Hymenæe tuas; ſtridentia dirùm
Claſſica, & horrentes reſonãtia tympana bõbos,
Æráque fulmineos imitata fragore boatus.
Iã quos mittet Arabs; quos & Nabathæus odores
Accola; quæ venient tibi littore thura Sabæo;

Atque Palæſtinis ſudata opobalſama terris:
Fumus erit, vaſtis quem ferrea machina fundet
Faucibus, & tetro glomeratæ ſulphure nubes.
Hæc te nẽpe Venus (qualis Lacedæmone quõdã)
Te decuit, ferro accincta & fulgentibus armis:
Dura Palæpaphi(s ſe nè qua inflecteret ætas
Illecebris, luxúque manus torperet inerti
Martia; neu teneris ignaua per otia fortes
Languerent curis animi. Verſare viriles
In vulnus, cædémque toros: muralibus vrbes
Sternere fulminibus: Mauortia vertere caſtra:
Ferrea bella tonare: Tuum Rex Galle memento,
Ac velut Arctois Aquilo bacchatus arenis,
Ægeóque mari; toto fugat æthere nimbos,
Et cæcos nebulæ cœlum inuoluentis amictus;
Sideribus terras referans, & ſidera terris:
Quáque ſonus mugit, quà ſpiritus incubat acer,
Aurea ſe nitidi facies oſtentat Olympi.
Sic quacúnque viam patrio Lodoice, ſecabis
Enſe ferox, ac Threiciâ metuendus abollâ;
Vis inimica ruet, fugient aduerſa repentè
Nubila, bellorumque atrâ caligine merſas
Ore ſerenabis, viuiſque afflatibus vrbes.
Rothomagũ, Cadomúmq;, tuos ô Neuſtria motus;
Impacate Sabaude tuos; Valliſque Telinæ,
Mille per ambages, & longa exordia dicam?
Maius agit numen, méque ad maiora reflectit.

PANEGYRICVS TERTIVS.
LVDOVICVS VICTOR,
AC TRIVMPHANS.

ACcelera Lodoïce, moras rũpe ocyùs omnes:
In monſtrum te fata vocant, quo triſtus vllũ
Non cani vidêre patres, nec auita tulêre
Tempora, nec claro ſpectauit lumine Titan.
Nec ſe Tartareis immanior extulit antris
Peſtis, & ira Deûm. monſtro dira omnia cordi:
Sacrilego ſontes animas accendere bello
In ſuperos; cinerémque pium, tumulíſq; repoſtos
Indigetum Manes furiatâ inceſſere ſannâ;
Et calcare, nefas! ſtygijſque abſumere flammis.
Inſano Reges Dominos arceſſere Marte,
Molirique necem, iuſtáſque refigere leges,
Torrentis quocúnque furor, vel turbinis atri
More ruit, ſcelerúmque omnes effundit habenas.
Vi populare vrbes, altóque à culmine templa
Vertere: mœſtarum gremiis auulſa parentum
Pignora, vel veneri infandæ, vel ſternere letho.
Virgineis Chriſto pactas abducere clauſtris,
Ac vetito damnare thoro. Romana colentes
Sacra viros ipſis etiam diuellere ab aris,
Et premere informi fauces, & guttura nodo,
Nudáque diſſectâ diducere viſcera pelle.
Quid memorem trũcas inhoneſto vulnere nares?
Quid laceros artus, æquatáque funera membris
Eloquar? & nullis ante exaudita priorum
Supplicia, & ſero nuſquam credenda nepoti?

Plura ſuper furiâ lacrymem,quæ nomina mille,
Mille gerit ſcelerum facies, & mille ſub auras
Attollit capita, ac totidem ſe vertit in hydros?
Quis paribus contra ſeſe arduus inferat armis?
Quis mille aſſurgat clypeis? tot fulminet vltor
Enſibus? & Stygio terras, atque aſtra veneno
Mœſta leuet? Lodoice, tuis hæc debita fatis.
Quod proaui incaſsùm Reges & numine nullo
Tentauêre prius; primâ ab radice reuelles
Tartareum Regno genus, & fatalibus armis
Conficies nullo rediuiuum funere monſtrum.
Sed non ante tibi Cocytia cedet Erinnys,
Nec victas dabit ante manus, faucéſque ſubibit
Tænarias, & cæca feri ſpiramina Ditis:
Quàm te terrificis circunſtet hiatibus, atróque
Agmine; & exertis ſpirans immania monſtris,
Vipereum quatiat caput, horrentémq; chelydris
Cæſariem, & textos vittis crinalibus angues.
Illa manu bellúmque gerens,lethúmque; ſorores
Armabit Stygias, peſtéſqus ciebit Auerni.
Aſpicis vt toruis ſtridentes anguibus alas
Concutiens, ventos, & turbida nubila tranet,
Santonicæque alto ſtabuletur vertice Rupis?
Nocte ſuper mediâ, placidũ cùm pectore ſomnũ
Accipient, oculíſque omnes,quos improba nullis
Orbibus implicuit, tortæque volumine caudæ;
Sanguineas arrecta iubas, ſuffectáque flammis
Lumina, terrificos ſonitus dabit. Audiet omnis
Turba Miniſterij (nam ſola modeſtia verbi eſt)
Mole tumens, tollénſque caput; tam neſcia veri,
Quàm falſi prauíque potens: Vigilumq; cateruæ;
Paſtoréſque lupi; quibus heu! feralia parent
Armenta, & ſpurci cuſtodia tradita Templi.

Monſtrorúmq;parens Aquilo, Arctôuſq; Boótes.
Protinus ad ſignum celeres,quà dira ſonorem
Æra dabunt, nudis concurrent vndique telis
Immanes populi; ſæúumque frementibus armis,
Rupellæ innumero complebunt milite muros.
Vnus Hyperboreum robur, Septémque-triônes,
Saxonicámque manum,totámq; ſub arma coactam
Hæreſeos frater molem vehet; ære tumentes
Santonici campos ſalis, & vada cærula vertens
Rupellæ auxilio. Spes improba ſuggeret iras.
Alter Aquitanas in prælia dura cohortes
Sæuꝰaget,leuibuſq;equitũ premet æquora turmis.
Nocte velut liquidâ cùm prodigiale rubentes
Exarsêre polo, metuendo crine Cometæ,
Si quando lethum horrificum mortalibus ægris
Molitur, morbóſque graues regnator Olympi.
Huc ades ô Lodoice, vocat res ipſa viriles
Nunc animos, at nulla dies te fortibus auſis
Diſsimilẽ arguerit(nec enim mihi vanꝰ Apollo.)
Ibis in aduerſos vltrò imperterritus hoſtes;
Bellantum comitante manu, quibus ardua bello
Pectora,& inuictæ dura in certamina vires.
Semiuirûmque rates, & inani turgida vento
Carbaſa, ſulcantémque freti vada ſalſa carinis
Mille ducem, ludes armis potioribus Anglum.
Ac ducente Deo, Superiſque in vota ſecundis,
Molibus illa tuis tandem, & minitantibus alto
Aggeribus cœlo: circùm quatientibus arces
Fulminibus quà terra iacet; quà marmora ponti
Immanes refluâ lambunt aſpergine muros,
Stringetur Rupella furens; & milite ſepta
Magnanimo, fruſtra inſanos aſſurget in auſus.
At quo, proh Superi! ſe turbine fata rotabunt

In durum glomerata caput? quantiſque tonabit
Fulminibus, grauidas telis hauſtura pharetras
Dextera? nempe iuuat pœnas ſæuire per omnes.
Nõ tàm creber agés hyemé ruit æthere ab alto
Iupiter, & mixtâ contorquet grandine nimbos;
Quàm multæ confuſa trahent in funera peſtes
Vulgus iners. nunc hos populabitur ignea febris;
Nunc illos depaſta lues merſabit acerbo
Funere; ſed laxis tumeant quà Tartara clauſtris,
Vrgebit miſerum latè genus improba ventris
Ingluuies; pecudumque cibos, ignotáque coget
Pabula ferali menſis aptare paratu.
Pars pro fruge leget lethalia ceſpite viuo
Gramina, radicéſque altâ tellure repoſtas
Eruet, obſcuræ per amica ſilentia noctis,
Frondentéſque comas rami diſtringet acerni.
Hic corium mollire foco, calidáque coactus;
Atque per attritas vtero demittere fauces,
Lethiferis veſana cibis præcordia paſcet.
Diſciſſos ille (ô nulli factura minorum
Muſa fidem!) rabidis laniabit dentibus artus.
Quid longos vrbis gemitus? quid littora dicam
Flebilibus pulſanda modis? quid ſurda querelis
Sidera? quid caſſis oneranda ſacraria votis?
Quid totis ſternenda viis inhumata ruentum
Corpora; quàm multas Aquilo Iouis ilice glãdes
Decutit, inſano percurrens turbine campos?
His notus feritate Getes, rigidúſque Sicamber,
Et ferrũ, ſcopulóſque gerens ſub corde Gelonus
Illacrymet, largóque ſinus emolliat imbri.
Nec fletus tamen aſtra datis? nec lumina mœſti
Flectitis Indigetes? tamen his immota rigetis
Numina? ſtat reſides, heu, dira in funera pœnas,

Atque Thyeſtæos Solymæ reuocare furores.
In ſua crudeles armabit viſcera mater,
Infandum! furibunda manus, ſæuóque recludet
Innocuum mucrone latus, dapibúſque ſceleſtis
Placabit rabidas, & nati ſanguine fauces.
Tandem vbi longa grauis tulerit faſtidia belli;
Æthere tot caſſos ciues, tot acerba ſuorum
Supplicia, irati tot flammea fulmina cœli
Viderit illa potens rerum Rupella: furentes
Illa Rebellantum toties complexa maniplos:
Illa doli ſcelerúmque parens: illa aſpera bello,
Et fidâ ſtatione ferox; populíſque ſuperba:
Illa tot inſignes Regum eluctata triumphos,
Supponet fera colla iugo; & tua numina ſupplex
Tot iactata malis, tot caſibus obruta flectet.
Nec contra tendes odiis, nec feruidus irâ
Vlterius miſeram fatis vrgentibus vrbem
Impuleris; victæ diſces miſereſcere victor.
Nam Pietas eſt Galle, tibi dotalis in hoſtem.
Ille Leonino ſe ſtemmate tollat ad auras:
Hic Pardo metuendus eat: Iouis alite tranet
Armigero ventos alius. Nil Gallia monſtri,
Nil feritatis habet. lacteſcunt Lilia Gallo;
Lilia maternos ſceptri teſtantia ſenſus.
Felix, ô nimium felix, ſi lene iubentis
Imperium, legéſque ferens tibi ſeruiat orbis
Vltimus, extremíque ruant ad iuſſa Catæi!
Et ſapiet (ſed ſerò tamen) tot fracta procellis
Anglia; tot pelagi, terræque exhauſta ruinis.
Nec glomerare manum bello, & cõcurrere rursũ
Francigenis audebit iners; nec claſſibus æquor
Santonicum tentare nouis, quibus incubet Auſter
Plurimus, illidátque vadis, mergátque profundo.

Et iam Palladiæ dextrâ prætendet oliuæ
Signa prior; ſupplérque viros ad Regia mittet
Limina,qui pacem exorét, veniámque precentur.
Et pacem, veniámque dabis miſeratus egentes.
Scilicet ætherius trifido pater igne myricas,
Et depreſſa petat ſteriles viburna per agros?
Pelion,& Rhodopen, æquatàque Dindyma cœlo
Nobilior ferit ira Iouis. Si qua arbor ad auras
Surgit, & intonſum ſuperis caput inſerit aſtris;
Non impunè nigris cæcos in nubibus ignes
Viderit, horrifico cœlum omne ciêre tumultu;
Heu miſeræ clades, & inelu&abile fatum
Incubat! In faciles ſic flammea tela Britannos,
Magnanimæ Lodoice,manus,& fulmina lāguēt:
In tumidos,mora nulla, graui ruitura fragore.
 Rupe triumphatâ tandem,domitiſq; Britannis;
Herôum te lecta manus: te cinget ouantem
Bellantum ſtipata cohors: te Gallia cœlo
Laude vehens,vocéſq; dabit,plauſúſq; ſecundos;
Tormentiſque frement lætæ muralibus vrbes.
Ingentes tibi magna ſinus Lutetia pandet,
Flore reuincta comas, & feſtâ tempora lauro;
Téque ſalutantum totis vomet ædibus vndas.
At quem te memoret? victo non talis Hydaſpe,
Niſáque, Auroræque iugis, Semeleïus Euan,
Hyrcanas quatiens frondenti verbere tygres,
Se Graiis retulit. Non qui bipatentia Cæſar
Tergemino quondam preſſit Capitolia curru:
Dalmata te, Nilúmque trahens,captiuaq; Magni
Mœnia Pellæi, domitáſque ex ordine gentes.
At pius immortale Deo, Superíſque trophæum
Hæreſis exuuias, arreptáque ſigna Britanno
Conſtitues, ſpoliiſque aras donabis opimis.

Concordique regens populos in pace futuros;
Aureus vnanimi dabis aurea ſæcula Gallo.
Donec ad Eôum validis Mauortius armis
Fulminet Euphratem miles; Taurúmque, Niphatémque,
Aëriúmque caput tollentem Caucaſon aſtris,
Te dulce pulſet ouans; ac formidata maniplis
Quondam Mygdoniis, Latio nec rapta triumpho
Agmina Gangaridûm, ſceptris ſupponat auitis.
Inde Pelethronios Galli ſeſſoris habenas
Cogat equos, atque armat pati, grauibúſq; ſubeſſe
Ponderibus, magni ſpoliis Orientis onuſtos.
Poſtmodô demeſſæ palmeta ſubibis Idumes,
Clara triumphatis cincturus tempora terris.

HÆC tripodas, lauróſque inter, cantúſque ſecundos,
Pabuláque, & notos cœli per inane volatus
Alitüum, Lodoice, tibi miracula vates
Sequanicus, Phœbo mentem inſpirante canebat.

SCHOLIA

IN PANEGYRICVM PRIMVM.

QValis Achæmenio. *i, Perſico, ab Achæmene, primo Perſarum rege. Hinc Perſæ dicti ſunt Achæmenij.*

Pactolúmque vomunt. *Aurum Pactoli, continens pro contento, Poëtis vſitatum.*

Totáque Mygdoniis. *Macedonicis, à Mygdone Macedonum rege.*

Phæacis Alcinoi, *Alcinous, fuit Phæacum rex*

cuius hortos, & biſera viridaria laudat Homerus Odyſſ. H.

Quæque attonito &c. *Semiramis regina, habuit hortos penſiles Babilone, ad quorum opus treecenta millia operarum fuêre conducta. Vide Diodorum Siculum lib.* 3.

Quæ vigili monſtro. *Heſperides, ſiue Atlantides habuerunt hortos nemore aurifero pretioſos, vt Poëtæ fingunt, in iiſque Draco cuſtos, mala aurea vigilanter obſeruabat &c.*

Euboici tranſcendat pulueris æuum,*i, ſuperet annos Cumææ, ſiue Euboicæ Sybillæ : illa enim congeſtâ in manum arenâ, tot ſibi annos vitæ ab Apolline petierat, quot arenæ corpuſcula manu contineret; tandiúque vixit, vt nihil ex ea præter vocem ſuperfuiſſe Poëtæ fingant.*

Quem purpura veſtit. *Ioannes Armandus, Cardinalis Richelius obſidionem Rupellæ promouens.*

Te taceam Schomberge. *Dux Schombergus Anglos ſternit apud Rheam inſulam, vulgò* l'Iſle de Rets. *Pari penè virtute Thoraſius eoſdem S. Martini arcem obſidentes fugat, ac cædit.*

SCHOLIA

IN PANEGYRICVM SECVNDVM.

Tirynthius angues. *Hic aliquot Herculis labores paucis attinguntur. Dictus eſt Tirynthius ab vrbe Tiryntho in qua educatus eſt. Itáque cum in cunabulis iaceret, geminos angues à Iunone immiſſos eliſit : In Nemea ſylua inuſitatæ magnitudinis leonem iugulanis : Hydram oppreſſit : Cacum La-*

trònem, Vulcani filium, ſemihominem & flammi-uomum oppreſſit, &c.

Tremere omnia viſa repentè. *Naſcente Ludouico, tractus Lugdunenſis ac Burgundicus, ingenti terræ motu ſunt concuſſi: tunc temporis Author adoleſcentulus, Dolæ literis operam dabat.*

Calliroe. *Vide quæ de hac voce dicta ſunt Ode 2. lib. 1.*

Immanémque lacum Rhodanus. *i, tam graui timore percellitur Rhodanus, vt Lemanum lacum, Geneuámque repetere cogatur, quamuis ab ipſa, vt pote hæreſibus contaminatiſſima, citatiſſimis rapidiſſimíſque fluctibus, ne inficiatur, refugere ſoleat.*

Segnis Arar, &c. *De Arari, Dubique fluuiis ſæpe dictum.*

Hinc ſignum tibi Dola dedit, &c. *Dola, vrbs eſt Burgundici Comitatus facile princeps, ac validiſſimum propugnaculum: nempe, vt author eſt de Serres lib. Hiſtor. 2. Muri Dolani Europæis penè omnibus præſtant. In iis porrò extruendis Principiani Præfecti ſingularis induſtria, ſummáque felicitas eluxit. Vide plurimas eiuſdem Vrbis laudes apud Belcarium lib. 4. Commentar. num. 3. qui demum illam inter pulcherrimas Galliarum vrbes numerat. Ego certè inter beatiſſimas iure prædicauerim, ob SS. Fauernenſem Hoſtiam, furentium flammarum victricem, & nouo ſtupendóque miraculo, ſupra tres ac tringinta horas in aëre ſuſpenſam: quam ab anno 1608, inſigni pompâ in Vrbem inuectam Senatus, Populúſque Dolanus, ceu perennem bonorum fontem, malorúmque omnium depultricem religioſiſſimè colit. Conſule annales Collegij Dolani ad eundem annum.*

Rupéſque Sabinæ. *Rupes ſunt vix primo ab Vrbe lapide: corruptè* Sainct Sauin. *Locus enim S. Sabini Martyri ſacer eſt, & magno Pollinienſium concurſu, maxime 25. Ianuarij, celebris. Vide Romanum Martyrol.*

Famoſa Canopi. *Canopus, nobilis Ægypti ciuitas.*

Odryſios. *i, Turcas, nam illi à Thracibus ſine Odryſiis originem ducunt.*

Flectere cornipedem, &c. *Aſturconem, vulgò* Haquenée, *ab Aſturia regione Hiſpaniæ: Latini tolutarium equum, appellant, à tollendis pedibus, & tollutim glomerandis. De Bœti, nobili Hiſpaniæ fluuio non ſemel dictum.*

Cum regia coniux, &c. *Anna Auſtriaca, Philippi 3. Hiſpan. regis filia: quam ſumptis armis Rex Ludouicus in Galliam deduxit.*

Non Genius, &c. *Hîc nonnulla in nuptijs à Romanis obſeruari ſolita perſtringuntur, nimirum inuocatio Genij, Veneris, Hymenæi, Iunonis, Lucinæ, & aliorum numinum, quæ nuptijs præſidere putabantur.*

Nabathæus odores. *Nabathæa, regio Arabiæ populoſa in primis, & odoribus abundans.*

Atque Palæſtinis, &c. *Opobalſamum præfertur omnibus odoribus, vni Iudææ terrarum conceſſum, vt ait Plinius lib. 12. cap. 25. Arbor ipſa balſamum dicitur, eius ſuccus miræ ſuauitatis opobalſamum.*

Hæc te nempe Venus, &c. *i, Ludouicum regem bellicoſum & ſtrenuum, in nuptijs decuit Venus Martia, & armata, qualis apud ſolos Lacedæmonios colebatur.*

Palæ-

Palæpaphiis. *Venus, Paphia, ac Palæpaphia dicta eſt à duobus inſulæ Cypri, in quibus colebatur, oppidis.*

Vallíſque Telinæ. *Vallis Telina, pars eſt Rhætiæ, ſiue eius tractus quem incolunt ij quos vulgò* Griſones *vocamus.*

SCHOLIA
IN PANEGYRICVM TERTIVM.

IN monſtrum te fata vocant, &c. *Hîc deſcribuntur quæ ſuperiore maximè ſæculo cum in Gallia, tum in Belgio, Germania & Anglia ab hæreticis nefariè impiéque patrata ſunt.*

Lodoice, tuis hæc debita fatis. *Rex Ludouicus fatalis ad excidium Hæreſeos, quæ in eum armatur, Rupellæ primùm, in quam confluunt Rebelles.*

Audiet & Fluſtas, &c. *Vulgò* la Comté de Foix. *Epaunum,* Pamies. *Ceſſero,* Caſtres. *Nemauſum,* Niſmes. *Ciuitates perduellionis reæ.*

Eluerit Tarnus. *Tarnus, ſiue Tarnis, Tectoſagum fluuius.*

Phrudis amænus. *Galliæ Belgicæ fluuius,* La Somme.

Audiet & Saxo. *Anglus, à Saxonibus oriundus.*

Improba ventris ingluuies. *Hîc fusè Rupellana fames deſcribitur, iuxta rei geſtæ veritatem, nec Poëticè aliquid affictum.*

Semeleïus Euan. *Triumphus Ludouici regis, Bacchi ac Cæſaris triumphis anteponitur. Bacchus, Semeles filius fuit, Indos debellauit, & primus omnium triumphauit, vt ſcribit Diodorus, vectus*

Elephantis, ac tygribus.
Non qui bipatentia Cæſar. *Iulius Cæſar, omnium Imperatorum Romanorum clariſſimus, de Dalmatis, Ægyptijs, & quamplurimis alijs populis triumphauit. Eius laudes, & res geſtas vide apud Plinium lib. 7. c. 25.*
Mœnia Pellæi. *Alexandriam Ægypti ciuitatem, ab Alexandro magno conditam: qui Pellæus dictus eſt à Pella Macedoniæ vrbe, in qua natus eſt.*
Agmina Gangaridûm, &c. *Gangaridæ, populi iuxta Gangem, à Romanis debellari non potuerunt.*
Inde Pelethronios. *Dicti ſunt Lapithæ: Hi primi omnium, frænorum vſum inueniſſe dicuntur, & domandorum equorum artem. Virgil. 3. Georg.*
Fræna Pelethronii Lapithæ, &c.

LVDOVICO REGI
CHRISTIANISSIMO,
IDYLLION PRIMVM.

Ludouico Regi, poſt exciſam Rupellam, & ingentes fœderatorum copias terrâ, maríque deletas, necdum tamen penitus extinctâ Rebellione, obſeſſæ Caſales ſubſidio cum victore exercitu Inſubriam cogitanti, grauiſſimas difficultates Misopolemvs obtrudit.

Fatidicis non vana tibi Lodoice, feruntur
Ex adytis reſponſa Deûm: *Bella, horrida bella,*
Et riguo latè ſpumantes ſanguine campi.

Ergo iterũ in cædes, dubiíque pericula Martis,
Ex aliis te fata vocant, alióque calentes
Sole plagæ, & Gallis damnata Inſubria faſtis?
Haud liceat mucrone latus, nec caſſide frontem
Soluere, nec vigiles bellorum ponere curas?
Quem ſtatuis tanto finem Rex magne, labori?
Vix ſubiit Rupella iugo, fulménque Rebelles
Edomiti ſenſere tuum: longo ordine matres
Exanimæ, & vacuo nequicquam ex vbere nati,
Pendentes eheu! pueri, innuptæque puellæ,
Bellantúmque globi, quos funere merſit acerbo
Ex longo collecta fames, feralia complent
Mœnia adhuc, vrbíſque vias, monimenta nefandi
Criminis, vltoríſque Dei. Quin dulcia pacis
Otia, Palladiâ redimitus tempora fronde
Carpis, & arrectis, poſito iam Marte, decoros
Oſtentas vultus populis, lætúmque iuuentæ
Lumen, & auguſtos formæ radiantis honores?
Dum triſtis deſæuit hyems, canámque pruinis
Cæſariem, & rugis glacialibus aſperat ora?
Sed ſi bella placent, patrijs ſi clarus in armis,
Æratas Gallorum acies in prælia mauis
Cogere, & inſano rurſum indulgere labori,
In manibus Mars ipſe tuis, dát regna quod optas:
Nam collapſa retrò, quæ viſa Rebellio ferri,
Haud cecidit, ſed parte ſui potiore ſuperſtes,
Rupe vel exciſâ, domitis vel Marte Britannis,
Sæuit adhuc, ſenſimque fluens lethale venenum,
Tartareo regni depaſcitur igne medullas.
Cernis Aquitanas attollat vt hydra ſub auras
Vipereum rediuiua caput; fœtamque chelydris
Cæſariem? necdum ſtygialibus occubet vmbris?
Cernis vt infractus ſceptro minitantia Tarnis

Cornua tollat adhuc, matréſque in prælia natos,
Inualidíque ſenes, & inertia corpora bello
Exſtimulent? populis tantæne Rebellibus iræ?
Aſpicis vt ſeptas ſcopulis immanibus vrbes
Occupet, infeſtíſque Rohannius irruat armis,
Æquora per,rupeſq;, & inhoſpita ſaxa,tuorúmq;
Incaſſum (vt fama eſt) ſeſe obuia ferre recuſent
Agmina? Qualis vbi per culta noualia ſæuit
Mulciber, & lato ſegetes depaſcitur igni,
Se fruſtra miſeri certatim opponere tentant
Agricolæ, totis acies ſe Lemnia campis
Explicat, & flammas victrix oſtentat ouantes.
Et Lodoice, pares externa laceſſere bella,
Gallica dũ ſuperant,Márſque intra viſcera ſæuit?
Mitte peregrinos reſtinguere fontibus ignes,
Regali paries Luparæ dum proximus ardet,
Ingenteſque vomunt vicina incendia flammas.
Heſperiis deceat tunc Martem accendere cãpis,
Et conferre manus, cum Gallica cedet Erinnys
Debellata tibi, nodíſque reuincta lacertos
Poſt tergum, rabido nequicquam immugiet ore.
Quis tibi ſenſus erit, patriis cum diſſitus oris
Accipies (caſtra ingenti turbante tumultu)
Et leges impune tuas, ac iuſſa reuelli?
Regna quati bello, fidáſque rebellibus vrbes
Agminibus,captaſque rapi? feruêre clientum
Sanguineis latè ſtagnantia compita riuis?
Quæ tibi mens, cum fama tuas impleuerit aures,
Santonici ſecuiſſe ſalis ſpumantia claſſe
Marmora, & optatis rurſum ſubiiſſe Britannos
Littoribus? toto miſcere incendia regno
Victores? proh ſe quantis (ſors dicta refellat
Mobilibus rapienda Notis) ſe rebus Olympo

Anglia læta vehet ! quanto ſe Gallia contrà
Obruet infelix luctu , miſer óſque queretur
Ire relicta dies ! vt Solem obducta requirent
Oppida te, triſtíque vrbes caligine merſæ !
Hei mihi ſed quantos primus patiere labores ,
Curarùm alternos dubiâ tibi mente per æſtus !
En quid agas ? remeéſne Italis inglorius oris ?
Nondum tergemino Caſales aſſertor ab hoſte ?
Conatus vt ludet Iber ! vt lætus inanes
Cæſar ! vt extremos victum te vana per Indos
Fama feret ! vehat eſto, leues exciſa per auras
Victorem Rupella ,repens vel ad æthera vectum
Deprimet Heſperio Caſale ſuppoſta Leoni.
Ergo peregrinâ libeat regione morari ,
Donec ab obſeſſis auertere mænibus hoſtem,
Et meritas armis liceat tibi ſumere pœnas ?
Oceani interea campos ruet ære liquentes
Gens inimica tibi , furiatáque bella Britannus
Rurſus aget, rurſus Santo fremet arma Rebellis,
Et patrias petet excidiis ingentibus vrbes.
His abſens animum verti Lodoice , videbis
Ancipitem curis: quota pars tamen iſta laborum?
Sæua geret tum bella Ligur, famâ inclytus ille
Tot latè populis , Batauo metuendus & hoſti
Spinola; Parthenopen,Siculóſque,& Iberica ſecũ
Agmina Ductor agens;ſed nec concurrerit vnus:
In te cæruleam vaſto Germania pubem
Effundet numeroſa ſinu , peditúmque cateruas ,
Et lectas equitum, dextro Iouis alite, turmas
Imperio Tillæus aget , quem laurea fuſo
Hoſte triplex ſuper aſtra vehit,Daniæq; ſubacti,
Penè iugo faſces, inimicáque ſceptra ruentis.
Quid referã Allobrogas toties tibi fœdere iũctos,

Auerſos toties? Veluti cum fluctibus æquor
Tunditur oppoſitis, nunc huc,nunc fluctuat illuc
Vnda leuis, nec ſcit Domino cui pareat. altas
Nunc inimica tibi latè gens inſidet Alpes,
Suſáque Cantabrico compleuit milite, (fauces
Italiæ anguſtas, & ineluctabile limen.)
Exuperare iugum ſi Galli inſtemus, inermis
Obruet ingentes alto de vertice turmas
Aggere ſaxorum, vaſtíſque molaribus hoſtis.
Et ſperes Italos tanto contingere fines
Obice, tergeminíſque Alpes immittere apertas
Hoſtibus, & ſeptæ Caſales auertere muris,
Obiectis altè aggeribus, vallíſque latentes?
Infelix vna ante alias tibi Breda recurſet:
Molibus haud pridem, vaſtíſque furentis Iberi
Vallatæ circum aggeribus, nec claſſe Britannus,
Eſſe nec auxilio fortes potuêre Sueci,
Non Daniæ robur, Batauûmq; exercitus omnis.
Nam quoties medios famâ ſtimulante, per hoſtes
Tentauere viam, & plumbi quà plurimus imber
Ingruit, haud dubij vitam profundere, denſis
Præcipites cuneis, & cæco Marte feruntur,
Voluuntur toties triſti Mauortia letho
Corpora: ſemineces alij ſternuntur arenæ,
Luctantéſque vomunt animas: Iouis ilice fætâ
Quàm multas Aquilo gelidis bacchatus ab oris,
Decutit autumno glandes, brumáque virentes
Arboribus redeunte comas: vrbs ceſſit Ibero,
Sic tandem longè ſtudijs clariſſima belli.
Obſidione Ligur Caſalen non ſegnius vrget.
Molibus oppoſitas ſublimè per æthera moles,
Et muros muris educit, & arcibus arces
Arte potens; quæ ſi Galli perrumpere tentent,

Egregias animas in aperta pericula mittant,
Occûbántque citi. Nec te tamen illa mouerent
Impauidum, ſed contra animis audentior ires,
Tot proauûm, Magníq; memor genitoris, & almæ
Sit lucis iactura leuis, per vulnera lauros
Quærenti, & claros famæ immortalis honores,
Obſtaret laniata genas ni Gallia, fuſis
Martis & ardentes compeſceret imbribus æſtus.
Vulnus adhuc, ſæuíque alto monimenta doloris
Corde manent, nulli ſiccis memoranda nepotum
Luminibus: meminiſſe tamen, Lodoice, cruenti
Præſtiterit casûs, in aperta pericula Mauors
Perfidus Heroem dum miſit, & ardua forti
Heu miſeræ ceſſit virtus! Gallóque tumentes
Ticini infandum! rubuerunt ſanguine ripæ.
Te tantas animo clades, impenſiùs æquum
Voluere, & ancipites bellorum expendere caſus.
„ Vnum ſeruetur multis caput, omnis in vno
„ Stat populi, regniq; ſalus; procul eſte periclis
„ Magnanimi, Reges quib' eſt Reſpublica curæ.
Cernis vt Heſperiæ regnator Ibericus aulæ,
Otia tuta colens, regalibus exigat æuum
Ædibus, & dubio nolit ſe credere Marti?
Iam pugnæ ſimulachra ciens, aſſurgit in hoſtem,
Torquet & adducto Mauortia tela lacerto:
Iam celerem laxis æquata per æquora frænis
Flectit equum, qui te pridem bibit auree Bæti:
Iam damas, & inerme pecus, cælóque ferentes
Cornibus arboreis, altè capita ardua ceruos,
Venatu inuigilans crebris latratibus vrget:
Iam ſecreta domûs intra penetralia, Regni
Conſilium de rebus habet, cœtúque ſoluto
Blanda theatrales curarum obliuia ſcenas,

Aut fera taurinæ repetit ſpectacula pugnæ.
His animos ſtudijs, hac Martis imagine Cæſar
Diſtinet Auſtriades, his Saxo, & Noricus, ingẽs
Et quoſcúnque fouet gremio Germania patres
Imperii: his toto qui diſſidet orbe Britannus,
Scotúſque, indomitæ genti dum regna manebant,
Anglia nec triſti victam ditione premebat.
Quid loquar Auroræ populos, primóq; calẽtes
Sole Sinas? nulli fas Regum excedere tectis:
Sed velut ex adytis, audire & reddere voces
Iura volunt. Nec ſi vaſtis ferus incola campis
Sarmatiæ, in pauidos ruat atri turbinis inſtar,
Murorúmque minas, & clauſtra ingentia vertat,
Egreſſo liceat Regalia ſceptra tueri,
Circunſtet medium denſus licet vndique miles.
Quippe Duces ea bella gerũt, queis bella gerẽda;
Martia nè ſacri ſubeant diſcrimina Reges,
Ædibus at tutâ compoſti pace quieſcant.
Quid reliquos memorẽ? Ducib⁹ fera prælia tẽtát
Abſentes: ſeu quà æquoreo ſe gurgite tollit
Phœbus, & humentes illuſtrat lumine terras:
Seu quà præcipitans, efflantes naribus ignem
Soluit equos: ſeu triſti Aquilo quà flamine mugit
Algidus, & geminas vicinior aſpicit Arctos:
Seu quà flammiuomũ patitur plaga torrida Solẽ.
Et pariter nullo miſce diſcrimine pugnas,
Tot Ducibus Lodoice, quib⁹ Mars incubat: illis
Heſperiæ, reliquíſque infer lacrymabile bellum
Ocyus, immotúſque manens da cuncta moueri,
Ac ſimilem te finge Deo. Richelæius altè
Santonici quem Martis honos ſuperextulit aſtris,
Agmina primus agat, ſummóque ruentibus adſit
Imperio: niſi ſeruatis hunc præficis oris,
Claſſibus

Claſſibus inſtauret ne prælia fortè Britannus
Bis laceris. „ Nulli tutò contemnitur hoſtis
„ Vel domitus. Gaſto, magni ſpes altera Regni,
Regalíſque domûs, „ Fratrem ne deſere Frater;
„ Et ſimiles volue vnanimi ſub pectore curas:
„ Vna ſalus ſit vtriq;, vnum & cõmune periclũ:
„ His demũ fraternus amor, non ſanguine cõſtat.
Quò feror, oblitúſque mei Lodoice, tuíque?
Ne dubita Italiæ Schombergũ effundere campis,
Grandæuum Heroem, & nulli virtute ſecundũ;
Vel ſi ſæuit hyems: cruda eſt viridíſq; ſenectus
Quippe viro, validæque pari ſtant pectore vires:
Nec tibi bellantem pigeat vitalia letho
Stamina, & ignauas Marti poſtponere luces.
Sed ſi tantus amor, glaciéq;, geluque rigentes
Protinus ire plagas, peregrina laceſſere bella,
Et dubiis ſacrum caput obiectare periclis,
Obfirmata retrò nec te ſententia flectit,
At placidus parua optanti fac otia Regno;
Dum rigidis glacialis hyems Aquilonib' horret.
Tunc fortes deceat te clara in prælia rurſum
Cogere Franciadas, & non deſueta triumphis
Agmina, cum lætis genitabilis aura Fauonî
Vere nouo ſpirabit agris, Solémque reducet,
Alpinum ignivomâ ſoluentem lampade frigus,
Aggeſtáſque niues, cumulo palantia totis
Agmina merſuras (viſu miſerabile) campis.
Iam ſtrati glacie colles, læuíque ſubacta
Saxa gelu, turmas poſſim remorentur equeſtres,
Ac peditem lapſu pronum grauiore fatigent.
Tertia vix totum bigis luſtrauerit orbem,
Et gemina aduerſo repararit cornua Phœbo
Cynthia, ſupplicibus coniux hoc Regia votis,

Hoc lacrymis perfuſa genas te Gallia poſcit;
Luce magis dilecta tibi, dilectus eidem
Luce magis: tantóne etiam pugnabis amori?
Vincat, & ingentes de te, qui cætera vincis,
(Et vinci patiêre) ferat Lodoice, triumphos.

SCHOLIA

Minitantia Tarnis cornua &c. *Fluuijs tribui ſolent à Poëtis cornua, quòd more taurorum mugire videantur. Virgil. 8. Æneid.* Rhenúſque bicornis. *Tarnus autem, ſiue Tarnis & Tarne, eſt Galliæ Aquitanicæ flumen, quod non paucas vrbes Caluinianâ labe infectas alluit.*

Gallica cedet Erinnys. *Hæretica rebellio, quæ furiæ cuiuſdam inſtar totâ Galliâ graſſatur, armis Ludouici concidet.*

Parthenopen &c. *Neapolitanos milites Neapolis, vrbs præclara Campaniæ; Parthenope dicta eſt.*

Obſidione Ligur Caſalen &c. *Marchio Spinola, natione Genuenſis. Genua, vrbs Liguriæ Metropolis;* Gennes.

Ticini &c. *Ticinus, fluuius eſt Inſubriæ, qui Ticinum vrbem (hodie Papiam vocant) præterlabitur,* Pauie.

Et Noricus. *Noricum, Germaniæ regio, quam hodiè Bauariam appellant, à quâ Noricus.*

Ferus incola campis Sarmatiæ &c. *Sarmatas Aſiaticos intellige, ſiue Tartaros, irruptiones in Sinarum regnum facere ſolitos, contra quos Rex Sinæ murum quadringentarum leucarum inter montium crepidines extruxit.*

LVDOVICO REGI
PROFECTIONEM ITALICAM
PERSVADET AREOPHILVS.

IDYLLION SECVNDVM.

ITaliam, Italiam: Superis Lodoice, ſecundis
Teſqua per, & rupes, & inhoſpita ſaxa ruenti,
Arma viam correpta dabunt. Veſtigia calles
Fige per attritos atauis, quibus Itala tellus
Suppoſuit ſeruile caput, Galliſque coacta
Roma triumphatos Dominis ſubmittere colles.
Nec tamē hos memorē, quos ſęcula priſca recōdūt;
Non qui magnanimis famam virtutibus æquans,
Cæſaris, & Magni nomen, domitiſque triumphos
Penè tulit terris, alio mihi carmine dictum.
Egregio tibi Marte parem, & florente iuuentâ
Hunc refero, quē fama recēs ſuper æthera pēnis
Extulit, Auſoniæ cladem, certúmque ruentis
Excidium; contrà ni ſe inuida fata tuliſſent.
Ilicet æquatas cœlo præteruolat Alpes
Carolus, & gelidis horrentia ſaxa pruinis,
Chalcidicis habitata prius dum regna colonis,
Regibus & nuper proauis, generoſior hæres
Perſequitur, bellóque premit, potitúrq; ſubactis
Imperio. Sedenim magnū, & memorabile nomē
Sanguine quæſiti reditus, verſóſque per hoſtes
Egregias animas, & viuida pectora bello,
Ac ſeptemgemini ſepteno ex hoſte triumphi,
Victori peperêre ſuo. Reuocare (quod optes)

Fuſiùs & memorí voluenda retexere mentę
Herois monimenta iuuat, quibus æmula tollaſ
Se tua ſublimem virtus, paribúſque nepotes
Vrgeat excitos ſtimulis. Se Martia produnt
Bella palam, iunctíſque ruunt in prælia ſignis
Vnanimes latè populi, quos flumine Thuſcus
Alluit extremùm Troiano à ſanguine Tibris
Romanos rerum dominos, dum fata ſinebant.
Quos armis, opibúſque potens Inſubria, celſis
Mœnibus effudit: quos & miſeratus egenum
Parthenopes Regem, Siculi moderator Iberus
Imperii, profugúmq; foués, dare puppibus Euros
Iuſſit, & vndantis vada cærula vertere ponti
Nequicquã auxilio. Quid fortes Teutonas? vrbẽ
Atq; Enetũ (hinc Veneti nomẽ traxere minores)
Quam vagus innocuo cóplectitur Hadria fluctu
Eloquar, armatas iactantem ad littora puppes,
Et lectas equitum Spartano è robore turmas?
Quid memorem celeri quos præterlabitur vndâ
Eridanus, placidóque fluens tibi Mincius amne
Mantua? Ductores mediis in millibus ipſi,
Caſtigántque moras, totóque feruntur in hoſtẽ
Impete: tantus amor Gallo concurrere Regi,
Certáque præcipites vrgere in funera turmas.
„Heu métes hominũ, atq; improuida corda futuri!
Nubifer immani quà vertice ſidera fulſit,
Vicinúmque rigat Tanari ſtagnantibus æquor
Apenninus aquis, locus eſt cui Fornoa nomen,
Hactenus Auſoniæ priſcis incognita faſtis
Fornoa; cuſtodes ouium ſurgentia putri
Hæc olim, vt memorãt, coluère mapalia culmo;
Nunc famâ, pugnæque alto ſe nomine tollit.
Huc Italûm prouectæ acies, anguſta viarum

Corripiunt, vallíſque aditus, faucéſque coronat
Oppoſitæ, ne quà cœco Rex tramite furtim
Effluat, immiſſiſque fugax rapiatur habenis.
Ceu nemora, & ſaltus, teliſque, plagiſq; fatigat,
Magnanimum Maſſyla cohors ſiquando leonem
Captat agens: tamen ille truci ſe ſuſcitat irâ,
Impauidus per & arma virûm, per & obuia latè
Tela ruit, ſtragéſque ciet, tum victor opimâ
Exultat prædâ, & campo ſe credit aperto.
Talis in obſtantes ſeſe Mauortius infert
Rex cuneos, triſtíque furens dat corpora letho,
Fulmineo quacúnque viam, tela inter, & enſes
Enſe ſecat: remoratur iter ſed vaſta ruentum
Congeries; bellator equus veſtigia nullo
Vix retinet titubata ſolo, iámque implicat altâ
Inſtabilis ſe ſtrage virûm. Cum lumine caſſis
Ardua quis Gallo conſurgere prælia Regi,
Atque odiis certare putet poſt funera manes?
Obiectíſque hoſti patrios prohibere regreſſus
Corporib⁹? cadit ante alios, Dux ipſe Rodolph⁹
Agminis, antiquum dederat cui Mantüa nomen;
Gonzagæque duces, quibus & ſe magna ferebat
Mantüa, tergemini numero, & florentibus armis.
Idem omnes ſimul ardor agit, nam cóſcia virtus
Exſtimulat, Gallóque furens in principe Mauors.
Per cædes, atróque virûm manantia tabo
Corpora, & ingentes confuſæ ſtragis aceruos
Arma viam inueniunt, tutóſque per inuia greſſus.
Et magnos Lodoice, vocat dum tépus, honores
Aggredere, & paribus virtuté accéde triumphis.
Nam tibi quæ portis, inſomnia vanus eburnis,
Miſſa canit vates, atque horrida carmine bella
Ferali, bella ingeminat, nec ſceptra, nec vrbes

(Parce metu) Rex Galle tuas, ſed regna ruentis
Heſperiæ ſternenda petunt. Iámque Itala muſſat
Terra metu, vertenda tremunt iam remige Gallo
Trinacrij vada celſa maris, Thyrrenáque latè
Marmora, Dædaleo regnata & Iapyge tellus.
Pœnitet incepti Ligurem, cinctæque coronâ
Bellantum Caſales, miſſæque per æthera molis.
Sed reuocare gradum, fixíſque excedere caſtris
Ira, pudórque vetant, fractiſque ſecuta Batauis
Gloria. Præcipitare moras ergo ocyùs omnes;
Sors te læta iubet, grauibus licet horrida nimbis
Concutiat glaciale caput, fætáſque pruinis
Bruma comas. „ Regum præſtãtibus obfuit auſis
„ Sæpius exigui mora temporis: vnicus (eſto)
„ Romanis Fabius *cunctando reſtituat rem*,
„ Innumeri (certa vt veterũ moniméta recludũt)
„ Cunctando vertere Duces. Aſt arma Rebelli
Rurſus Aquitano, totámque trahentibus Arcton,
Bella Caledonijs iterum furiata parantur,
Et nouus infractis ruit in præcordia Mauors:
Scilicet, is Gallis timor eſt, ea bella ruentes
Terrificant, nec ſpes patriæ Lodoice, ſalutis
Vlla ſuper, te nóſque dies vocat vltima victos.
Ludimur, ipſe vides vanis vt futilis author
Conſilijs, hoſtis bis victi extollere vires
Tentet, & incaſſum Mauortia vertere magno
Caſtra metu, Italiâ Gallorum auertere Regem
Molitus, Caſalæque graues vrgere ruinas
Præcipitis. Longè diſpar ſententia menti
Inſidet, ac licet hanc animis non hauriat æquis,
Cui viles adeò Galli, atque ignaua videmur
Pectora, dicã equidé. Nihil hoc, Lodoice, timédũ
Marte reor, vel ſi arma fremant furiata Rebelles,

Laxatíſque recens validas vomat Anglia claſſes
Littoribus: ſtabit Schombergius omnia contra
Tela Britannorum: Condæo cornua Tarnis
Borbonio vellenda dabit, vis impia pubis
Cedet Aquitanæ, nec ſeſe in bella ruenti
Impune obtulerint vaſtis è rupibus hoſtes.
Italiam medijs Rex ipſe, in millibus ito,
,, Vna vel abſentis fortuna tuebitur omnes.
Heſperiiſque licet ſtellantia territet armis
Aſtra Ligur: patrio florentes ære cateruas
Bellantum Tillæus agat; ſocietur vtrique
Allobrogum deuota manus; ruat hoſtis in vnū
Tergeminus; ſubeunda tamen tibi prælia Martis
Vel dubij, bellóve queat quid Gallica virtus
Experiare decet. ,, Cœptis audacibus vltrò
,, Numē adeſt. Neu paſſa iugū tibi Breda recurſet,
Auxilio nuper cui nec potuêre Suecûm
Eſſe manus, non vis Daniæ, non Anglica pubes,
Non Batauí infrænes. Caſalen diſcrimina nondū
Æqua premunt, quam vix tenui cinxere coronâ
Teutones, Hiſpaníq; moras hinc te ocyus omnes
Rumpere præſtiterit, miſeráque arcere ruinas
Vrbe graues. Nec te Heſperiæ regnator Iberus,
Cæſar, & Auroræ reges, Veneríſque morentur,
Aut feſſis Italûm cogant ſuccurrere rebus
Segniùs abſentem. Cunctis (licet) aurea ſurgat
Regifico luxu, curíſque imbellibus ætas;
Ferrea te Lodoice, decent, & ahenea fortem
Sæcula & æs circum Mauortia pectora triplex:
Quò populos bellóq; premas, ſceptríq; ſubactos
Sub leges, & iura voces, atque aurea tandem
Occidat, ac toto ſurgat gens ferrea mundo,
Molle exoſa nefas, muliebris & otia vitæ.

Nec tamẽ, vt vanus memorat cõſultor, Iberos
Mars adeò exoſus, nec quæ ſubiëre Triones
Regna duos, nec quos magnæ colit æmula Romæ,
Imperij ingentis lectos Germania patres.
Agminibus quoties vltrò concurrere noſtris
Auſus Iber, quoties Gallos inuadere fines?
Cæſar Aquitanis Italo bacchatus in aruis
Milite, præcipites Aquilas in viſcera Regni
Vertere, & æqua ſolo fumantia ponere tecta
Tentauit Dominæ, Superis obſtantibus, vrbis.
Quid memorem pœnas, ferróque extrema luiſſe
Extremos hominum Morinos, dum mœnia victor
Dirueret, tótámque imis à ſedibus vrbem?
Obſidionali cinxiſſe quid aggere Metas?
Ac Metæ ni meta forent, ni clauſtra ruenti
Martia, Teutonicis forſan legionibus vrbes
Opprimeret, quas vaſta ſinu Campania claudit.
Cæſareus Iuuenis, Samaræ quà diuite flumen
Fundit aquas cornu, latè terroribus vrbes
Preſſit, & ingentes auſus ſperare triumphos,
Pulſauit patrio ſtellantia ſidera plauſu.

Nec ſic indecores Angli, nec frigida bello
Pectora; victores vno cum Rege tot annos
Conſeruêre manus proaui. Quid Noricus acer,
Regna Palatinus cum Marte Bohemica nuper,
Et coniuratis Caluini inuaderet armis?
Lectus Cæſarei Dux agminis, obuia vertit
Caſtra rebellantum; paribus ſe Saxo triumphis
Extulit, & paribus ſtrato dux Clauiger hoſte.
Cernis magnanimos audere in prælia Reges,
Nec vitæ indecoris, lucíſque cupidine ferri
Degeneres Lodoice, vides vt inania veri
Futilis orator iactet? „ Reſpublica forti

„ Inconcuſſa

„ Inconcuſſa manens ſtat Principe, cócita motu
„ Mugiat inſano tellus licet, horridus imbres
„ Fundat inexhauſtos pluuialib⁹ Auſter ab vrnis,
„ Irruat & totis bacchata Aquilonibus Arctos.
Nec tumuli riguo quos præterlabitur amne
Infauſtum nomen Ticinus, & aſpera patrum
Funera ſollicitent animos. „ Vis neſcia legum,
„ Conſilij, iurîſque ruit. Quà quémque libido
Blanda rapit, ſpreto miles ductore, vagatur,
Subtrahitúrque fugâ: geminas vix vna cohortes
Dat legio: ſæuit bellantum ignobile vulgus,
Æráque tot menſes, queritur caſtrenſia, parcis
Ab Ducibus tolli; bello grauiora, famémque,
Frigoráque,& gelidos pridem perferre Triones,
Nec tantis ſupereſſe. Grauis prænuntia caſus
Cætera quid lacrymem? tamē his abſiſte moueri,
His inquam Lodoice, canunt cui læta fauentes
Omnia Cœlicolæ. Magnis tibi caſtra reguntur
Conſilijs: vltro miles parêre paratus
Imperio, faciles audit ductoris habenas:
Et caſus renouare placet, ſtat adire labores
Egregios, mente impauidâ ſub mœnibus altis
Rupellæ, quos ante tulit, dum Regia Tethyn
Vincla recuſantem, ferri quà plurimus vdam
Verberat imber humum, diuinâ Præſulis arte,
Ordine murorum longo, aggeribúſque domaret.
Fida nec inſomnem ducit cuſtodia Baccho,
Nec vetitis noctem ludis, nec Martius igne
Ignis Acidalio torpet: ſcelere altiùs omnes
Exeruêre caput, Iuſtúmque, piúmque ſecuti.
Hinc belli, pacíſque potens Richelæïus, hæret
Vſque comes lateri fidus, ſimiléſque volutans
Tecum animo curas, clari mens prouida Regni,

Corpore ſe latè toto miſcebit, & omnem
Caſtrorum, ſceptríque tuo ſub numine, molem
Intus aget: tanto Latij te laurea Martis
Certa duce, inſignéſq; manent ex hoſte triumphi.
Iam patriæ ingẽtes gemitus, lacrymáſq; furẽtis
Diſceſſu ne crede tuo, virtute feroci
Exuperans, votíſque polum, precibúſq; fatigat
Magnanimis: O ſi nigreſcant milite campi
Ocyùs, inquit, & Occiduas premat impiger vrbes
Marte graui Lodoicus, auis verſata tot annos
Rurſum ſceptra premẽs! belli glomerare labores
Ancipitis tamen ante, graues & voluere caſus
Heroem, aduerſiſque iuuet concurrere fatis.
„ Clarior eſt Regum duris exercita virtus.
Iupiter Alciden carum genus, hoſtibus vltrò
Terrificis probat, & monſtris grauiore nouercâ.
Imbelli quid enim fortem complectar amore
Martia? quid ſupplex abeuntem limine ſiſtam,
Fœmineo perfuſa genas, & tempora fletu?
Non ita me Mauors, tela inter Iberica quondã
Erudiit, motúſque meos, aciéſque Britannas.
„ Et Marti, & pulchræ poſtponimus otia morti,
„ Ignauúmque diem, famæ melioris amantes
„ Frãciadæ; qui bella pauet, mihi degener eſto.
Gallia ſic memorat. Nec robore regia coniux
Inferior, verſat curas ſub corde viriles.
Fuderit hinc ſi te lacrymas, gemitúſq; mouẽti,
Crediderim muliebre nihil, ſed pignus amoris,
Coniugiíque fidem; magnis adiungere rebus
At ſi non refugis, rapere hanc & in ardua tecum,
Seu Marti Bellona ſuo, tela inter, & hoſtes
Iuncta, per Ætnæi te vaſta incendia montis,
Et Scyllæ informis latrantia monſtra ſequetur.

Seu magè Parthenopē,&quæ rigat æquora Sarn*
Bello vrgere placet;ceu ſceptra repoſcere Iberos;
Sceptra Nauarræis verſata parentibus olim:
Ibit & heroi comes indefeſſa marito.
Et dubitamus adhuc, diuūq;,hominúmq; ſecūdis
Auſpiciis; Italos bello perrumpere fines,
Et Caſalæ celſis auertere mœnibus hoſtem?
Accelera, & partis Lodoicum extēde triumphis.

SCHOLIA.

Æquatas cœlo præteruolat Alpes Carolus, &c. *Nono Calend. Martias, anno* 1495. *Carolus* VIII. *Gallorum Rex ſuperatis Alpibus, Italiáque mirâ celeritate decurſâ, vrbem Neapolitanam quaſi triumphans inijt, tantâ omnium ordinum, omnis ſexûs, omnis ætatis lætitiâ, concurſúque, perinde ac ſi vrbis conditor eandem aliquandiu graui ſeruitute oppreſſam, in libertatem vindicaturus accederet. Vide Belcarium lib. 6. Comment. numero* 10. *& ſequentib.*

Chalcidicis habitata prius &c. *Neapolin ab Euboïs, ſeu Chalcidicis conditam fuiſſe produnt.*

Sanguine quæſiti reditus &c. *Ingenti partâ victoriâ de fœderatis Italiæ principibus, Caroli reditum impedire conantibus. Fuerunt Alexander Pontifex, Dux Sfortia, Siciliæ Prorex, miſeratus Ferdinandum Regem à coniuratis Neapolitanis vrbe excluſum, & regno ſpoliatum: tum Maximilianus Cæſar, Veneti, Mantuæ Regulus, & Florentini.*

Nubifer immani &c. *Fornoa, ſiue Foronoua ignobile oppidum ad Tanarum flumen, celeberrimæ*

pugnæ nomen dedit, quæ hic deſcribitur, ſed fuſiùs à Gallis, Italiſque ſcriptoribus. Plura Idyll. ſequenti.

Apenninus. *mons eſt Italiam ſecundum eius longitudinem diuidens.* Tanarus, *Plinio Lombardiæ Ciſpadanæ flumen.*

Dædaleo regnata &c. *Apulia eſt, regio in finibus Italiæ, Iapygia dicta, ab Iapyge Dædali filio ibi regnante.*

Romanis Fabius &c. *Eſt Ennij Poëtæ, de Fabio, qui Cunctator cognominatus eſt, canentis,*

Vnus homo nobis cunctando reſtituit rem,
Non ponebat enim rumores ante ſalutem.

Bella Caledoniis. *Anglis, ſiue Britannis. Martial.*

Quinte Caledonios Ouidi, viſure Britannos.

Cæſar Aquitanis. *Carolus* V. *Imperator infeſto exercitu Galliam inuadit.*

Extremos hominum Morinos. *De Morinis dictum Ode* 2. *lib.* 1. *Hos oppreſſit idem Carolus.*

Cæſareus Iuuenis. *Philippus* II. *terrorem Campaniæ vrbibus intulit San-Quintino expugnato.*

Quid Noricus acer? *Dux Bauarus Cæſareo exercitui Præfectus, Comitem Palatinum, ac rebellionem Bohemicam oppreſſit.*

Dux Clauiger. *Elector Brandeburgenſis, Imperij Clauiger.*

Infauſtum nomen Ticinus. *Infauſtiſſimum: ſed infandum dolorem ſit renouare nefas. Memini huius fluminis Idyllio ſuperiore.*

Dum regia Tethyn &c. *Agger ille eſt mirabilis ante portum Rupellenſem excitatus, ad obſtruendum Anglis in vrbem aditum.*

Et quæ rigat æquora Sarnus. *Sarnus, Campaniæ fluuius, ex nominis eiuſdem monte ortum ducens.*

PARAENESIS

AD LVDOVICVM XIII.

REGEM CHRISTIANISSIMVM.

De Gallogræciâ, atque adeò vtráq; Aſiâ à Turcis vindicandâ.

IDYLLION III.

EOos ſocia victor Lodoice, triumphos
Occiduis, dum iura ſinunt, dum læta labori
Aſpirat fortuna nouo: vulgata per orbem
Rupellæ ſi fama, & ineluctabile fatum,
Disiectæque arces, cœlique educta ſub auras
Culmina, & inſignes numeroſo ex hoſte triũphi,
Tantarúmque æterna mouet te gloria rerum.
Aſpice primæuo Gallorum à ſanguine ductos
Biſtonii Galatas ſupponere victa tyranni
Colla iugo, tot iam, miſerum! labentibus annis.
Aſpice nequicquam fatis immitibus actos
Stellantes oneraſſe plagas; & ſurda querelis
Numina: ſupplicibus nec qui ſuccurrere poſſet
Excepiſſe preces atauos, ſeu Numinis irâ,
Seu dubiis nollent caput obiectare periclis,
Sorte nec ancipiti peregrina laceſſere bella.
Tot proauos inter ſubeat Rex ille, ſecundis
Inuia qui quondam Superis, & numine Gallo,
Arduus æternis Veſuli iuga ſenta pruinis,
Et niuibus clauſas, ſcopuliſque ingentibus Alpes

Aſcenſu ſuperans, Latias ingentibus vrbes
Excidiis, Graióſque duces, & Achaïca latè
Caſtra dedit: poſitis nec feruere Martius armis
Deſtitit ante furor, tumido quàm pectore faſtus
Exueret, fictique notas, & inania regni
Stemmata, & indomitos Italâ ditione negaret
Franciadas, Aquiliſq; premi, vel *Nomine*, Cæſar.
Vicit iter durum qui menti inſederat altæ
Læſus honos, ſpretique recens iniuria regni,
Et ſcelerum vltrices irato in pectore flammæ.
Ac ni ſæua lues totis ſe plurima caſtris
Explicet, & pacis victorem in fœdera cogat;
Deuictis extrema forent ea bella Pelaſgis.
Nec tamen Italiâ ſe longius extulit heros,
Magne nec Heſperiâ, Rhenóque, Iſtróq; ſubactis
Carole; te quamquam virtus trans ardua vexit
Sidera, bellipotens dum iura ſub æqua vocares
Pannoniam, Quadóſq;, impacatóſq; Cheruſcos,
Et nullis dociles frænarier ora lupatis
Marcomanos; multâ velatus arundine Nicer
Quáſque rigat terras, & amœno flumine Mænis.
Quid memoré Italiæ domitos tibi marte rebelles?
Quid Deſiderium, raptóſq; ad vincula natos?
Colláque demiſſam victricibus ocyùs armis
Inſubriam? fuerit ſeries longiſſima rerum.
Alter vt armorum, clari ſic nominis hæres
Carolus, Alpináſque niues, æquatáque cœlo
Saxa ſecans, Venetas acies, ſociáſque ſecundo
Marte ruit, totámque prius (mirabile dictu)
Parthenopen, arcéſque iugo, Cumæáque preſſit
Littora, quam decimus ſe Tethyos æquore Titã
Mergeret, & clauſo noctem reuocaret Olympo.
Quàm facilè imbelles nullo diſcrimine turmas

Alituum, cœli liquidum per inane miniſter
Fulminis ales agit, pedibúſque euiſcerat vncis:
Infeſtúſque Lacon, latratoréſque moloſſi
Venatu timidos nemora inter quercea damas
Corripiunt. Italos huic vltrà excurrere fines
Sed vetitum fatis, trans nobile littus Erythres,
Trans & Achæmenios, atq; vltima Bactra paráti.
Quid pater Henricus, quo non præſtâtior heros
Et glomerare manum bello, pugnáſque ciêre,
Primus & incerti tentare pericula Martis,
Claráque victrices per vulnera quærere lauros?
Sceptra per innumeros belli fugientia caſus
Dum ſequitur, nec ſpes paſcit generoſus inanes,
Imperiis, alium non regna videntia Solem
Adiicit, inſignéſque plagas, vicina ſed vni
Oppida Lugduno, quæ mitibus alluit vndis
Hinc pacatus Arar, ſpumantibus inde laceſſit
Infrænis Rhodanus, nuper regnata Sabaudo.
Molitus maiora quidem Lodoicus, auorum
Gloria, & ingentis ſpectabile ſidus Olympi:
Bellantum tamen ob noxas, Nilotide terrâ,
Vt Peluſiacos primo certamine fudit,
Et Libycos Gallo pulſauit remige fluctus,
Occubuit miſerum! crudelibus ocyùs vmbris.
Gentis at Odryſiæ, Graiorum oracula pandunt
Ventorum excidio Francorum ab origine regẽ,
Inſignem pietate virum, & præſtantibus auſis.
Iamque per hoſtiles oras, per & ora vagatur
Graiugenûm, ſuprema Getis inſtare ſubactis
Funera, iam duris horrentem cautibus Hæmum,
Ian Rhodopé, iam quæ cœlo caput Iſmara códût
Intremuiſſe, imis gemitúmque dediſſe cauernis.
Ipſe adeò obſtupuit Strymon, pauidúſq; fugaces

In caput egit aquas, mugitibus omnia latè
Terrificans : triſtes Hebrus ſe ſoluit in vndas
Flebilis, & multâ merſum caput abdidit algâ.
Quid cæco fremuiſſe loquar Byzantia motu
Mœnia? quid nexu turres nutaſſe ſoluto
Funditus? inſomnis ſummâ ſpeculator ab arce
Terroris citá ſigna dedit, quò tota cieret
Agmina, & armato compleret milite muros,
Claſſe ratus Meliten portas ſub nocte ſilenti
Aut quatere, aut ciues ſomno inuaſiſſe ſepultos.
His erecta ſuper, certam ſperare ſalutem
Audet, & afflictis meliùs confidere rebus
Græcia, quæ Gallo quondam ſe læta ferebat
Nomine: & inſanos imo dans pectore queſtus,
Largiùs & lacrymis oculos ſuffuſa, cruore
Fœda genas, impexa comam, gemináſq; reuinctá
Infandum! poſt terga manus, te talibus vltrò
Aggreditur ſupplex; genibúſq; voluta, querelis:
Fallor? an optatus Graiiſque, mihiq; tot annos
Ille vir es Lodoice, tuis quem Thracia dudum
Fata canunt victas Aſiæ ditionibus vrbes
Preſſurum, Libyámque, & aduſtos ſolibus Afros,
Et qui magna bibunt latebroſi flumina Nili,
Ponentémque tibi palmæ victricis Idumen
Camporum ingentes verſata per æquora ſyluas?
Credo equidem, nec vana fides. Te maxime Regū
Vt video, agnoſcóq; libens! proh quātus in ore
Eſt genitor! quantúſq; virum iuuenilibus annis
Aſſequeris, Magno maior iamiámque futurus!
Nec iam magna capit te Gallia: perge ſecundis
Quo-te-cúmque vocant Mauortia numina rebus:
Græcia ſed primus labor eſto, ſegéſq; triumphi.
Aſpicis heu! terræ exhauſtam, pelagíq; ruina?
Aſpicis

Aſpicis Odryſij, tot auorum vindice nullo
Seruitii manicas, & ferrea vincula paſſam,
Æterníſque annos lacrymis,gemitúque trahentẽ?
Immitis nec ſola queror diſpendia fati,
Fletibus & fletus Aſiæ tot regna, tot vrbes,
Queſtibus & queſtus Afri tot littora ponti,
Europæque meis addunt, ne ſperne precantes:
Occidimus,nec ſors melior dabit ante regreſſum,
Quàm des ſupplicibus dextrã; foueáſq; miſertus
Auxilio; propiùs dexter res aſpice læuas.
O quoties animo contraria ſæcula voluens,
Borbonidáſq; alto Francorũ à ſanguine Reges,
Et natos natorum ingens in nomen ituros,
Biſtoniis vltrò defixi lumina terris,
Ac tacito mecum ſub pectore, Thracia, dixi,
Quas mihi,quas Gallis olim dabis improba pænas!
I licet, & ſpoliis Graiorum elata ſuperbis,
Adde triumphatæ titulos,& ſtemmata genti
Rapta tuis,quæ te ſceleris, furtíque reuincant,
Deſtituántq; abitura breui,cum triſte perennis
Seruitii patiere iugum, tergóque referre
Candentis cogêre notas, & ſtigmata ferri
Quæ patior regnata tibi, quandóque viciſſim
Pòſt regnanda mihi Galli victoris habenis.
Et iam tempus erit cum ſe regalibus acer
Effundet tumulis, proauûmque ex oſſibus vltor
Qui ferro, flammáque, ſolóque, ſalóq; perènnes
Sumat ab hoſtili bacchatus ſanguine pœnas.
Sic fatur lacrymans, oculíſq;immittit habenas,
Aſſiduis merſura ſinus, mœſtóſque penates
Græcia, Barbarico donec data bracchia ferro
Impiger aſſertor, vinctóſque reſolueris artus.
Nec tanto Lodoice, tones diſcrimine gentis?

Flammea nec celeri iaculeris fulmina dextrâ?
Dum votis ſors æqua tuis? hoc cardine rerum?
Nempe quod oranti vel ſors famulata negaret
Optatæ reuoluta ferunt tibi tempora lucis
Nunc vltrò Lodoice, negēt ſed craſtina: rumpe
Ocyùs ergo moras, & amicis vtere fatis.
Námque bis ingenti victos certamine Turcas
Quem famâ vulgâte fugit? cita flumina Tygris
Sāguine adhuc, tabóq; calent, domitáſq; reuinctꝰ
Subiicit Euphrates tonſis victricibus vndas.
Acer Achæmenius vaſtis incendia miſcet,
Et cædes impunè plagis, denſóque coronat
Milite quam ſtatuit Regina Semiramis vrbem.
Parte aliâ turmis equitum, peditúmq; Polonus
Agminibus, latè campis dat ſtragis aceruos.
Quàm multa aëriis decuſſa ſub ilicibus frons
Autumno fugiente iacet, bacchatur ab Arcto
Dum Boreas, volucréſq; plagis immittit apricis.
Biſaltas, gelidúmq; bibūt qui Strymona, Phœbo
Dilectámq; Rhodō, Delónq;, Cyprónq;, coloréq;
Aſſimilem niuibus Paron, Ægæóque morantes
Cycladas, & validâ Byzantia claſſe fatigat
Littora, cui ſacrum Melite dedit Inſula nomen,
Creber Eques; Siculi, Thuſciq; triremibꝰ vrgēt
Boſphoron, Euxinúmq;, Ephyræiáq; oſtia cuiuis,
Non adeunda rati, magnáſque mapalibus arces
Cecropis æquatas, grande implacabilis æui,
Cunctáque vertentis ſpolium; virtutis auitæ
Degeneréque Tyrū, noménq; vmbrámq; prioris.
Thracius imperium tenui vix claſſe tueri
Arbiter, armorúmque poteſt auertere peſtem.
Scilicet vrgetur numero, nec pluribus vnus,
Sceptrorum vel mole tumens, concurrere poſſit

Marte pari, at ſolos hoſti prætendere muros;
Foſſarúmque moras, magnæ diſcrimina cladis.
Nec fuerit poſitura modum fortuna ruentis
Exitio: quianam rebus ſuccurrat egenis,
Auxilióque iuuet Scytha iam ſibi fœdere iunctũ;
Attritus toties dum bella Polonica tentat?
Nunc meritam placitum Superis euertere gẽtẽ,
Hîc tua proh quantis ſe tollet gloria rebus!
Supra atauos, ſupra & patrem te ferre videbis
Magnanimum, ſummo famam æquaturus olympo.
Quid grauidos dicam numeroſo milite portus?
Expectant nutúſque tuos, auráſque vocantes
Fluctibus in mediis genus inſuperabile bello
Maclouii, refluis quos altâ innoxius vrbe
Noctes atque dies, bis Tethyos arbiter vndis
Cingit, & Oceano rurſum bis ſalſa retorquens
Flumina, arenoſum præbet ſpatiantibus æquor.
Quid portus Lodoice, tuo de nomine dictos?
Quid fidâ ſtatione ſinus, totâque frementes
Armoricâ, claris latè legionibus actas
Cõmemorẽ? quid Neuſtriacis prætexta carinis
Littora? Aquitano quid fætas robore puppes,
Infidâ toties, totiéſque ab gente rebelli
Omnia dum tutè ſapiens vel tuta timeres?
An tibi tot lectæ ſteterint ſine numine Diuûm
Bellantúmq; manus, ſparſæq; tot æquore claſſes?
At ſi te tantis ſocios adiungere rebus
Non pigeat Batauos, Nereïa puppibus arua
Præſidiis gens tuta tuis, & robore Gallo
Tercentum premet, ac faciles per deuia ponti;
Neptuni patris arte potens dabit æquora curſus.
His tamen Vrbani ſacras Lodoice, triremes
Prætuleris, quibus & pelagi ſecurus, & hoſtis

Ocyùs Eôo referas ex hoſte triumphos.
Tolle moras omnes, tibi ſe frænanda reſeruat
Thracia, ſe Geticæ feralia cornua Lunæ.
Ne dubita bello ſceleratam excindere gentem,
Auguriis Superûm, & monitis cœleſtibus actus.
Bella moue, quæ priſca fides, quæ cana parentum
Relligio, manéſque ſacri, cineréſque precantur
Indigetum, ſparſi rapidis ludibria ventis.
Immani ſuppoſta iugo te mœſta tot annos
Agmina, Tartareis nè ſe Mahometis apellæ
Ritibus inceſtent, furiiſque extrema ſequantur.
Nominis hæredem, ſceptriq; potentis, auorum
Gloria te Lodoicus agat, Superiſque rebelles
Protinus in terras, inuiſáque regna Tonantis
Excitet: hinc morum tibi clara exempla petantur:
Fortunam diſce ex aliis; virtutis ab illo
Non dubios calles, legéſque docebere recti.
Terrarum, pelagíque minas, Erebíque furentis
Aduerſas acies tulit imperterritus heros,
Illius ob cultum, qui nos miſeratus, egentis
Induit humanos ſerui ſub imagine vultus:
Arduus impauido Pharios dum remige portus,
Et ſeptemgemini ſubiit trepidantia Nili
Oſtia. Idumæis genus hinc arcere prophanum
Finibus aggreſſus, Solymámq; repoſcere Turcas
Sacrilegos, Hominíque Deo ſola trita Sionis,
Immenſos teſtata dedit monimenta labores.
Quid ſulcata canam Libyci ſalis æquora, veræ
Spargeret vt fidei Pænorum rurſus in aruis
Semina, & errorum cæcâ caligine merſas
Solueret exitio per tot diſcrimina mentes?
En huius tandem auſpiciis, pietatis auitæ,
Bellorúmque potens, Galatis redde aurea victor

Secula, redde Aſiæ; & votis aſſueſce vocari,
Iuncturus Lodoice, tuis Othomannica ſceptris.

SCHOLIA

Gallogræcia. *Regio eſt minoris Aſiæ, populique ipſi Gallogræci dicuntur. Cum enim à Rege Bithyniæ, Galli ſimul & Græci in auxilium vocati veniſſent, partem regni tenuerunt, & ab vtriſque populis Gallogræci dicti. Hæc & Galatia dicta eſt, à qua Galatæ populi.*

Biſtonii Galatas &c. *Immani Turcarum iugo oppreſſos. Biſtonij dicuntur Turcæ, quòd à Biſtonibus ſiue Thracibus oriundi ſint.*

Rex ille ſecundis &c. *Theodebertus Francorum Rex (vt ex Agathia narrat Baronius) magno animo inuadens Italiam, ingentem in Picenum vſq;, duxit exercitum. Cauſam belli Iuſtinianus Imperator præbuerat, qui Græco quodam faſtu, in monumentorum publicorum Imperatorijs titulis omni genere literarum inſcriptis, ponere conſueuerat ſicut Vvandalicum & Gothicum, ita Francicum nomen, perinde ac ſi Francos debellaſſet, quos ne attigerat quidem. Atque hæc ad inferendum bellum aduerſus Iuſtinianum Imperatorem, ſatis iuſta viſa eſt cauſa Francorum Regi, alterius dominij nomine tenus licet, impatienti, & iugo vel verbis ſubdi penitus aduerſanti. Baron. tom. 7. Annal. ad annum Chriſti* 540.

Æternis Veſuli iuga &c. *Veſulus mons Liguriæ iuxta Alpes, inter cæteros clariſſimus, ex cuius radicibus Padus erumpit.*

Nec tamen Italiâ ſe longius &c. *i, Theodebertus non vltrà Italiam infeſtis armis progreſſus eſt.*
Magne nec Heſperiâ &c. *Nec Carolus Magnus vltrà Italiam & Germaniam, quam tamen vniuerſam domuit,*
Pannoniam; Quadóſque &c. *Pannonia, Europæ regio, à qua populi Pannonij dicti: Græci Pæonas appellant, vulgus Hungaros vocat.*
Quadóſque. *Quadi, Germaniæ populi, iam Auſtriaci.*
Impacatóſque Cheruſcos. *Cheruſci, Germaniæ item populi ad Albin, ſiue Luneburgenſes.*
Marcomanos. *Hos Bohemos, & Morauos eſſe cenſemus.*
Nicer &c. *Germaniæ fluuius, in Ducatu Vvirtembergenſi: Mænis autem in eadem Germania, Franconiæ regionis eſt,*
Quid Deſiderium &c. *Vide apud Hiſtoricos, celebres de varijs cùm Regibus, tùm Ducibus in Italia Caroli Magni victorias.*
Inſubriam. *Inſubria, Galliæ Ciſalpinæ regio, à qua Inſubres populi, ſiue Mediolanenſes.*
Alter vt armorum &c. *Carolus eſt* VIII. *cuius res præclarè geſtas Idyllio ſecundo retulimus. Mirum ſanè quod à ſcriptoribus fide digniſſimis proditur; Carolum intra nouem dies non modo Neapolin, eiúſque arces, ſed totum etiam regnum ſibi ſubdidiſſe.*
Littus Erythræ. *De Erythra Inſula, marique Erythræo non ſemel dictum. Item de Achæmenijs & Bactris.*
Quid Pater Henricus. *Henricus* IV. *Galliæ & Nauarræ Rex, cui recuperata Gallia Magni nomen dedit, tantùm arma in Sabaudiæ Ducem mouens,*

Sebuſianum agrum, inter Rhodanum & Ararim occupauit. Vulgò La Breſſe.

Ludouicus auorum gloria. *S. Ludouicus, Ægyptum quidem petijt, & Peluſium expugnauit: deinde in Africam, bellum Saracenis illaturus cum lectiſſima nobilitate traiecit; tamen non ita multò poſt peſte ſublatus eſt, ingenti totius rei Chriſtianæ damno.*

Horrentem cautibus Hæmum &c. *Hæmus, Rhodope, Iſmarus, Thraciæ montes ſunt.*

Obſtupuit Strymon &c. *Strymon, & Hemus Thraciæ item fluuij, de quibus dictum.*

Byzantia motu mœnia. *Conſtantinopolitana; prius enim Conſtantinopolis, Byzantium dicta eſt*

Claſſe ratus Meliten. *Melitenſes Equites, Turcarum littora continuis excurſionibus infeſtantes.*

Græcia quæ Gallo &c. *Gallogræcia, (de qua initio huius Idyllij) ſupplex Ludouici Regis opem implorat.*

Latebroſi flumina Nili. *Nili origo antiquis ignota fuit. Virgil. 8. Æneid. de Nilo,* —vocantem Cæruleum in gremium, latebroſáque flumina victos.

Semiramis vrbem. *Babylonem, à Semiramide conditam, vel certè vt alijs placet, inſtauratam.*

Biſaltas. *Biſaltæ, Thraciæ populi ad Strymonem fluuium, qui famem in bello, lacte concreto & ſanguine equino tolerant. Virgil. 3. Georgic.*

Phæbo dilectámque Rhodon. *Nam vt Solinus author eſt; numquam dies ita nubilus eſt, vt Sol in hac Inſula non conſpiciatur. Eam Ouidius Phæbeam idcircò appellat: & Horatius claram Rhodon.*

Delónque, Cyprónque &c. *Delos, Inſula maris*

Ægæi omnium nobiliſsima. Cyprus, Inſula in Pamphylio mari, diues, & miræ fertilitatis, vnde & Macaria, hoc eſt beata, olim vocata.

Aſſimilem niuibus Paron. *Paros, vna ex Cycladibus Inſulis, in qua marmor eſt colore candido, ſtatuis ſculpendis aptiſsimum: propterea vocatur à Virgil. 3. Æneid. niuea Paros.*

Ægæóque morantes Cycladas. *Inſulæ ſunt maris Ægæi, numero quinquaginta tres, teſte Strabone, circa Delon in orbem ſitæ, vnde & nomen acceperunt. plura in Odis.*

Boſphoron, Euxinúmque &c. *Cum duo ſint Boſphori (anguſtas maris fauces ſignificant) Thracius & Cimmerius, hîc Thracium intellige, qui iuxta Byzantium eſt.*

Euxinus pontus, *mare illud eſt quod incipiens à Boſphoro Thracio, vergit in Orientem & Septentrionem &c.*

Ephyræiáque oſtia. *Hoc eſt Corinthiaca, ab Ephyra vrbe, quæ eadem eſt cum Corintho.*

Mapalibus arces Cecropis æquatas. *1, Athenas, à Cecrope Rege: Athenas inquam, omnium artium inuentrices, totius Græciæ clariſsimum lumen, quæ in obſcurum hodie, & ignobile oppidum degenerarũt.*

Degenerémque Tyrum. *Tyrus fuit vrbs Phœnices olim celeberrima, opulentiſsima, portúque clariſsima, quæ que tredecim ipſos annos Aſſyriorum obſidionem tolerauit, nunc, vt cum Plinio loquar, eius nobilitas tantum conchylio & purpurâ conſtat.*

Maclouii. *Vrbs maritima Galliæ in Armoricis, vulgò* Sainct Malo.

His tamen Vrbani. *Vrbani* VIII. *Summi Põtificis.*

Phariosdũ remige port*. *Ægyptios, à Pharo Inſula.*

ARDVA VIRTVS.

AD NOBILISSIMVM, CLARISSIMVMQ; VIRVM D. RENATVM DE MORE', VRBIS FLEXIENSIS PRÆTOREM.

MORÆE, egregijs qui nobile culmen Olympi
Aſcenſu ſuperant, annumerate Procis:
Accipe cantatos nobis Herôas, & Heros
Clara per Heroum Te monimenta lege.

STELLIFERO cœlũ quà vertice fulcit Olymp⁹,
Nubigenáſq; imbres,& rauca tonitrua calcat:
Virtutis ſublimè polo ſe Regia tollit.
Illam tercentum decorant,firmántque columnæ,
Cœlicolûm labor egregius: laquearia Gangem,
Pactolúmque vomunt,& Eôi gemmea ponti
Lumina: chryſolithũ bifores,& ïaſpida valuæ:
Quin & Erythræis ſtellant aſarota lapillis.
Numinis os,habitúmque gerens,in limine primo
Stat Virtus, magnâ Charitum ſtipante caterua,
Vertice ſed toto ſupra eſt: dependet amictus
Ex humeris, cui nec Tyrius contendere murex
Audeat, Aſſyrio nec vellera pota veneno.
Qué Diuæ non vincat amor? quẽ gloria formæ?
Vincere ſed rupes,& teſqua per inuia greſſus
Moliri,tandemq; ſacris ſuccedere tectis, (nomẽ.
Hic labor, hoc decus eſt,magnum & memorabile
Vndique ducendæ ſtudio procul orbis ab oris
Turba ruunt numeroſa proci: ſed valle ſub ima
Pars nihil audentes, tantùm muliebribus inſtant
Votíſque,precibuſque, leues quas ocyùs Euri
Attollunt, totóque vehunt ludibria cœlo

Scilicet artifici fuco medicata Voluptas ;
Hæc Latiæ ſimulata ferens reſponſa Sibyllæ;

IN MAGNIS VOLVISSE SAT EST.

Conſtantes alios ſtimulis haud mollibus vrgent
Ingenium & pretium, laudumque arrecta cupido.
Et iam læta fauet primo fortuna labori :
Inuia nulla via eſt, per inhoſpita ſaxa feruntur,
Turbinis in morem rapidis Aquilonibus acti.
Iamque Deæ creſcunt acies, iam magna pateſcũt
Atria, iam tacitum pertentant gaudia pectus,
Iam Deam audire putant, & reddere voces,
Iamque narrantes Aſtræam accendere tædas,
Et lætas Hymenæe, Hymen inſtare per arces.
Heu miſeri, quæ cæcus amor ſibi ſomnia fingit!
Vix medium euaſit tenui diſcrimine montem
Deſerunt, nec iam duri placuere labores,
Nec multo dignanda foret quæ ſanguine Virtus,
Mitius ac numen, cui aurà cæde madentes
Ornant aras, vilia que recinunt & mollia plaudũt
Quæ, remotique inania ocia lethi.
Vmbriſque cauſas, & inacceſſibile culmen
Degeneres animos retrò veſtigia cogunt
Vertere, & umbroſæ viridanti in gramine vallis
Exercere choros, Iamque hæc reddere cantu,

IN MAGNIS TENTASSE SAT EST.

At numero pauci Heroes, exercita duris
Pectora, per plagas & nuda pericula lethi,
Sidereaque petunt operoſa palatia Diuæ,
Talia non humili iactantes voce per auras :
Ingentes animos ingenti æquantes Olympo,

AVT NIHIL, AVT VIRTVS.

Perterrent, cum Diuus amor miſeratus amantum
Difficilem ut amore moram, duramque laborem

Aduolat; & cunctis habiles accommodat alas
Dúxque, coméſq; viæ: rapidis haud ſegniùs Au-
Turba ruens, auráſq; leues, & nubila tranat, (ſtris
Ac tandem optati ſubit ardua culmina montis.
Auerſata moras omnes, opera omnia rumpens
Prodit in occurſum Virtus, & vera Deorum
Progenies patet inceſſu; dextráque prehenſos
Mille ſub amplexus, libata ſub oſcula mille,
Ducit ad auguſtas portis bipatentibus ædes.
Continuò, quanquam inuitis famulata, tenaces
Neglecti vultûs maculas velamine terget
Quod roſeâ germana Charis perfuderat vndâ,
Afflat & æternos formæ immortalis honores.
Altiùs infixos ſolâ tum voce reuellit,
Haud dignata manu, lacero de corpore ſentes.
Dira Machaoniis nec vulnera mitigat herbis,
Aut Amythaonij multâ fugat arte Melampi,
Nil opus humanis, dextráque, vſúque magiſtro
Imperio citiùs tenues vaneſcit in auras
Morbus, & antiquæ redeunt in pectora vires.
Attonitis Dea ſubridẽs, VNA OMNIBVS, inquit,
EST VIRTVS PANACEA MALIS.
Dixerat, & fidas comites iubet ocyùs arcis,
Munera quæ ſuperûm claudunt, educere veſtes
Arte laboratas Themidis, cum ferrea nondum
Sæcula, terrarum latè, pelagíque potentem,
Nec mortale ſcelus toto procul orbe fugaſſent:
Sed Charitum cum læta choros ad pẽſa vocaret,
Primáque nocturnos accenderet igne labores.
Quas ſimul ac ingẽs monimentũ, & pignus amoris
Diua dedit, ſolij gemmíſque, auróque ſuperbâ
Sublimes in parte locans, ſtellantibus ambit
Ignibus, & rutilo crinem Thaumantidos arcu.

Scilicet obſiſtit fuco medicata Voluptas;
Hæc Latiæ ſimulata ferens reſponſa Sibyllæ;
IN MAGNIS VOLVISSE SAT EST.
Cunctantes alios ſtimulis haud mollibus vrgent
Et genus & proaui, laudumque arrecta cupido.
Et iam læta fauet primo fortuna labori:
Inuia nulla via eſt, per inhoſpita ſaxa feruntur,
Turbinis in morem rapidis Aquilonibus acti.
Iámque Deæ creſcunt ædes, iam magna pateſcút
Atria, iam tacitum pertentant gaudia pectus,
Iam lætas audire putant, & reddere voces,
Iámque maritales Aſtræam accendere tædas,
Et ſuperas Hymenæe, Hymen iactare per arces.
Heu miſeros! quot cæcus amor ſibi ſomnia fingit!
Vix medium emenſi tenui diſcrimine montem
Deficiunt, nec iam duri placuêre labores,
Nec multo ditanda foret quæ ſanguine Virtus,
Mitius at numen, cui nullâ cæde madentes
Circum aras, riſûſque, iocúſq;, & mollia plaudút
Otia, præcipitíſque inſana obliuia lethi.
Vulnificæ cautes, & ineluctibile culmen
Degeneres animas retrò veſtigia cogunt
Flectere, & indecores viridanti in gramine vallis
Exercere choros, lætóque hæc reddere cantu,
IN MAGNIS TENTASSE SAT EST.
At numero pauci Heroes, exercita duris
Pectora, per plagas, & blanda pericula lethi,
Sudoréſque petunt operoſa palatia Diuæ,
Talia non humili iactantes voce per auras:
Ingentes animos ingenti æquamus Olympo,
AVT NIHIL, AVT VIRTVS.
Finierant, cum Dîus amor miſeratus amantum
Difficiles in amore moras, durûmque laborem

Aduolat; & cunctis habiles accommodat alas
Dúxque, coméſq; viæ: rapidis haud ſegniùs Auſtris
Turba ruens, auráſq; leues, & nubila tranat,
Ac tandem optati ſubit ardua culmina montis.
Auerſata moras omnes, opera omnia rumpens
Prodit in occurſum Virtus, & vera Deorum
Progenies patet inceſſu; dextráque prehenſos
Mille ſub amplexus, libata ſub oſcula mille,
Ducit ad auguſtas portis bipatentibus ædes.
Continuò, quanquam inuitis famulata, tenaces
Neglecti vultûs maculas velamine terget
Quod roſeâ germana Charis perfuderat vndâ;
Afflat & æternos formæ immortalis honores.
Altiùs infixos ſolâ tum voce reuellit,
Haud dignata manu, lacero de corpore ſentes.
Dira Machaoniis nec vulnera mitigat herbis,
Aut Amythaonij multâ fugat arte Melampi,
Nil opus humanis, dextráque, vſúque magiſtro;
Imperio citiùs tenues vaneſcit in auras
Morbus, & antiquæ redeunt in pectora vires.
Attonitis Dea ſubridēs, VNA OMNIBVS, inquit,
EST VIRTVS PANACEA MALIS.
Dixerat, & fidas comites iubet ocyùs arcîs,
Munera quæ ſuperûm claudunt, educere veſtes
Arte laboratas Themidis, cum ferrea nondum
Sæcula, terrarum latè, pelagíque potentem,
Nec mortale ſcelus toto procul orbe fugaſſent:
Sed Charitum cum læta choros ad pēſa vocaret,
Primáque nocturnos accenderet igne labores.
Quas ſimul ac ingēs monimentū, & pignus amoris
Diua dedit, ſolij gemmíſque, auróque ſuperbâ
Sublimes in parte locans, ſtellantibus ambit
Ignibus, & rutilo crinem Thaumantidos arcu.

Hinc ſceptris nituêre manûs, quæ géma pererrat
Multicolor, lamníſque tegit ſerpentibus aurum.
Tot ſpectent miranda licet, Virtutis in vno
Stant tamen Herôes defixi lumina vultu :
Ardeſcunt, æſtúque ſacri carpuntur amoris :
Vrit inexpletùm, penitúſq; eſt flamma medullas.
Diua ſub hæc affata viros, ſic ora reſoluit :
His mihi connubio iunctos, digníſq; Hymenæis
Par fuerat cumulaſſe, quibus ne ſumma negentur.
Cætera vel deſint, felicibus, OMNIA DANTEM
DAT VIRTVS OPVLENTA DEVM.
Hæc ait, & lætos immenſo Numine complet.

SCHOLIA.

Argumentũ Poëmatio dedit hæc præclara Heſiodi ſententia: Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν Ἀθάνατοι: μακρὸς δὲ, καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν, *&c.*

Ante Virtutem Dij ſudorem poſuerunt immortales : longa & ardua via ad ipſam, & aſpera primùm : poſtquam ad ſummum peruentum fuerit facilis deinde eſt.

Aſſyrio nec vellera pota veneno. *Præter notam veneni ſignificationem, color quóque qui à veſtibus imbibitur, quóve lanæ medicantur, per quandam ſimilitudinem venenum appellatur. Virg.* 1. *Georg.*

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

Aut Amythaonij, &c. *Melampus, Amythaonis Argiui filius, teſte Homero Odyſſ.* 15. *arte medicinæ clarus fuit. Virgil.* 3. *Georgic. eius meminit.*

Panacea malis. *Panacea, ſiue panax, herba eſt cuius ſuccus morbos omnes ſanat,* ἀπὸ τῦ πάντα ἀκεῖν.

Thaumantidos arcu. *Hoc eſt Iride, quæ Thaumantias, & Thaumantis dicta eſt à Poëtis.*

IOANNIS CHEVALIER

BVRGVNDI, POLLINIENSIS, E' SOCIETATE IESV,

HEROICORVM LIBER II.

DEIPARÆ VIRGINIS AD COELVM ASCENSVS.

EPICVM CARMEN.

ARGVMENTVM.

APostoli Auguſtæ Matris obitum diuinitùs edocti, è variis,diſiunctíſque regionibus, Hieroſolymam Angelorum miniſterio deportantur. Mæſtos erigit illa, confirmátque: à quibus viciſſim audit, vniuerſum penè terrarum orbem, errorum depulsâ nocte, ſplendidiſſimum veritatis lumen aſpicere. Hîc primùm Virgo incredibili geſtire lætitiâ; tum ſuſceptos, exhantlatóſq; labores in Dei Opt. Max. cultu promouendo, ſtrenuis Euangelij præconibus plurimùm gratulari: ad extremum monere, omnes optatiſſimâ martyrij palmâ donandos eſſe. Quid multa? flagrantiſſimis videndi, fruendíque Filii ſtudiis ardens, ſuauiſſimè vitâ defungitur. Chriſtus

amantiſſimæ Matri obuiam effuſus, eam demum inter beatarum mentium plauſus, & ſuauiſſimas carminum modulationes, ſpectatiſſimâ pompâ, ad immortalem in cœlis triumphum aſſumit.

FVNVS, & inſigni canitur mihi Diua triumpho
Stellãtes inuecta polos. Quò me entheus ardor?
Quò vatem Thymbræe rapis? méne ætheris alti
Inſuetas tentare vias, pennæque negato
Icariæ, ſublimè iubes me tollere cœlo?
Fallor? an inſolitum ſpirant præcordia numen,
Et rapior maiore Deo? Cirrhæa faceſſant
Antra procul, vaníq; cohors Heliconia Phœbi.
Tu modò quæ lætum præteruehis æthera, mille
Alma parens, acies inter plaudentis Olympi;
Pande viam, vatémque doce quo nubila curru,
Quo fremitu aligeræ ſulcaueris aëra pubis,
Lucentéſque plagas, preſſiſque inſederis aſtris.
Ætheriæ Chriſtus de vertice ſedis, Idumen,
Et genus inuiſum Iſacidas, Solymóſq; nocentes
Deſpiciens, mæſtæ defigit lumina Matri,
Atque his aggreditur cœleſtia Numina verbis:
O rerum, mundíque Pater, melioris origo,
Qui recti, iuſtique potens, examine lances
Dirigis æquato geminas; cœlóque, ſolóque
Aſtræam regnare iubes, tot caſibus actæ
Exilia, & longos Matris miſerare labores.
Sat lacrymis, gemitúq; datum: ſat pectora duris
Hæſiſſe inconcuſſa, quid ô, quid abire moratur,
Atque tuum toties promiſſa repoſcere Numen?
Aſpicis ingratæ ſpirantem obliuia lucis,
Inuiſóſque dies, & languida fata querentem?
Natum hærere vides curis vigilantibus vnum?

Ad teneros vnum amplexus, & cara vocari
Oſcula? differri tantos patiaris amores?
Aurea flammiferos vatis ſtupuêre iugales
Theſbitæ conuexa poli, clarúmque Iaredæ
Excepere genus, portis bipatentibus olim:
Fac pariter (nec enim meritis indebita poſco)
Vecta triumphali mecum ſuper ardua curru,
Trans homines, trans & Diuos ſtellantis Olympi
Proferat imperium, & victo dominetur Auerno.
Quid memorẽ Phariis exhauſta pericula terris?
Dum rabie fera corda tumens, Rex impius hauſit
Inſontes animas, & funere merſit acerbo?
Quid laméta querar? quid fixum pectore vulnus,
Semianimis dum membra videt pendentia nati,
Oráque, pallentéſque genas, traiectáque ferro
Pectora, & exanimem paſſis complectitur vlnis?
O paſſam grauiora! datur quæ meta laborum?
Dixerat, huic contra placido ſic ore locutus
Æquæuus genitor: dabitur tibi Nate, quod optas;
Tu mecum ingentis numeroſa palatia cœli,
Et paribus mortale genus, moderaris habenis.
Rumpe moras omnes, ſuperi lectiſſima cætûs
Agmina, plaudentumq; choros, laudéſq; canentũ
Millia multa cie, terríſque adſtare iubeto,
Quæ Dominam ſublimè vehant ad ſideris arces.
Tota decens, tota eſt Charitum ſpectabilis ore
Virgineo, tantumque nurus ſupereminet omnes,
Quantùm nectareo ſudantia lilia lacte
Spineta, horrentéſque rubos; faciéque decorâ
Pulchrior eſt anim⁹: noſtri quãtũ inſtar in illa eſt!
Talia dicta dabat genitor. mora nulla, repoſtos
Orbe procul toto, & Solymæ propioribus oris
Biſſenos proceres ſummi properata Tonantis.

Iuſſa vocant, liquidíque vehunt per cærula cœli
Ocyùs aligeræ materna in tecta phalanges.
Ceu medium quondã ſublimis in aëra vectus,
Iſaciâ de ſtirpe ſenex, iuſſúſque leonum
Terrificos inter gemitus, iráſque moranti,
Et longâ rabida ora fame, meſſore paratas
Poſthabito præbere dapes, vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis vrbem.
Obſtupuêre Patres, ſpoliari lumine corpus
Virgineum nec poſſe putant, nec funere mergi.
Nam neque lethiferis torrentur febribus artus,
Nec marcent ſquallore genæ, pallórq;, tremórq;
Exulat, & triſtis procul inclementia morbi.
Talia dum taciti mœſto ſub corde volutant,
Alloquiis Virgo mœrentia pectora mulcens,
Quis dolor inquit, habet trepidas formidine mẽtes
Quis quatit ora metus? dextro hæc mihi numine
Eueniunt, qui me cœlo, ſolióq; repoſcit. (Nati
Hunc oculis, hunc mente fero, rapit vnus amantẽ.
Ac veluti ab nemorũ quẽ dudũ algẽtib⁹ vmbris
Exciuêre canes, medióque egêre ſub æſtu,
Ceruus anhelus aquæ riuos, & flumina captat;
Haud aliter viuum ſpirant arentia fontem
Viſcera, & æthèrio ſtagnantes æquore lymphas.
Et morer in terris? At vos Rectoris Olympi,
Prolis & æquæuæ, totum memorate per orbem
Qui vigeant cultus, quíve inſtaurentur honores.
Dixerat, imperiis vltrò parêre parati
Incipiunt. Hi naſcenti iuga peruia Phæbo;
Auroræque canunt populos, pacatus amœnis
Quos & aquis Ganges, quos & Nyſæus Hydaſpes,
Euphratêſque rigant; celeres æquante ſagittas
Flumine percurrit rapidus quæ littora Tigris;

Iam Chriſti ſubiiſſe iugum, Dominóque litare.
Bithynos ille, & patriis armata venenis
Littora, Pontúmq; & Colchos, & Iberica quiſquis
Rura domat, mentis lethales ponere ſuccos:
Turritámque Phrygas totis arcere Cibellen
Vrbibus, & veri Matrem iam Numinis Idâ
Ritè coli. Obſtupuit tali conterrita voce,
Protinus & roſeos Virgo dedit ore colores,
Se nempè haud Superûm tanto dignatur honore.
Alter Biſtonidos quà ſe Mauortia tellus
Pandit, & algentis Rhodopes, Hæmiq; niualis
Suſpicit aërio minitantia culmina cœlo,
Numina vera coli: remo iam Strymona verſum,
Fluctibus & fortes cingentē Alyacmona Beſſos,
Iſtmon, & anguſti fauces patuiſſe Lycæi.
Iſte opibus fœtas vrbes, populiſque ſuperbas,
Spartenq;, Argóſq; & clarā Lacedæmona bello,
Cecropiáſq; arces (Paulū hęc memorare ferebāt)
Iam Noto parere Deo, vacuiſque Mineruæ
Effigiem luſiſſe ſacris: nec numine Naxum
Tollere ſe Bacchi, claram nec Apolline Delon.
Illi autem grauidā imperiis, populíſq; canebāt
Italiam, quà ſe latè regnator aquarum
Eridanus, Fabaríſque, & priſco nomine voluit
Albula, Romanis damnatus & Allia faſtis,
Penè triumphatas Chriſto ſubmittere gentes.
Quos celer hinc Rhenus, quos latior alluit inde
Danubius, quos lentus Arar, quos permeat ingēs
Spumanti Rhodanus percurrēs flumine campos,
Immites arcere Deos: nec ſanguine fuſo
Teutatem, aut ſæuis placare altaribus Heſum.
Pòſt alij terras, quas diuite Bætis arenâ
Ditat, & Heſperios aureo Tagus aureus amne;

Thura Sabæa Ioui, ſpretóque negare Gradiuo
Cornipedem, curſu ſolitum præuertere Cauros.
Amphitryonæis alij vicina columnis
Littora, & extremâ Gades tellure repoſtas,
Punica regna,nigrâq;Libyn,Nomadáſq; feroces,
Et ſeptemgemino ſpatiantem flumine terris
Qui Pharijs te Nile bibit; ſurgentia cœlo
Vertere tépla Deû, & vaccæ Memphitidos aras,
Nec iam *cæpe nefas violare, aut frangere morſu.*
Talibus orabant proceres, atque ora tenebant
Intenti,quibus orſa refert ita Virgo viciſſim
Exclamans. Quibus ô cælo vos laudibus æquem
Magnanimi Herôes,ſummæ quos arbiter aulæ
Prætulit aligerûm turmis, cùm ſemina legis
Sidereæ, toto iuſſi diffundere mundo,
Tantorum memores operum, teſtéſque laborum.
Ardua res effecta, timor procul exulet omnis
Quod ſupereſt; hæ ſunt Orci de Rege ſuperbo
Primitiæ: Stygij ferro,& campagibus arctis
Limina claudentur, numquam reſeranda barathri
Chriſticolis, Diuûm immemores ni iuſſa refigát,
Rurſus & infandum! funeſta in Tartara ſontes
Præcipitare velint,flammíſque perennibus vri.
Nec tamen his animos, & priſco turgida faſtu
Colla tumens,victi ponet dominator Auerni,
Maior at accenſo violentia gliſcet, & omnes
Omnibus in terris rabidus ſe vertet in iras.
Naſcentis quid prima loquar cunabula mundi?
Nec requieuit enim,donec Patrémque, genúſque
Extinxet miſerum, & triſti merſiſſet Auerno.
Geſta quid humanâ memoré cum géte tot annos
Prælia? vel victus ſcelerato abſiſtere bello
Non potuit:raptórq; velut (quod Petre,monebas)

Impaſtúſque Leo, tenerum circunſtat ouile,
Et fremit ad caulas, quò ſiccas ſanguine fauces
Expleat, ingentémque trahat toto orbe ruinam.
Ite animis contra, & fidei prætendite fortes,
Tartareis ſcutum non expugnabile telis.
Purpureâ Solymis mactatum altaribus Agnum
Veſte ſequi, palmáſque citâ decerpere morte
Victrices, dabit ætherei molitor Olympi
Omnibus; hæc duræ ſortis ſolatia ſunto.
Barbarico ſed ne extinctam mandate ſepulchro,
Neu Libyc' tegat oſſa lapis: quid vertice proſit
Struxiſſe ætherio minitantia culmina cœlo?
Vana Parætoniis oneraſſe ſepulchra columnis?
Aut Mauſolæo turgentia marmora faſtu?
Ille Terapnæas optet ſibi ſurgere moles,
Illuſóſque auro tumulos, Ephiræiáque æra,
Ætheriæ quemcúnque tenent faſtidia lucis;
Quẽ tumidũ faſtu, & cœlo capita alta ferentem
Auferet atra dies, Stygiáque voragine merget.
Gethſemani meme vna rapit frondentis oliuæ
Terra ferax, ſacri quondam quæ ſanguinis hauſit
Flumina, dum triſti proles liquefacta dolore,
Excluſit largos ſtagnanti corpore riuos.
Illo virgineos a-tus aptate ſepulchro.
Nulla dies memori, meritis pro talibus vnquam,
Dilectos mihi luce magis, vos pectore ſoluet.
Dixit, & argutâ Mæandri vt cycnus ad vndas,
Funera voce canens, Ieſſæi carmina vatis
Iam diuina ſonat, tacitâ iam mente reuoluit,
Flagrantes perfuſa genas, & grandibus ora
Iam lacrymis, tales alto dat pectore queſtus:
Heu longas ô aſtra moras, longum inter amorem
Numinis optati! vos ô ſtellantis Olympi

Indigetes, quibus Iſaciæ cuſtodia gentis;
Et Solymæ commiſſa ſalus, mea verba per auras
Ferte citi, ſponſóque, ac Regi hæc dicite veſtro,
Pectora cæleſti iamdudum ſaucia flammâ.
Ille meos habuit, dum vita manebat, amores:
Idem habeat vitâ fugiente, & ſeruet Olympo.
Dixit, & optatam ſponſi per vulnera mortem
Accipiens, dulci declinat lumina ſomno.
Qualiter Eôis ales longæua colonis,
Sexcentas vbi Sole nouo flaueſcere meſſes
Vidit, & arentes deferri in tecta maniplos,
Effætæ renouare parans exordia vitæ,
Congerit Aſſyriis quæſita vnguenta viretis,
Et Cilicum meſſes, & mollia thura Sabæûm,
Soláque Idumæis opobalſama cognita terris:
Inde renaſcentem genitali funere vitam
Parturiens, ſtructo Titania lumina buſto
Excipit, incumbítque rogi vitalis in ignes,
Et luces moribunda nouas, noua ſecla ſalutat.
Ocyùs ingenti mergit tota atria luctu
Exanimis Mater: vultus atque ora rigati
Fletibus Herôes, ſingultibus ilia pulſant:
Inſanos circum gemitus dat pectore ab imo
Chriſtiadûm ſtipata cohors, ferit æthera clamor.
Interea ſuperas it nuncia fama per arces,
Obuia venturæ veſtigia ferre parenti
Cælicolûm regem, & Solymis ſuccedere teſtis.
Plaudere mox cœlũ, & fremere omnia viſa repẽte.
Idem omnes ſimul ardor agit, pennata recluſis
Agmina ſe fundunt portis bipatentis Olympi:
Millia naſcentis quàm multa ab origine mundi
Ætheriis coiêre plagis; ter & agmina terna,
Terque duces terni, dextrâ frondentis oliuæ

Prætentant ramos, auróque, oſtróque decori.
Ilicet aduentum celerem teſtata Tonantis
Intremuêre poli latè loca : turbine Chriſtus
Emicuit rapido, mediáque in nube refulſit,
Verus & aſpectu patuit Deus : aurea fundit
Lumina cæſaries, humeris dependet amictus,
Intactáſque niues, & candida vincere iuſſus
Lilia ; nec ſecus egregio pulcherrimus ore,
Penniggeras acies inter, plauſúſque ſuorum
It medius, quàm cum abrupti ſe vertice montis
Vatibus immiſcens, ſociíſque ex agmine lectis,
Flammiuomum claro Titanem vertice fudit.
At ſimul aſſurgens Phœbææ lampadis inſtar
Virgineus radiauit apex, & cognita fulſit
Diua choris, commota repens ad ſidera clamor
Tollitur, ingeminãt crebros noua gaudia plaus*
Pulſantum citharam, & lætum pæana canentum.
Hi plectro indulgent, fidibúſque : his tibia cãtus
Dat bifores, alij caua cornua flatibus implent,
Clangentéſque tubas, & ahenea cymbala iactãt.
Aligerûm ſeſe turmis plaudentibus addens,
(Mira fides) non viſa prius reſonabilis Echo,
Hactenus & terris tenuis ſine corpore vita,
Totum peruolitat vocalibus æthera pennis,
Et ciet innumeros fœcundo gutture cantus.
Accepit ſonitum curuo Iordanis in antro,
Balſameas inter viſus ſe tollere frondes,
Contentáque polo ſubeuntem voce ſalutat :
I decus, i terræ, melioribus incipe ſceptris
Iam Superûm Regina frui : Iordanis ad auras
Quod tantus ſe laude vehit, quod flumina tãtùm
Cætera vincit aquis ; quantùm nutantia celſo
Vertice, ſylueſtres ſuperant querceta myricas,

Diua tuũ eſt : memori manet,æternúmq; manebit
Mente dies, tua cùm noſtro ſe perluit amne
Progenies, tactúque vndas,& amœna ſacrauit
Littora: ſidereas cùm vox emiſſa ſub auras,
Ac tonitru cœlum omne ciens, certiſſima Patris
Pignora vulgauit: nitidas argentea pennas,
Nubila cùm tranans,Chriſtum ſuper aſtitit ales.
Scilicet ex illo medicos deuoluere fluctus
Cepimus, & diras mæſtis auertere peſtes
Corporibus, lethíque minas arcere furentis.
Vis fuerat non illa prius, cum ſeptima tantùm
Candentem eluerent ægro de corpore lepram
Flumina Ductoris Syrij. Dum mortua viuo
Æquora fonte petam, glauco dum cingar amictu
Cæruleus, dabo balſameos dum vertice rores;
Laudes Virgo, tuas, immortaléſque triumphos
Dicet, vtrúmq; latus quæ plurima cingit arũdo:
Tu modò ne teneri munuſcula deſpice cultûs.
Dixit, & ambroſiâ lætus ſe condidit vndâ.
Funderet æternos at ſideris accola cantus;
Obuia ni Nato ſe tolleret occurſanti,
Mellitiſque Parens daret oſcula mixta loquelis;
Ocyùs ergo illi palmas vtráſque tetendit,
Preſſit & amplexu venientem, ac talibus infit:
Te quis amor? quæ te pietas pulcherrime rerum
Impulit, vt caræ velles occurrere Matri?
Flagrantéſne Dei vultus, & amata tueri
Ora datur, quibus Eöis ſe Phoſphorus vndis
Ceſſerit attollens, Sol ceſſerit aureus ortu?
Tunc ille,ah! populis quondã deſpectus Idumes?
Tunc ille immiti fœdatus tempora tabo,
Squallentéſque genas,atque atro puluere crines?
Tu,genus infandum lethi trabe paſſus ab alta?

Hunc ego te Nate? ah quãtum mutatus ab illo!
Dixit, & infundens collo ſe tota refuſi
Numinis, hoc arctis totum complexibus hauſit.
Cui ſoboles tandẽ: O Mater, verſanda repoſcũt
Ætheriæ quam ſceptra plagæ, per inane ruentes
Cernis vt aligeri vario te carmine dicant?
Hoc pietas, hoc exhauſti meruere labores:
Optatam terris ſobolem, & ſperata dediſti
Gaudia: mortales vetito ſuccedere cœlo,
Et vacui per te complere ſedilia cœli.
Iam valeat: dúmq; innocuo pulcherrimus igne
Accendet terras, & peruia ſidera Titan,
Stabit apud memores tantarum gratia rerum.
Oppida ſupplicibus totum numeroſa per orbem
Te votis, precibúſque petent, in rebus egenis
Auxilium præſens: vitali lumine caſſos,
Humanam miſerata vicem, reuocabis ad auras.
His celeres greſſus, aliis reuocabis ademptum
Lumen, & obſtructas aures; his vincula linguæ
In laudes ſoluenda tuas; imponet honorem
Turba frequens aris, ſtatuent immania Reges
Templa tibi, quà terra patet circumflua ponto.
Bella gerat Superis olim, & mortalibus ægris
Impietas, centúmque eructans faucibus ignes,
Horrificos ſtimulet dira in certamina Manes
Dux Herebi, aſſurges felici Marte Virago
Terribilis, ceu caſtrorum, lati æquore campi,
Ordinibus directæ acies, cum longa cohortes
Explicuit legio, denſis & aheneus haſtis
Horret ager, iãiámq; hoſtis premit arduus hoſtẽ.
Longior at quæ nos mediis mora detinet auris?
Ocyus ætheriis ſuccede penatibus hæres,
Et nos, & tua Mater adi. ſic fatus, in arctos

Irruit amplexus, & collo dulce pependit
Matris onus; tum nixâ humeris attollit Olympo,
Numinis & ſummi celſa ad penetralia ſiſtit.
Quid Patris amplexus, libata quid oſcula Natæ,
Inque vicem data verba canam? ſolióq; nitentes
Sardonychas, ſmaragdos, adamãtas, iaſpidas alto?
Biſſenis memorem radiantia tempora latè
Sideribus? rutilos Phæbææ lucis amictus?
Noctiuagæ ſuppoſta pedi quid cornua Lunæ?
Pierio mihi tanta nefas tenuare cothurno.
Mille nec Aoniæ linguas, mille ora Sorores
Si tribuant, totidémq; ruat per pectora Phœbus,
Auguſtæ valeam percurrere Matris honores.
Sit pudor, & finis: melius vos omnia cantu
Cælicolæ, meminiſtis enim, & memorare poteſtis.

SCHOLIA.

Quò vatem Thymbrææ. *Apollo, Thymbræus dictus eſt à Thymbra Troadis oppido, in qua delubrum Apollinis fuit, Strabone teſte.*

Cirrhæa faceſſant. *Cirrha, vrbs in Phocide, à quâ Apollo Cirrhæi nomen accepit, eiúſque templa, & antra in quibus Muſæ habitare credebantur, Cirrhæa dicta.*

Aurea flammiferos &c. *Helias Thesbites, igneo curru, & equis igneis in cœlum eſt euectus. 4. Reg. cap. 2.*

Lætíſque Iaredæ &c. *Henoch, Iaredæ filius, vt Geneſis cap. 5. habetur, ambulauit cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus.*

Sublimis in aëra vectus &c. *Habacuc Propheta, qui ab Angelo Babylonem deportatus, Danielem in*

lacu leonum poſitum, pulmento quod meſſoribus parauerat, Dei iuſſu paſcit. 14. cap. Danielis.
Semiramis vrbem. *Babylonem intellige, à Regina Semiramide, vt iam monuimus, conditam, vel certè inſtauratam, & amplificatam, vt multis viſum eſt.*
Quos & aquis Ganges &c. *Ganges, Indiæ flumus maximus, ſecum aureas arenas, ac gemmas trahens, vnde aureus, & gemmifer à Poëtis vocatur.*
Hydaſpes. *Fluuius item Indiæ, qui Nyſan vrbem alluens, Indo flumini miſcetur.*
Euphrates. *Fluuius Meſopotamiæ, in mare rubrum influens, priùs tamen mediam Babyloniam diuidens, & Tigri coniunctus Meſopotamiam faciens &c.*
Tigris. *rapidiſsimus, & citatiſsimus Aſiæ fluuius: ſic dictus, quod tigridis belluæ celeritatem æquare videatur.*
Bithynos ille. *Bithynia, Regio minoris Aſiæ, proxima Troadi, à quâ Bithyni populi.*
Pontúmque & Colchos &c. *Pontus, Colchis & Iberia, regiones ſunt venenorum feraces, vt iam docuimus.*
Turritámque Phrygas &c. *Cybele Dea, quæ & Berecynthia dicitur, in aliquot Phrygiæ montibus colebatur, Idâ maximè ac Dindymis, à quibus Idæa, & Dindymene mater dicta eſt: Turres in capite gerens pingebatur, vnde eam turritam & turrigeram Poëtæ vocant.*
Alter Biſtonidos. *De Biſtonibus, ſiue Thracibus, Rhodope, & Hæmo, & Strymone iam ſæpius in ſuperioribus.*
Cingentem Alyacmona Beſſos. *Beſſi, populi Thraciæ, Hæmum montem incolentes. Alyacmon,*

fluuius. Claudian.

Et fruſtra rapidũ damnant Alyacmona Beſſi.

Iſtmon &c. *Intellige Corinthiacum & Achaicum omnium celeberrimum, in cuius faucibus Corinthus olim ſita fuit, totius Peloponeſi vrbs clariſsima.*

Spartenque, Argóſque &c. *Nobiliſſimas Græciæ vrbes &c.*

Cecropiáſque arces &c. *Athenas, à Cecrope Rege. D. Paulus Athenas ingreſſus, inuenit aram (vt Act. 17. habetur) in qua ſcriptum erat* Ignoto Deo. *Minerua, maximum Athenienſium numen fuit.*

Nec numine Naxum &c. *Naxos, Inſula in Ægeo, vna ex Cycladibus, Baccho olim ſacra. Delos, Apollini item ſacra, de qua toties dictum.*

Eridanus, Fabaríſque &c. *Eridanus ſiue Padus, Italiæ fluuius, per agrum Gallicum in mare Adriaticum influens. Virgilius, quòd Italicorum omnium maximus ſit, regem fluuiorum appellat.* Fabaris, *fluuius item Italiæ in Sabinis. Virgil. 7. Æneid.*

Priſco nomine Albula. *Tiberis, ſiue Tibris, quem clariſſimum fecit Vrbs Domina: cum prius Albula diceretur, à Tiberino Albanorum Rege ibi ſubmerſo dictus eſt Tiberis. Ouid. libro 2. Faſtor.*

Romanis damnatus & Allia faſtis. *Allia, nomen fluuij, qui quadrigeſimo à Roma lapide, Tibri miſcetur, vbi magnâ ſtrage Romani à Gallis profligati ſunt. Hinc Allienſis dies dictus eſt, tanquam infauſtus. Virgil. 7. Æneid.*

Infauſtum interluit Allia nomen.

Quos celer hinc Rhenus &c. *De Rheno, & ſequentibus aliquot Germaniæ, Galliæque fluuijs non ſemel dictum.*

Nec ſanguine fuſo Teutatem &c. *Teutates à Gallis dicebatur Mercurius, qui ab illis humano ſanguine placabatur, vt & Heſus. Lucan lib. 1.*

Et quibus immitis placatur ſanguine diro
Teutates, horrénſque feris altaribus Heſus.

Meminit & Lactant. lib. 7. Galli inquit, Heſum atque Teutatem humano cruore placabant Deos.

Quas diuite Bœtis arenâ &c. *Bætis & Tagus auriferi Hiſpaniæ fluuij, celebres apud Poëtas.*

Amphytrionæis vicina columnis &c. *Duæ dicuntur eſſe Herculis columnæ: Calpe, & Abyla: Calpe, Hiſpaniæ mons eſt altitudine ingens, cui Abyla mons Africæ, eſt oppoſitus.*

Punica regna &c. *Varijs Aſiæ, Europæque regionibus quæ Chriſto nomen dederant, commemoratis, ad Africam deuenitur in qua ſunt Carthaginenſes, Lybes, Nomades, qui Numidæ poſteà dicti, &c. Iam ſequitur Ægyptus, Africæ proxima.*

Vaccæ Memphitidos aras. *Ægyptijs inter præcipua numina fuit Iſis, Inachi regis filia, quam fabulantur Poëtæ à Ioue in vaccam fuiſſe mutatam. Vnde à Virgilio 4. Georg. Inachia iuuenca appellatur. Ouid. 3. de arte,*

Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras.

Nec iam cæpe nefas &c. *Iuuenalis de aliquot ridiculis Ægypti numinibus agens in Satyris,*

——— Quis neſcit qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorât
Pars hæc, illa pauet ſætam ſerpentibus Ibin &c.
Porrum ac cæpe nefas violare, ac frangere morſu.

Vana Paraetoniis &c. *Ægyptijs columnis, ac pyramidibus nimium faſtum redolentibus.*

Aut Mauſolæo. *Mauſolæum, fuit ſepulchrum illud*

memoratiſſimum, & inter ſeptem orbis miracula annumeratum, ab Artemeſia Cariæ regina Mauſolo marito excitatum, à quo & nomen accepit.
Ille Terapnæas. *Laconicas, hoc eſt ſplendidas, & magnificas. Terapne, vrbs eſt Laconiæ, Helenæ patria.*
Ephyræiáque æra. *Corinthiaca. Corinthus prius Ephyre dicta eſt: in eâ pulcherrima, & artificioſiſſima quæque, ex ære fiebant, ac potiſſimum vaſa: Nam æs Corinthium maximè laudabatur.*
Qualiter Eôis. *Mira de Phœnice vulgò narrantur, vnum in toto orbe eſſe, & naſci in Arabiâ, viuere annis ſexcentis, & ſexaginta: ſeneſcentem caſiæ thuriſque ſurculis conſtruere nidum, varijs replere odoribus, deinde ardentiſſimis Solis ardoribus combuſtum, vitalibus eiuſdem radijs ſtatim renaſci: vnde Solis auis, & Titanius ales à Poëtis vocatur.*
Iordanis ad auras &c. *Iordanis, fluuius Iudææ eximiæ ſuauitatis, vt refert Plinius lib. 5. cap. 5. ſed miraculis longè clariſſimus, vt ex ſacris paginis conſtat; nonnullorum hîc meminimus.*
Ductoris Syrij. *Nahamanum intellige, Principem militiæ Regis Syriæ, leprâ infectum, ac penitus ſanatum, cum ſe in Iordanem ſepties immerſiſſet. 4. Regum. cap. 5.*
Dum mortua viuo æquora fonte petam. *Nam Iordanis in Aſphaltiten lacum, qui & mare mortuum dicitur, influit.*

THEANDER
ECLOGA.
SIVE
CHRISTI DOMINI GENETHLIACON.

PARS PRIMA.

MOPSVS; MENALCAS, IOLAS.

Mop. NOx erat, & placidâ laxabam membra quiete,
Pellibus infuſus ſtratis, calamóque paluſtri:
Concentu vario nocturna ſilentia rumpens
Pectore diſcuſſit ſomnos cùm turba volucrum
Vicinis excita iugis: vigilantibus aſtra
Ocyùs explorans oculis, fulgore liquentem
Æthera compleri video: Non aurea Phœbe,
Dum niueis inuecta rotis conſcendit Olympum,
Virgineo ſic ore nitet, nec ab æquore ſurgens
Se rutilo Titan formoſiùs igne coronat.
Bethlemidum tandem paruâ ſuperaſtitit vrbe.
Tum verò ingenti mentem formidine preſſus
Obſtupui, ſenſique metu rigüiſſe capillos
Inſolito: at gelidus poſtquã pauor oſſa reliquit,
Multa mouens animo Numẽ venerabar Olympi,
Ritè ſecunda, et nocturnos ætheris ignes.
Vt dubiã toties nequicquam mente reuolui
Mortalem quid viſa poli portenta monerent,
Luce ſub ignota; comitum veſtigia luſtro.
Dúmq; iter accelero, rigidíq; cacumina montis

Arduus exupero aſcenſu, conualle reductâ;
Euphratæque plagis audita repente canoras
Agmina Paſtorum iactare ad ſidera voces.
Pars calamos animare leues, pars carmen auenâ
Fundere, ſiluestres pars pectine dicere muſas,
Agreſtique lyra: reſponſant auia longè.
Hinc caper errabat ſaliens (mirabile dictu)
Hædorúmq; petulca cohors: hinc frōte iuuēcus
Indomitâ prato liber ludebat aperto,
Balantúmque greges, armentorúmque cateruæ.
Quin & lætitiæ moto certiſſima quercus
Vertice ſigna dabant, & triſtes ante cupreſſi
Frondibus vrgebant, ramíſque loquacibus auras
In ſocios cantus: tenuis nil carmina turbæ,
Nil volucrum linguas cæli per inane vagantum,
Luxuriánſque pecus poſitâ formidine campis
Portendiſſe reor trepidis lacrymabile terris.
Ac noua ſic noſtrum pertentant gaudia pectus;
Vt pedibus pulſare ſolum, lætíſque ferire
Cantibus aſtra iuuet. Sed quis te mæror Iola?
Quid ferus obducis triſti caligine vultum?
Me duce triſtitiam, curáſque procacibus Auſtris
Trade, per Eôi ſpargendas æquoris vndas:
Inflemus tenues ad carmina læta cicutas,
Alternóque pedum quatiamus verbere gramen.
Iol. Mitte iocos, cantúſq; precor, ſolatia luctûs
Exigua ingentis: nitidos tibi Mopſe, ſecundis
Numinibus cui cuncta fluunt ad ſidera vultus
Ferre licet, duríſq; premūt quem fata procellis
Ad plauſus vrgere graues: ſic porrigis ægro,
Tabentes dum febris edax depaſcitur artus
Clinicus extremo quæ nec libauerit ore
Pharmaca. Ieſſæus non ſi mihi carmina vate-

Præbeat, auratámve chelyn, lenire dolorem,
Et lacero hærentes valeam ſub pectore curas:
Heu infelicem mala ſi tua noris Iola,
Paſtoréſque, procul magnis qui ruſtica curant
Vrbibus! Indigetes rebus ſuccurrite feſſis.
Men. O fortunatum bona ſi ſua norit, Iolam!
Neglectíſque procul cui ſunt agreſtia curæ
Vrbibus! exilis congeſtum ceſpite culmen
Si tuguri, Superos non vertice pulſat, inertes
Ridet at irati flammas, & fulmina cæli.
Mop. Si non Sidonio molles requieſcimus oſtro,
Vellere nec Serum tegimur, nardóque mademus
Aſſyriâ crinem: ſi non Ephyræïa tectis
Æra micant, nec ſtant Pariis innixa columnis
Robora, ſtat pectus ſcelerum paſtoribus exors,
Et requies ſecura domi, nec more prementum
Sceptra manu, noctes grauibus traducere curis
Cogimur inſomnes, tardóſque vrgere querelis
Solis equos: nihil his mœrore leuaris Iola?
Men. Splendet Achæmenio nobis ſi nulla paratu
Menſa, nec auratâ potatur amyſtide vinum,
At paruis deſunt epulis aconita, trementi
Quercea nec triſtes verſamus pocula dextrâ.
Phoſphorus Eôo cum ſe impiger æquore tollēs
Nuntiat exili Titania lumina curru,
Fuſa Deo poſt vota, preces poſt ritè ſolutas,
Silueſtres tenui meditamur arundine cantus,
Dum teneræ exercent matres balatibus agnos;
Et plena indulgent ſugentibus vbera, ſimæque
Attondent diffuſa comas virgulta capellæ.
Plura referre mora eſt. Quid lætæ ſortis Iola,
Immemor, ingentes premis alto pectore curas?
Cauſa latet, ſociis ediſſere vera rogatus,

Tollemus tantum (ſpes eſt non vana) dolorem?
„ Qui medicas adhibere manus negat æger opertũ
„ Corporis ad vulnus, nullâ releuabitur arte :
„ Par animi morbus, viuítque, alitúrq; tegendo.
Iol. Innumeris riguiſſe malis te care Menalca,
Lethæos hauſiſſe putem te Mopſe, liquores,
Attonitâ mecum ni mente reuoluitis ambo
Excidiis mundus quantis ruat : ænea centum
Si linguis mihi verba fluant, percurrere clades
Bellorum nequeam. Populis vbi clara per auras
Vrbs nuper caput extulerat, victoris aratri
Saucia vomeribus nunc vberis æquora terræ
Latiùs effundunt ſegetes : tot limina Regum
Stelliferis æquata plagis, æquantur arenæ,
Inque leues abeunt ventos deuota furenti
Pabula Vulcano. Fuſi quid ſtagna cruoris
Oppida per, campóſque fleam? vir cōiugis ante
Ora cadit triſti confoſſus pectora ferro :
Nec pueros heu! exitio, innuptáſque puellas
Inſani ſoluunt gemitus, lacrymæque parentum.
Arſerit hoſtili cum iam vicinia buſto,
Balantûmque greges, armentáque bucera miles
Impius abſtulerit, res hîc tùm deníque noſtras
Mopſe negabis agi? tamen his lamenta negabis?
Quin ipſe immani Solymas ditione coercens,
Et genus Iſacium, terræ execrabile pondus
Herodes, quanta bacchatur in oppida cæde,
Agreſtéſque domos, totámque cruentus Idumen?
Inſignes pietate viros quot voluere caſus
Impulit, atq; alium profugos ſibi quærere Solem?
Quæ Superi capiti ipſius, ſobolíque reſeruent.
Quid cæli vitio, lethúmque ferentibus Auſtris
Armentis, gregibúsq; luem, pecoríſq; magiſtris
Incubuiſſe

Incubuiſſe querar? quid dedignata coloni
Arua ſubire iugum, vel fœnore credita iuſto
Reddere, cùm tunsâ gemeret grauis area meſſe?
Agricolis victum quoties ſeges ægra negauit,
Humorémque trapes fruſtrà verſatus oliui?
Maxima quid lacrymę? quis toto cultor in orbe
Cælicolûm, rectíque tenax? hunc illita fuco
Gloria ſollicitat, flaui veſana metalli
Ingluuies illum, & numquam ſaturata cupido
Per ſcelera,& cædes fas omne abrumpere cogit.
Mille nocendi artes ille alto pectore verſat,
Hic totidem Superûm leges,& iura reſoluit
Flagitiis: omnes ſcelerum effunduntur habenæ.
Exilio mutare domos, & dulcia præſtat
Limina, ſemotíſque procul ſibi quærere ſedes
Gentibus, aut ſyluas ſtabula alta ſubire ferarũ,
Excuſſæque famem fætu depellere quercus:
Tutiùs Hircanas ſociem mihi fœdere tigres,
Arentíſque feras Libyæ, Pænóſque leones,
Quàm tot monſtra ferâ ſcelerũ,nec voce laceſſã.
Et me flere vetes, cælúmque onerare querelis?
Men. Te tamen afflictis meliùs confidere rebus,
Et certam iubeo mecum ſperare ſalutem.
Iol. Vana iubes ſperare,malis nec læſa regreſſum.
Numinis ira dabit.
Men Cum nil ſperabis Iola,
Tunc mage te ſperare velim: non aëra ſemper
Obducunt grauidæ piceâ caligine nubes:
Fulmine nec ſemper pauidos armata minaci
Terrent aſtra reos, pelagus nec fluctibus vſque
Tunditur; hos Superi luctus in gaudia vertent.
Iol. O vtinam! ſed læta nefas ſperare Menalca,
Iracunda graui neque enim patientur inultos

Ponere tela manu, vincens ſcelerata parentum
Sæcula progenies ſceleratior: omnia necdum
Numinis irati culpæ fæcunda propago
Fulmina pertulimus.
Mop. Quoties aſſurgit in iras,
Et vindex mouet arma Deus, quæ ſtipat euntis
Diua latus, placido ſemper Clementia vultu
Alloquiis animos, & flammea pectora mulcet.
Iámque aderit tempus (nempe hoc ſperare futuri
Mens præſaga monet) cælo cum Numé ab alto
Terrificis cernens fera bella tonare ruinis,
Ac totum humanis merſare cruoribus orbem,
Æterno vnanimes componet fœdere terras.
Men. Fatidicis audita reor te Mopſe, locutum
Vatibus, & noſtræ ſedet hæc ſententia menti.
Quas toto mortale nefas procul orbe fugarat,
Cana fides, rectíque potens Aſtræa, ſubactis
Iura dabunt rurſum populis ferróque reuincta
Impietas poſt terga manus, fremet ore cruento.
Tótque adeò ſcelerum tetrâ caligine terras
Merſantum procul acta cohors, examina mundo
Splendida virtutum reuehet, quib⁹ æmula cedát
Lumina tollentis ſe Tethyos æquore Phœbi.
Nubila ceu denſis cum circumfuſa tenebris
Inuoluêre polum, Solémque diémque fugarunt
Optatum miſeris inſana per æquora nautis,
Acer ab algenti Boreas Erymanthidos vrſæ
Axe ruens, ponti ſi fluctibus incubet atris,
Continuò nimbos, noctémq; hyemémq; ferentes
Ore fugat, lætúmque diem, Solémque reducit.
Mop. Nec leuiora ſequar: „ poſitâ feritate, luporum
„ Agmina iungentur (dictu mirabile) blandis

„ Agnorum gregibus : denſæ ſub tegmine fagi
„ Vnà hædus, pardúſq;, coquet dum ſirius agros,
„ Frigora captabunt : vnà vitulúſque, leoque,
„ Nil & ouis metuens campo paſcentur eodem,
„ Et faciles pueri admittent rectoris habenas.
„ Fœdere concordes vrſus, vitulúſque perenni,
„ Cum canibus liquidi venient ad pocula fontis.
„ Ingentéſque leo ſolitus qui ſtragis aceruos
„ Edere balantum, cum dira fatigat edendi
„ Ex longo impaſtum rabies, immania ponens
„ Corda, bouis ritu paleas, & agreſtia mandet
„ Stramina. Sed multò quod tute fatebare maius,
„ Qui genitricis adhuc pédebit ab vbere natus,
„ Quíque recens depulſus erit, diſcrimine nullo
„ Sibila vibrantes linguis ſtridentibus ora
„ Ridebit colubros, ſcrutatus & intima diræ
„ Aſpidis ora manu, quas & tellure ſub imâ
„ Conſtituit feritate potens ſibi regulus aulas,
„ Inſueto lætũ ore fremet. Quid plura? ſolutis
„ Feruere mutorum miraberis agmina linguis
„ In Superûm laudes : Phœbææ lampadis almâ
„ Cæcos luce frui ; quib⁹ & genua ægra lababãt,
„ Pronáque nutabant claudo veſtigia greſſu,
„ Præpetis in morem cerui, capreæque fugacis,
„ Curſibus alipedes æquare volucribus Euros.
„ Inque vicem videas audire, & reddere voces
„ Queis geminas natura nocés obſtruxerat aures.
Iol. Quæ memoras ventura breui poſt tempore, mentis
Credat inops : cingãt nos quãta pericula cernis?
Iámque caput, totúmq; petunt diſcrimine corpus
Haud dubio, necdũ aduersà plus ſorte moueris
Quã ſi durus Athos, aut ſtes Rhodopæïa rupes:

Vana (licet) turbas inter iactentur aniles,
Mollia quæ tereti deuoluunt ſtamina fuſo,
Feſſa ſoporifero ſubigat ne lumina rore
Somnus iners, cum lõgo addunt nocturna labori
Tempora, circunſtant & lumina parua lucernæ.
Quid ſapimus muliebre viri? quid inanib' horas
Ducimus alloquijs ?
Men. Quamquam muliebriter ardes,
Obfirmata retrò nec te ſententia flectit,
Conſilia in melius referes, lætíſque viciſſim
Aurea nobiſcum tolles ad ſidera Numen
Cantib', ante leues quàm gurgite Cynthius alto
Mergat equos, primis & inhorreat æthra tenebris.
Cælicolũm nec me mendacem oracula fingent:
Hæc imo interea tacitus ſub pectore conde:
„Fœcũdos Zephyri quæ fruſtra exceperat imbres
„Terra ſinu, ſteriles quæ vomere ſaucia fundo
„Extulerat glebas, ſegnis pertæſa veterni,
„Omnigenas effundet opes, vertentis aratri
„Vix morſus experta leues, durúmque ligonem.
„Quæque ſiti rura arebant, longéque per æſtum
„Arcebant armenta grauem, ſtagnantibus vndis
„Ebria, cantantes ad paſcua læta reducent
„Cuſtodes pecoris.
Mop. „Sedes vbi fixerat, ignem
„Ore vomens, certúmque draco mala gramina paſtus
„Exitium, dumi infidâ recubantibus vmbrâ,
„Hic calami, iuncíque ſeges viridiſſima ſurget.
„Lata viatorem tenuis neu ſemita fallat,
„Sternetur via, quæ Sanctæ ſe nomine tollet:
„Criminis hâc purus (procul ô procul eſto ſceleſti)

Flectet iter rectum, nec ſtulto errare licebit.
„Monſtrorum nullæ facies, vis nulla leonum,
„Fulmineo non dente minax, exciuit ab antris
„Quem venator agens, latratoréſque moloſſi
„Occurſabit aper, non flammea lumina torqués
„Vipera, & erecto conuoluens pectore tergum,
„Non qui vere nouo, Zephyríq; tepétibus auris
„Emiſſus coluber cæci penetralibus antri,
„Arduus ad Solem telis furit ore triſulcis.
„Nec pectus gladio ſcrutabitur obuius hoſtis,
„Lethali nec inerme latus mucrone reſoluet.
„Nec, ſi Tartareis furiarum emittat ab antris
„Agmina, quæque imo peſtes ſtabulátur Auerno
„Dux Erebi, fundat victor cui Numen ab altis
„Depluit armatas acies, & militat aſtris.
Men. „Subdiderat qui colla iugo captiu° herili,
„Seruitio ſimul exierit, properata Sionis
„Hâc & ad optatæ tandem veſtigia flectet
„Mœnia, virtutum famâ ſuper æthera notus.
„Póſt vbi gemmiferæ clarum redimire coronæ
„Cæperit orbe caput, ſalientia pectora iugis
„Lætitiæ perfuſus aquis, æterna dolori
„Occinet exilia, fletúſque faceſſere iuſſos
„Luminib° procul, ac gemitus damnabit Auerno.
Ante tamen lætos ruptis è nubibus imbres
Quàm tot fundat opū Diuûm indulgentia terris,
„Naſcetur pulchrâ Dauidis origine, votis
„Ille pijs patrum toties, precibúſque vocatus
„Gentis in auxilium cunctis iam caſibus actæ.
„Regni inſigne gerens humeris, mirabile nomē
„Æquabit virtute pari, populóſque feroces
„Conſilio reget, aut validis frænabit habenis
„Fortior: at bello quis magna impunè laceſſat

„ Numina? littoreæ numeros æquantis arenæ
„ Diues erit ventura Pater per ſecula prolis.
„ Cui Rex æternæ dabit inclytus aurea pacis
„ Ocia, nec regno metas, nec tempora ponens
„ Trans tacitũ Gangẽ rapidíſq; ſonantia Tigris
„ Flumina, & Auroræ populos, Maurufia trans &
„ Littora, Riphæáſque niues, Thulénq; repoſtá,
„ Auſter & igniuomis quæ regna iugalibus vrit
„ Proferet imperiũ. Quid multa? decorus auito
„ Ieſſæi ſolio regis, ſceptrúmque coruſcans
„ Immortale manu, quibus imperitabit, amicas
„ Sub leges populos, æternáque fœdera mittet,
Vt ſacri diuina monent oracula vatis.
Iol. Quis ferit aſtra ſonus?
Mop. Linguis faueamus Iola.
Iol. Paſtorum luſûs, & agreſtia carmina Mopſe,
Audio.
Men. Dametæ mihi vox audita.
Mop. Nec erras,
Vox ea Dametæ eſt.
Iol. Prodit ſonus alter Amyntam
Men. Tertius eſt Lycidæ, reducis vel ab vrbe Theandri,
Nempe duo cantare pares.
Mop. Venientibus vltrò
Occurſare placet, cantúſque expoſcere cauſas.
Men. Idem animus.
Iol. Lætos mæſtus comitetur Iolas.

SCHOLIA.

Theander. *Vox hæc græca Deum-hominem ſignificat, appoſitè ad Chriſti Domini Genethliacon.*

Clinicus extremo. *Clinicus, medicus eſt qui maximè lectos ægrotantium frequentare ſolet, κλίνη enim lectus eſt.*

Ieſſeus vates. *Dauid, à Ieſſe patre, qui & Iſaï dictus eſt, vt conſtat ex 1. cap. Matthæi, & cap.* 16. *primi Regum.*

Si non Ephyræia. *Virgiliana imitatio.* 1. *Georg.*

Illuſas auro veſtes, Ephyræiáque æra.

Corinthus autem vrbs Peloponeſi, etiam Ephyre dicta eſt. Porro laudatiſsimum fuit æs Corinthiacum, vt paſsim ex hiſtoricis conſtat.

Achæmenio paratu. *Perſico. Achæmenes, primus Perſarum rex fuit, à quo cæteri dicti ſunt Achæmenij & Achæmenidæ. Perſicus verò paratus, hic ponitur pro diuite & ſplendido, à Perſarum ſcilicet diuitijs, luxúque. Horat. lib* 1. *Carm.*

Perſicos odi puer apparatus.

Nec auratâ potatur amyſtide. *Amyſtis, poculi ſpecies, quo Thraces vtebantur quoties circa labrorum contractionem, & ſpiritus reciprocation in potare volebant. Horat. lib.* 1. *Carm.*

Baſſum Threiciâ vincat amyſtide.

Erymanthidos vrſæ axe ruens. *i, à Septentrione ſeu polo Arctico; de quibus non ſemel dictum. Erymanthis vrſa, dicta eſt Caliſto Lycaonis vxor, quæ verſa eſt in vrſam vt docet Ouid. lib* 1. *Metamorp.*

Poſita feritate luporum agmina &c. *Iſaiæ capitis vndecimi paraphraſis.*

Feruere mutorum agmina &c. *Iſaiæ cap.* 35.

Quæque ſiti rura arebant &c. *Iſaiæ cap.* 35. *paraphraſis.*

Naſcetur pulchrâ Dauidis origine &c. *Iſaiæ cap.* 9. *paraphraſis.*

GENETHLIACI
PARS SECVNDA.

THEANDER, AMYNTAS, DAMÆTAS, MOPSVS, IOLAS, MENALCAS.

The. PLAVDITE ruricolæ iuuenes, pecoríſque magiſtri,
Plaudite, & ætherio læti date carmina cælo.
Dam. Compoſito pulſare iuuat iam mollia greſſu
Æquora, iam celeres pratis agitare choreas.
Amyn. Fiſtula ne deſit, nec blandæ tibia voci.
Iol. Quid voces, miſſique velint ad ſidera cãtus
Paſtores memorate néque hæc ſine numine Diuû
Eueniſſe rear: triſti de pectore ſenſim
Mœror abit, curæque graues: placet aurea lætis
Aſtra ferire modis, & gaudia promere ſaltu.
Men. Cui graue noſtra fuit duras demittere in aures
Verba priùs, iam nos tractabilis audit Iolas,
Et gemino terram pede pulſat, & æthera cantu.
Iol. Hoc opus, hic Superûm fauor in contraria mentem
Flectentum, quæ tu nobis ventura canebas
Quadrijugos priusHeſperijs quã mergeret vndis
Phœbus equos, primáq; polũ nox cõderet vmbrâ.
The. Dicite, quãdoquidẽ viridi ſucceſſim[a] antro,
Dum ſalis occidui pronus bibat æquora Titan,
Incipe Damæta, fratri ſuccedet Amyntas.
Dam. Exiguis tenũare modis ingentia coner,
Si quæ viſa mihi, ſi quæ auribus hauſta referre

Molia

Moliar agreſti Diuûm miracula cantu.
Ieſſæas meruêre fides, cælique Theandre;
Carmina plaudentis : larga eſt cui copia fandi;
Altiùs & memori myſteria mente repoſta,
Aggredere ô magnos Pueri naſcentis honores
Ipſe prior, cæptis aderit Deus.
Men. Incipe tandem,
Si quid habes.
Mop. Vltrò linguis, animíſque fauemus.
Thean. Incipiã, tibi me eſt æquũ parere Menalca;
Æquum Mopſe, tibi: quãuis tremor occupet artus,
Et coëat multâ gelidus formidine ſanguis,
Nec ſperem, niſi cæpta infans operoſa ſecundet
Ætherius, ſeriem tantarum euoluere rerum.
Nox erat, & placidam carpebant cuncta quietẽ;
Aſpiciens cum Luna ſuos maioribus ignes,
Fraternúmque iubar vinci, nitidóque repente
Inſolitis radiare comis noua ſidera cælo,
Scilicet obſtupuit, totóque expalluit ore.
Dein vt Bethlemicis defixit lumina tectis,
Contractâ celeres currus reuocauit habenâ
Exclamans; Deus, ecce Deus, procul eſte iugales;
Hâc refugi celerate gradus, melioribus aſtris
Vincimur, Iſacijs actutùm excedite terris;
Denſáque pallentes per nubila condite currus;
Dum Pueri terras complebit, & æthera fulgor;
Pòſt vbi languerit, vacuíſque receſſerit oris,
Venturas ſolito ſpargemus lumine noctes.
Vix ea finierat, celeréſque fugacibus alas
Addiderat, cum tota domus ſtellantis Olympi
Panditur, & laxis Iuuenum manus emicat aſtris;
At Iuuenum vultus, atque ora ſimillima Diuis
Quis memoret? vano temerarius ambiat auſu

Fingere vel pictor? viuóque animare metallo
Artificum labor egregius? Pars muricis ardet
Sidonij læná,quam morſibus alligat vncis
Gemmea berillo,flammáſque imitante pyropo
Fibula: Orontæâ pars, & Gangetide baccâ,
Mollia ſubnectit tenerorum vellera Serum,
Pars auro, gemmíſque nitet locupletis Erythræ.
Vtrínque ex humeris ſe penna attollit in auras,
Intactas candore niues, & lilia vincens:
Pars etiam clari ſimulachra ciêre per auras
Viſa diu belli, lituíſque accendere Martem,
Et feſto clangore tubæ: concurrere telis
Eminus, & longis per ſudum comminus haſtis,
Mille ſub hæc agitare leui certamine curſus
Aëriis ſublimis equis, totidémque recurſus,
Poplite ter flexo, ter dehinc attollere *Sanctum*
Bellorum Numen vario diſcrimine vocum.
Tum demum abiiciens, ceu belli exoſa laborem,
Enſéſque, clypeóſque, auróque nitentia tela,
Scutáque, loricáſque,& Martis dira cientes
Arma tubas, oleæ dextrâ prætendere ramos
Paciferæ, folijſque comas redimire fluentes
Cæpit, & in terras lætæ demittere frondis
Optatum toties miſeris mortalibus imbrem.
Munera Cælicolûm (totis quæ plurima pratis)
Lecta mihi,ſeruant formæ immortalis honorem.
His cedit roſeo tellus Ierichontis odore
Inferior, cedunt duro quæ ſaucius vngue
Iſacidis pingui deſudat vulnere ramus
Balſama, & Aſſyrio lacrymatæ cortice myrrhæ.
Amyn. Tépora velaret dum ſacræ frődis amictu,
Cui ſe ſceptriferûm non anteferebat Amyntas,
Damætáſque meus, gemmæ fugientis, & auri

Deciduo fulgore ſolent qui cingere frontem ?
Dam. Certa quis æternæ pacis monimēta negarit
Mortales, Superóſque inter ?
Mopſ. Tam læta pyropus
Tempora, tam nitidos niueo notet æmula lacti
Gemma dies ! ſed ſacra Theandre, quid orſa
moramur ?
Thean. Interea fremuēre poli, per & ardua fuſæ
Sidera plaudentum voces ; hîc docta canoras
Pulſant plectra fides : hîc mollia ſiſtra, lyræque,
Nabliáque, & mixti blandâ teſtudine nerui
Vocalis citharæ. Quid nulli audita priorum
Cætera commemorem ? lætos mutata repente
In cantus coijſſe putem cœlúmque, ſolúmque,
Fluminâq;, & liquidos fontes : te teſtor Amynta,
Qui mecum attonitos tollens ad ſidera vultus,
Obtutu hærebas Superûm defixus in vno.
Amyn. O vtinam caris numquā diuulſus Olympi
Cætibus hæſiſſem, toties optata ſolutum
Donec fata graui ſpoliaſſent lumine corpus !
O Superi ! rapiunt ſpectacula rurſus Amyntam :
Terra vale, rurſum ſtellantibus inferor aſtris.
Men. Quid monſtri obiicitur ?
Dam. Nihil hôc moueare Menalca ;
Vt ſolenne, ſacri Iuuenem rapit æſtus amoris.
Men. Præſtiterit tātos reſtinguere fōtibus ignes.
Iol. Et durum cilicem, & Marpaſia ſaxa mouere
Nitimur.
Thean. Ætherias vbi numine plenus Amyntas
Deſierit luſtrare plagas, cœlóque morari,
Reddetur terris, ſocijſque.
Amy. O Numen ! ô aſtra ! (auras
Iol. Lumine credideram caſſum, ſed fertur ad

Reddita vox.
Amyn. Vbi ſum? quæ me plaga detinet orbis?
Qui locus? agnoſco ſocios, & ouilia circum,
Hædorúmque gregem, vanâ nec imagine ludor.
Mop. Delicias hauſiſſe putem te Numinis omnes.
Amyn. Aligerũ plauſus, & ouãtia cernere rursũ
Agmina Mopſe, mihi ſuperæ dedit arbiter aulæ.
Mop. Talia cernenti quis tum tibi ſenſus Iola?
Partem aliquam Diui, noſtras retuliſtis ad aures,
Agmina cum volucrum mulcentia cãtibus auras
Excepi heſternæ per amica ſilentia noctis;
Aërium quercus cum motauere cacumen
Lætitiâ, & tenero veſtitos gramine campos
Tondens molle pecus cæli ſub lumine luſit.
Amyn. Perge tamen, cauſas neu necte Theandre, ſilendi.
The. Te quóque Damæta, teſtor, lactantis amorẽ
Cum biberes cæli, mentémq; oculóſque tuendo
Non explere potis, per prata virentia, dumóſq;
Armenta, & teneros ſineres cum matribus agnos
Securus pecoris, nullo cuſtode vagari.
Amyn. Mitius ingeniũ tanti modulamine cãtus
Credideram tunc eſſe lupis, nec ouilibus vſquam
Moliri inſidias fuluos potuiſſe leones.
Dam. Et taciti, nec fida canes cuſtodia, ſurſum
Erexere caput, fuſique ſupina per herbam
Corpora, tum viſi ſtupuẽre palatia cæli,
Lucentéſque feras; ſegnem latratibus vrſam
Iámq; vrgere parant, & adunco prendere morſu
Pamphagus, Ichnobatéſq; celer, fuluúſq; Daretas,
Et Dromas, & Leucõ, Strictéq;, & Tigris & oras,
Et pedibus Tyrias, & naribus vtilis Arce:
At quoties tentant, morſus fruſtratur hiantes.

In blandos fateor, riſus tunc ora reſolui.
The. Cui faciles nō læta creent ſpectacula riſus?
Tunc quóq; lanigeræ niueū ſpernentibus imbrē
Turgida non agnis admorunt ybera matres.
Ipſæ etiam herbarū immemores nihil ore feracis
Libauere ſoli, nihil errans bucula pratis.
Men. Quò tāti aligeræ plauſus, & carmina pubis?
Quid Diuûm tam læta ferunt portenta?
Mop. Docceto,
Si benè quid de te meriti, ne ſperne precantes:
The. Mitte preces, dum mitto moras: pars Numen Olympi
Laude vehit, pulchræ pars nunciat altera pacis
Otia, damnatis æterna in ſæcula bellis.
Vtque agmen ſtetit, & finem dedit ore canendi,
Aligerûm anteuolans multis de millibus vnus,
Talibus attonitos compellat vocibus vltrò:
Ne trepidate viri, pauido ſecludite curas
Pectore: ferales cæli implacabilis iras
Non vobis, generiq; cano, non horrida Martis
Arma, nec immiti quatiendos turbine campos,
Balantum nil triſte gregi, ſed gaudia terris
Iſacidûm in ſeros longè ſpargenda nepotes.
Ille pijs toties promiſſus patribus olim
Finibus his hodie natus Puer, inclyta ſummi
Progenies Patris, & vero de Numine Numen.
Eruet hic tenebris hominum genus, eruet Orco;
Bethlemicâ (nec vana fides) ſpectare licebit
Vrbe, ſub anguſto ſemeſæ fornice rupis
Effultum ſtipulâ, atq; humile ad præſepe iacentē.
Accelerate gradus; nondum licet æquore ſurgēs
Ætheris accenſos aurora remouerit ignes,
Et terras inuoluat adhuc nox multa tenebris,

Præcedam, rutiláque viam ſignabo columnâ;
Ceu cum ſeruitio preſſos Nilotide terrâ
Eduxi Iſacidas, & teſqua per inuia duxi,
Arentéſque plagas cæcæ caligine noctis
Incolumes: & ne qua gregis, tenuíſque peculî
Ægros cura coquat, paruis procul antè faceſſet
Triſte lupus ſeptis, mactati ſanguine fauces,
Nec leo regnator nemorum perfundet ouilis,
Nocturni inuadent nec aperta mapalia fures.
Ad Pueri formoſa parens cunabula, canus
Et cuſtos vtriúſque ſedet, cui cruda ſenectus,
Ac ſanguis florentis adhuc non degener æui.
Hinc pecus auritum ſubmiſſo Numen adorat
Poplite, cornigerum inde pecus, nec lumina caris
Auertunt cunis; animíſque calentibus arcent
A Puero frigus. Non his ſpectacula cælum,
Non tellus maiora dedit, ſeríſque datura
Nec fuerint olim venientia ſæcula natis.
Tartareas acies, & Ditis ahenea victor
Limina perrumpens, Orci remeabilis antri
Eximet inſontes animas, ſuperíſque recluſi
Cætibus adijciet cœli: contendite greſſus,
Felices quos ætherei molitor Olympi
Antetulit totum ditione prementibus orbem.
Hæc vbi dicta dedit, rapidis ſe ſuſtulit alis
Nuncius in cœlũ volucer, quem ponè ſequuta eſt
Aligerûm numeroſa cohors, quæ carmine læto,
Et plauſu Domini tenues exceperat ortus.
Tum verò quà Bethlemias via ducit ad ædes
Exoritur mediâ Phœbææ lampadis inſtar
Nocte columna nitens: Diuûm paremus ouantes
Imperiis, ſequimúrque Ducem, puerilia donec
Inſolito fulgore ſuper cunabula ſedit.

Attonitis mox ſponte fores, & parua pateſcunt
Atria, conuexæ apparent penetralia rupis:
Apparet vigiles defixa puerpera prolis
In vultus oculos, genibúſque voluta, lacertis
Supplicis & ritu paſſis, immobilis hæret.
Cæſariem molli cingunt radiantia tactu
Lumina, & inſontes flagrantia tempora flammæ.
Ac veluti propior cum Phœbi accenditur igne
Cynthia, tota nitet, tota auro inſignis, & ore
Induit admiſſo fraternos lumine vultus:
Per noctem genitrix haud ſecius alma refulget,
Prolis inardeſcens radijs, latéque ſerenâ
Luce beat cæcóſque lares, pecoríſque magiſtros.
Parte aliâ ſenior non inferiora ſequutus
Stat vigil, ingentíque animúm dulcedine captus
Sæpius infanti meritos perſoluit honores:
Interdum molli gremio fouet, oſcula & vſque
Figit inexpletùm, non inſcius orbis vtráque
Se Dominum geſtare manu, & complectier vlnis.
At propius ſpectare ſimul data copia nobis,
Fletibus humentes mœſti recubantis ocellos
Aſpicimus, tenuem mundo imperitantis & aulã,
Tum pōpæ manifeſta nouæ monimenta videmus
Ruricolæ bouis, & tardè gradientis aſelli
Officia, atque olidi ſolium fænilis, & arctas
Arenti è ſtipulâ cunas. Miſeratus egenum
In fletus mora nulla, pios ſe ſoluit Amyntas,
Damætáſque imo ſuſpiria pectore ducens
Flebilibus ſpecus omne ſonis impleuit.
Dam. Vtrumque
Sed vincis pietate, rigas dum grandibus ora
Fletibus, & ſummũ precibus tibi Numen amicas.
Amyn. Dum pecoris, paruæq; dom⁹ oblit⁹, amatã

Et meritos prolem. gemino duo lumina Soli
Æmula miramur, faciémque, manúſque decoras,
Oſque, humeróſq; Deo ſimiles, nec numine toto
Expleri mens tota valet, totiéſque tuendo
Ardeſcit toties, penitúſque eſt flamma medullas,
Mille ſub hæc manibus damus oſcula, mille lacertis,
Mille damus pedibus, totidẽ damus oſcula vittis,
Fænóque, ſtipulæque, & cunis vimine textis.
His noctem vigiles ſtudijs æquamus.
Dam. At illa
Quàm pede præcipiti terras fugitiua reliquit
Iſacidûm! mihi viſa horâ eſt non longior vnâ,
Ocyùs & caulas, pecudéſque reuiſere iuſſo:
Nam primùm iam Solis equos Aurora monebat
Efflauiſſe diem.
Amyn. Nocti inuidiſſe negarit
Quis tantum Titana decus? citiúſque Theandre,
Aurea quadrijugos ad fræna vocaſſe iugales?
The. Inuidiæ, faſtúſque putes caligine merſum
Luminis authorem? diſpar ſententia menti
Inſidet; ille ſuæ lucis dominóque, datoríque
Exhibuit celeres accenſâ lampade vultus.
Quis tamen exiguæ percurrat ſingula noctis?
Quis ſuperũ plauſus? quis agreſtis gaudia turbæ?
Hæc ego ſi coner, pelagi quoque coner arenas
Dicere, & accenſos conuexi ſideris ignes.
Vos qui cantantum numeros, & verba notaſtis
Aligerûm Iuuenes, alterno dicite verſu.
Mop. Incipe, quid noſtros in longũ ducis amores
Damæta?
Dam. Numquam imperijs parêre recuſem.

SCHOLIA.

Nox erat, & placidam. *Poëtica deſcriptio eorum quæ in Natali Chriſti contigerunt, trecentis penè verſibus comprahenſa.*

Orontæa pars &c. *Orontes, fluuius eſt Syriam ab Antiochia diuidens, à quo Orontæus adiect. Bacca autem, gemma eſt candida, quam & vnionem dicimus. Orontes porrò, & Ganges baccarum feraces ſunt.*

Locupletis Erythræ. *De Erythrâ, & Erythræo mari, non ſemel dictum eſt.*

Deſudat vulnere ramus balſama. *Balſamum, arbuſcula eſt vni terrarum Iudææ quondam conceſſa. Succus eius eximiæ ſuauitatis vt ait Plinius, Opobalſamum dicitur. Virg. 2. Georg.*

Quid tibi odorato referam ſudantia ligno
Balſama?

Aſſyrio lacrymatæ cortice myrrhæ. *Myrrha, arbuſcula eſt in Aſſyria, & maximè in Arabia naſcens, cuius cortice inciſo defluit lacryma, quæ & ipſa myrrha vocatur, ſeu ſtacte. Eius præcipua virtus eſt, vt mortuorum cadauera incorrupta conſeruet.*

Niueo notet æmula lacti gemma dies. *Alluſio ad morem illum à Thracibus populis, & Cretenſibus priùs defluxum, qui dierum ſingulorum fortunas notare ſolebant: aduerſas quidem lapillo atro, felices autem candido, Horat. 1. Carm. Ode 36.*

Creſsâ ne careat pulchra dies notâ. *Hoc eſt albo ſigno.*

Marpeſia ſaxa mouere. *Ideſt durum marmor, quale eſt Parium. Marpeſus, mons eſt in Paro in-*

ſula ; à quo Marpeſius, a, um. vt Marpeſia cautes, *apud Virgil. 6. Æneid. ſiue Parius lapis.*
Pamphagus, Ichnobateſque &c. *Ouidij imitatio lib. 3. Metam. vbi canes Actæonis deſcribuntur.*
Idumæi gazis, opibúſque tyranni. *Herodis, qui Antipatri Idumæi filius fuit, & Rex Iudæorum à Romanis declaratus anno decimo Auguſti. crudeliſſimus audijt, vt ex hiſtoricis conſtat.*

GENETHLIACI
PARS TERTIA.
DAMÆTAS, AMYNTAS, IOLAS, THEANDER, MENALCAS, MOPSVS, RHYTHMVS, SIVE ANGELORVM CONCENTVS.

Damætas. NVNC Paſtores, cantus date,
Feſtos plauſus iterate :
Læta fluunt omnia.
Terris cœlum iam paccatum,
Stygem fugans, ac peccatum,
Noua parit gaudia.

Amyntas. Verbum Patris immortale,
Caro factum, fit mortale
Mortis in interitum.
In præſepi Verbum iacet,
Et ſtupente cælo tacet
Ore Patris editum.

Damætas. At elingues cunæ clamant,
Panni, fænum, ſpecus, AMANT
SIC IAM MVNDVM NVMINA.

Nocte latet ſplendor Patris :
Luce caret, qui dat aſtris
Lucis author lumina.
Amyntas. Sed ſe prodit vagiendo,
Et mortales elüendo
Iugi fonte luminum.
Tantas ſiſte Puer, vndas :
Satis omnes vnâ mundas
Stillâ reos criminum.
Damætas. Solo mundum nutu premens,
Sub algenti rupe tremens
Penè riget frigore.
Flante tamen vt ab Arcto
Seruet mater, hunc in arcto
Blanda fouet pectore.
Amyntas. A ſublimi torquet æthrâ,
Qui rubente fulmen dextrâ,
Vindex acer criminum :
Vinciendas nunc tenellæ
Manus vltrò dat Puellæ,
Pax & ſalus hominum.
Damætas. Quis ſtipatum cœli choris,
Brutis ſeptum fœni thoris
Credat ſomnos carpere ?
Quis & cuncta poſſidentem,
Lactis putet indigentem
Labra mammis tradere ?
Amyntas. Albo natum lactat rore
Virgo mater, at amore
Lactat matrem filius.
Gaudet Puer vndâ niuis,
Et amoris Virgo riuis :
Sed lactatur meliùs.

Damætas. Quot amores iam potauit;
Tot amorum quæ portauit
Viuum fontem gremio?
Senex adſtat indigenti:
Cumulatur mox ingenti
Sanctitatis præmio.
Amyntas. Hunc vt ardens contemplatus!
Nec ardendo ſatiatus,
Nouos ignes explicat!
Iugis imber oculorum,
Grando mollis oſculorum,
Miros æſtus indicat.
Damætas. Puer mœrens, & egenus
Sic humanum docet genus
Res caducas temnere,
Sed maiora maior edet
Documenta, cum profundet
Diro vitam funere.
Amyntas. His proludit rudimentis,
Et amoris argumentis
Summa Dei charitas.
Illi, gregem qui ſeruatis,
Et inſomnes excubatis,
Date laudes meritas.

(garit?
Mop. Quis numeros? quis verba polo demiſſa ne-
Scilicet humanum nihil, & mortale viciſſim
Afflati propiore Deo ceciniſtis.
Men. Oliuæ
Hirſutus ſpinis quantùm paliûrus acutis
Cedit, & aërijs humilis ſaliunca cupreſſis,
Argutâ tantùm citharâ, fidibûſque canoris
Rex idem & Superum vates, me iudice, cedit.

Iol. Cantibꝰ his poſſit miteſcere cautibꝰ horrēs
Caucaſus:his ferrũ,& ſcopulos ſub pectore geſtās
Poſſit Idumæus Solymæ manſueſcere rector.
Mop. Quo Puerum tandem donaſtis munere?
Theand. Præpes,
Mopſe, moras omnes cum præcipitare iuberet
Aliger, ad cunáſque leui contendere greſſu,
Defuit hoc vnum votis.
Damæt. Munuſcula creſcant
At numero, quò tarda magis.
Amyn. Cùm craſtina primùm
Humentes aurora polo diſcuſſerit vmbras,
Infanti meritos rurſum inſtauremus honores.
Thean. Inſtaurare placet.
Mopſ. Totidémque adiungite, cultus
In Pueri ſocios.
Iol. Tuus hoc te poſcit Iolas,
Si benè quid de te meruit.
Menal. Tibi dulce Theandre,
Si noſtrum quodcúnque fuit.
Mopſ. Tibi ſi quid Amynta,
Damætáque meum.
Theand. Numquam comes ire recuſem
Inſigni pietate viris: munuſcula cenſus
Hæc noſtri fuerint, agno donabitur Agnus;
Depulſos à lacte feret genitríxque, ſenéxque
Capreolos.
Dam. Brumâ non aſpernanda rigenti
Vellera munus erunt,tribus at tria vellera ſunto,
Quæ Libani candore niues, & lilia vincant.
Iol. Adiiciam puri tria pollinis, & tria lactis
Cymbia, non dubium matri ſolamen egenæ.
Mopſ. At quò Threïciũ frigus,glacialis & auræ

Flamina, continuò depellat ab artubus Infans,
Succedam lignorum oneri: labor iſte ferendo,
Nec fortes humeros, ſubiectáque colla grauabit.
Men. Sūt mihi mella cadis,& preſſi copia lactis;
Melleus hæc Infans volet, hoc & lactea mater:
Addo Damaſcenis decerptas vitibus vuas,
Decoctique duo nuper mihi pocula muſti.
Amyn Vtq; labore ſenex, curáq; leuetur, vtríq;
Pabula ſufficiam pecudum; Boreæque furentis
Flatibus obiiciam, lacero quà peruius antro eſt,
Viminibus textas,& lento ſtramine crates.
Mop. Interea dum ſumma procul magalia fumēt,
Mergat & occiduò Sol pronos æquore currus,
Certemus votis, cælíque Theandre, viciſſim
Progeniem reſonare caſas doceamus agreſtes.
Thean. Nō ingrata rear tenuis munuſcula ſēſus.
Dam. Surge fugax Aquilo,trās & Riphæa faceſſe
Culmina,trans geminas Arctos,pigrúmq; Booté,
Aut hyemes, glaciémq; ſinu, & lethalia conde
Flamina, ne puerum penetrabile frigus adurat.
Amyn. Auſter ades,multo madidas quate necta-
re pennas:
Pinge repentinis Paſtorum floribus hortos;
Vt vernis liceat cunas aſpergere ſertis.
Iol. Auſter ades, blandis circum cunabula lude
Flatibus: huc lenis genitabilis aura Fauoni;
Da violas, da nectareo ſudantia rore
Lilia, certantíſque roſæ tibi purpura florem:
Da patrijs tantùm liquentia balſama terris,
Exulet humenti quò ſæua mephitis ab antro.
Thean. Indus ab aurora regnator, & æquore
rubro,
Myrrhæ diues Arabs, thuríſque Sabæus,& auri;

Huc celeres, onerate pijs rerum indiga donis
Numina.
Men. Ieſſæi patris virtutibus, vrbes
Iſacias, totúmque regat dux inclytus orbem.
Mop. Eruat immani vindex Herodis Idumen
Seruitio, ſceptriſque potens ſuccedat auitis.
Iol. Ferrea damnatis doceat miteſcere bellis
Sæcula, & vnanimi Puer aureus aurea mundo
Reſtituat.
Men. Si vera monent oracula vatum,
Doctâque veridico me ſidera numine complent,
In votis quodcúnque fuit dabit arbiter orbis.
Et quoniam mentes non cura momordit auaras
Maior opum, auxilio tutos, opibúſque fouebit.
Non quatiet fruges lapidosâ grandine, ſæuis
Acta procella Notis, nec turbine concita nigro
Tollet hyems ſtipuláſq; leues, culmóſq; per auras.
Non genus inuiſum lappæ, tribulíque ſequaces,
Nec mala rubigo victis dominabitur aruis.
Quæ miſeris legitur per florea rura, veneni
Occidet herba ferax, ponénſq; aconita nouercæ,
Mitior Eôo lætos donabit amomo
Sponte ſuâ tellus votis famulata, quotannis
Largius & ſegetes fundet, quibus horrea grato
Pondere feſſa gemant; plenis vindemia labris
Effluet, & dulci complebit nectare cellas.
Quid memorem fœtum tardè creſcentis oliuæ?
Fonte cados pingui, trulláſque euincet agreſtes,
Et vaſta irriguis latè ſpatiabitur vndis
Arua per Iſacidûm, patriæque affinia genti,
Cœlicolûm teſtatus opem, & miſerantis Olympi
Mortales monimentum ingens.
Thean. Quàm læta Menalcas

Mopſe, tuus cecinit!
Mop. Nil lætius auribus hauſi. (Diuos
Dam. Tam faciles aliis nuſquam cognoſcere
Ante datum populis, ſeu qui ſurgentis Eoæ
Tethyos æquoribus primi rediuiua ſalutant
Lumina Titanis, ſeu qui morientia cernunt
Occidui.
Amyn. Quis ſe Regum componat Amyntæ?
Ipſe nec Herodes certet, licet inclyta luxu
Splendeat huic domus, & cœlo faſtigia tollat.
Aut faciam vitulâ meritis pro talibus, aras
Numinis aut tinget teneris ab ouilibus agnus.
Iol. Ille ego qui quondam (ſic inſanibat Iolas)
Parcere non iræ ſolitus, vocíve, querelis
Æthera complebam, tanto iam munere Diuûm
Lætior, argutis ridentia ſidera pulſo
Cantibus, & meritas perſoluo carmine grates.
Men. Cœlicolæ adiicient his plura Theandre,
fauentes:
Supplebit fætura gregem, nec raptor ouili
Inſtruet inſidias lupus, armentíſque leonum
Sæua fames, inſueta pecus nec paſcua lædent.
Trãs & Hyperboreos fluctus, gelidóſq; Triones,
Vltima Achæmeniæ gẽtis trans Bactra, faceſſent
Bella procul: pauidos non rauco buccina cãtu,
Non lituus, clangórque tubæ terrebit agreſtes:
Martius in falcem torquebitur enſis, & acres
Ruricolæ bouis in ſtimulos vertentur, in hoſtem
Spicula verſa prius. Iam Pax mortalibus ægris
Naſcitur, & Pueri cunis gratiſſima ſerpit,
Sed magnâ ſe mole potens, & nomine tollet,
Infantem firmata virum cùm fecerit ætas.
Inſere Mopſe, pyros; teneras pone ordine vites:

Tellurem domitis Damæta, inuerte iuuencis;
Et colles oleâ veſtire Theandre, memento:
Montibus, atque imis in vallibus erret Amyntæ
Molle pecus: pendêre alta de rupe capellas
Aſpiciam, patulæ fagi proiectus in vmbrâ:
Pinguis Idumæis, Tyrijſque prematur Iolæ
Caſeus: agricolæ, viduis nè quærite villis
Oppida, neu validos hoſti prætendite muros;
Foſſarúmque moras: poſito, per rura vagari,
Atque humiles habitare caſas terrore licebit.
Non prædator aget pecudes, nec parta feraci
Auferet Autumno, nec humo magalia vertet.
Thean. Cunctorum qui condit egens nunc aurea nobis
Secla Puer, terríſque, Deus, Deus ille Menalca.
Ante leues ergo paſcent Neptunia flammas
Æquora, & ætherei piſces plaga torrida cœli,
Quàm Pueri immemores capiant obliuia ſenſus.
Dam. Nigra priùs cādore niuē vaccinia vincēt;
Ante aquilam imbellis premet vngue columba feroces
Et timido lepori Spartano è patre lyciſcæ
Fædere iungentur ſtabili, quàm ſera vetuſtas
Munificum noſtro rapiat de pectore Numen.
Iol. Dira inter ſeſe dum flammæ, vndæq; ciebūt
Prælia: dum Boreas Auſtris certabit, imago
Altiùs infantis mihi pectore fixa manebit.
Mop. In Pueri cultus exibit plurima ſeptis
Victima, fumabúntque illi dum ſpiritus artus
Hos reget, aſſiduis accenſa altaria flammis.
Amyn. Hunc canet omnis ager, ſpecus omne loquetur, & omne
Me præeunte nemus, nutantes vertice fagi

Aërio, & liquidi fontes, & flumina cantus
Dudum docta meos, & amati numinis ignes:
An Puero quicquam tali ſit carmine maius?
Dam. Aurea Damætas hūc tollet ad aſtra cicutā;
Cum reducis Phœbi lux aurea pinget Olympum,
Cúmque ſuum rebus nox auferet atra colorem,
An Puero quicquam tali ſit munere maius?
Thean. Ite domum, pecoris, venit Heſperus, ite magiſtri:
Cras vbi purpureos aurora retexerit ortus,
Ad Pueri cunas vnà properabimus omnes.

SCHOLIA.

Rhythmus. *Eſt verſus quidam imperfectus; numerum tantùm ſyllabarum ſeruans, & cum alio, vel pluribus ſimiliter cadens, aut deſinens: cuius hîc habes exemplum. Huius meminit Quintil. lib. 9. Inſtit. cap. 4.*

Quæ Libani candore niues. *Libanus, Syriæ mons nobiliſſimus, centum quinquaginta ſtadiorum longitudine: Huic ex aduerſo obtenditur Antilibanus, valle tantum interiectâ. Inter duos hoſce montes Orontes fluuius oritur.*

Trans & Riphæa faceſſe. *Riphæi montes, ſunt in Scythia ad Septentrionem, dicti* ἀπὸ τῆς ῥιπῆδος, *hoc eſt à flatuum vi, quod ibi vehementiſſimi eſſe dicantur ventorum flatus, Boreæ vel maximè. Virgil. 3. Georg.*

Gens effræna virûm Riphæo tunditur Euro.

Pigrúmque Boeten. *Bootes, cæleſte ſidus eſt, Latinè Bubulcus, quod more Bubulci plauſtrum ſequi videatur. Vocatur & Arctophilax, ideſt Vrſæ cu-*

ſtos. Dicitur à Poëtis piger ac tardus, quod iunctus polo tardius vo'uatur.

Vltima trans Bactra. *Bactra, Scythiæ Prouincia, vltra Aſſyriam, à flumine Bactro ſic cognominata.*

DAPHNIS ECLOGA.

ARGVMENTVM.

EX amœniſſimâ inſperati, repentiniſque veris tempeſtate, nec opinatâ luce, defixos ſtupore Paſtores, Pan cum Satyris erigit, & vtriuſque cauſam edocet. Tum in laudes Daphnidis latiùs excurrens, futuram eius auſpiciis aurei ſæculi felicitatem denuntiat.

Clariſſimus Molinarum Prætor, REX cognomine, per Daphnidem adumbratur: per Iolam, Amyntam, Lycidam, & Calchantem, eiuſdem vrbis Quatuoruiri, Collegium ſuâ præſentiâ cohoneſtantes, exprimuntur.

LAVERINVS, LIGERINVS, TITYRVS, PAN, SATYRI.

Lauer. ESSE quod hoc dicam? Iani Ligerine, calendis
Exoriens Zephyrus, madidantes nectare pennas
Concutit, & florum campos examine ditat
Inſolito: vernis operiri frondibus alnos
Aſpicias, cœlóque comas efferre virentes.
Liger. Hoc equidem attonitâ iamdudum mente reuoluo:
Immitis fuerant glacialia tempora brumæ

Hactenus, & Boreæ gelidâ bacchantis ab Arcto:
Mitior at cœli tenet indulgentia terras:
Cauſa fugit, ſi quam noſti da Tityre, nobis. (tus,
Tityr. Miror ego; frigus trepidos inuaſerat ar-
Gauſape nec poterat triplex reuocare calorem,
Non ingens ſalice è ſiccâ Vulcanus, & vlmo:
Villosâ non læua mihi, non dextra calebat
Pelle manus: gelido pendebat ſtiria naſo,
Concretúmque gelu mento canente; ſed agris
Aurea cum redeant ſpirantis lenè Fauonî
Tempora, & æſtiferi ſoles, iam frigus amicum,
Atque vmbras captare iuuat, fagóque ſub altâ
Degere, ſylueſtres meditari & arundine cantus.
Lau. Idẽ animus: ſed res maior, multôq; treméda
Obiicitur magis, atque improuida pectora pulſat.
Borbonijs non viſa priùs tot lumina terris
Vnde ruant Ligerine, refer.
Liger. Num fornice vaſto
Admiſit geminos cœleſtis machina Soles?
Ignibus an fratris totas argentea miſcet
Luna faces? vanâ vel ludor imagine ſomni?
Sõnus abeſt, vigilánſq; loquor, ſtupeóq; loquẽdo.
Tityr. An mutat natura vices, mortalibus ægris
Auſa repens temerare fidem?
Canitur.
Lauer. Quis perſonat aures
Dulcior humano ſonitus? Ligerine, quid iſtud?
Canitur.
An noſtras repetit ſyluas Rhodopeïus Orpheus?
Aut Methymnæus mulcens Delphinas Arion?
Exercet Diana choros vel Oreadas inter?
In tam diuinos aures concedite cantus.
Canitur.

Liger. O ſocij! quid ſi præſens meus eſſet Alexis!
At liceat certè celeres agitare choreas,
Saltantes Satyros imitabimur : eia age primus
Tityre.
Tityr. Faxo equidem, cantu Lauerine, ſequêris.
Lauer. Ad numerũ ſaltare velim,ſi verba notaré:
Tityr. At numeros memini.
Liger. Dicamus carmine laudes
Arcadis, hôc noſtris nullus præſtantior oris;
Seu captare feras, ſeu retia tendere ceruis.
Tityr. At mihi quid ſubito quatiuntur membra timore ? (totus
Lauer. Et trepidus pauor oſſa gelat, formidine
Horreſco.
Liger. Genua ægra labant; quis Panicus artus
Terror habet ? num Pan noſtro ſuccedit ouili ?
Tityr. Forſitan approperat.
Satyri. Procul hinc, procul eſte prophani,
Ecce Deus, Pan ecce Deus: date vota, precéſq;.
Lauer. Sis bonus, ô felixque tuis!
Liger. Tibi pinguis oliui
Crateras ſtatuam.
Tityr. Sacras cadet agnus ad aras, (ctis.
Lauer. Ipſe ego dona dabo niuei duo cimbia la-
Pan. Soluite corde metũ, ſecludite pectore curas
O Iuuenes, toto lætentur vt omnia mundo
Cernitis ? vt viridi ſyluæ renouentur amictu,
Et rutilum ſurgant ſuperantia lumina Solem ?
Lauer. Cernimus, at totos gelidus timor occupat artus
Ignaris quid monſtra ferant, quò tendere pergãt.
Pan. Deſinite ô rerũ ſcrutari, & quærere cauſas:
Daphnis adeſt, cuius rutilas vomit aurea flãmas

Cæſaries: huic par mecum eſt in rura poteſtas,
Lanigeróſque greges, armentorúmq; cateruas.
Regius eſt Daphnis, ſunt nomina Regia, virtus
Regia, & vrbanis ſemper mens Regia curis,
Regia progenies olli eſt, & Regia Phyllis.
Cernitis ardentes oculos, æquatàque Phœbo
Lumina? ſemidei herois quantũ inſtar in illo eſt!
Hoc duce, nulla graues tentabunt paſcua fœtas,
Nec purum vicina gregem contagia lædent.
Non lolium infelix, non culta noualia ſegnis
Carduus, aut lappæ, aut ſpinis paliürus acutis
Inficient; ſurget puris ſeges aurea culmis.
Liger. O ſine nube diem!
Tityr. O niueo ſignanda lapillo
Tempora!
Lauer. Vix memet capio, ſic gaudia totum
Pertentant pectus.
Liger. Stellantia vertice pulſo
Tecta poli lætus.
Tityr. Gradiórque ſimillimus aſtris.
Pan. Ore fauete omnes, etiam maiora canemus:
Perpetuis diues flaueſcet campus ariſtis;
Pendebunt paſſim incultis è ſentibus vuæ:
Nec ſatis hoc, durâ lactentia flumina quercu
Erumpent, triſtes ſudabunt mella cupreſſi:
Nec lupus inſidias pecori meditabitur vſquam!
Sub patulæ fagi latè recubantibus vmbrâ
Agricolis, diues per ſe dabit omnia tellus,
Vinea nec falcem metuet, nec Palladis arbor.
Lauer. Ergo numen erit nobis, eiúſq; calentes
Aut agnus tener, aut lactens caper imbuet aras.
Liger. Numen erit, numénq; ſacrum ſuper aſtra feremus

Cantibus.
Tityr. Et meritas dicet mea fiſtula laudes. (curæ:
Pan. Cernite dein reliquos,queis veſtra mapalia
Hic pulcher Lycidas, hic diues floris Iolas,
Et pecoris niuei Calchas, & ruris Amyntas.
Hi veſtras errare boues, errare iuuencos
Pallantes per prata ſinent, & florea rura.
Barbarus haud vnquam tantis cuſtodibus agros
Vaſtabit miles, nec culta noualia perdet.
Lauer. Audin?
Liger. Sanè equidem.
Tityr, Geminis his auribus hauſi
Omnia.
Lauer. Tam faciles alibi cognoſcere Diuos
Non licuit,noſtri quib⁹ eſſet cura peculî. (pinus:
Liger. Ergo vnum noſtræ reſonabunt Daphnida
Noſtri illũ fõtes,& læta mapalia dicẽt.
Tityr. Ante dabit cœlũ ſegetes,& ſidera tellus;
Ante miniſtrabit, recipit quæ lumina, Phœbo
Cynthia, quàm noſtro labatur pectore Daphnis.
Lau. Æternũ memori viuet ſub pectore Daphnis,
Et pulcher Lycidas, & diues floris Iolas,
Et diues pecoris Calchas, & ruris Amyntas.
Liger. Hos memori ventura dies non ſubtrahet
Nec caliganti rapiet ſub nube vetuſtas. (æuo,
Pan. Ergo alacres pulſate ſolũ,renouate choreas,
Ocyùs & calamos cantu coniungite plures
Me duce,cum Satyris : quamuis ſit ruſtica,muſam
Daphnis amat, gaudet fieri ſibi talia Daphnis.
Canitur.
Iam donis certate,decent munuſcula Daphnin.
Lauer. Eſt mihi tergeminis pridẽ cõfecta cicutis
Fiſtula, & è fago longæui opus Alpheſibæi

Pocula, clamoſæ iam ſæpe negata nouercæ;
Hæc ego dona dabo.
Liger. Sunt & mihi munera Daphni;
Námque ego cana feram primâ lanugine poma;
Caſtaneáſque nuces, quas ſcortea pera flagellat,
Nigráque vimineo depromam pruna caniſtro.
Tityr. Aurea mala mihi, noſter quæ miſit Alexis:
Præterea gemini demiſsâ in valle reperti
Sunt lepores, tali donabo munere Daphnin.
Pan. Ruſticus es nimiùm, non talia munera curat
Daphnis, amat flores, & purpureos hiacinthos.
Lauer. Et mihi sũt flores; plenis tibi lilia Daphni,
Et violas fundo manibus.
Tityr. Tibi Tityrus olim
Vernantéſque roſas, & blanda papauera legit.
Liger. Eſt mihi Narciſſus, sũt optatiſſima Phœbi
Munera, ſunt Paphiæ myrti, frondéſq; Mineruæ:
Hæc ego dona dabo, Magnis munuſcula ſæpe
Parua placent.
Pan. Mea vos Satyri, per Mænala textis
Donate & Daphnin, dum fas ſpectare, coronis.
Regia námq; decent Regẽ diademata Daphnin.

CORONA E LAVRO.

Satyrus primus.

VT viret, vt nullo marceſſit frigore laurus,
Caneſcet nullo ſic tua fama die.

CORONA EX OLEIS.

Satyrus ſecundus.

PAlladis ingenuas quòd ſedulus excolis artes;
Frons tibi Palladiâ frõde premenda venit.

CORONA E MYRTO.

Satyrus primus.

COnciliat blandos Cytheræïa myrtus amores:
Hâc tuus eſt nobis conciliandus amor.

CORONA E QVERCV.

Satyrus ſecundus.

QVòd ſuperis famá virtus tua terminat aſtris,
Aſtra petens celſo vertice quercus adeſt.

CORONA E VIOLIS.

Satyrus primus.

ACcipe naſcentes violas, primordia veris:
Cũ te bruma dedit, ver mihi bruma dedit.

CORONA E LILIIS.

Satyrus ſecundus.

EN tibi nectareo ſudantia lilia rore,
Lilia qui niueo pectore clauſa foues.

CORONA E NARCISSIS.

Satyrus primus.

DE formâ certare velit Ciphiſia tecum
Si ſoboles, vel ſe iudice victor eris.

CORONA E ROSIS.

Satyrus ſecundus.

CVm roſeum fundas roſeo de pectore rorem,
A me texta roſis iure corona datur.

Pan.

Nunc votis tandem Iuuenes, certate ſecundis.

Lauerinus.

NEſtoreos donet tibi Daphni, Dieſpiter annos,
Cui facunda priùs Neſtoris ora dedit.

Ligerinus.

TE, non ante grauis lædant contagia morbi,
Quàm petat Arctôum torrida zona gelu.

Tityrus.

TOT niuei ſurgant feliciter omnibus anni,
Quot Siculos ditat fertilis Hybla fauis.

Pan.

Dicite iam ſyluæ, iam dicite littora Daphnin,
Fluminàque, & liquidi fontes, ter dicite viuat:
Ter viuat Lycidas: ter dicite viuat Iolas:
Dicite ter Calchas: ter dicite viuat Amyntas.

Canitur.

Pan.

Flumina, & auriti reſponſant omnia fontes;
Littoráque & ſyluæ, & depreſſæ conualles:
Vos quoque ruricolæ Iuuenes, pecoríſq; magiſtri
Dicite: Saturni reuehunt qui ſæcula nobis,
Quot frondes querceta ferunt, tot ſæcula viuāt,
quot flāmis Iouis æhtra rubet, quot amœna feracis
Trinacriæ parit Hybla fauos, æſtate ſerenâ
Quot cāpis glomerantur apes, quot littus arenas;
Et fluctus Neptunus habet, tot ſæcula viuant.

Paſtores.

Sæcula tot Daphnis, tot ſæcula viuat Iolas,
Sæcula tot Calchas, tot ſæcula viuat Amyntas.

Pan.

Accipe Paſtorum luſus, & agreſtia Daphni,

Munera, & orantum votis aſſueſce vocari.
Nos,& capripedes Fauni, Satyríque viciſſim
Te veniente die, te diſcedente canemus.

SCHOLIA.

Methymnæus Arion &c. *Methymna, vrbs eſt Lesbi, à qua ortum habuit Arion citharædus nobilis, quem Herodotus à prædonibus in mare proiectum, & à Delphine incolumem deuectum in portum narrat.*

Quis Panicus artus terror &c. *Pauor ſine cauſa obortus, terriculamentúmque inane, ab antiquis Panicum dicebatur, à Pane Deo, quoniam repentinorum terrorum cauſam Pani tribuebant.*

Quas ſcortea pera flagellat. 1, *quas pera coriacea arctat, & continet. Sic Martial. opes ab arcâ flagellari dicit. Scortei numi, qui fiebant ex corio &c.*

Cytheræïa myrtus. *De myrto Veneri ſacra dictum.*

Ciphiſia ſoboles. 1, *Narciſſus Cephiſi amnis filius, mirâ formæ præſtantiâ, de quo in Epigrammatibus.*

Torrida zona. *Zonæ, ab Aſtronomis dicũtur circuli quidam lati cœlum, terrámq; veluti cingula quædam ambientes. Sunt autem quinque: ex quibus media, quæ inter Tropicos eſt, torrida vocatur, quod nimio calore parum apta credatur habitationi. Quinq; has zonas eleganter deſcribit Virgil.* 1. *Georgic.*

Saturni reuehunt ſecula. 1, *aurea & felicia, qualia regnante Saturno fuerunt. Propterea Saturnus à Virgilio vocatur aureus, quia ſub Saturno fuit ætas aurea.* 2. *Georgic. ſub finem,*

Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.

IOANNIS CHEVALIER BVRGVNDI, POLLINIENSIS, E' SOCIETATE IESV,

EPIGRAMMATVM, ET EMBLEMATVM LIBER.

AD D. ANATOLIVM CHEVALIER FRATREM.

FRATRVM gloria Frater, optimorum:
Æui relliquiæ fluentis auro:
Qui gaudes breuioribus Camœnis,
Et præfers Aſiæ diſertiori
Contractos Lacedæmonis lepôres:
Crebris hæc tibi poſtulata votis,
Et multâ prece, iam licebit addas
Argutis Epigrammatum libellis,
Quos pernox teris vſque, perdiúſque.
Non inſulſa putem (nec ipſe teris)
Quæ dat nobilis artifex ſaporum,
Metro Flexia vatis inquilini:
Sin cenſes minùs vſquequaque ſalſa,
Burgundo ſale condias oportet.

I. Ludouicus XIII. Rex Chriſtianiſſimus, de Hæreticâ Rebellione triumphans.

CAcvs Auentino (proles Vulcania) monti,
Hoſpitibúſque grauis, finitimíſque timor:
Vt dedit Alcidæ pœnas, & cæde madentem
Immani moriens ore momordit humum;
Hæc ait Euander: tantarum in munere laudum,
Populeâ Troës, cingite fronde caput.
Dixit, & Herculeis cingens canentia ramis
Tempora, Dardanidas ad noua ſacra ciet:
Aſpicis hæc Lodoice, tuæ miracula dextræ?
Aſpicis hæreſeos monſtra ſubacta tibi?
Hinc tua populeis velamus tempora ſertis.
At cur non adamas, nec nitet inter onyx?
Scilicet imbelles decuit: ſatus Hercule Gallo,
Debuit Herculeâ non niſi fronde tegi.

II. Mirum quiddam de Amore.

CVm ſit præpes Amor; cũ fulminis ocyùs alis
Remigio pennæ nubila ſumma ſecet:
Momentóque petat ſtellantia ſidera cœli;
Momentóque ſoli rurſus ad ima ruat:
Cúmq; moras ſẽper præceps Amor oderit omnes,
Cur longæ ſemper ſunt in Amore moræ?

III. Mulier Lacæna filium ſine clypeo, & armis è bello redeuntem confodiens.

INDIGNVM patriâ, & nihil pauentis
Spartæ degenerem Lacæna natum
Stricto confodiens mucrone, dixit:

Nunc Mater fuero, manúſque Matrem
Plus aluo paritura, prædicabit
Spartæ non peritura, nec Parenti.

IV. Qualem eſſe deceat Societatis IESV Religioſum.

EOos ſeu Roma velit te vertere fluctus,
Roma vel Heſperio pandere vela mari;
Seu terere ardentes Afri ſitientis arenas,
Torridáque æſtiferi ſidere regna canis.
Seu luſtrare plagas glaciéque, gelúque rigentes,
Culmináque Arctoâ ſcandere cana niue.
Seu ſpectare rogos, atque inſultare paratis,
Siue tuis Iappo, ſiue Britanne tuis.
Nuda Caledonio ſeu tradere membra laniſtæ;
Cordáque viſceribus diripienda ſuis.
Plura quid enumerem? ſi quot voluuntur arenæ;
Funera te totidem Roma ſubire velit:
Tot maria, immitéſq; (Patrū ni degener) oras
Lætus adi, totidem funera lætus obi.

V. De SS. Apoſtolis Petro, & Paulo.

PETRVS ab erecto pronus dum ſtipite pendet,
Carnifici Paulus colla ſecanda dedit.
Ambos vna fides Chriſto coniunxerat, ambos
Vna fides letho iunxit, & vna dies.

VI. De S. Paulo, cuius abſciſſum caput lacte fluxit.

DVM ferus immani ſpumas ciet ore minaces,
Chriſtiadíſque mouet bella cruenta Nero;

Heu fauces quàm dirus, ait, ſitis aſperat ardor!
Tantaleas Erebi mitior ignis agit.
At nequit inuiſæ pelli niſi ſanguine gentis,
Quam rigidâ vinctam compede carcer habet;
Lictor ades, Paulíque caput mucrone reſolue,
Grandius hoc reliquis exerit Hydra caput.
Iuſſa facit: niuei latè (mirabile viſu)
Vertice demeſſo flumina lactis eunt.
Luderet vt ſiccâ morientem fauce tyrannum,
Quis dubitet Paulum ſic voluiſſe mori?

VII. De Carthaginenſibus à Dionyſio Petauio S. I. editis.

PVNICA tecta ſolo ductor Romanus adæquat,
Docto eadem vates Gallicus ore canit.
Ambos ſuſtuleris; Tyriæ Carthaginis arces
Nec potuêre capi, nec potuêre cani.

VIII. De Ijſdem.

DVM periuria Punici furoris
Arguto canis ore, perfidíque
Auſus Aſdrubalis, leuéſque Pœnos
Magno cedere cogis Africano;
PETAVI, tibi ditiore linguâ
Priſcos cedere cogis & poëtas.

IX. In illud Dauidis: Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?

CVM datur erectos ad ſidera tollere vultus,
Cernere & ætheriæ gemmea tecta plagæ:

Regna mihi, magnum fluxis in rebus inane,
Protinus exclamo, Regna valete mihi.
Rurſus in authorem ſuperæ cum lumina flecto
Molis, & ad ſeſe corque, animúmque rapit:
Quæ formoſa prius, ſic cœli informis imago
Sordet, vt in cœnum cœlum abiiſſe putem.

X. Ad Cecilianum Medicum, de Carino Adoleſcente.

AVRI laboranti quòd Ceciliane, Carino
Impendis medicæ ſedulus artis opem:
Littus aras, vel ſi lectis podalirius herbis
Aduolet, aut frater, natus vtérque Deo.
Nil profecturos dimitte Machaonas omnes;
Nam malè perpetuos audiet ille dies.

XI. De bellicâ D. Thoraſij virtute.

CVM veniat Gallis Thoraſius, alter Achilles:
In meritas laudes alter Homere, veni.

DIE PVRIFICATÆ VIRGINIS.

XII. Antitheſis de Sanctis Simeone, & Paulo Apoſtolo.

DISSIMILES voto, voluiſtis funere tolli,
Hinc Paule, hinc Simeon; mors tamen æqua fuit.
Tu quia Chriſtus abeſt, optaſti funera Paule:
Optaſti Simeon tu quia Chriſtus adeſt.

XIII. Eadem Ad S. Simeonem.

DISPARE par lethum voto eſt: pia Numina Paulus

Quò videat, moritur; quò moriare, vides.

XIV. Mira Sacerdotij dignitas.

O Quem te memorè, ſummi qui Numinis aras
Incolis, & facili veſceris vſque Deo!
Non tibi ſceptrigeri certent me iudice, Reges:
Quicquid & in toto grandius orbe nitet.
Nec tibi pennigeri Iuuenes, gens ætheris alti:
Cui licet eſſe Deum, num licet eſſe Deum?

XV. In Lutherum Potorem.

CVR non Bacche, tuis Lutherus aris
Vt quondam caper, immolandus aſtat?
In te par vtriúſque crimen: iſte eſt
Vitis pernicies, & ille vini.

XVI. Cornelius Tacitus.

MAGNVS in hiſtoriâ Tacitus; ſed maxim' idē,
Si quædam tacitus præterijſſet, erat.

XVII. Liber qui Fauus, & concentus SS. Patrum inſcribitur.

SI placet aure melos; ſi mel ſapit ore, volumen
Hoc lege, vtrūq; ferès: ore mel, aure melos.

XVIII. Alciatus Minois.

QVæ quōdā implicuit doctis ambagib' author,
His aditum Minos, non Ariadna facit.

XIX. Pindarus.

NE tibi, ne multos quæras in carmina vates,
Pindarus ad Pindum muniet vnus iter.

XX. Plautus Lambini.

INFORMEM quẽ longa dies; quem fecerat ætas
Sententijs Plautum grauem :
Vrſi inſtar crebrò lambens Lambinus, eundem
Formæ priori reddidit.

XXI. De funere Pompeij Magni.

POMPEI; Phariâ quod inſepultus,
Infletúſque tuis iaces arenâ,
Ne ſortem miſeram, nec vſquequaque
Infeſtos tibi Cœlites putato :
Hâc te non decuit premi ſepultum
Terrâ, quam pede preſſeras ſubactam.

XXII. De Eodem.

DEBELLATA tibi toties cum Terra fuiſſet,
Noluit indecori condere membra ſinu.
Egregijs igitur par eſſet vt vrna triumphis,
Debueras cœlo nonniſi (Magne) tegi.

XXIII. Ad Bartholomæum Iacquinotium, S. I. Prouincialem.

QVI titulos laudum claris virtutibus æquas,
Sis tacitus vati Bartholomæe, tuo ?
Accipe cantatum nuper mihi carmine Regem,
Dum Rupella iugo colla premenda daret.
Roma peregrinum non auerſata poëtam,
Hic fuerit Latijs annumerandus, ait.
Tu quoque Burgundo felix, faciliſque vocanti
Si Burgundus eris, nec tibi Muſa grauis :

Sufficies te digna nouas in carmina vires;
Carmina virtutum non tacitura decus.
Interea totos Helicon dum præbeat amnes;
E tenui gratus ſit tibi fonte liquor.

XXIV. In Auaros.

FVNERA Chryſophilus (totos exederat artus
Námq; febris) Medico dum referéte timet:
Lanificas nummis tres exorare puellas
Aggreditur, pauidâ ſollicitatus anu.
Audiuêre Deæ faciles; Lacheſiſque, ſalutem
Chryſophile, à nobis quam petis inquit, habe.
Pœnitet extemplo voti, auritáſque ſorores,
Tam ſurdas alijs, in ſua damna dolet.
Ingentíque nefas! cumulo ne tolleret aſſem,
Maluit ad tumulum, ſæuáque fata rapi.
Hôc liceat ſpectare tuos in ſchemate mores,
Qui tibi ne pereat nummus Auare, peris.

XXV. De Diua Agnete.

LAXATIS in ligna furens Vulcanus habenis,
Virginis ad pœnas ligna parata graues:
Cur molli Agnetem contactu innoxius ambit?
Inſontis geminum veſtit & igne latus?
Agnes agna fuit, miti vt colluderet agnæ
Debuerat mites explicuiſſe rogos.

XXVI. In Candidum minus candidum.

IAM ſatis affrictu candent tibi Candide, dẽtes:
Hæc ſtudia ad mores, ingeniúmque refer.
Nigra tibi mens eſt, Libycóque ſimillima coruo,
Vtilius medicam ſenſerit illa manum.

XXVII. Maria Magdalena moriens.

EVGE Amor, euge Dolor, moriamur vtróq; : faceſſe
Ocyùs immò Dolor ; præſtat Amore mori.

XXVIII. De SS. Apoſtolis Petro & Andrea.

QVIS fratres niſi mentis inops, vos eſſe negarit ?
Par ortus geminis, interitúſque fuit.
Vna duos mater dederat vitalibus auris,
Optatæ morti Crux dedit vna duos.

XXIX. In tres Aquilas D. Caroli Dandignæi.

VNA Phrygé puerũ vexit Iouis ales ad aſtra :
Tres Dandignæum num ſuper aſtra vehãt ?

XXX. Ad Maximum. Cur ei ſtrenas Ianuarias non mittat.

NVNC te, Palladiæ moderator sũme iuuentæ,
Carminibus tolli magnus Apollo velit.
Nec tamẽ ad meritos, ſtabit dum Ianus, honores
Concita Phœbæo numine Muſa ruet.
Cauſa probanda venit : Quis munera neſciat eſcas ?
Neſciat & paruis grandia dona peti ?
Sic Dominæ, lectos viridi de cæſpite flores
Ruſtica vere ferens, inſidiatur anus.

Sic auidis fallax indulget piſcibus hamus :
Callida ſic faciles decipit eſca feras.
Te quoties nullo donabit munere pauper,
Munificus toties Maxime, pauper erit.

XXXI. In eâ parte templi Candacenſis, in quâ Sanctus Martinus extremum diem obijſſe dicitur, ſequentes verſus aureis literis inſcripti proſtanr.

ASTA Viator, ſcire quod pridem velis
Marmor recludit. Aureum mundi iubar
MARTINVS ille, gente pannoniâ ſatus,
Poſt ſparſa fidei ſemina, & partam Deo
Felice niſu Galliam, hôc tandem vltimo,
(Plaudentis inter mille concentus poli)
Fudiſſe vitæ ſpiritus fertur loco.
Hîc ergo tanti præſulis Manes cole :
Nec te morabor pluribus, abeas licet.

XXXII. In ſenem baculo vtentem.

QVID grãdæue ſenex armatur dextera fuſte ?
Seriùs in mortem ſeria bella moues.

DIE PVRIFICATÆ VIRGINI SACRO.

XXXIII. Maria quaſi Aurora conſurgens de thalamo, in Hieroſolymitanum templum progreditur.

QVALIS Pegaſeo coniux Titonia curru,
Flãmiuomas cõplexa faces, ſe gurgite vaſto

Tollit, & humentes illuſtrat lumine terras ;
Haud ſecus Iſacijs elata cubilibus, vltrò
Accelerat Regina gradus, & Pignora templis
Sacra locat, ſero toties promiſſa nepoti
Pignora, & optatum vero de lumine lumen.
Sparge ſolo pia turba roſas, da diuitis Indi
Cinnama, da Cilicum meſſes, & lilia plenâ
Fūde manu ; quatit illa facem, flāmáſq; miniſtrat
Hauſturas piceo glomerantes æthere nimbos.
Illa, illa ætherio Proles æquæua parenti,
Quæ noſtræ ſuſcepta luens diſpendia ſortis
Clara per ingentes fundet miracula terras,
Et caliganti tenebras procul orbe repellet.

XXXIV. Ad beatum Angelum Cuſtodem.

CVI noſtra eſt commiſſa ſalus ô peruigil Ales,
Ne Stygij fiam præda cruenta canis :
Quas tibi perſoluam grates? quæ digna rependā
Carmina? quæ meritis penna ſit æqua tuis?
Vt dignè ſcribâre mihi, quam poſco, tuarum
Si dederis, fuerit penna vel vna ſatis.

XXXV. Horologia Solaria.

LABENTES tacitè qui temporis aſpicis horas,
Et tacitos vitæ cerne perire dies.

XXXVI. Idem.

DE tot conijce, quæ notantur horis,
Quæ fluxæ vltima ſit futura vitæ.

XXXVII. Idem.

LVx perit vt tacitis hodierna volubilis horis;
Sic perit & tacitis tibi vita volubilis annis.

XXXVIII. Idem.

IMMORTALE nihil Ver, Bruma, Autumnus, & Æſtas,
Hora, Dies, Annus, Sæcula lapſa docent.

XXXIX. Idem.

QVæ peritura ſolo, tibi defluit horula, cœlo
Si ſapis, æternos eſt paritura dies.

XL. Idem.

ÆTERNVM nihil eſſe, fugax monet annus; & annum
Quæ rapit orta dies, quæ rapit hora diem.

XLI. In illud Apoſtoli, Exſpoliantes vos veterem hominem, & induentes nouum &c.

VT tardâ ſe mole ſenex ferat, aſpice: reptans
Torqueat vt tremulâ lignea fulcra manu:
Stertat & vt totas molli ſub tegmine luces.
Certa vetuſtatis quis monimenta neget?
Diſplicet hæc ſpecies? Ne te hac ſub imagine cernas
Curre vigil quò te iuſſa Tonantis agunt.

Virginia

XLII. Virginia patris manu interempta.

DVM ferus inſano me deperit Appius igne,
Seruitióque graui ſubdere colla parat:
Virginius gemino natam diſcrimine ſoluit,
Virgineum ſtricto dum petit enſe latus.
Multa dedit genitor vitæ me munere donans,
Me vitæ ſpolians munere, plura dedit.

XLIII. B. Ignatius de Loiola in mari periclitatur.

LOIOLA Mundum pectore immenſo gerens,
Conſcendit altum Nerea, & campos ſalis
Vertit tumentes: Pondere inſolito grauis
Fatiſcit alnus, Nauitam nec ars iuuat.
Quid ora palles Tiphy? quid trepido comæ
Metu arriguntur? vanus abſcedat timor:
Hunc ſi furenti ſorbeat fluctu Thetis,
Lacerámque mergat turbidis nauim vadis,
Maiora Numen damna, quàm Nautam manent.

XLIV. De eodem.

NAVITA parce metu, nauim iactātib᷒ Auſtris:
Vna eadem moles quæ premit, vna leuat.

XLV. B. Franciſcus Xauerius ſtillantem è mendici vlceribus ſaniem exſugit, mirâ animi ſui voluptate.

VLCERA dùm putri ſanie manantia ſugo,
Tabida nectareo mamma liquore fluit.
Miraris? ſua mēbra vocet cum Chriſtus egenos,
Quid niſi de Chriſti corpore nectar eat?

XLVI. Ad amicum, qui cryſtallinum munuſculum miſerat.

NE frangi è tenera cryſtallo munera poſſint,
Molliter in memori corde repoſta cubāt.

XLVII. De S. Ioanne Baptiſtâ, & Zachariâ Patre.

MVNERA dat vitæ genitor, dat munera linguæ
Filius, officiis certat vtérque datis.
Quid ſine voce parēs? ſine vitæ munere proles?
Vita grauis patri, ſed tibi nulla puer.
Viuite felices genitórque, puérque: recenti
Tu genitor puero, tu genitore puer.

XLVIII. OEnophilus inſaniens.

ERRANT lymphatū qui me poſt pocula dicūt,
Imò nec errorem quò tueantur, habent.
Ex quo haurire iuuat Bacchi carcheſia, nūquam
Infecit lymphæ ſtilla vel vna merum.

XLIX. Deipara Virgo Refugium peccatorum.

Tauron Præfectus arcis in Perſide, quam per ſe non poteſt veniam, per Siſygambim Darij matrem ab Alexandro impetrat. Curt. l. 5.

CINGITVR innumero trepidus dum milite Tauron,

Nec ſibi Pellæum conciliare poteſt :
Frangat vt accenſos irati Principis ignes,
Accelerat ſupplex ad Siſygambis opem.
Ardentes animos, furibundáque pectora mulcet,
A pauido pœnas arcet & illa reo.
Virginis auxilio ſe protegat, ignea quiſquis
Numinis irati ſiſtere tela volet.

L. De Lucinia quæ in Curia penitus conticuit.

Argvtos modulata dabat Lucinia cantus,
Cum leuis è tenui vimine carcer erat.
Autea ſed poſtquam tenuëre ergaſtula, mœſtæ
In ſolitos non ſunt ora ſoluta modos.
Quis dubitet curis cantus, & carmina tolli ?
Scilicet à curis Curia nómen habet.

LI. Ad Iacobum Dinetum, Strenæ Ianuariæ.

Qvo Iani redeuntibus calendis
Dones munere Muſa, Phœbe dones
Magnum nobilis arbitrum Lycæi ?
Molline hendecaſyllabo ? ſapiſti.
Dic encomia poſteris nepotum
Intactis licet inuidenda ſeclis.
Diuarum optima Pallas, optimarum
Pallas maxima, luminis ſub auras
Te fuſum gremio Dinete, geſtans,
Ceſſit multiplicis tibi papillæ
Toto gutture nectar hauriendum.
Sacris ebria tum labella riuis

Miri delicias amoris inter,
Dulci grandine terſit oſculorum,
Fronti, luminibúſque, palpebríſque,
Afflauit Charites, cupidinúmque
Turmas, Vraniæ decus parentis,
Blandis obuia ſauciare doctas
Telis pectora. Contulit ſolutis
Robur flexanimæ labris Süadæ,
Quò vibrare, tonare, fulgurare,
Permiſcere queas & ima ſummis,
Facundi genus inclytum Pelaſgi.
Mellis ſi libet aut ciëre riuos,
Poſſis Neſtoreæ fluenta linguæ,
Auritúmque nemus lyrâ trahentis,
Cantûs vincere. Nec luto, leuíque
Argillâ tibi corda finxit, artis
Diuinæ ſpecimen ſed editura
(Quale Heroibus aſſolet, Dijſque)
Flauo compoſuit Tagi metallo,
Et gemmantibus Indiæ lapillis.
Formæ Parrhaſius, Scopáſque cedunt :
Hic quanquam haud temerario colore
Naturam ſuperare tentat, ille
Docto Graïa animare ſaxa cælo.
Anni Iane biceps origo, binos
An vultus tibi ſat putabis eſſe ?
Nec centum, totidémque poſtulabis
Linguas, lumina, & ora, quot ſerenâ
Stellant nocte faces, vt abſolutam
Spectes Palladis, efferáſque Prolem ?

LII. Diſcutiendæ conſcientiæ ratio.

REDDE Deo grates: lumẽ pete: diſcute mẽtẽ:
Ob commiſſa dole: meliorẽ concipe frugẽ.

LIII. De Templo Societati IESV à Ludouico XIII. Pariſijs excitato, cui Cardinalis Dux Richellius frontem poſuit.

TEMPLA Deo Lodoice, locas; propylæa
Richelli:
Regem templa decent, & propylæa Ducem.

LIV. Virgo Stella maris.

Diomedes Mineruæ ſignum dedicauit ob ſedatam maris tempeſtatem.
Pauſan.

QVæ ſpecies? Parijne labor, claríq; Myronis?
An Polycletææ ſtant monimenta manus?
Hæc Diomedæo ſurgunt ſimulachra timore,
Palladis auxilio dum poſuëre Noti.
Huc ades ô VIRGO; miſeris optabile nautis
Sidus, & exiguæ dirige nauis iter.
Te duce ſulcarit quiſquis vada turbida mundi,
Lintre licet tenui, te duce ſaluus erit.

LV. Ad Flexiam Regio Henrici Magni Collegio illuſtrem.

SI tantùm Andinas inter caput exeris vrbes,
Quantùm inter ſalices quercus amata Ioui:

Si venit extremis creber tibi finibus hoſpes,
Quem foueas tectis officioſa tuis:
Præcipitem vaſto ſeu qui bibit amne Garumnã,
Seu Rhodanum, ſeu te flumine ſegnis Arar:
Seu qui Sequanicos fluctus, Ligerímq; furentem,
Et Samaræ mites incola potat aquas.
Armorici referam quos alluit æquoris vnda?
Santonici memorem quos rigat vnda maris?
Quid penitus Gallo diſiunctos orbe Britannos?
Quoſque fouet blandis Scaldis amœnus aquis?
Denique quòd notum famâ ſuper æthera nomen
Eoas partes, Heſperiáſque petit:
Hoc Phœbo, Muſiſque refer, quæ culmina Pindi
Flexia, culminibus poſthabuëre tuis.

LVI. Ad Reuerendiſſimum Dominum D. Claudium Ruzæum Andium Antiſtitem, cùm appetente nocte Flexiam veniſſet.

VRbis Apollineæ cum limina prima ſubires,
Luſtraturus oues, Palladiámque domum:
Tethyos occiduæ vitreo ſe marmore condens,
Vincula Sol feſſis excutiebat equis:
Venerat & placidam redimita papauere fronté
Eumenidum mater, ſomnia nigra trahens.
At licet obſcuris nox vrbem obduceret vmbris,
Non deerat populo te veniente dies.

LVII. Beata Virgo puerorum grege ſepta, lactentem Ieſum alloquitur.

DExtera nate Deo, tibi mamma relinquitur; illis

Læua papilla datur, quos parit Eua mihi.

LVIII. Ad Sodales Parthenicos, Anagrammatiſmus.

Virgo Maria. Mira Virago.

FOEMINEOS quid Achæmenio de rege triumphos,
Barbara Parrhaſiæ Virginis ora canit? (iux
Chælia quid Latio? Minyæ quid in Hellade cóPerſonat, & Phrygio Penteſilæa ſolo?
Clara quid Admeti Graiis in finibus vxor?
Auſaque in accenſos Iphias ire rogos?
Quæque fatiſcenti comes Hypſicratæa marito
Iuncta, vel extincto Laodamia viro?
Hæc quota Virgineæ laudis, celebríſq; triumphi,
Edomito toties pars Phlegetonte fuit?
Quis Stygios illâ paueat moderante furores,
Nec redeat victo victor ab hoſte cliens?
Pone metum, ſub ſigna vocat quem *Mira Virago*:
Quæ fuerit Matris laurea, Prolis erit.

LIX. Ad Ludouicum Cellotium.

CARMINA donat Eques claro Parnaſſia Vati:
Alcinoo Phæax ſic quóque poma dedit.

LX. In Lurcones.

REGVLA cum nulla eſt epulis, cum nulla Lyæo:
Re gula multa epulis, & re gula multa Lyæo eſt.

LXI. In die purificatæ Virginis. Chriſtus pax, & propitiatio noſtra. Ad Rom. 3.

QVæris vt iratum ſoboles æquæua Parentē
Sedabat? Patri ſe dabat: imò tibi.

LXII. De Sancto Ignatio.

HInc terram, hinc ſuperos ſpectans Ignatius orbes,
Sola placent inquit, ſidera: terra vale.

LXIII. Ad Ludouicum, cuius felici ingenio par in literis labor, & contentio fuit.

INgenivm felix certat Lodoice, Labori:
Certat & Ingenio par Lodoice, Labor.
Sic petis Ingenio, ſic & petis aſtra Labore:
Penna ſit Ingenium dextera, læua Labor.

LXIV. In Caſſium, à Deo, rebúſque diuinis auerſum.

PYthagoræ ſi vera fuit ſententia, Caſſi,
Quæ tuæ nunc anima eſt, Impietatis erat.

LXV. De viceſimo quinto Martij die, in quem Chriſti conceptus, eiúſque mors incidit.

ÆTherii Patris cœleſtia Pignora mundo
Quæ dedit illa dies, abſtulit illa dies.

LXVI. Ad Chriſtum Circunciſum.

QVID gemis,& ſæuos acuit tibi plaga dolores?
Numquid plaga Deū,fletus & iſte decet?
Non decet, hæc mea ſint, in me tua vulnera transfer:
Has mihi da lacrymas, ſit meus iſte dolor.
Frangitur ignis aquâ, tua noſtro in pectore flamma eſt,
Ne pereat, lacrymas cōprime CHRISTE, tuas.

LXVII. Muſæ frugales.

QVID Bromium Pallas, Comúmque minacibus armis
Inſequitur? quid dat terga fugata Ceres?
NON benè cum Muſis epulæ commercia miſcent,
Nec Genium ventres, ingeniúmque colunt.

LXVIII. Ad Carolum Gonzágam Niuernenſium ducem, cum vrbem menſe Ianuario ingreſſus eſſet. Vrbs ipſa loquitur.

PRAEFERO diductâ, Princeps, noua gaudia fronte:
Ocyùs & mœror te veniente fugit.
Omnia hyperboreo quamuis Aquilone rigeſcāt,
Sæuiat & rigido frigore triſtis hyems.
Vere nouo gaudent, Zephyríſque tepentibus omnes:
Cum te bruma dedit, ver mihi bruma dedit.

LXIX. Obedientia viri Religioſi ſecura.

PAREndo tibi ſi qua poteſt cõtingere culpa,
Non ea culpa tua eſt,aut ea culpa Dei eſt.

LXX. De Narciſſo.

SVRGIT ab irriguo Narciſſus fonte renaſcẽs:
Reddidit hic vitam, qui dedit ante necẽ.

LXXI. Hemerocallis.

HOc datur humani ſimulachrum, & nomen honoris:
Mane oritur, languet veſpere, nocte cadit.

LXXII. Lutetia.

MAGNA ſitu, maior populis, & maxima ſceptro
LVTETIA, eſt vno ſcilicet orbe minor.

LXXIII. In Hermogenem medicum.

CVM daret Hermogenes repetito corpora letho,
Frigida quàm multas dat Iouis aura niues.
Armatas Lacheſis ſic eſt affata ſorores:
Ocyùs ignauæ ponite tela manu:
Parcite cæde virûm imbelles: in funera námq;
Hermogenes, medicâ plus tribus arte poteſt.

LXXIV. Ad Ioannem Bapt. Rolinum.

NOBIS maxima, téque digna Rector,
Mittis munera, mittis & quotannis,
Cum Ianus reuehit biceps calendas:
Exiles tenuis repono vates
Fœtus ingenij, leuéſque Muſas:
SIc olim aurea diues arma, vili
Mutauit Diomedis ære Glaucus.

LXXV. Ad Paulum, felicem vitæ exitum optantem.

PAVLE, mori felix vt poſſis, viuere diſce,
Vt poſſis felix viuere, diſce mori.

LXXVI. In leuitatem Lelij.

AERA tranares nullo diſcrimine Leli,
Si capiti corpus par leuitate foret.

LXXVII. In eundem.

MERCVRIVM Leli, te nemo negauerit, alas
Aptaſti capiti quas gerit ille, tuo.

LXXVIII. In eundem.

SÆCVLA ſi mundo Leli, te priſca dediſſent,
Ætherij poteras nuntius eſſe Iouis.

LXXIX. In Catonem.

PECTORE quòd nudo diſtrictũ incũbat in ensẽ,
Victoris fugiens Cæſaris arma Cato:

Totis Roma loquax garrítq;, canítque theatris;
Hæc tamen amentis quis monimenta neget?
Vt furor eſt, animam ſcelerato effundere ferro;
Sic furor eſt, ferro nè moriâre, mori.

LXXX. Ad Regem Ludouicum, diſceſſum ab vrbe Flexienſi maturantem.

PRoh quantis quondā optauit te Flexia votis!
Vt facta eſt vultu lætior illa tuo!
Sed quia feſtinos meditaris ab vrbe regreſſus,
Inuitámque fugis, iam Lodoice, dolet.
Infelíxque ſitim mallet perferre priorem,
Quam deſiderium tam citò ferre tui.

LXXXI. In Alexandrum Magnum.

PEllæo iuueni totus non ſufficit orbis;
Sufficit extincto ſed tamen vrna breuis.
Quis non veſanæ ſtupeat deliria mentis,
Cui magno maior res breuis orbe fuit?

LXXXII. Ad Flexiam. De inſignibus D. Marchionis Varanæi, Gubernatoris.

FLectere cur dubites in dulcē lumina ſomnū,
Herois vigili Flexia, tuta Cane?

LXXXIII. Ad Hieronymum Berardum. Ab eo effigiem pueri IESV petit.

O Qui Palladios cœtus, pubémque togatam
Æqua ſub Aſtrææ iura Berarde, vocas:

Accipe cur primo Genitricis munere lætus,
Et Pueri ſupplex dona ſecunda petam.
Si careat Genitrice Puer, ſoluetur in imbres:
Si Puero Genitrix, ora rigabit aquis.
Vt ſiſtat lacrymas Genitríxq; , Puérq;, moretur
Cum Puero Genitrix: cum Genitrice Puer.

LXXXIV. Ad Deiparam Virginem.

ILLE Deo viuit, quiſquis tibi viuere curat:
Et perit ille Deo, qui tibi Virgo, perit.
O viuam tibi Diua, Deo ſi viuere detur!
O tibi nè peream, ſi perijſſe Deo eſt!

LXXXV. Petrus Mellantus S. I. Rothomagum ſine ſocio proficiſcens, in via ſanctiſſimè diem extremum obit.

CVR Fixâ imperio dum Præſidis actus abires,
Carpſerat optandum te duce, nullus iter?
At poterat plures, primæuo flore iuuentæ,
Regalis ſocios ſuppeditare domus.
Nullus erat Mellante (ſcio) qui paſſibus æquis
Ardua currentem poſſet ad aſtra ſequi.

LXXXVI. Idem, tanquam inſigne Sancti Ignatij donum, ſummâ charitate à RR. PP. Benedictinis Bernaci æger excipitur.

EôI, Heſperiíque lumen orbis,
Virtutum BENEDICTE, qui ſequaci

Cœlum prole beas, & vſque claris
Auges ſideribus: tibi, tuiſque
Obſtrictum Loïola luculentis
Cum ſe cerneret eſſe gratiarum,
Solui non metuentium catenis;
Laxabat fluuios amoris omnes,
Flammas pectoris æſtuantis omnes:
Tam multas ſolitus tibi, tuiſque
Effuſis animis referre grates,
Quàm multis vigilantium ſuperbit
Aſtrorum famulis potens Olympus,
Cum noctes Aquilo ſerenat ore.
Sed verbis Loïola, tótque flammis
Nunc dona addidit optima optimorum,
Nunc & maxima dona maximorum,
Gemmarum decus omne, & vnionum:
Theſauris opulentiæ reclûſis,
Cum nuper ſobolis, tibi, tuiſque
Mellantvm dedit omnis inſtar, vnum.

LXXXVII. Ægrum corpus acutis calcaribus diuexat.

Non dubio licet aſpicias te funere mergi,
Et celeri Diuûm tecta ſubire gradu:
Te rigidis Millante, tamen calcarib⁹ vrges,
Nec pateris ſegni membra rigere ſitu:
Parce, quid exangues laceras crudeliter artus?
Hæc ſceleris purum non laniena decet.
Torpentes animas ſtimulis nos æquius iſtis
Vrſeris, ad Superos vt celeremus iter.

LXXXVIII. Æger roſarum odorem, aſpectumque refugit.

IDALIVM quæris cur florem exoſus, amico
Nec ſit dignatus lumine? Virgo fuit.

LXXXIX. In cinere, & cilicio, pio veterum exemplo mori cupit.

DVM fata cernis obuia, & parum lapſæ
Supereſſe vitæ; voce quâ ſoles blandâ
MELLANTE, durâ quid rogas humo ſterni
Cineris aceruos? hiſne vt incubes nudus?
Téque ipsâ, egenus omnium, exuas vita?
Setâ quid horrens poſtulas tibi tegmen,
Ciliſſa quondam quale terra texebat?
Agnoſco, (quod te deceat, & viros fortes)
In Numen acer magna bella moliris,
Docéſque quâ vis veſte corpus armari
Semianime, Martis non trilice loricâ,
Thorace nec adamantino, nec vmbone
Trifidum retundi vindicis poli fulmen.

XC. Summo totius Academiæ Flexienſis deſiderio, vix quadragenarius extinguitur, cum in ea ſex annos Philoſophiã, nouem item Theologiam, miro omnium applauſu profeſſus eſſet.

VIRTVTVM decus, arduæque ſolers
Conſultus ſapientiæ, tenebris
Seu quondam reſerare te iuuabat

Naturæ abdita Petre, ſeu ſecundo
Naturâ altius explicare Numen
Malles numine: cui frequens tot annos
Plauſit conuena, plauſit inquilinus.
Hæc te, pluráque Posse cum viderent,
(Mirè poſtera quæ probaret ætas)
Gaudebant iuuenum, ſenúmque cætus:
Vt vidêre tamen furente Parcâ,
Te iam cruda ſubire fata Posse,
Hoc vnum Potvisse te dolentes,
Fleuerunt iuuenum, ſenúmque cætus.

XCI. Mira in eo morum ſuauitas.

Mel quicunque legis Mellanti in nomine, blandos
Mellanti mores exprime; mella leges.

XCII. Bernaci, in templo Deiparæ Virginis, cuius Sodalitio Flexiæ magnâ cum laude præfuerat, ſepelitur.

Ne fieret tibi terra grauis Millante, repoſta
Virginis in gremio molliter oſſa cubant.
Aëriâ ſeſe Rex Caricus efferat vrnâ,
Te Mauſolæis clarior vrna capit.

XCIII. Pollinium. Grynæum.

Vrbs ab Apollineo ſumit ſibi nomine, nomẽ:
Arx à Grynæo nomine, nomen habet.

SCHOLIA.

SCHOLIA
IN EPIGRAMMATVM, ET EMBLEMATVM LIBRVM.

I. Cacus Auentino &c. *Imitatio eſt Ouidiana Faſtor.* 1.

Cacus Auentinæ timor, atque infamia ſyluæ,
Non leue finitimis, hoſpitibúſve malum.

Hæc ait Euander. *Imitatio item Virgil.* 8. *Æneid. de Euandro,*

Dixerat, Herculeâ bicolor cum popul⁹ vmbrâ
Velauítque comas, foliíſque innexa pependit.

Ex quibus conſtat populum arborem Herculi fuiſſe ſacram, eáque donatum, ob interfectum Cacum: quam & iure conſequitur Rex Ludouicus, domitâ, & extinctâ penitus hæreticâ rebellione.

Satus Hercule Gallo. *Henrico Magno, rerum geſtarum magnitudine cum Hercule conferendo.*

II. Indignum patriâ &c. *Lacænæ mulieris generoſum, & Heroïcum factum à multis laudatur. Turpe enim apud antiquos fuit, Spartanóſque vel maximè, clypeum abijcere. Notum illud de Epaminonda, tum denique ſibi auelli ſpiculum iubente; poſtquam ei percunctanti dictum eſt clypeum eſſe ſaluum, vt etiam in vulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. Huius meminit Tull. de finibus.* Ῥιψάσπιδες *à Græcis vocantur, qui abiecto clypeo fugiunt è prælio. Itaque Ariſtoteles* 2. *Rhetor. de pudore diſſerens, poſteaquam docuit pudorem exiſtere ob ea mala quæ turpia videri ſolent, inter cætera turpitudinis exempla hoc quoque ponit,* ἀποβάλλειν

In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.

VIII. His aditum Minos. *Andreæ Alciati riſconſulti Mediolanenſis Emblemata, Claudius inos, item Iuriſconſultus, egregijs commentarijs, um penitus detectâ origine illuſtrauit.*

XI. Pompei, Phariâ quod inſepultus. *Cn. mpeius, qui propter res in prima ætate præclarè titérq; geſtas primus omniũ Magni cognomine eſt oratus, in Pharſalica pugna à Cæſare copijs longè eriori ſuperatus, & in Ægyptum fugiens regis fidiâ interfectus eſt.*

XIV. Lanificas nummis &c. *Parcæ finguntur æ hominum præeſſe, & nendo eam ducere, proerea lanificæ à Poëtis vocantur. Martial. lib. 6.*

Si mihi lanificæ ducunt non ſurda ſorores
Stamina &c.

XXI. Gente Pannoniâ ſatus. *De Pannonijs e Pæonibus abundè dictum Ode 13. lib. 1. Hodie ungari vocantur, à quibus originem duxit S. artinus.*

XXIII. Da diuitis Indi Cinnama. *Cinnaım, arbuſcula eſt in India maximè, & Æthiopia ſcens, præſtantiſſimum exudans odoramentum, od & ipſum Cinnamum dicitur.*

Ouid. 3. Faſtor. Cinnama tum primùm, captiuáque thura dediſti.

e Cilicibus iam ſæpe dictum.

I. Quo vibrare, tonare fulgurare &c. *De Pecle Athénienſi ſic ſcribit Cicero in Oratore;* ericles ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare, permiſcere Græciã dictus eſt. *Et 3. de Orat.* ericles, in cuius labris veteres Comici lepôm habitaſſe dixerunt. &c.

α σπίδα idest abijcere, ſeu amittere clypeum.

IV. Nuda Caledonio &c. *Britanni ſiue Angli, à Poëtis Caledonij vocantur, à Caledonia ſylua, quæ in ea parte Britanniæ fuiſſe putatur quæ hodie Scotia dicitur. Martial.*

Quinte Caledonios Ouidi, viſure Britannos.

VII. & VIII. Æquat tecta ſolo &c. *Duo Scipiones à rebus præclarè in Africa geſtis Africani cognominati ſunt: Cornelius Scipio, qui Africanus maior dictus eſt; & Scipio Æmilianus, qui Africanus minor: hic Carthaginem penitus deleuit.*

Docto eadem vates Gallicus. *R. P. Petauius, cùm Rhetoricam Flexiæ ſumma cum laude profiteretur, Carthaginenſes Tragœdiam in lucem, ac theatrum dedit; cui ſum, vtcúmque, gemino Epigrammate gratulatus.*

Auſus Aſdrubalis. *Plures fuere Aſdrubales, de illo hîc loquimur qui Dux tertio bello Punico à Scipione Æmiliano tantâ clade affectus eſt vt mox Carthaginis ſecuta ſit deditio. Huius vxor cùm paucis ante diebus à viro impetrare non potuiſſet vt ad victorem transfugeret, in medias Vrbis flammas ſeſe cum filijs iecit. Liuius lib. 31.*

XI. Thoraſius alter Achilles. *Cum Angli anno Domini 1628. Rheenſi Inſulâ occupatâ, San-Martinianam arcem validâ obſidione cinxiſſent, eam Thoraſius mirâ animi fortitudine, ac ſummâ pariter felicitate cum pauciſſimis præſidiarijs, ita propugnauit, vt hoſtem crebris irruptionibus debilitatum turpi fugâ ſibi conſulere coegerit.*

XV. Cur non Bacche &c. *Caper Baccho immolabatur, vt conſtat ex Ouidio Faſtor. 1.*

Rode caper vitē, tamē hinc cum ſtabis ad aras

In tua quod ſpargi cornua poſſit; erit.

VIII. His aditum Minos. *Andreæ Alciati iriſconſulti Mediolanenſis Emblemata, Claudius inos, item Iuriſconſultus, egregijs commentarijs, um penitus detectâ origine illuſtrauit.*

XI. Pompei, Phariâ quod inſepultus. *Cn. mpeius, qui propter res in prima ætate præclarè titérq; geſtas primus omniũ Magni cognomine eſt oratus, in Pharſalica pugna à Cæſare copijs longè eriori ſuperatus, & in Ægyptum fugiens regis fidiâ interfectus eſt.*

XIV. Lanificas nummis &c. *Parcæ finguntur æ hominum præeſſe, & nendo eam ducere, pro-rea lanificæ à Poëtis vocantur. Martial. lib. 6.*

Si mihi lanificæ ducunt non ſurda ſorores
Stamina &c.

XXI. Gente Pannoniâ ſatus. *De Pannonijs e Pæonibus abundè dictum Ode 13. lib. 1. Hodie ngari vocantur, à quibus originem duxit S. artinus.*

XXIII. Da diuitis Indi Cinnama. *Cinna-im, arbuſcula eſt in India maximè, & Æthiopia ſcens, præſtantiſſimum exudans odoramentum, od & ipſum Cinnamum dicitur.*

Ouid. 3. Faſtor. Cinnama tum primùm, captiuáque thura dediſti.

e Cilicibus iam ſæpe dictum.

I. Quo vibrare, tonare fulgurare &c. *De Pe-le Athenienſi ſic ſcribit Cicero in Oratore;* ricles ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare permiſcere Græciã dictus eſt. *Et 3. de Orat.* ricles, in cuius labris veteres Comici lepô-m habitaſſe dixerunt. &c.

ἀσπίδα ideſt abijcere, ſeu amittere clypeum.

IV. Nuda Caledonio &c. *Britanni ſiue Angli, à Poëtis Caledonij vocantur, à Caledonia ſylua, quæ in ea parte Britanniæ fuiſſe putatur quæ hodie Scotia dicitur. Martial.*

Quinte Caledonios Ouidi, viſure Britannos.

VII. & VIII. Æquat tecta ſolo &c. *Duo Scipiones à rebus præclarè in Africa geſtis Africani cognominati ſunt: Cornelius Scipio, qui Africanus maior dictus eſt, & Scipio Æmilianus, qui Africanus minor: hic Carthaginem penitus deleuit.*

Docto eadem vates Gallicus. *R. P. Petauius, cùm Rhetoricam Flexiæ ſumma cum laude profiteretur, Carthaginenſes Tragœdiam in lucem, ac theatrum dedit; cui ſum, vtcúmque, gemino* Epigrammate *gratulatus.*

Auſus Aſdrubalis. *Plures fuere Aſdrubales, de illo hîc loquimur qui Dux tertio bello Punico à Scipione Æmiliano tantâ clade affectus eſt vt mox Carthaginis ſecuta ſit deditio. Huius vxor cum paucis ante diebus à viro impetrare non potuiſſet vt ad victorem transfugeret, in medias Vrbis flammas ſeſe cum filijs iecit. Liuius lib.* 31.

XI. Thoraſius alter Achilles. *Cum Angli anno Domini* 1628. *Rheenſi Inſulâ occupatâ, San-Martinianam arcem validâ obſidione cinxiſſent, eam Thoraſius mirâ animi fortitudine, ac ſummâ pariter felicitate cum pauciſſimis præſidiarijs, ita propugnauit, vt hoſtem crebris irruptionibus debilitatum turpi fugâ ſibi conſulere coegerit.*

XV. Cur non Bacche &c. *Caper Baccho immolabatur, vt conſtat ex Ouidio Faſtor.* 1.

Rode caper vitē, tamē hinc cum ſtabis ad aras

In tua quod ſpargi cornua poſſit; erit.

VIII. His aditum Minos. *Andreæ Alciati riſconſulti Mediolanenſis Emblemata, Claudius inos, item Iuriſconſultus, egregijs commentarijs, um penitus detectâ origine illuſtrauit.*

XI. Pompei, Phariâ quod inſepultus. *Cn. mpeius, qui propter res in prima ætate præclarè titérq; geſtas primus omniũ Magni cognomine eſt oratus, in Pharſalica pugna à Cæſare copijs longè eriori ſuperatus, & in Ægyptum fugiens regis fidiâ interfectus eſt.*

XIV. Lanificas nummis &c. *Parcæ finguntur æ hominum præeſſe, & nendo eam ducere, prorea lanificæ à Poëtis vocantur. Martial. lib. 6.*
Si mihi lanificæ ducunt non ſurda ſorores
Stamina &c.

XXI. Gente Pannoniâ ſatus. *De Pannonijs e Pæonibus abundè dictum Ode 13. lib. 1. Hodie ngari vocantur, à quibus originem duxit S. artinus.*

XXIII. Da diuitis Indi Cinnama. *Cinnam, arbuſcula eſt in India maximè, & Æthiopia ſcens, præſtantiſſimum exudans odoramentum, od & ipſum Cinnamum dicitur.*
Ouid. 3. Faſtor. Cinnama tum primùm, captiuáque thura dediſti.

: *Cilicibus iam ſæpe dictum.*

. Quo vibrare, tonare fulgurare &c. *De Pele Athenienſi ſic ſcribit Cicero in Oratore;* ricles ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare permiſcere Græciã dictus eſt. *Et 3. de Orat.* ricles, in cuius labris veteres Comici lepôn habitaſſe dixerunt. &c.

ἀσπίδα ideſt abijcere, ſeu amittere clypeum.

IV. Nuda Caledonio &c. *Britanni ſiue Angli, à Poëtis Caledonij vocantur, à Caledonia ſylua, quæ in ea parte Britanniæ fuiſſe putatur quæ hodie Scotia dicitur. Martial.*

Quinte Caledonios Ouidi, viſure Britannos.

VII. & VIII. Æquat tecta ſolo &c. *Duo Scipiones à rebus præclarè in Africa geſtis Africani cognominati ſunt: Cornelius Scipio, qui Africanus maior dictus eſt, & Scipio Æmilianus, qui Africanus minor: hic Carthaginem penitus deleuit.*

Docto eadem vates Gallicus. *R. P. Petauius, cùm Rhetoricam Flexiæ ſumma cum laude profiteretur, Carthaginenſes Tragœdiam in lucem, ac theatrum dedit; cui ſum, vtcúmque, gemino Epigrammate gratulatus.*

Auſus Aſdrubalis. *Plures fuere Aſdrubales, de illo hîc loquimur qui Dux tertio bello Punico à Scipione Æmiliano tantâ clade affectus eſt vt mox Carthaginis ſecuta ſit deditio. Huius vxor cùm paucis ante diebus à viro impetrare non potuiſſet vt ad victorem transfugeret, in medias Vrbis flammas ſeſe cum filijs iecit. Liuius lib. 31.*

XI. Thoraſius alter Achilles. *Cum Angli anno Domini 1628. Rheenſi Inſulâ occupatâ, San-Martinianam arcem validâ obſidione cinxiſſent, eam Thoraſius mirâ animi fortitudine, ac ſummâ pariter felicitate cum pauciſſimis præſidiarijs, ita propugnauit, vt hoſtem crebris irruptionibus debilitatum turpi fugâ ſibi conſulere coegerit.*

XV. Cur non Bacche &c. *Caper Baccho immolabatur, vt conſtat ex Ouidio Faſtor. 1.*

Rode caper vitē, tamē hinc cum ſtabis ad aras

In tua quod ſpargi cornua poſſit; erit.

VIII. His aditum Minos. *Andreæ Alciati riſconſulti Mediolanenſis Emblemata, Claudius inos, item Iuriſconſultus, egregiis commentariis, um penitus detectâ origine illuſtrauit.*

XI. Pompei, Phariâ quod inſepultus. *Cn. mpeius, qui propter res in prima ætate præclarè titérq; geſtas primus omniū Magni cognomine eſt oratus, in Pharſalica pugna à Cæſare copiis longè eriori ſuperatus, & in Ægyptum fugiens regis fidiâ interfectus eſt.*

XIV. Lanificas nummis &c. *Parcæ finguntur æ hominum præeſſe, & nendo eam ducere, pro- rea lanificæ à Poëtis vocantur. Martial. lib. 6.*

Si mihi lanificæ ducunt non ſurda ſorores
Stamina &c.

XXI. Gente Pannoniâ ſatus. *De Pannoniis Pæonibus abundè dictum Ode 13. lib. 1. Hodie ngari vocantur, à quibus originem duxit S. artinus.*

XXIII. Da diuitis Indi Cinnama. *Cinna- m, arbuſcula eſt in India maximè, & Æthiopia ſcens, præſtantiſſimum exudans odoramentum, od & ipſum Cinnamum dicitur.*

Ouid. 3. Faſtor. Cinnama tum primùm, ca- ptiuáque thura dediſti.

Cilicibus iam ſæpe dictum.

. Quo vibrare, tonare fulgurare &c. *De Pe- le Atbenienſi ſic ſcribit Cicero in Oratore;* ricles ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare, permiſcere Græciā dictus eſt. *Et 3. de Orat.* ricles, in cuius labris veteres Comici lepô- n habitaſſe dixerunt, &c.

Naturæ abdita Petre, ſeu ſecundo
Naturâ altius explicare Numen
Malles numine : cui frequens tot annos
Plauſit conuena, plauſit inquilinus.
Hæc te, pluráque Posse cum viderent,
(Mirè poſtera quæ probaret ætas)
Gaudebant iuuenum, ſenúmque cætus :
Vt vidêre tamen furente Parcâ,
Te iam cruda ſubire fata Posse,
Hoc vnum Potvisse te dolentes,
Fleuerunt iuuenum, ſenúmque cætus.

XCI. Mira in eo morum ſuauitas.

Mel quicunque legis Mellanti in nomine, blandos
Mellanti mores exprime; mella leges.

XCII. Bernaci, in templo Deiparæ Virginis, cuius Sodalitio Flexiæ magnâ cum laude præfuerat, ſepelitur.

Ne fieret tibi terra grauis Millante, repoſta
Virginis in gremio molliter oſſa cubant.
Aëriâ ſeſe Rex Caricus efferat vrnâ,
Te Mauſolæis clarior vrna capit.

XCIII. Pollinium. Grynæum.

Vrbs ab Apollineo ſumit ſibi nomine, nomē:
Arx à Grynæo nomine, nomen habet.

SCHOLIA.

SCHOLIA

IN EPIGRAMMATVM, ET EMBLEMATVM LIBRVM.

I. Cacus Auentino &c. *Imitatio eſt Ouidianæ Faſtor. 1.*

Cacus Auentinæ timor, atque infamia ſyluæ,
Non leue finitimis, hoſpitibúſve malum.

Hæc ait Euander. *Imitatio item Virgil. 8. Æneid. de Euandro,*

Dixerat, Herculeâ bicolor cum popul⁹ vmbrâ
Velauítque comas, foliíſque innexa pependit.

Ex quibus conſtat populum arborem Herculi fuiſſe ſacram, eáque donatum, ob interfectum Cacum: quam & iure conſequitur Rex Ludonicus, domitâ, & extinctâ penitus hæreticâ rebellione.

Satus Hercule Gallo. *Henrico Magno, rerum geſtarum magnitudine cum Hercule conferendo.*

II. Indignum patriâ &c. *Lacænæ mulieris generoſum, & Heroïcum factum à multis laudatur. Turpe enim apud antiquos fuit, Spartanóſque vel maximè, clypeum abijcere. Notum illud de Epaminonda, tum denique ſibi auelli ſpiculum iubente, poſtquam ei percunctanti dictum eſt clypeum eſſe ſaluum, vt etiam in vulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. Huius meminit Tull. de finibus. Ῥιψάσπιδες à Græcis vocantur, qui abiecto clypeo fugiunt è prælio. Itaque Ariſtoteles 2. Rhetor. de pudore diſſerens, poſteaquam docuit pudorem exiſtere ob ea mala quæ turpia videri ſolent, inter cætera turpitudinis exempla hoc quoque ponit, ἀποβάλλειν*

ἀσπίδα idest abijcere, ſeu amittere clypeum.

IV. Nuda Caledonio &c. *Britanni ſiue Angli, à Poëtis Caledonij vocantur, à Caledonia ſylua, quæ in ea parte Britanniæ fuiſſe putatur quæ hodie Scotia dicitur. Martial.*

Quinte Caledonios Ouidi, viſure Britannos.

VII. & VIII. Æquat tecta ſolo &c. *Duo Scipiones à rebus præclarè in Africa geſtis Africani cognominati ſunt: Cornelius Scipio, qui Africanus maior dictus eſt; & Scipio Æmilianus, qui Africanus minor: hic Carthaginem penitus deleuit.*

Docto eadem vates Gallicus. *R. P. Petauius, cùm Rhetoricam Flexiæ ſumma cum laude profiteretur, Carthaginenſes Tragœdiam in lucem, ac theatrum dedit; cui ſum, vtcúmque, gemino Epigrammate gratulatus.*

Auſus Aſdrubalis. *Plures fuere Aſdrubales, de illo hîc loquimur qui Dux tertio bello Punico à Scipione Æmiliano tantâ clade affectus eſt vt mox Carthaginis ſecuta ſit deditio. Huius vxor cùm paucis ante diebus à viro impetrare non potuiſſet vt ad victorem transfugeret, in medias Vrbis flammas ſeſe cum filijs iecit. Liuius lib. 31.*

XI. Thoraſius alter Achilles. *Cum Angli anno Domini 1628. Rheenſi Inſulâ occupatâ, San-Martinianam arcem validâ obſidione cinxiſſent, eam Thoraſius mirâ animi fortitudine, ac ſummâ pariter felicitate cum pauciſſimis præſidiarijs, ita propugnauit, vt hoſtem crebris irruptionibus debilitatum turpi fugâ ſibi conſulere coegerit.*

XV. Cur non Bacche &c. *Caper Baccho immolabatur, vt conſtat ex Ouidio Faſtor. 1.*

Rode caper vitē, tamē hinc cum ſtabis ad aras

In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.

XVIII. His aditum Minos. *Andreæ Alciati Iuriſconſulti Mediolanenſis Emblemata, Claudius Minos, item Iuriſconſultus, egregijs commentarijs, eorum penitus detectâ origine illuſtrauit.*

XXI. Pompei, Phariâ quod inſepultus. *Cn. Pompeius, qui propter res in prima ætate præclarè fortitérq; geſtas primus omniũ Magni cognomine eſt decoratus, in Pharſalica pugna à Cæſare copijs longè inferiori ſuperatus, & in Ægyptum fugiens regis perfidiâ interfectus eſt.*

XXIV. Lanificas nummis &c. *Parcæ finguntur vitæ hominum præeſſe, & nendo eam ducere, propterea lanificæ à Poëtis vocantur. Martial. lib. 6.*

Si mihi lanificæ ducunt non ſurda ſorores
Stamina &c.

XXXI. Gente Pannoniâ ſatus. *De Pannonijs ſiue Pæonibus abundè dictum Ode 13. lib. 1. Hodie Hungari vocantur, à quibus originem duxit S. Martinus.*

XXXIII. Da diuitis Indi Cinnama. *Cinnamum, arbuſcula eſt in India maximè, & Æthiopia naſcens, præſtantiſſimum exudans odoramentum, quod & ipſum Cinnamum dicitur.*

Ouid. 3. Faſtor. Cinnama tum primùm, captiuáque thura dediſti.

De Cilicibus iam ſæpe dictum.

LI. Quo vibrare, tonare fulgurare &c. *De Pericle Athenienſi ſic ſcribit Cicero in Oratore;* Pericles ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare & permiſcere Græciã dictus eſt. *Et 3. de Orat.* Pericles, in cuius labris veteres Comici lepôrem habitaſſe dixerunt. &c.

De Parrhaſio & Scopâ, in Odis dictum eſt.

LIV. Quæ ſpecies? Parijne labor &c. *ideſt, an Agoracritus genere Parius, hoc Mineruæ ſignum ex marbore aut ebore fecit? Phidias enim nobiliſſimus ſtatuarius hunc Agoracritum diſcipulum vſque adeò diligebat, vt ei multorum operū laudem cederet.* Clarique Myronis. *Myron item ſtatuarius inſignis fuit, quem Cicero 6. Verrinâ laudat. Huius bucula ex ære, multorum Poëtarum verſibus celebrata eſt.*

An Polycletææ &c. *Polycletes ſtatuarius etiam eximius, diligentiâ & decore ceteris precellens, cuius ſigna grauiſſimorum ſcriptorum præconijs nobilitata ſunt.*

LVIII. Fœmineos quid Achæmenio &c. *ideſt, Quid Septentrio in immenſum attollit triumphos Tomyris reginæ, quæ potentiſſimo Regi Perſarū Cyro, bello cōgreſſa eſt, ipſūmq; & vitâ & caſtris ſpoliauit?* Clælia quid Latio? *1, Quid à Romanis tantopere laudatur Clælia? hæc cum nonnullis alijs virginibus Porſenæ Hetruſcorum regi obſes data, deceptis cuſtodibus, vnâ cum reliquis, incolumis ad ſuos per Tyberim renauit. Romani nouam in fœmina virtutem nouo honoris genere ornandam rati, ſtatuam ei equeſtrem in ſacra via poſuerunt.*

Minyæ quid in Hellade coniux? *Valer. Max. lib. 4. cap. 6. de Amore coniugali, vxores Minyarum, quorum origo ex inclyto ſociorum Iaſonis numero erat, meritò commendat: cum enim illi apud Spartanos publicâ cuſtodiâ incluſi, capitali ſeruarentur ſupplicio, ac vetere inſtituto Lacedemoniorum, nocturno tempore paſſuri eſſent, coniuges eorum illuſtris ſanguinis, ibi velut allocuturæ viros perituros,*

impetrato à cuſtodibus aditu, carcerem intrarunt, commutatáque veſte, per ſimulationem doloris velatis capitibus, eos abire paſſæ ſunt.

Quid Phrygio Penteſilæa ſolo? *Penteſilæa, Amazonum regina, cuius, Troiano bello inter fortiſſimos heroas, quum auxilium aduerſus Græcos ferret, magnæ fortitudinis documenta extitêre. Virgil. 1. Æneid.*

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penteſilæa furens, mediíſq; in millib⁹ ardet &c.

Clara quid Admeti &c. *Cum Admetus Theſſaliæ rex accepiſſet ab oraculo mortem effugere poſſe, ſi quis reperiretur qui vice illius mortẽ oppetere vellet, idque amici omnes recuſarent, vna Alceſtis vxor vitæ ſuæ diſpendio, mariti vitam redemit. Admetum in vxorem crudelitatis accuſat Valer. Max. loco cit. eúmque fœmineo animo longè imparem dicit.*

Auſáque in accenſos Iphias &c. *Ariadne Iphiæ filia, & coniux Capanei, virum incredibili amore dilexit. Itaque cum audiſſet illum apud Thebas cecidiſſe, ferè in mortis ſtuporem diriguit, deinde cum celebraretur funus, ſe in rogum immiſit. Ouid. lib. 3. de Ponto, epiſtola 1. ad vxorem:*

Iphias ante oculos tibi erat ponenda, volenti
Corpus in accenſos mittere fortè rogos.

Comes Hypſicratæa marito. *Sic de ipſa Valer. Max. citato loco: Hypſicratæa regina Mithridatem coniugem ſuum effuſis charitatis habenis amauit, tonſis enim capillis, equo ſe & armis aſſuefecit, quò facilius laboribus, & periculis eius intereſſet. Quinetiam victum à Pompeio per efferatas gentes fugientem, animo pariter & corpore infatigabilis ſecuta eſt. &c.*

Vel extincto Laodamia viro. *Tanto amore Laodamia Proteſilaum maritum proſecuta eſt, vt cum ab Hectore occiſum cognouiſſet, ſuperſtes ei eſſe noluerit, ſed in illius vmbræ amplexibus expirarit. &c.*

LIX. Alcinoo Phæax &c. *De Alcinoi Phæacum regis hortis, ac pomarijs amœniſſimis dictum panegyrico primo. Propert. lib. 3.*

Nec mea Phæacas æquant pomaria ſyluas.

LXVII. Quid Bromium Pallas. *Bromius, cognomen eſt Bacchi,* ἀπὸ τοῦ βρέμειν, *id eſt à fremendo, vel,* ἀπὸ τῆς βροντῆς, *à tonitru, eo quod natus ſit cum tonitru, eius matre fulmine peremptâ.*

Comúmque minacibus armis. *Comus, apud veteres Deus comeſſationum eſt habitus, nocturnarúmque ſaltationum præſes &c.*

LXXI. Hoc datur humani. *Hemerocallis, herba eſt vt teſtatur Dioſcorides, folio & caule lilio ſimillima. Nomen accepit à fugacitate, quòd flos eius vno tantum die pulchritudinem ſuam tueatur.*

LXXIV. Sic olim aurea diues arma. *Illud ex Homero deſumptum eſt Iliad. Σ.*

> Ὃς πρὸς Τυδείδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε
> Χρύσεα χαλκείων. Qui (*Glaucus*) cum Titide Diomede arua permutauit aurea æneis.

LXXIX. Fugiens Cæſaris arma Cato. *Iſte fuit Cato Vticenſis, ſic dictus quod poſt Pharſalicam pugnam, Vticam ſeſe receperit, réque à Scipione infeliciter geſtâ, necem in ea ſibi conſciuerit.*

LXXXI. Pellæo Iuueni. *Pella, vrbs Macedoniæ, illuſtrata maximè natalibus Philippi Macedonum regis, & Alexandri Magni, à qua & Pellæi dicti ſunt, vt pluribus iam diximus.*

LXXXVIII. Idalium quæris &c. *Flos Idalius,*

roſa eſt, quæ Idaliæ matri, ſeu Veneri ſacra eſt, ideóque à Poëtis Paphia, Idalia, & flos Veneris vocatur.

LXXXIX. Setâ quid horrens &c. *Alluſio eſt ad priſcum Romanorum morem, qui teſte Vegetio, cilicijs vtebantur in bello, ad retundendum ſagittarum impetum. Porrò à Cilicibus populis dicta ſunt, apud quos vt ait Varro, cilicia primùm ex villis hircorum, & capratum, cæterarúmque animantium ſetis confecta ſunt.*

LCII. Rex Caricus &c. *Mauſolus eſt, Cariæ rex, quem tanto amore proſecuta eſt eius vxor Artemiſia, vt defuncti cineres vino permiſtos ebiberit, eidémq; ſepulchrum ſumptuoſiſſimum erexerit, Mauſolæum dictum, & inter ſeptem orbis miracula annumeratum. Martial. Epigram. 1.*

Aëre nec vacuo pendentia Mauſolæa.

LCIII. Vrbs ab Apollineo &c. *Pollinium vrbem intellige, eiúſque arcem Gryneam: vernaculè* Poligny & Grynon, *Apollinis Grynei nominibus inſignes, quibus & luculenter antiquitatem ſuam probant. Ea porro vrbs eſt Sequanorum, ſiue totius Burgundici comitatus amœniſſima, elegantiſſima, & omnigenâ fructuum vbertate ſcatens. Solum partim in planitiem exſpatians, partim in colles aſſurgens, multiplicem frugiferarum arborum copiam explicat, vinearum maximè, quæ in plurima iugera longè latéque diffuſæ vinum ſuauiſſimum, ac totâ Galliâ, Germaniâque laudatiſſimum gignunt. Quid memorem vicos ad amuſſim directos, ac perennibus limpidiſſimorum fontium riuulis ex æquo ſectos, penitúſque deterſos? Quid Auream, vulgò* Aurain, *fontem eximium ac penè cæterorum pro-*

creatorem, qui primùm aureis aquarum verticibus ebulliens, mox diffuſus in fluuium, ſinuoſis flexibus oberrat, & arua placidiſſimis fœcundat vndis? Quid campos Caprarios, Theſſalicis non abſimiles, ad omnem animi relaxationem arte, naturáque mirificè comparatos? Quid magnificas ædes? quid penè regias Clareuallenſem, Sombernenſem, Tramelctanam? Quid ſplendida templorum ornamenta, & eorum ex marmore anaglypha, quæ intuentium animos in ſui admirationem traducũt? Quid omnis generis opificia, quibus vita ciuilis iuuatur, ornatúrque? Quid ciues bello, paceque claros, humanitate politos, eruditione præſtantes, Dei, Cœlitúmq; cultores eximios laude proſequar? Addam ex illa prodijſſe, ſuperiore ſæculo Bonos *eloquentiâ florentiſſimos, & apud Sereniſſimam Margaritam Auſtriacam Belgij Gubernatricem plurimùm gratioſos? Subijciam* Iunæos, & Brunos *Auguſtiſſimi Senatus Dolani decora? Dicam denique* Dorotheos, & Simoninos, *Illuſtriſſimos Antiſtites, rerúmque geſtarum gloriâ longè celeberrimos?*

Nec ſanè minor arcis Grynææ nobilitas: hæc ſitu præcelſa in nubes aſſurgit, & inſtar regij diadematis, auro gemmíſque collucentis Vrbem ſic ornat (inde enim ampliſſima, & pulcherrima Vrbis facies apparet) vt eidem firmiſſimo ſit aduerſus vim omnẽ hoſtilem præſidio. Sed quorſum hæc? cùm Pollinium nullâ ad commendationem arte indigeat, & ſui amorem omnibus conciliet: neque aures, ſed oculos ſuæ pulchritudinis admiratione perfundat? Vide Poëticam eius deſcriptionem Ode 18. lib. 1. & Panegyricum 2.

IOANNIS CHEVALIER BVRGVNDI, POLLINIENSIS, E' SOCIETATE IESV, VARIORVM LIBER.

IAMBICA.

CARMEN I.

ABRAHAMVS erga Deum eximiè gratus, eius in ſe collata beneficia commemorat.

O Quàm ſecundâ Numinum afflari ſolet
Aurâ tuorum, magne Diuorum ſator,
Cui pura mens eſt ſceleris, ac recti tenax!
Tentata virtus rebus aut duris diu,
Sublime victrix intulit cœlo caput!
Hunc vt paterno blandus amplexu foues,
Totóque lactas æthere! at ſpiret tuum
Ni facile cœptis Numen, humanæ queant
Nil tale mentes, caſſus aut ludat labor.
Sacris Haranos actus imperijs lares,
Patrémque (melior ipſe deſerto pater,
Eras futurus) fugio, & inuiſum genus:
Fœcunda culpæ patria, ne prauo ſcelus
Ad omne miſerum traheret exemplo ſenem.

Cananæa profugus regna, campóſque arduæ
Sichemis colebam, cum fames miſeros diu
Populata ciues, imminens fatum meis,
Mihíque præſens apparat: ſed te plagas
Authore Pharias luſtro, ſepteno rigat
Quas diues amne Nilus; at clari decus
Regni ſuperbum, Rege dum Memphim peto
Trepidus iubente, coniugi mœſtæ timens,
Hîc hîc ſecundum Numen intactæ fuit:
Pharao iugalem mente furiatâ thorum
Violare niſus, clade miſerandâ obrui
Senſit repentè regiam, & certâ caput
Peti ruinâ: pœna par ſceleri fuit.
Rurſum relictos repeto Cananææ lares
Feſtinus oræ; terra iam lætos beans
Largo colonos fœnore, antiquas queri
Clades vetabat. Quis mihi fluxas opes
Non tot periſſe rebus aduerſis putet?
Sed me profuſa diuitem ingentis manus
Fecit peculî: mille balantum greges
Carpunt virentis gramen intonſum ſoli,
Armenta mille: plura ſeruitium ferunt
Subacta Domino colla: Pactolum lares,
Gangémque claudunt inclyti, lætis fluunt
Secunda votis cuncta: geniali thoro
Surgebat hæres nullus at mœſto ſeni,
Labentis æui columen, & feſſi vnica
Patris voluptas: ſtupuit extemplo ſuas
Natura leges legibus vinci tuis:
Vterúmque geſtans, poſſe vix credit ſibi
Geſtare coniux, donec optatâ ſinus
Cernit recludi ſtirpe, quæ blandos Patri,
Matríque riſus cieat, & numero ſuper

Se cuncta tollat aſtra, & immenſi leues
Æquoris arenas. Digna quæ tantis cadat
Meritis ad aras victima? at, non ſi cruor
Delubra circum ſtagnet, & fluctu ebrios
Reſtinguat ignes, munus effuſæ queant
Æquare dextræ: colla non ſi tot popæ
Secanda lecti præbeant cultris boues,
Quot concitantur turbido fluctus mari.
Cur vna vita eſt? mille ſi nobis forent,
Rependerentur mille, pars voti quota hæc?
Attonitus hæret animus; agreſti velut
Auulſus æde, ſceptra qui primùm manu
Verſat trementi regia immotus ſtupet,
Vaníſque mentem ſomniis ludi putat.

SCHOLIA.

Haranos lares. *Haran, Abrahami patria fuit, quam ille Dei iuſſu deſerit. Geneſ. 12.*

Cananæa profugus regna. *Rerum geſtarum ab Abrahamo ſeries, fusè Geneſ. 12. capite, ac ſequentibus deſcribitur.*

Plagas Pharias. *Ægypti plagas: quas lege in Exodo, c. 7. & ſequentib. De Pharo dictum non ſemel.*

Decus regni ſuperbum Memphim. *1, Ægypti regiam: Memphis enim inter omnes Ægypti vrbes principem locum obtinuit, pyramidibus ac regum ſepulchris, in primis inſignis. Martial. Epigram. 1.*

Stirpe quæ blandos riſus. *Geneſ. cap. 21. naſcitur Iſaac Abrahamo iam ſeni; dixitque Sara eius vxor,* Riſum fecit mihi Deus: quicúnque audierit, corridebit mihi.

CARMEN II.

Dum ABRAHAMVS de ſacrificando filio commonitus, in varia diſtrahitur, in eo primùm NATVRA ſenſus humanitatis exprimit.

NATVRA.

QVò, quò ſceleſtum turba furiarum impotẽs?
Quô torquet? aut quô flãmeos ictus parat?
Sic ergo totus corde diſceſſit puer?
Sic tota genitrix? tota ſic conſors thori?
Túne vt paternos exuas ſenſus miſer?
Vt coniugalis pereat homicidæ fides?
Tùne vt cruentis immoles natum focis?
Fatale carmen ore genitoris canas?
Bibántque flammæ ſanguinem, atque aræ tuum?
Vos aſtra teſtor, flammeum cœli decus;
Nil ſimile terris lucido curru inſidens
Spectauit oculo Phœbus emenſus polum:
Nec inhoſpitalis barbarus cultor ſoli
Similia mundo monſtra ſpectanda edidit.
Infauſta genitrix Sara, me miſeret tui?
Nato ſuperſtes viuis, hoc primùm queror.
Sed nec ſupremo fas ſit alloquio frui,
Oculóſque triſti (ſidera heu! quondam tua
Miſeranda mater) claudere grauatos nece.
Leuiora querimur: dexterâ meſſum caput
Videre patriâ prolis vnigenæ potes?
Si bina geminum pignora ambirent latus,
Si conſueſces liberûm magno gregi,

Diuidere patrem poterat infelix pater,
Poterat amorem; prole pereunte alterâ
Vel ſic ſuperſtes eſſe. Quid? claræ velis
Perire famæ decora, quâ cœli aureos
Axes adibas? barbarum totis Sinin,
Totis Procuſten orbis excludi plagis?
Tot ora, quo tunc ore, quo vultu feras
Conuitiantum? quod ſolum profugus petes?
Quæ te recondet terra? quæ miſerum obruet?
Qui Tigris, quis & mobili Euphrates vado,
Niluſque Pharios amne ſépteno alluens
Eluere crimen poterit? Heſperia licet,
Eoa & in te maria transfundat Thetis,
Hærebit altum facinus. At duras ferus
Occludis aures, rigida ceu ponti ſilex
Reſiſtit vndis, & laceſſentes Notos
Longè retorquet: miſeret afflictam tui,
Puderque: mentem dum potes, flecte ô Pater!

SCHOLIA.

Barbarum totis Sinin. *Sinis, vt in quinto refert Diodorus, latro fuit Iſthmum obſidens, duas pinus flectebat, ac vtriq; hominis bracchia alligabat, deinde ſurſum emittens, corpus vi diſcerptum maximo cruciatu afficiebat: illum Theſeus interemit. Ouid. 7. Metamorph.*

Occidit ille Sinis, magnis malè viribus vſus,
Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.

Totis Procuſten. *Procuſtes, vt idem ſcribit Diodorus, in Attica regione latrocinia exercens, cogebat hoſpites ſupra lectum aliquem aſcendere: quo ſi*

longiores fuiſſent, pars ſupereminens amputabatur, qui verò breuiores fuiſſent, pedibus diſtendebātur: à Theſeo quoque interfectus eſt. Plutarchus in Romulo occiſum ab Hercule dicit.

Qui Tigris. *Non repetimus quæ de Tigri, Euphrate, Nilóque in ſuperioribus dicta ſunt.*

CARMEN III.

GRATIA voces elicit fortitudinis, cuius erectus præſidio ABRAHAMVS, ad filij necem accenditur.

NATVRA Stygij peſtilens antri genus;
Nondum meis exportat é tectis pedem?
Nondum profundâ nocte mœrentes ſubit
Domos Auerni? fraudis & ſcelerum potens
Faceſſe monſtrum: Ditis inferni lues
Abſcede, diro ſidera & terras leua
Tandem veneno; nectis etiamnum moras?
Teſtor flagrantis aureum Solis iubar,
Vnóque nutu cuncta torquentem Deum,
Moriere dextrâ vindice, & planges humum.
Abrahame titubas? pronus obtutu ſtupes?
Amor paternus retrahit, ac flectit retro?
Quid ipſe temet conſulis? torques? rogas
An deceat hoc te? Numen at ſummum decet.
Illo iuberis victimam natum vnicam
Offerre, perage iuſſa quæ fecit Deus:
Quid imperare iure temerato poteſt?
Fons ille lucis almus, aſtrorum decus,
Vtrúmque curru flammeo mundum ambiens,
Summi ſolutum lege quid vidit Dei?

Cæſâ vereris ſobole ne totum occidat
Genus Abrahami? néve quod ſpondet Deus
Irrita cadente filio in ventos eant?
At non tot vndas maria diſcordes agunt,
Nec cana ſyluis folia tot bruma excutit,
Quot exequendi placita, quas neſcis vias,
Mens illa claudit ſumma cunctorum artifex.
Abrahame viuis? pelle fœmineos metus,
Generoſa fortis mente conſilia indue:
Quid fluctuaris? ſit tibi dignus puer
Æquare ſenium Solis, & vitæ exitus
Subire nullos, ſit bonis ille indole
Prior, parentum cultor, & vitæ integer,
Hæc ipſa faciunt victimam dignam Deo.
Quid animus horret? quid ſedet pallor genis?
Gnatum repoſcit qui dedit gnatum Deus.
At ore volui, ſtulte, populorum times:
Ridere cunctos fac, & execrarier,
Paueas inanes oris humani ſonos,
Vbi clamat illa, cœlitum atque hominũ tremor,
Vox imperantis, cuncta moderantis Dei?
Oberrat animo Sara? longè coniugis
A te dolores, ſi ſapit coniux, volet.
Succumbe NATVRA, quid agis? vincit Deus.

Nullis Scholys hoc tertium Carmen illuſtramus, quòd nullâ luce indigeat: nam quæ de Styge, Auernóque dici poſſent, cuiuis obuia ſunt.

CARMEN IV.

ABRAHAMVS varijs Naturæ, Iſaaci filij necem diſſuadentis motibus agitatus, demum illuceſcente ſibi Numine, & ad facinus poſt hominum memoriam inauditum inflammante, ad eius ſe ſacrificium accingit. Geneſ. 22.

Abrah. PRÆRVPTA tandem montis aſcenſu iuga
Superata nobis: pondere excuſſo iuuat
Te feſſa nate, cæſpitis viui thoro
Leuare membra.
Iſaac. Quam Pater, pro me geris
Depone curam: floret intactæ mihi
Robur iuuentæ, ſanguis eſt æui integer,
Nec me grauauit ardui montis labor,
Grandi repenſus tenuis aut pretio fuit,
Audire patrias cum mihi voces datum,
Et hauſta cœlo verba: canicie grauem,
Anniſque, deceat iſta te primùm quies,
Succede genitor.
Abrah. Viridis etiamnum patri
Vernat ſenectus; durus inuictum malis
Sub Sole fecit altero pridem labor:
Iter nec altâ nocte ſuſceptum mouet,
Non ſæuiente Solis æſtiui rotâ;
Mergens nec alto ſidus Oceano diem
Lunæ quadrigis præuium, flammâ auocat
Greſſus malignâ: Numen has vires dedit.

Iſaac.

Iſaac. Ex te laborem diſcere, & veræ decus
Virtutis optem, tenera dum pubes ſinit.
„ ÆQVIS parentes paſſibus claros ſequi,
„ Laus filiorum maxima eſt : nullis dies
Hanc ſera ſeclis, poſteris nullis premat.
Abrah. Compone faciles in rogos ligni aggerē,
Totóque ſtipulas collige arentes iugo
Siſtendæ ad aras victimæ.
Iſaac. Morem gero.
Ahrah. Vt me ferox Natura, peſtiferos premis
Amore vinctum filij ! heu nimiùm potens,
Quanto Abrahamum ſanguinis vinclo tenes,
Stringíſque ! quàm te penè & inuitus colit !
Ceu cum profundæ Tethyos ſalſis furit
Impunè campis ſæua ventorum cohors,
Imo refuſum Nerea & fundo ciens,
Tumultuoſo verberat fluctu polos ;
Si ſulcat æquor ſpumeum forſan ratis,
Incerta fertur : ſumma iam celſo tumens
Ferit aſtra malo ; iam ſtyga, & manes petit,
Dum vi remiſsâ rurſus in præceps rapit
Humilem dehiſcens fluctus : infidâ miſer
Deſeritur arte nauita, & clauo ſtupet
Rector ſoluto, cogit in vota, & preces
Miſeros ſupremus funeris mœſti timor.
Dubiam Abrahami talis, heu talis quatit
Mentem procella ! turbo curarum grauis
Hinc inde fluctu torquet, & partes agit
Pauentem in omnes ! facinus aggrediar ferum;
Atrox, cruentum, barbarum, dignum ſtyge ?
Quod parricidam pudeat, & duris ſatas
Inhoſpitalis Caucaſi tigres iugis ?
Quod nulla credant ſæcula ? humanâ negent

Quod antè factum cæde gaudentes Scythæ?
Miſeróne proles pereat infelix patri?
Vnigena proles? luce Phœbæâ magis
Dilecta? vitæ flore primæuo virens?
Spes & nepotum tanta? longæuos auûm,
Proauûmque cœtus vincere extentis puer
Iam dignus annis? poteris ah! durus parens
Poſt terga nati ſtringere inſontis manus?
Intaminatum funebri vittâ caput,
Vtrúmque reddens Solis,& Lunæ iubar,
Vincire? ad aras trahere? conſtructo faces
Inijcere buſto? pabulum flammis dare?
Fac poſſe, fac & ære tergemino tibi
Cinctum Abrahame, pectus, at molli puer
Quid ſi parentem blandus inflectat prece?
Quid ſi labantem fletuum impellat graui
Miſerandus imbre? non dabis tenero manus
Victas amori? fune non duro eximes
Reuincta tergo brachia, & vittâ caput?
Non in petitos genitor amplexus rues?
Patríque reddes filium, & nato patrem?
Sed vince natum, vince genitorem popa:
E cæde pueri læta victorem domum
Quæ pompa reuehet? ore modulatum canens
Quæ turba carmen, cinget herois latus?
Opima vernæ ſpolia qui Dominæ ferent?
Quod molle fandi tempus, & duris modum
Inibo rebus? prole ſe viduam audiens
Heu quos colores ore! quas primo dabit
Luctu querelas! fletibus quantis ſinum
Rigabit amens! ſpiritu vt pulſo ſtupens
Corpus rigebit! fœminas ingens premit
Furor dolentes: leuiùs hic raptis agit

Catulis leænas; leuiùs & rupto tonat
Triſulca cœlo flamma, Caucaſei petens
Ferale culmen montis, aut Oſſæ iugum.
Si mortis illa iubeat effari genus,
Modúmque cædis, clade miſerandâ obrutæ
Ecquâ licebit arte furari patrem?
Prolem paterno colla mucroni audiat
Si præbuiſſe, verba veſani dabit
Quæ non doloris neſcius flecti furor?
Laniata palmis pectus, atque vngui genas,
Quo territabit ſidera, & terras ſono?
Quot innocentem furia mactabit probris?
Vnúsne tantis pugnet Abrahamus malis?
Vnúsne monſtrum centiceps bello petat,
Sternátque victor? gelidus excuſſos ruit
Tremor per artus, pectus attonitum ſalit.
Quis me per auras turbo ſublimem vehat,
Prærupta trans & Caſpij montis iuga,
Inhoſpitalem Caucaſum, & ſemper feris
Habitata monſtris Dindyma? aut raptum ocyùs
Mergat tenebris? ima qui nutu Deus,
Superáque torques, aſpice ærumnis grauem,
Præſénſque ſolue. at quis pepulit aures ſonus?
Almæ vnde lucis nocte diſcuſsá iubar?
Vbi ſum? ſopore video r excuſſus graui:
Benè eſt, abundè eſt, redijt Abrahamus, procul
Genitore pulſo: pereat æternùm mihi,
Pereat vel enſe latera confoſſus puer,
Pedes, manúſque truncus, in cineres datus,
Leuéſque ventos: nil moror, talem petit
Qui ſtatui ad aras victimam, talem ferat.
Ades, vocatûs dextera ô numquam meos
Fruſtrata, qualis cæde cùm clarâ prius

Bacchata Regum, nobilis palmæ decus
Victrix tuliſti, ſpolia, & ereptum neci
Opima fratrem : grauia cùm loris meo
Dedêre victi colla victores iugo.
Par penè pugna, palma nec diſpar manet:
Reges ſubacti quatuor : & quatuor mihi
Hoſtes domandi, *genitor infelix, furens*
Æ cæde mater, natus vnigena, volans
Et fama facti : aggredere, CONATVS iuuat
Dextrum viriles Numen, ignauos premit.
Sed ecce prodit prima victricis ſeges,
Potiórque natus laureæ : patrem exuo,
Abite luctus, lacrymæ, ærumnæ, dolor,
Viſcera valete patria : ſic magni iubes
Regnator orbis, languido optatæ ſeni
Prolis futurus inſtar, & egenis modum
Rebus daturus ; certa ſpes menti inſidet.
At dubia nati funera implicitum tenent:
An prodeuntis pectus aduerſum repens
Mucrone feriam ? verberem auerſum latus ?
Subitáque mergam morte ? producto iuuat
An longiores trahere ſupplicio moras?
Sed fors Tonantis iuſſa generoſo æquius
Ingerere Iuueni ; laudis, & meriti ſeges
Cumulata ſurget, imminens æquâ ferat
Si mente lethum ; potior hic reliquis placet
Iniectus animo ſenſus : ad patrem redux
Sed ecce fertur concito natus gradu.
Iſaac. Congeſta genitor, ligna deuotam focis
Poſcunt paratis victimam : at quænam meis
Sternetur aris, ſanguine & fuſo ſacros
Aſperget ignes ? agnus ? an priſco bidens
De more lecta ?

Abrah. Prouidum fili, manet
Hæc cura Numen.
Iſaac. Agnus in votis foret.
Ahrah. Cur nempe?
Iſaac. Puro purus vt detur Deo. (ſibi
Ahrah. Abrahame, dubitas Numen holocauſto
Velle hôc litari? purior puro ſacras
Qui tandem ad aras Agnus occumbat Deo?
Accede nate, nobilem ſi te poli
Dominator, eſſe victimam ſpreto velit
Pecudum cruore, fortiter ferres necem?
Iſaac. Non cunctor enſi pectus exerto dare,
Non nuda ferro colla, nec ſectum rogis
In fruſta corpus, facilis auxilio iuuet
Non abnuentem fata ſi natum Deus.
Abrah. Non breuia vitæ ſpatia querereris?
Iſaac. Nefas:
„ SVMMO iuuentus quæ Deo vixit; ſatis
„ Reddita petenti vixit.
Abrah. Hoc animo ſedet?
Iſaac. Animo repoſtum penitùs.
Abrah. O cœlo puer
Æquande, temet victimam legit ſibi
Stellantis aulæ Rector.
Iſaac. O lætum diem!
Diem beatum! niueus hunc ſignet lapis.
Abrah. Excluſit aris candidos tergo boues;
Rudéſque tauros operis, atque ouium greges,
Caderes vt Agnus, mente præſagâ mihi
Quod annuebas: ſumma votorum obtigit.
Iſaac. Lethum imperanti mortis & vitæ arbitro
Parêre certum eſt, viximus terris ſatis,
Supérque: præſtat viuere æternùm polo.

Abrah. Vtinã propinqui liceat Abrahamo morã
Pro te paciſci funeris, vitâ mihi
O nate, & ipsâ luce dilectus magis :
Mortis ſubirem lætus optatæ vices.
Iſaac. Optem viciſſim genitor, vt noſtri tuis
Addantur anni, longa ſi proauos daret
Æquare ſenio vita.
Abrah. Vel ſaltem comes
Dulci ire nato feſſus optarem ſenex
Manes ſub imos, generis humani ſtyge
Donec ſolutos reddat aſſertor polo.
Iſaac. Et ille (vero Numine afflatus loquor)
Intaminatus, ſceleris & mentem integer ,
Aræ trabalis Agnus erectâ ſtrue
Fuſo piabit ſanguine humanum nefas.
Morte hunc referre videor, indignus licet.
Vtérque triſte paret ad lethum patri,
Inſons vtérque. Fata ne triſti pater,
Proſequere fletu noſtra, præuertam nece
Quod penè totis incubat terris ſcelus
Intacta pubes. Genitor extremùm vale :
Per has ſenectæ candidas ſupplex comas,
Superíſque amicum pectus, & carum caput,
Concede veniam, iuſſa ſi quando mihi
Violata patris, læſa ſi mater leui
Vel ſcelere quondam ; pedibus affuſus puer
Hoc te precatur.
Abrah. Aufer à genibus manus
Fili, patríſque potius amplexus pete.
Vtérque nullo crimine eſt læſus parens.
Iſaac. Properata poſco fata, quid necto moras ?
Iam pone patrem genitor, & duris manus
Vtráſque vinclis ſtringe, tum ſtricto caput

Reſcinde ferro : rurſus extremùm vale
O genitor, abſens mater æternùm vale.
Abrah. Vale parentis nate, deliciæ breues,
Salue ſupremùm ; ſed priùs teneras doment
Quàm vincla palmas, liceat amplexus dare
Vel mille, libeat mille libare oſcula ;
Iſaac. Et mille liceat reddere amplexus patri.
Abrah. Huc ades, heu ! te lorea fili,
Vel manibus nectenda paternis
Vincla petunt, genitórque ſupremos
Vnigenæ perſoluit honores.
Trade manus vtráſque, reuinci
Poſt tergum ſine nate, lacertos :
Sic ſummo deuota Tonanti
Hoſtia certo
Corruet ictu.
Iſaac. Pars perijt mihi maxima vitæ,
Dura premunt dum vincla lacertos
Præcipitis mihi nuntia fati :
At ſoluunt mœrentia curis
Pectora : nec præceps queror æuum.
„ SAT vixit, quicúnque Tonanti
„ Sat vixit, breuioribus annis
Longa priorum
Sæcula vincam.
Abrah. Qui iam paternis clarus imperijs nites,
Iam certus hæres nate, ſidereæ domus:
Conuexa cerne ſupera, terrenos procul
Exclude ſenſus.
Iſaac. Eſt lucro vitæ mihi
Iactura genitor, centies nato mori
Si liceat, illi centies cœlo mori
Optante libeat : propero, ſcándentem iuua

Dextrâ præhenſum, cui negant vinclis opem
Manus reuinctæ.
Abrah. Macte delicium poli!
O macte felix! chalybe diſtricto tamen
Ne terreâre, nubili vultus tegi
Permitte vittâ.
Iſaac. Pareo.
Abrah. Interea Deum
In vota ſacri pronus authorem voca.
Iſaac. Stellantis aulæ magne dominator; tuas
Mactandæ ad aras victimæ felix ades,
Firmáque pectus, ſubitus attonitum pauor
Ne frangat. O ſi largior venis fluens
Riuus cruoris, mille per ſecti vias
Meet holocauſti! morior vt viuam tuus.
Abrah. Æterne ſuperûm Rector en proprio tibi
Lito cruore; certa non dubij offero
Monimenta generis, nec tua effœtum ſenem
Promiſſa fallent; aridus prolem cinis
Aut reddet, aut. Quid mentis æternæ abditos
Demens receſſus ſcrutor? Abrahami fides
Immota regnat pectore: parenti cadens,
Vel ſic, nepotes natus innumeros dabit.

SCHOLIA.

Sidus Lunæ quadrigis præuium. *Veſper, ſiue Heſperus cùm ſtella ſit, quæ Sole iam occiduo, prima omnium lucere in cœlo conſpicitur, plerúmque tamen accipitur pro extremâ diei parte quâ incipit apparêre. Lunæ prænuntius dicitur à Poëtis, quòd eius ortum præcedat.*

Flammâ auocat greſſus malignâ. *Propter aërem*

ſerotinum, qui pleriſque; ſenibus vel maximè noxius eſſe ſolet.

Ære tergemino tibi cinctum pectus. *Hoc eſt, quamuis ſit tibi indomita animi durities, & triplicis ferri robur, circa pectus & præcordia, quomodò omnibus paterni animi affectibus penitus ſuperatis, blandientem, ſupplicémque filium, eundemque tot titulis cariſſimum, à te reijcias, & pecudis in morem iugules? Sic Horatius* Ode 3. *Carm. lib.* 1.

Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem.

Vernæ ſpolia qui Dominæ ferent? 1, *Saræ coniugi, tam cruenti ſacrificij prorſus ignaræ. Vernæ porrò apud Romanos dicebantur ſerui qui in ædibus Domini nati erant.*

Caſpij mõtis iuga. *Rupes Caſpiæ, mare Caſpiũ &c. à Caſpijs Scythiæ populis dicuntur.* (*dicata.*

Dindyma. *Iuga ſunt Idæ mõtis, Cibelæ matri Deûm*

Qualis cæde bacchata Regum. *Vide Geneſis caput* 14. *in quo celebris Abrahami de quatuor Regibus victoria continetur.*

AD L. LOCELTIVM POETAM eximium, cùm in Patriam redux, in eâ ignotus, obſcurúſque degeret.

QVÆ regio (Lodoice) tui nõ plena laboris?
Carmina quas terræ non obière plagas?
Fuſa per immenſum iam gloria nominis orbem,

Oceano hinc famam terminat, inde polo.
Celſa peregrinum ſublimè per aſtra Poëtam
Extulit, in laudes Roma ſoluta tuas.
Mantua te caro ſociauit amica Maroni,
Proximus à primo cum Lodoice, fores.
Alterum in alterius legeret dum carmine, mecũ
Quàm ſimili dixit, Gallia laude nites!
Prætulit & veteri iam te Verona Catullo:
Huic laſciua Venus ſparſa, pudica tibi.
Fors vt Apollineum ſuſpexit Iberia vatem,
Donaris patriâ Galle, vel hoſtis, ait.
Ocyùs extremos ibis mihi munus ad Indos:
Aurea qui dederunt, aurea dona ferant.
Nec nodum informis lethi tibi nexuit Anglus
Arbore, nec flammis corda reuulſa dedit.
Sed tua Daphnæis innectens tempora ramis
Cordato optauit cor ſociare viro.
Quid memorẽ Belgas? quid te Germania? magno
Complexa es Vatis carmina docta ſinu.
Et patriâ viuas Locelti, inglorius vrbe?
Editus Hyrcanis & videâre iugis?
Ingrato obtuleris te fruſtra irriſe labori?
Nec fuerit merces iuſta laboris honos?
Quis ferat? at motum præſtat ſedare furorem,
Et bibere arrectâ Numinis aure ſonos.
Scilicet hæc duri fuerint ſolatia caſus,
Inſideant menti ſi bona verba tuæ.
Accipe: Vel toto vates ſis optimus orbe,
Vrbe tamen patriâ nec bonus eſſe potes.

SCHOLIA

Mantua te caro. *Mantua, vrbs eſt celebris ad*

Padum, poëtarum clariſſimo, Virgilio Marone longè nobiliſſima.

Verona Catullo. *Catullus, Veronenſis poëta, fuit in poëmatis cũ laſciuus, tum mordax. Ouid. 2. de Triſt.*

Sic ſua laſciuo cãtata eſt ſæpe Catullo Fœmina.

Nec nodum informis lethi. *Hoc ſupplicio Sacerdotes Catholicos iam Angli afficiunt.*

AD EVNDEM PALINODIA; cum tandem in patriâ iuſtis, meritiſque laudibus ornaretur.

ARMA Neoclidi, qui Perſica contudit armis,
Rerum certa ſalus eripiendo datur.
Mulcet Achæmenios primo ſub Sole iacentes,
Et periturus erat, ni perijſſet, ait.
Aſpicis hâc Lodoice, tuos in imagine caſus,
Et varias fato ludificante vices?
Quæ memori te mente nefas! excuſſerat olim
Vrbs patria, & toto penè nouerca ſinu:
Quæ mediaſtini nec nomine dignabatur,
Ceu putris Arctoo fungus ab orbe fores:
Iam ſcelus officijs certans abolere, Poëtæ
Nobile Apollinei tollit ad aſtra decus.
Têque ſalutantum totis vomit ædibus vndas
Vrbs domina, & famulas cernua tradit opes.
Magna ſitu, maior populis, & maxima ſceptro,
Vult meritis credi iam minor eſſe tuis.
Hæc ego non vanus memini prædicere nuper,
Cum canerem vates aurea ſecla tibi.
Iam patriæ iuuentus melioribus vtere fatis,

Veláque felici pande ſecunda Noto.
Æternùm patriæ ſic ne Lodoice, perires,
Præſtabat patriæ te perijſſe ſemel.

SCHOLIA.

Arma Neoclidi. *Themiſtoclem intellige Athenienſem, Neoclis filium, qui bello maritimo Perſas apud Salaminam vicit. Hic cùm ab ingrata patria exul factus eſſet, & à Xerxe, magno in honore habitus, ad ſuos conuerſus, Perieramus (inquit) niſi perijſſemus, ἀπωλόμεθα ἄν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα. Plutarchus in eius vita.*

Mulcet Achæmenios. *Perſæ dicti ſunt Achemenij ab Achæmene Rege. Achæmenia, pars Perſidis.*

Quæ mediaſtini. *Mediaſtinus teſte Budæo, mancipium eſt, quod viliſsima & ſordidiſsima miniſteria obire domi cogitur: ob hoc ita dictum, quòd in media domo ad imperia omnium, nutúſque ſoleat excubare.*

MVLIER HIEROSOLYMITANA filium enecans.

TE peperi infelix! te blãda ad pectora preſſi,
Scilicet vt matris vulnere nate, cadas?
Heu pietas! heu priſca fides! proh dira leænæ
Viſcera! quid matris viſcera mater amo?
Quò me dira fames? quò me furor impius vrget?
An perijſſe velim, quem peperiſſe velim?
Hunc peperiſſe velim florens ſi ſtaret Idume;

At quia verſa retrò eſt, hunc perijſſe velim.
Meme vtinam in partu Libitina tuliſſet, & vnà
Extinxet miſerum cum genitrice genus!
Hiſcite, quid ſtatis terræ? ruat igneus æther,
Et petat infandum flamma triſulca caput.
Nate procul: natum maternus vt hauſerit enſis,
Et pretium partus à pereunte petat?
Pono metum, crimen non eſt petijſſe parentem,
Quod pietas natos officioſa rogat.
Ergo petes iterum moribundæ viſcera matris?
Matris & heu! fies impietate pius?
Heu fuge nate procul, tibi triſtia fata parantur:
Iam rabidæ fies præda cruenta lupæ.
Imò quid Auſonio fugias periturus ab hoſte?
Iam ruet in patrios gens inimica lares:
Et ferro latè miſcebit, & omnia flammis:
Nec ſceleri ponet, ſupplicijſque modum.
Hæc videam, pueróque ſinam tam dira parari?
Grandia nec tenui funera morte leuem?
Suggerit hoc pietas; ſic,ſic pietate parentis
Nate cadens, ſæuo liber ab hoſte cades.
Te iuuat & noſtrâ, rediturum in viſcera matris,
Carnificum dextrâ nè moriare, mori.

ACHILLIS ARMA SIBI A
Græcis negata queritur Aiax.

QVIs tibi Graiugenû nûc militet impia Tell',
Dardanijs iterum bella cruenta mouens?
Quis dubij pro te ſubeat diſcrimina ponti,
Credat & infidis ſéque, ſuóſque Notis?
Quis ferat Hectoreæ Mauortia robora dextræ,

Arceat & miſſas in tua caſtra faces?
An quòd in arma prior, primíq; pericula Martis
Mittor ab Atridis, arma negata mihi?
Protego quod toties clypeo ſeptemplice Graios,
Effugiat clypei me patruelis honor?
Ventoſâ in linguâ cui Mars fuit omnis, Vlyſſes
Hortator ſcelerum, Siſyphiúmque genus:
Debita magnanimis Heroibus arma reportet,
Vltima Naupliadæ tractus ad arma Duci?
Optima nunc referat, qui bella exoſus Achiuûm,
Maluit indecori delituiſſe domo?
Qui Venerem Marti, patriæ qui prætulit hoſtē,
At quibus hic periit, proditor arma ferat?
Obſtiterint votis nec mille piacula, quæque
Preſſa diu tenebris lux in aperta tulit?
Quid te nunc etiam proles Pæantia, Lemni
Flebilibus memorem ſaxa mouere ſonis?
Sperantémque Deos & deſertoris Vlyſſi,
Ac Danaûm memores: crimen at huius erat.
Debita qui Phrygijs torqueret ſpicula fatis,
Infidus Phrygio iuſſit abeſſe ſolo.
Naupliadæ lugenda querar quid fata? furenti
Quas Ithaco pœnas, Dulichijſque dedit?
Hæſerat antiquum memori ſub pectore vulnus,
Penelope coniux, Telemachúſque puer.
Hæc deſerta viro, deſertus & iſte parenti,
Militat inuitus dum Palamedis ope.
Tempore ab hôc verſare dolos, & crimina pellax
Cœpit, & in miſeri cuncta mouere necem.
Scripta ſenis Priami, munúſq;, aurúmq; refoſsū,
Signa reum certæ proditionis agunt.
Ocvus obruitur ſaxis caſtrenſibus Heros;
Et mortem, & vitæ crimen ab hoſte ferens.

Tandem, ſi qua poli reſpectant Numina fontes,
Opprimet infandum iuſta procella caput.
,, IRA Deûm quæ lenta venit, greſſúque ſenili,
,, Vt feſtina minùs, ſic metuenda magis.
Et Telamoniadæ dirus contendat Vlyſſes?
Certet & indomito frigida Marte manus?
Hector fulminei rueret cùm turbinis inſtar,
Sterneret & Danaûm corpora multa neci:
Incidit in Troas multis comitatus Vlyſſes:
In fortes pauitans haud ſecus agna lupos.
Ergo manum conferre, acri & concurrere bello
Agmina, ſemianimis Dúxque, timórq; vetant.
Puluerulêta fugâ Phrygios dant terga per agros,
Et celeri curſu caſtra Pelaſga petunt. (ceps
Aſſequitur, denſóq; Hector premit agmine; præ-
Ceu timidam Veneris fulminis ales auem.
Exclamat ſocios; Ithaci vox perſonat aures
Flebilis; intrepidam præſto ſecundus opem.
Arceo Dardanidas plagámque, necémq; ferêtes:
Dulichium clypei ſed tego mole priùs.
Munus Achillæum vitæ pro munere reddat:
Sed leue Pelidæ pondera munus erunt.
Adde quòd his olim melius ſeruabitur armis,
Auxilio ſemper quæ fugientis erunt.
Quò feror? Aiaci nil ſaluo laudis Vlyſſe eſt:
Ingens incolumi gloria claſſe datur.
Hector adeſt, ſtipátq; latus fera bella mouentis,
Laomedontææ lecta caterua domus: (túſq;,
Deiphobúſq;, Helenúſq;, Anchiſiadéſq;, Cloan-
Et quos præterea longa referre mora eſt.
Molitur Danaûm flammis abſumere claſſem:
Iámque ignes totâ puppe Chimæra vomit.
Præcipito, rumpóque moras Euro ocyor omnes,

Et mille oppoſito corpore ſeruo rates.
Huncquoq; poſcentem, de tot ſibi millibus vnũ,
Cui pedes, aut campo congrederetur eques:
Suſtinui, paribúſque armis, animíſque duello,
Æquus vtríque dedit Mars glomerare manus.
Pôſt tamen immenſo reſupinum pondere fudi,
Cùm Danaûm à multâ cæde rediret ouans.
Laertæ ſoboles paribus ſe tollat Olympo
Laudibus, amoto nil Diomede gerens?
Armáque Tydides potuit meruiſſe videri
Iuſtiùs, Æacidæ ſi genus ille foret.
Priamides illi ſolo cadit Hector ad ictu,
Pene Acherontæos iuſſus adire lacus.
Ceſſit & ipſe graui fædatus vulnere Mauors,
Heroíſque Venus ſaucia, tela tulit.
His Ithacus Rheſũ æquiparet, cæſúmq; Dolona,
Tactáque nocturno Thracia caſtra dolo?
Nec ſolus quodcúnq; fuit; nihil ille neċ auſus,
Nec potuit, ſocij ſed Diomedis ope.
Imbellis ferat arma tamen? Sic Numina Graij
Temnitis, aut æqui nil mouet ira Iouis?
Nil mouet extremas fama excurſura per vrbes,
Nuncia quæ velox criminis huius erit?
Seu quà cæruleis Phœbus ſe tollit ab vndis:
Seu quà præcipites æquore mergit equos.
Tu verò Danaæ miles timidiſſime claſſis,
Hæc data, ſed ſerò dona querêre tibi.
Non benè conueniunt imbellibus arma lacertis:
Nec decet ignauas Pelias haſta manus.
Nec ſi te grauibus Graiûm donauerit armis
Vulgus, ab hoſte tamen cur metuaris erit.
Nam fuga, cùm nimio clypei ſit pódere, & haſtæ
Tarda futura tibi, cur ſpolieris erit.

Hæc

Hæc tua ſint eſto, mihi nil caruiſſe nocebit:
Vincêre armatus, victor inermis ero.

SCHOLIA.

Quis tibi Graiugenûm. *Graiugenæ, Graij, Græci, prorſus idem.*

Dardanijs iterum. *Troiani dicti ſunt Dardanij, à primo Ilij ſiue Troiæ conditore Dardano. Virgil. 13. Æneid.*

Dardanus Iliacæ primus pater vrbis & author.

Mittor ab Atridis. *Atridæ, Atrei filij Agamemnon & Menelaus, bello Troiano nobiliſsimi.*

Clypei me patruelis honor. *Patrueles ſunt patruorum filij: hoc eſt, vt ait Nonnius, marium fratrum filij: quoniam qui pater alteri eſt, alteri eſt patruus. Itáque patrueles erant Achilles & Aiax: nempe Pelei & Telamonis fratrum filij. Patruelis, & e, adiect. vt clypeus patruelis, patruelia regna, &c.*

Siſyphiúmque genus. *Siſyphus in pœnam latrociniorum fingitur à Poëtis hoc ſupplicij genere apud inferos plecti vt ſaxum ingens in montis cuiuſdam verticem cogatur reuoluere, quod cùm ad ſummum penè extulerit, repentè deorſum relabitur: ab hoc Siſypho traxiſſe originem, Aiax Vlyßi exprobrat apud Ouid 13. Metam.*

——— Quid ſanguine cretus
Siſyphio, furtíſq; & fraude ſimillimus illi &c.

Naupliadæ tractus ad arma Duci. *Naupliades, patronymicum eſt, pro Palamede Nauplij filio. Vlyſſes porrò ne ad bellum Troianum proficiſceretur, inſanire ſe finxit, & quò meliùs rei fidem faceret, iunctis diuerſæ naturæ animalibus ſalem ſerebat,*

Palamedes autem vt viri aſtutiam deprehenderet; Telemachum filium obiecit, quo viſo Vlyſſes aratrum ſubitò ſuſpendit ne eum læderet. Quo argumento ſimulatione deprahenſâ, ad bellum ire coegit, quod non impunè tulit, vt poſtea dicetur.

Proles Pæantia &c. *Philoctetem intellige, qui & Pæantius ac Pæantiades à patre Pæante dictus eſt. Cum autem Delphico oraculo moniti eſſent Græci ad euertendum Troiam ſagittis Herculis opus eſſe, Philoctetes eius comes interrogatus, negauit ſe primò aliquid de Hercule ſcire: tandem verò mortuum eſſe confeſſus eſt, eiúſque ſepulchrum ictu pedis oſtendit, ne iuſiurandum verbo violaret, Hercules enim eum iurare adegerat, ne cui corporis ſui reliquias indicaret. Itáque cum ad bellum Troianum duceretur, quòd ipſe ſolus Lernæis ſagittis vti poſſet, vnius ſagittæ caſu in pede, quo Herculis tumulum monſtrauerat, vulnere penè immedicabili affectus eſt, tandémque ob vulneris fœtorem ab Vlyſſe in Lemno Inſula miſerè deſertus eſt.*

Naupliadæ lugenda querar quid fata? *Vlyſſes, propter cauſam à nobis commemoratam Palamedi vehementer infenſus, adulterinam Priami nomine epiſtolam ſcripſit, in qua agebat Palamedi proditionis gratias, commemorabátque ſecretum auri pondus eſſe tranſmiſſum, quod ipſe Vlyſſes per corruptos ſeruos in tabernaculo eius infodi curarat. Itaque Palamedes quaſi proditionis conuictus, lapidibus à toto exercitu obrutus eſt.*

Quas Ithaco pœnas. i, *Vlyßi, qui ab Ithaca Ionij maris inſula in quâ regnauit, Ithacus dictus eſt.*

Dulichijſque. i. *Dulichij incolis. Dulichium, Inſula item eſt in mari Ionio, non procul ab Ithaca;*

vna etiam ex iis quibus Vlyſſes imperabat, & à qua Dulichius dictus eſt.

Et Telamoniadæ. *Telamon, Rex Salaminis Inſulæ fuit, frater Pelei, & pater Aiacis, qui ab eo Telamonius, & Telamoniades cognominatur.*

Sed leue Pelidæ. *Pelides, Achillis eſt nomen, à Peleo patre.*

Ignes puppe Chimæra vomit. *Chimæra, nauis eſt nomen, ex imitatione Virgil. 5. Æneid.*

—Ipſámq; ingẽti mole Chimærã cõſequitur.

Laertæ ſoboles. *Vlyſſes, qui & Laertiades dictus eſt à Laerte patre.*

Armáque Tydides. *Diomedes, Tydei filius, indiuiduus Vlyſſis comes, qui vt narrat Homerus, Martem ipſum, ac Venerem in bello Troiano vulnerauit.*

His Ithacus Rhæſum æquiparet. *Rheſus, Thraciæ rex ab Vlyſſe, & Diomede interfectus, vt latiùs deſcribit Homerus lib 10. Iliad.*

Cæſúmque Dolona. *Dolon, viri Troiani nomen, egregiâ pedum pernicitate præditi, qui in caſtra Græcorum ſpeculator miſſus, ab Vlyſſe item ac Diomede interfectus eſt.*

Pelias haſta. *Pelias, patronymicum eſt fœmininum, hoc eſt, haſta Achillis qui Pelei filius fuit. Ouid. Epiſt.* 3. Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.

VLYSSES ACHILLIS ARMA iure ſibi à Græcis conceſſa fuiſſe demonſtrat.

QVID Telamoniades vobis ſuccẽſet Achiui,
Et vano vltores nuntiat ore Deos?

Quo tandem ſuperum violaſtis crimine Numen,
 Vt ſint irati tela ferenda Iouis?
Soluite corde metũ „nihil eſt quod verba furẽtis
 Vos moueant lingue; pectore crimen abeſt.
Arma mihi danda impauidi poſt funus Achillis,
 Res Aſiæ & Priami, Troiáque verſa docent.
Vnus ego Æaciden ad fortia prælia miſi:
 Æacidæ telis Teucria magna iacet. (vrbes?
Quid Thebas memorem? claras quid Apollinis
 Lyrneſſúmque meâ procubuiſſe manu?
Carbaſa cum nullis, ob numina læſa Dianæ;
 Impleret pelagi rector Achæa Notis:
Conſulti reſponſa dabant immania vates
 In genus Atridæ, quem fera ſacra mouent.
Ocyùs accenſo violentia gliſcit, & ipſos
 Inſano genitor verberat ore Deos.
Flexi animum tandẽ, patriæq; in cõmoda verti;
 Sed genitrix aſtu decipienda fuit.
Vix ferienda Deæ virgo conceſſerat aris,
 Lintea cùm ventis intremuêre ſuis.
Acta tibi hæc Telamoniade, ſi cauſa fuiſſet,
 Nunc etiam ſtarent Laomedontis opes.
Mittor & intrepidus (timidum vaniſſime fingis)
 Ad Priamum Orator, Priamidáſque duos.
Inuehor in Paridis raptus, vetitóſq; Hymenæos:
 Sed mihi non tutò viuida verba volant.
At mouêre ſenem, cui tum damnata Lacæna eſt,
 Ni Paris obſtaret reſtituenda viro.
Quo duce turba furẽs mucrone reſolueret artus,
 Mergeret aut rapidi me Simoentis aquis:
Si non Dardaniâ Pallas ſubduceret vrbe
 Tectum nube cauâ, Graiugeníſque daret.
Hic memoret quæ conſilio ſibi geſta, manúque,

Dum traherent longas Troica bella moras.
Námque nouem Troiæ celſis ſe mœnibus,annos,
Cum Ducibus pauidi continuêre Phryges.
Atque auſi tandem decimo concurrere nobis,
Triſte ſub aduerſo Marte tulêre iugum.
Ipſe ego conſiliis habitus non futilis author,
Sum varia vobis auxiliatus ope.
Molior inſidias inimicæ ciuibus vrbis:
Iniicio tectis nocte ſilente faces:
Ilion ingredior: cæſis cuſtodibus arcis,
Palladis audaci ſigna reuello manu:
Aggeribus foſſas, ac denſis munio vallis:
Militiam doceo, primáque bella rudes:
Accendo ſocios ad duri prælia Martis,
Mitius vt belli tædia longa ferant.
Atrides ſenior ſomno deluſus inani,
Incolumi Troiæ vertere terga parat.
Iámque Duces Graij, Telamoniadéſq;, ſequũtur
Præcipiti Regem per vada ſalſa rate.
Quò ruis exclamo, Danaæ fortiſſime gentis?
Quò Graij proceres? ô cohibete fugam!
Non pudet à victis vinci, domitíſque domari
Troibus Heroas, ſemiuiríſq; viros? (trorsũ
Verba ſub hæc, iunctáſq; preces, lacrymáſq;,[re-
Ocyùs Atrides vela referre iubet.
Rurſus & in priſcam virtutẽ,animóſque, relicta
Concito bellantes rurſus ad arma globos:
Aiacem in primis celeri vix puppe reuulſum,
Damnantémque graues obſidione moras.
Fortiter ex illo quicquid feciſſe videri
Vult Telamoniades, vel neget ipſe, meum eſt.
Aiaci Danaûm ſed quis comes hæret? Vlyſſem
Ardua Tydides ſemper ad arma vocat.

Tydidénque ſuum fidus comitatur Vlyſſes
In Priami luctus, excidiúmque Phrygum.
Rapta, per obſcuræ captata ſilentia noctis,
Armigeræ nobis ſunt ſimulachra Deæ.
Verſantémque dolos cæcâ ſub nocte Dolona
Occupat, & ſociâ ſternit vtérque manu.
Hinc Rheſum toto proflantem pectore ſomnos,
Quem nimio Vigiles deſeruêre metu.
Threiciis omnes caſtris effundimus iras,
Flammiuomos donec Sol agitaret equos.
Occidit Eunomedon Rheſi germanus, euntem
Quem pius ad ſtygias eſt comitatus aquas.
Albinoúſq; , Gyáſq;, Polycratidéſq; , Nomáſq;
Et cum fratre furens Euridamante Theon.
Innumerum ſileo vulgus : manè ebria riuis
Vidiſtis Danai, tela cruoris adhuc.
Debellata canam Sarpedonis agmina ? fortem
Cæramon, Iphitiden, Pheridamanta, Capyn ?
Quídve duces Lyciæ reliquos? at ſanguine fuſo
Conſtat, quæ toties laurus ab hoſte venit.
Aſpicite ô ciues, Ithaci ne credite verbis,
Quàm mihi ſint pulchro vulnera parta loco ?
Cernitis aduerſo quot ſint mihi pectore plagæ ?
Corpore in auerſo nulla ferenda fuit.
Et Telamoniades ſeſe componat Vlyſſi ?
Fudit apud Troiam ſanguinis ille nihil,
Saucia vel telis, ſpatioſi tempore belli
Pectora, vel foſſum proferat enſe latus.
Cogor at infandum Danai, renouare dolorem;
Et rurſum in lacrymas ora ciêre graues :
Tépora cùm ſubeunt quib⁹ armipotétis Achilli
Ceſſit Apollineis vis generoſa dolis.
Exanimũ his humeris, nec me labor ille grauabat,

His humeris (inquam) corpus,& arma tuli.
Inualidáſque in me vires licet arguat Aiax,
Talia non impar robur ad arma gero.
Tardiùs ad bellũ propero: properauit Achilles;
Criminis aut inſons, aut ſit vtérque reus.
Peliden genitrix, coniux remoratur Vlyſſem:
Conſulit hæc nato, conſulit iſta viro.
Tempora prima tulit pietas, tulit altera bellum.
At prior Æacidâ caſtra Pelaſga peto.
Sim ſcelerum inuentor? crimen vidiſtis Achæi,
Naupliadæ, ſcriptis muneribúſque patens.
Vtque fuit vobis pœnas ſumpſiſſe decorum,
Accuſaſſe mihi ſic neque turpe fuit.
Nec ſcelus eſt, fidi pietas ſed aperta ſodalis,
Quòd Pæantiaden ignea Lemnos habet.
Hunc raperem ad longos bellíque,viæq; labores,
Poſt ſæuum tumido virus ab angue datum?
Tutiùs hîc potuit, meliúſque leuare dolorem:
Non alia Atridæ mens vtriúſque fuit.
Ac licet immeritum ferus execretur Vlyſſem,
Deuoueat Diris & ſine fine caput:
Si fortuna ſinat, verbis mulcebo furentem,
Et ruet in caſſes præda cupita meos.
Sic Helenus vates, Phrygiæ ſic ſigna Mineruæ,
Graiáque ſic Thetidis natus ad arma venit.
Quid fortis Telamoniades? trepidátq;, pauétq;,
Et refugit tenebris hoſtis adire globos.
Me per & irriſæ pretioſa pericula mortis,
Ire per excubias, & Phrygia arma iuuat.
Nos ſociis (eſto) Diomedes iuuerit armis:
Auxilio nobis qui foret, vnus erat.
Nec tu cum Danais arceres nauibus hoſtes,
Iactantémque faces Hectora, ſolus eras.

Vtque Duces ſileã, clarúmque Andemona, creber
Cinxerat hinc geminum miles, & inde latus.
Et quamuis bello ſuperet Telamone creatum,
Haud ſibi Tydides poſtulat arma dari.
Nec petit Idomeneus, nec crinem flauus Atrides;
Teucer, & Andremô, quóſq; referre mora eſt,
Quippe manu fortes res promouêre Pelaſgas:
Vtilis ipſe armis, conſilióque fui.
Deníque tela dedi quibus eſt inuentus Achilles;
Et mea poſt eius fata quis eſſe neget?

SCHOLIA.

Vnus ego Æaciden. *Achillem, ab auo Æaco ſic dictum.*

Ob numina læſa Dianæ &c. *Cùm Agamemnon Dianæ ceruum occidiſſet, Dea irata ventorum flatus amouit, vt Græci nauigare non poſſent. Itaque conſultum oraculum reſpondit Agamemnonio ſanguine Deam eſſe placandam. Miſſus igitur Vlyſſes Iphigeniam aſtu à matre Clitemneſtra abſtulit, Achilli eam nupturam ſimulans &c.*

Cui tum damnata Lacæna eſt. *Helena, filia Tyndari Regis Laconiæ; & Menelai Lacedæmoniorum Regis vxor, quam rapuit Paris.*

Palladis ſigna reuello &c. *Palladium, ſiue ſimulachrum Palladis de cœlo lapſum, quo niſi prius ſublato Troia capi non poterat.*

Eunomedon Rheſi germanus. *Hic plurimos à ſe interfectos cùm Thracas, tùm Troianos commemorat Vlyſſes. De Rheſo, iam dictum.*

Debellata Sarpedonis agmina. *Sarpedon, Lyciæ Rex, cum Troianis ſuppetias tuliſſet aduerſus Græ-*

cos, à Patroclo eſt interfectus : bello clarus fuit, propterea ingentem *vocat Virgil.* 1. *Æneid. cæteri verò Lyciæ Duces ab Vlyſſe ac Diomede cæſi ſunt.*
Quod Pæantiaden. *Palamedem, dictum abundè ſcholio ſuperiore.*
Sic Helenus vates. *Helenus, Priami filius vaticinio claruit; Græcis carus, quòd loca opportuna ad capiendam patriam ipſis indicaſſet, ac potiſſimùm Pyrrho.*
Sic Tethidis natus. *Achilles.*
Crinem flauus Atrides. *Menelaus, quem toties Homerus ξανθὸν vocat.*
Teucer, & Andremon. *Græci principes. Teucer quidem Aiacis* Telamonij *frater.*

DE IMMACVLATO DEIPARÆ VIRGINIS CONCEPTV.

CARMEN I.

Thera inſula per annos ſeptem pluuiam experta non eſt. At torridi cœli inclementiâ cum omnes plantæ areſcerent, vna incolumis remanſit, & virides ramos explicans, inter cæterarum incendia gratiſſimâ iuuentute pubeſcere viſa eſt. Herod. l. 4.

ÆGÆIS ſe Thera prius tollebat ab vndis,
Diues opũ Thera, & ſtatio tutiſſima nautis:
Informi nunc mœſta ſitu, ſeu Numinis irâ,

Seu cœli vitio ſquallet: ſua damna colonos
Lugentes miſerum! iam ſeptima deſpicit æſtas,
Aret hiulcus ager, terræ populantur honores
Titanis flagrante rotâ; cum frondibus arbos
Vritur, & triſti ſurgens de ceſpite culmus.
Non te cura Iouis quercus, non popule tantâ
Alcides à peſte leuat: nec numine Phœbi
Laurea tuta viret, nec amico vitis Iacho.
Cecropidû Pallas, quæ Gorgone protegis arces,
Nulla tuum Virgo tardè creſcentis oliuæ
Frondibus ornatura caput, fætámque chelydris
Ægida, templa petat. Queis te Citheræa, coronet
Caſta nurus, violis canentia lilia nuſquam,
Pallentíque roſas hyacintho intexat, amantem
Flumina Narciſſum nec miſceat illa liguſtris.
Scilicet ignis edax depaſcitur omuia latè
Sirius, & triſti funeſtat ſidere terras.
(Mira fides) dum fruge ſolû viduatur, & herbis,
Vernantes diffuſa comas ſe latiùs arbos
Explicat, & lætas attollit ad æthera frondes.
Quáſque adimunt reliquis, vicina incendia vires
Sufficiunt; cognata ruunt in fœdera flammæ.
Ludit in humanis tua nempe potentia rebus
Terrarum cœlîque Parens: innoxius olim
Haud aliter Iuuenes medijs fornacibus ignis
Ambiit Iſacidas. Cedit natura potenti
Imperio, gaudétque tuis ſua iura reſolui,
Matris in æternas intactæ à crimine lauros.

Apodoſis.

Ardor prima lues; ramis felicibus arbos
Alta petens, Phœbíq; rotis imperuia, Virgo eſt.

SCHOLIA.

Ægæis ſe Thera &c. *Thera, vna eſt ex Cycladibus in Ægæo, Callimachi poëtæ, qui apud Græcos princeps inter Elegiacos habetur, origine clara.*
Pallas quæ Gorgone protegis arces. i, *clypeo, in quo Gorgonis, ſiue Meduſæ caput pictum eſt. Hinc* Γοργοφόρος *Pallas dicta eſt, quaſi Gorgonem ferens plura in ſuperioribus dicta ſunt de Ægide, & ſcuto Palladis, Meduſæ ſerpentibus vicè crinium terribili. Vide Scholia Odes* ii. *lib.* i.
Depaſcitur omnia latè Sirius. *Nec repetimus quæ pluribus de Sirio iam diximus, qui teſte Seruio, ſtella eſt in ore Canis, quæ à latinis Canicula dicitur.*
Ambiit Iſacidas &c. *Hi fuère Ananias, Miſael, & Azarias, qui miſſi iuſſu Nabuchodonoſoris in fornacem ignis, ex illa incolumes egreſſi ſunt. Daniel. cap* 3.

DE IMMACVLATO DEIPARÆ VIRGINIS CONCEPTV.

CARMEN II.

Iunonis Argolicæ Virgines à Draconibus non læduntur. Ælian. lib. ii.

QVA lato Tyberis decurrit in æquora cornu,
Auſonios Thyrrena vehés ad littora fluct':
Templum auguſtum, ingens, centúmque immane columnis

Argolicæ Iunonis erat: magis omnibus vnum
Neglectâ coluiſſe Samo, Tyriiſque colonis
Fatidici cecinêre patres, quamquam illius arma;
Non Ægis, non haſta fuit, celereſq; quadrigæ.
Scilicet hîc gemmis, & verſicoloribus alis
Paſcit inexpletam volucer, qui Sole colores
Excipit aduerſo varios, tumidæque perennes
Circinat in gyros ſtellata volumina caudæ.
Sed maiora cano, pauciſque audita minorum.
Veſtibulum ante ipſum, vaſtíque in limine têpli
Sibila vibrantes linguis ſtridentibus ora,
Sanguineáſq; iubas, & ſquammea colla Dracones
Excubias egêre Deæ: vigilata ſagaci
Atria ſacrilegos luſerunt vindice raptus.
Attrectare tamen, mollíque laceſſere plauſu
Virgineæ potuêre manus: innoxia ſolæ
Ora repercuſſo riſere impunè veneno.
Si quæ virginei florem temerare pudoris
Auſa fuit, vetitóſque Deæ contingere poſtes;
Arduus extemplò ſinuoſa volumina verſans,
Arrectíſque horrens ſquammis, inimica cruento
Ore vocat celeres vindex in crimina pœnas.
I nunc, & Paphiam, ſtygiíſque cupidinis ignes
Suſpice, ſeruati merces ſi nulla pudoris,
Seráque diſcinctos maneat vindicta nepotes.

Apodoſis.

Prima Draco labes: vt Romula virgo veneni
Neſcia, ſic primæ labis Ieſſæia Virgo.

SCHOLIA.

Paſcit inexpletam volucer. *Pauonem intellige; Iunoni ſacrum, hinc Iunonis ales paſſim à Poëtis*

vocatur. Audi Pauſaniam in Corinth. Iunonis templum quindecim ſtadiis ad læuam Mycenis diſtat, vbi inter cætera donaria Pauonem vidi, quem ex auro, gemmiſque ſplendentibus Hadrianus Imperator conſecrauit &c. *Antiqui numi Iunonis currum à Pauonibus tractum produnt. Vide Ælianum loco cit.*

DE IMMACVLATO DEIPARÆ VIRGINIS CONCEPTV.

CARMEN III.

Vnam duntaxat in Delo aram fuiſſe puram memorant, nullius animalis cæde inquinatam, nullâ cruoris ſtillâ aſperſam, ad quam ſolam in orbe terrarum Pythagoras accedere ſolebat. Clemẽs Alexand. Stromat. l. 7.

PYTHONA quiſquis neſcit, & rabido tumens
Furore monſtrum, neſcit iratæ graues
Iunonis æſtus, matris & mœſtæ fugam,
Delíque partus arua miſerantis ſacros.
Succeſſit illis nempe, ni vana eſt fides,
Afflicta, mœrens, clade miſerandâ obruta
Latona terris: erro, tum pelagus fuit.
Hîc nixa magno Cynthiam, & Phœbum Ioui,
Cœleſte fidis credidit plagis genus.
Ortygia tellus habuit ex illo Deos,
Statuítque templum, Plurima hoc cœlo Paros

Lybicúmque tollit marmor : auriferum vomunt
Tabulata Gangem. quóſque gemmanti legit
Vndâ pyropos Lydus,& campis Arabs.
At parte mediâ, Thet dis emerſus ſinu
Quâ ſol iugales flectit, ac terras die
Redonat almo, ciuium armenta & greges
Exoſa ſurgit ara, nec circùm graui
Immugit vnquam concidens taurus ſono.
Fronti ſacerdos victimæ haud vergit merum;
Mucrone iugulum Pontifex nullus petit.
Lectæ bidentis, exta nec ſtatuit foco.
Non hic ſecures, far nec add.ctum ſacris,
Non vitta : nempe Numen hanc Deli potens
Vllâ cruoris imbui ſtillâ vetat.
Nec ſi bipenni mille ſupponant popæ
Ferienda tauri colla, mactandos licet
Trinacria mittat mille balantum greges,
Hæc ſacra placeant magne Pythagora, tibi:
Sabæa præfers thura, odoratis legit
Quas & viretis æſtuans meſſes Arabs,
Ciliſxque, Panchæúſque : non alijs ſacram
Phœbi quotannis muneribus aram premis,
Nec reris vlla cæde placari Deos.
Apodoſis.
Vt ara Virgo eſt, prima ſic ſanguis lues.

SCHOLIA.

Pythona quiſquis neſcit &c. *Nam vt in fabulis eſt, cum Latona ex Ioue geminam concepiſſet prolem, Apollinem videlicet & Dianam, id Iuno adeò ægrè tulit vt, immiſſo contra illam Pythone ſerpente, per totum terrarum orbem Latonam perſecuta ſit, donec*

errando ad Inſulam Ortygiam perueniſſet; in qua tandem feliciter peperit. Porrò hæc Inſula poſtea Delos vocari cœpit, quòd cum antea aquis merſa fuiſſet, ſubitò Iouis iuſſu conſpicua fuerit reddita. Nam Δηλεῖν *Græcis eſt oſtendere, ſeu manifeſtare.*

Plurima hoc cœlo Paros &c. *De Pario, & Libyco marmore, Lydijs gemmis, Cilicibus, Panchæiſque odoribus fusè iam dictum.*

Hæc ſacra placeant Pythagora, tibi. *Pythagoras, Samius fuit Philoſophus, qui in victu ab animalium carnibus religioſiſſimè abſtinebat, & tantum florib⁹, ac odoribus Deos colendos, placandóſque eſſe cenſebat.*

AD NICOLAVM ROYONVM

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ.

I.

QVOT, terris ſolet inuidis, renidens
Gemmarum polus explicare flammas,
Titan Heſperiis ſolutus vndis
Cum currus volucres, equóſque merſit:
Pro lecto, genialibúſque menſis,
Agníſque iconibúſque, litteríſque,
Tot ROYONE, tibi rependo grates.

II.

Auras ſub reduces Fauoniorum,
Quot latè Cerealis æquor arui
Vernat graminibus, comíſque quercus
Summo ſacra Ioui, cupreſſus imo:
Pro tecto, genialibúſque menſis,
Agníſque, iconibúſque, litteríſque,
Tot ROYONE, tibi rependo grates.

III.

Quot Neptunia regna prælianteſ
Miſcent turbinibúſque, fluctibúſque
Hinc nimbis metuendus Auſter, inde
Effræni Boreas ruens ab Arcto:
Pro tecto, genialibúſque menſis,
Agníſque, iconibúſque, litteríſque,
Tot Royone, tibi rependo grates.

IV.

Felix Alcinoi quot inquilinus
Carpit mala perennibus viretis,
Nulla grandine verberata, nullis
Auſtri ſaucia, vel Noti procellis:
Pro tecto, genialibúſque menſis,
Agníſque, iconibúſque, litteríſque,
Tot Royone, tibi rependo grates.

V.

Quot Graium populant apes Himettum;
Atque Ætnæ iuga ſumma fabuloſæ,
Hyblámque, & celebrem thymo Matinum,
Cum brumâ Zephyrus redit fugatâ:
Pro tecto, genialibúſque menſis,
Agníſque, iconibúſque, litteríſque,
Tot Royone, tibi rependo grates.

SCHOLIA.

Felix Alcinoi &c. *Alcinoi Phæacum Regis horti elegantiſſimè deſcribuntur ab Homero Odyſſ.* H.

Τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει
Χείματος, οὐδὲ θέρεως, ἐπετήσιος, ἀλλὰ μάλ' αἰεὶ
Ζεφυρίη πνείουσα τὰ μὲν φύει &c.

Ex his fructus nunquam perit, neque deficit
Hyeme,

Hyeme, neque æſtate toto anno durans, ſed ſanè ſemper
Zephyrus ſpirans hæc creſcere facit &c.

Populant apes Himettum. *Hymettus, mons eſt Atticæ, clarus & abundans apibus, & mellis optimi copiâ. Idem dictum eſto de Ætnâ, & Hyblâ Siciliæ montibus.*

Et celebrem thymo Matinum. *Matinus, mons eſt Calabriæ, apibus item abundans. Hinc apis Matina apud Horatium 4. Carm. Ode 1.*

Ego apis Matinæ more, modóque Grata carpentis thyma &c.

EPIGRAPHE ÆNIGMATIS DE MONETA.

NON hîc OEdipode, Dea Muſica: detinet ales
Armiger, & Salamin frõdes quas prima creauit,
Circumáque, & felix lambens veſtigia Dæmon.
Lauſellæ procul Harma, procul Thebana quod olim
Sphynx coluit. Nec ficta caſæ vectantur agreſtis
Scuta famis. Pyleôna gerunt expreſſa Lacænum
Numina: ne Strattis nugas, neu Terẽa quære;
Opſigonum mitte Empedoclis, mitte aurea ſuſa.
Regia lanigerum ne quære calyptra Poẽtam,
Ne nomen Tyrrhene tuum, titulóſque Moloſſe.
Ocyùs Arpedonapta, vocat te caſſida Ditis.

EPIGRAPHES SENSVS.

Hîc, ô OEdipe, præſens Minerua non eſt;

Athenis enim tamquam in amantiſſimâ ciuitate detinetur, ibidémque cum oleâ, noctuâ, & draconibus ſibi ſacris ſpectatur.

Nec Venus in hac tabellâ expreſſa eſt, quam Laufella, & Thebanæ quædam mulieres contaminatiſſimæ cultu dignabantur.

Nec denique Cibele Deorum mater, quæ famem, & ſitim credebatur ab vrbibus, ac vicis propulſare.

Hîc itaque ſpectator; expreſſam habes Iunonis Monetæ, ſeu Monetalis effigiem: manifeſto ſanè Pileônis, ſeu Lacænæ coronæ indicio, quæ vni Diuûm Reginæ, Iouíſque coniugi à Lacedæmonijs concedebatur. Pauo tamen, Punicum malum, ac lilia, quæ Iunoni à Poëtis tribui ſolent, illi appicta non ſunt: ne ſcilicet cuiuis indocto patêret Ænigma. Iam tametſi multæ, ac variæ numiſmatum ſpecies hîc adumbrentur, Smyrnenſium tamen, Thyrrenorum, ac Moloſſorum numi deſiderantur.

Quid multâ? quiſquis es reconditioris ſapientiæ interpres, ad rem obſcuram illuſtrandam, ſi vacat, accede.

Singulæ voces, quæ aliquid difficultatis continent, explicantur.

Dea Muſica. Inter nobiles Mineruæ ſtatuas, Athenis vna fuit hoc cognomento; quoniam dracones in Gorgone eius, ad ictum citharæ tinnitu reſonabant, vt refert Plinius libro 34 Naturalis hiſtoriæ, cap. 8. & ex eo Iuſtus Lipſius.

Ales armiger. Athenæ ſunt, quas Rhetor

Ariſtides præ cæteris Græciæ ciuitatibus appellauit ἀετὸν aquilam, ἐν νεφέλαις πρὸς τ' ἄλλα πολίσματα.

Et Salamin frondes quas prima creauit. Oleam intellige : nam apud Euripedem, chorus alloquens Telamonium Salaminæ inſulæ Regem, ait hanc inſulam, primam omnium virentis oliuæ ramum Palladi oſtendiſſe : ἐλαίας πρῶτον ἔδειξε κλάδον γλαυκᾶς Ἀθάνα οὐράνιον στέφανον. i. Oliuæ primum oſtendit ramum flauæ Athenæ ſacram coronam.

Circumáque. Noctuam antiquis Circumam eſſe dictam, author eſt Sextus Pompeius.

Et felix lambens veſtigia dæmon. Ab Ægyptijs & Phœnicibus dracones ἀγαθοδαίμονας appellari teſtatur Lampridius in Heliogabalo, & Euſebius libro primo de præparatione Euangelicâ. Atque hæc ad Palladem.

Laufellæ. Laufella, mulier fuit Romæ, quæ domum ſuam multorum cupiditati patefecerat, teſte Iuuenale Satyrâ 6.

Lenonum ancillas poſitâ Laufella coronâ
Prouocat &c.

Harma. Veneris nomen eſt apud Delphos; authore Plutarcho : cuius ille præclaram in ἐρωτικῷ rationem affert : ἀπὸ πάσης ἀναβλαστάνουσα καθ' ἡμέραν τιμὴ, καὶ χάρις, καὶ ἀγάπησις ἀλλήλων, καὶ πίστις, ὅτι Δελφοὺς ἐλέγχει ληροῦντας, ὅτι τὴν Ἀφροδίτην Ἅρμα καλοῦσι: Sed qui hinc (ſcilicet è coniugio) quotidie pullulant honor, gratia, amor mutuus, atque fides, oſtendit Delphos nequaquam deliraſſe, qui Venerem Harma, quaſi currum, à coniunctione nominauerunt.

Thebana quod olim Sphynx coluit. Dant lucem hæc Anaxilæ verba apud Athenæum lib. 13. Σφίγγα Θηβαίαν δὲ πάσας ἔξεστι τὰς πόρνας καλεῖν, αἳ λαλοῦσ' ἁπλῶς μὲν οὐδὲν, ἀλλ' ἐν αἰνίγμασι τισίν. i. Thebanam Sphyngem omnes vocare contaminatas mulieres poſſumus : nimirum apertè nihil loquuntur,ſed per Ænigmata,& ambages omnia.

Nec ficta caſæ vectantur agreſti Scuta famis. Cibeles ſimulachrum, famis & ſitis ſcutum appellabatur à Gallis ſacerdotibus,illam per vicos circunferétibus, vt conſtat ex Iambicis Gabriæ.

Ὅστις φέρῃ πλαχοῖσι, καὶ πανήγυρισι
Πείνης σάκος, δίψης τε.

Pyleôna gerunt expreſſa Lacænum Numina. Pyleon, ſeu corona Lacæna, quod iam monuimus, vni à Lacedæmonijs Iunoni dabatur, Athenæo teſte libro 14. vbi definiens quid ſit πυλεὼν, ait: οὕτως καλεῖται ὁ στέφανος, ὃν τῇ Ἥρᾳ περιτιθέασιν οἱ Λάκωνες. i. ſic vocabatur corona, quam Iunoni Lacones imponebant.

Ne Strattis nugas. Pauo Iunoni ſacer intelligitur, quem Strattis apud Athenæum loco citato, NVGAS vocauit : πολλῶν φλυάρων, καὶ ταῶν ἀντάξια, οὓς θρέψεθ' ὑμεῖς ἕνεκα τῶν ἀκυπτέρων. i. tanti ſunt hæc facienda,quanti pauones, & aliæ veſtræ nugæ quas domi paſcitis ob pennarum pulchritudinem.

Ne Terea quære. Tereus idem eſt cum pauone, ſic ab Ariſtophane nominatus : πότερον ὄρνις ἢ σὺ, ὁ λεγόμενος Τηρεύς; i num tu auis illa es, quæ Tereus dicitur ? à verbo τηρεῖν, quod eſt cuſtodire : nam vt eſt in fabulis, Argus, qui poſtea in pauonem conuerſus eſt, Io vaccam cuſtodiuit.

Opſigonum mitte Empedoclis. Arborem Punicam Iunoni item conceſſam, ὀψίγονον Empedocles appellauit, quòd ſeriùs gignatur: poma verò ὑπέρφλοια: vel quod cortice veſtiatur præcraſſo, nempe malicorio; vel quod floribus luxuriet.

——— ὀψίγονοί τε σίδαι, καὶ ὑπέρφλοια μῆλα.

Vide Plinium natur. hiſtor. lib. 13. cap. 19. & notas Dalecampij in idem caput.

Monuerim tamen Empedoclis ſententiæ non vſquequáque Theophraſtúm aſſentiri lib. 1. de cauſis plantarum, cap. 9. à quo cum pinus, & olea dicantur eſſe δυσαυξῆ, i. tardè creſcentia: ab eodem illis opponuntur punica, ficus, & vitis; tanquam εὐαυξῆ. Et cap. 10. ἔνια μὲν (inquit) εὐβλαστῆ, ὥσπερ ἀμυγδάλη, ῥοιά &c. i. quædam facilè germinant, vt amygdala, punica &c.

Mitte aurea ſuſa. Quæ nos vulgò lilia dicimus, Perſæ ſuſa vocabant. Stephanus de vrbibus, Σοῦσα, πόλις ἐπίσημος Περσική, Μέμνονος κτίσμα· κέκληται δὲ ἀπὸ τῶν κρίνων, ἃ πολλὰ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ πέφυκε· Σοῦσα γὰρ αὐτὰ καλοῦσιν οἱ βάρβαροι. Suſa, vrbs totius Perſiæ nobiliſſima, Memnonis regia: dicta verò eſt à liliis, quæ multa in illà regione naſcuntur; ſuſa enim Perſæ lilia vocāt. Etymologicon in voce Σοῦσα: Σοῦσα ἡ πόλις, ἀπὸ τῶν περιπεφυκότων κρίνων: σοῦσα γὰρ τὰ λείρια λέγεται. i. Suſa vrbs à circumnaſcentibus lilijs dicta: ſuſa enim lilia dicuntur.

Regia lanigerum nè quære calyptra Poëtam. Smyrnam, quòd cæteras Græciæ ciuitatés elegantiâ ſuperaret, vocauit Ariſtides ſophiſta in Epiſtolâ ad Imperatores καλύπτραν βασιλίδων, καὶ βασιλέων ἀνάδημα, Calyptram Reginarum,

& Regum diadema. Calyptra autem olim genus erat ornamenti, quo Regiæ potiſſimum vxores capita tegebant. Eius meminit Plato in Alcibiade primo, cum ait in Perſide eſſe quaſdam regiones, mundo vxoris regiæ deſtinatas, & appellationem à mundo illo muliebri ſortitas, & inter alias Καλύπτρας.

Lanigerum Poëtam. Plato libro 3. de Repub. Homerum lanâ coronat, tanquam mollem & effœminatum Poëtam. Εἴποιμεν (ait) ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἀνὴρ (Homerum enim antea quamuis tacito nomine pereleganter expreſſerat) ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν, οὔτε θέμις ἐγγενέσθαι. Ἀποπέμποιμέν τε ἂν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες, καὶ ἐρίῳ στέψαντες. i. Diſertè ſignificabimus tali homini apud nos aditum patere nullum in noſtrâ ciuitate, neque vllo modo fas eſſe vt nobiſcum verſetur, ac proinde illum in aliam ciuitatem dimittemus, perfuſo in caput vnguento, & laneâ coronâ donabimus. Præclarè omninò ad rem Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 12. cap. 12. agens de adultero lanâ coronato, cuius hæc ſunt verba: Ἐν Κρήτῃ, ἐν Γορτύνῃ μοιχὸς ἁλοὺς ἤγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἐστεφανοῦτο ἐρίῳ ἐλεγχθείς. τὸ δὲ στεφάνωμα κατηγορεῖ αὐτοῦ, ὅτι ἄνανδρός ἐστι, καὶ γύννις, καὶ εἰς γυναῖκας καλός. καὶ ἐπιπράσκετο δημοσίᾳ εἰς στατῆρας πεντήκοντα, καὶ ἀτιμότατος ἦν, καὶ οὐδενὸς οἱ μετῆν τῶν κοινῶν. i. Gortynæ, ciuitate Cretæ adulter captus, & in iudicium adductus, criminíſq; conuictus lanâ coronabatur. Hæc verò coronatio redarguebat eum eſſe hominem mollem & mulierarium, & muliebribus ſe ornantem, & vendebatur publicè ſtateribus

quinquaginta : atque ad turpiſſimam infamiam redacto, omnes ad gerendam in Republicâ dignitatem viæ intercludebantur.

Ne nomen Thyrrene tuum. Tarentini delphinum ſuis nummis expreſſerunt, vt author eſt Pollux lib. 9. cap. 6. Thyrreni verò cum ſulcandi maris facilitate plurimùm olim claruiſſent, Delphinorum cognomen apud Græcos, Marſilo referente, ſunt adepti.

Titulóſque Moloſſe. Pyrrhus Moloſſorum Rex, aquilam numis inſculptam habebat : à militibus enim, vt teſtatur Plutarchus in eius vitâ, ob rei militaris præſtantiam Aquila dictus eſt. καὶ ἀετὸς ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν προσαγορευόμενος, δι᾽ ὑμᾶς (ἔλεγεν) ἀετός εἰμι. πῶς γὰρ οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις ὥσπερ ὠκυπτέροις ἐπαιρόμενος; i. Cum ab Epirotis Aquila nominaretur, per vos, inquit, Aquila ſum. Quidni enim ſum veſtris armis, velut alis inuectus?

Ocyùs Arpedonapta. Apud Ægyptios Arpedonaptæ, ſacerdotes erant hieroglyphicis, & ſcriptis difficiles explicatus habentibus præfecti. hos eruditionis nomine commendat Democritus apud Clementem Alexandrinum lib. 1 ſtromatum, & apud Euſebium, præparationis Euangelicæ lib. 10. ſub finem.

Vocat te caſſida Ditis. Orci ſeu Ditis caſſidam, de re perobſcurâ dici, teſtatur adagium ἄϊδος κυνῆ. Illud porrò manaſſe videtur ab Homero, apud quem Iliados quinto, Pallas ſe Orci galeâ tegit, ne à Marte videatur.

——— αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν᾽ ἄϊδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὄβριμος Ἄρης.

Pallas induit Orci galeam, ne à Marte viribus prædito videretur.
Vtitur & hoc Plato libro de Repub. decimo, & Ariſtoph. ἐν ἀχαρνεῦσι

CVM SS. EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM PVBLICE' ADOrandum proponeretur, pro auertendis Dei flagellis.

ODE.

PLECTRA Dircæi procul eſte vatis;
Fama vos quamuis animaſſe rupes,
Et repentinis ſtatuiſſe iactet
Molibus vrbem.
Nec fides, nec te, fugientis Hebri
Docta teſtudo cohibere fluctus,
Demorer: vatum procul hinc prophanos
Arceo cantus.
Huc lyræ Diuûm, dociles canoro
Pectinis morſu reſonare Numen:
Vóſque tercentum modulata carmen
Organa linguis.
Nempe terrarum, ſuperúmque Rector,
Splendido menſas renouat paratu,
Quo renidentes bipatente Diuos
Excipit aulâ.
Manna miretur genus Abrahami,
Cui poli pubes volucris ſaporem
Elaborauit: meliore cœlum
Depluit eſcâ.

Pane Theſbites animoſus, altos
Peruolet montes leuis inſtar auræ!
Sanctior Panis celeres ad aſtra
Sufficit alas.
Prodit hîc ſacros Hymenæus ignes:
Mens Deo nubit, referénſque Patrem
Turba Virtutum numeroſa, claro
Emicat ortu.
Ne triplex hoſtis triplici, merentem
Cœlitum caſtris, ſubigat triumpho;
Tutus hîc parmâ, triplicíque pectus
Muniat ære.
Clarus hîc fulget Gedeonis enſis,
Caſtra vertuntur Madiana: Moſis
Virga profertur, Pharao rubenti
Mergitur vndâ.
Mortis hîc victor, ſpoliíſque Diues,
Altiùs cœlo ſtatuit trophæa,
Quæ furens nullis valeat vetuſtas
Sternere luſtris.
Hîc voluptatum medicata vultûs
Monſtra funduntur, ſcelerúmque peſtes
Quotquot in vaſto ſtabulantur atri
Limine Ditis.
Hîc datur cunctis panacea morbis,
Rebus & præſens miſeris leuamen:
Pauper hîc auro grauidas recludit
Numinis arcas.
Christe, qui magni dominator orbis,
Panis anguſto tegis orbe Numen,
Et catenatis fidei triumphos
Senſibus auges:
Cernis vt Myſtæ genibus minores

Te ſub Auroræ venerentur ortum;
Et ſuperfuſa cumulent Sabææ
Meſſis acerrâ ?
Cernis vt ſupplex populus, calentes
Igneis aras precibus coronet ?
Multa poſcentem miſeratus audi;
Multa gementem.
Auolet bellum, furiale bellum,
Et gregem latè populans egeſtas :
Auolent nimbis, & agente nimbos
Ocyùs aurâ.
Pax redux adſit, Deus alme Pacis,
Quam negas dudum vitiis iniquus :
Exulet crimen, redeat citatis
Candida bigis.
Italos fines, Dominámque Romam
Marte iam terrens, tibi dura tandem
Colla ſupponat patiens catenæ
Thracius hoſtis.
Integris demum, ſcelerı́ſque puris
Vita decurrat, fugientis horam
Carpat vt ſummam famulis recluſi
Regia cœli.

Hæc mea magna fides: hîc plectra,
artémque repono.

*Ad Maiorem Dei, Deiparæq;
Virginis Gloriam.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX EORVM QVÆ ſeptē carminū libris continentur.

ODARVM LIBRO I.

AD Sanctum Ioſephum, pro Vrbis Flexienſis incolumitate.
Sequanæ Vaticinium nato Delphino.
Eiuſdem Sequanæ Vaticinium, & plauſus.
Ad B. Iacobum Saleſium Soc. Iesv.
Ad S. Apolloniam, Virg. & Martyr.
Ad B. Franciſcum Xauerium.
Virgo Stella maris.
Ad D. Ludouicum de la Forge.
Ad B. Aloyſium Gonzagam.
Ad B. Angelum Tutelarem.
Ad Eundem Angelum Tutelarem.
Ad Euterpen, lacrymabile bellum.
Ad Sanctum Ignatium, pro Pace.
Ad S. Martinum Turonenſium Patronum.
Ad D. Ægidium Crouyn de Chambourg.
Ad Iacobum Lindonem.
Ad Ioannem Baptiſtam Rolinum.
Ad Claudium Conuerſetum.
Ad Iacobum Grandamy.
Ad Beatam Barbaram.
Ad Claudium Paſchaſium.
Ad Henricæum Flexienſe Collegium.
Angelorum Chorus nato Chriſto.

Ad Florimundum de Refuge.
Ad Claudium Bailletum.

ODARVM LIBRO II.

Ad R. P. Stephanum Charletum.
Ad Stephanum Binetum.
Laus eius à plurimis libris.
Spiritus aduerſus carmen inſurgens &c.
Precatio Diocletiani aduerſus Chriſtianos.
Patrum Soc. Iesv in oram Canadenſem tranſmittentium heroicæ Virtutes &c.
Ad Nicolaum Adamum.
Maximiani aduerſus Chriſtianos precatio.
Ad Claudium Noirellum.
Ad Beatam Catharinam.
Ad Ioannem Eſtiotum.
Chriſtianorum luctus ob S. Petrum &c.
Ad Ludouicum Mairatium.
Ad Hieronymum Berardum.
Ad Naué, quâ vehitur Claudius Quintinus &c.
Ad Hilarium Martinum.

ODARVM LIBRO III.

Crux. B. Virgo Cruci aſtans.
B. Mariæ Magdalenæ luctus &c.
Columna.
Spinea corona. Claui.
Veſtis purpurea.
Sceptrum arundineum. Tenebræ.
Petrus negato Chriſto ſeriò pœnitens.
Iudas malè pœnitens.
Lancea.
Triginta argentei.

Spongia felle & aceto plena.
Sidon Biſuntina.
Patres in Limbo in libertatem aſſerti.

HEROICORVM LIBRO I.

Panegyricus I. Ludouicus Iuſtus.
Panegyricus II. Ludouicus Martius.
Panegyricus III. Ludou. Victor ac Triumphãs.
Ludouico Regi Idyllia III.
Ardua Virtus. Ad D. Renatum de Moré.

HEROICORVM LIBRO II.

Deiparæ Virginis in Cœlum aſcenſus.
Theander Ecloga, in tres partes diuiſa.
Daphnis Ecloga.

EPIGRAMMATVM LIBRO.

Ad D. Anatolium Cheualier.
Ludouic. XIII. de Rebellibus triumphans.
Mirum quiddam de Amore.
Mulier Lacæna filium confodiens.
Qualem eſſe deceat Soc. IESV Religioſum.
De SS. Apoſtolis Petro, & Paulo.
S. Pauli caput abſciſſum lacte fluxit.
De Carthaginenſibus à P. Petauio editis.
In illud Dauidis : Quid mihi eſt in cœlo &c.
Ad Cecilianum Medicum &c.
De bellica Thoraſij virtute.
Antitheſis de SS Simone, & Paulo.
Eadem ad S. Simeonem.
Mira Sacerdotii dignitas.
In Lutherum Potorem.
Cornelius Tacitus.

Liber qui fauus, & concentus SS. Patrũ dicitur.
Alciatus Minois. Pindarus.
Plautus Lambini.
De funere Pompeii Magni.
Ad Bartholomæum Iacquinotium.
In Auaros.
In Candidum minus candidum.
Maria Magdalena moriens.
De SS. Apoſtolis Petro, & Andreâ.
In tres Aquilas D. Dandignæi.
Ad Maximum, de ſtrenis non miſſis.
De verſibus inſcriptis in templo Candacenſi &c.
In ſenem baculo vtentem.
Maria quaſi Aurora conſurgens.
Ad B. Angelum Cuſtodem.
Varia Horologia Solaria.
In illud Apoſtoli: Exſpoliantes vos &c.
Virginia Patris manu interempta.
B. Ignatius in mari periclitatur.
B Xauerius ſaniem exſugit &c.
De cryſtallino amici munere.
De S. Ioanne Baptiſta, & Zacharia patre.
OEnophilus inſaniens,
Virgo Refugium peccatorum.
Lucinia in Curia conticeſcit.
Ad Iacobum Dinetum.
De Templo à Ludouico XIII. excitato &c.
Virgo Stella maris.
Ad Flexiam Regio Collegio illuſtrem.
Ad RR. D. Claudium Ruzæum &c.
B. Virgo puerorum grege ſepta &c.
Maria Virgo, Mira Virago.
Ad Ludouicum Cellotium. In Lurcones.

In die Purificatæ Virginis.
De Sancto Ignatio.
Ad Ludouicum.
In Caſſium.
De viceſimo quinto Martii die &c.
Ad Chriſtum Circunciſum.
Muſæ frugales.
Ad Carolum Gonzagam &c.
Obedientia viri Religioſi ſecura.
De Narciſſo. Hemerocallis. Lutetia.
In Hermogenem.
Ad Ioannem Baptiſtam Rolinum.
Ad Paulum, felicem vitæ exitum optantem.
In leuitatem Lelii. In Catonem.
Ad Regem Ludouicum.
In Alexandrum Magnum.
Ad Flexiam, de Inſignibus D. Varanæi.
Ad Hieronymum Berardum.
Ad Deiparam Virginem.
Varia de P. Petro Mellanto Soc. Iesv.
Pollinium. Grynæum.

VARIORVM LIBRO.

Quatruplex Carmen de Abrahamo.
Ad Ludouicum Loceltium.
Mulier Hieroſolymitana filium enecans.
Achillis arma ſibi negata queritur Aiax.
Vlyſſes iure ſibi conceſſa demonſtrat.
Triplex Carmen de immaculato B. V. Cõceptu.
Ad Nicolaum Royonum.
Epigraphe Ænigmatis de Moneta.
Ode de SS. Euchariſtiæ Sacramento.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google